

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DEKİ YABANCI MEDYA KURULUŞLARININ
KAMU DİPLOMASİSİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ**

DOKTORA TEZİ

Abdullah DURMUŞ

KOCAELİ 2023

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DEKİ YABANCI MEDYA KURULUŞLARININ
KAMU DİPLOMASİSİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ**

DOKTORA TEZİ

Abdullah DURMUŞ

Danışman: Doç. Dr. Aybike ÖZEL

KOCAELİ 2023

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DEKİ YABANCI MEDYA KURULUŞLARININ
KAMU DİPLOMASİSİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ**

DOKTORA TEZİ

Tezi Hazırlayan: Abdullah DURMUŞ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 05.07.2023/19

KOCAELİ 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
GÖRSEL LİSTESİ.....	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAMU DİPLOMASİSİ VE İLGİLİ KAVRAMLAR	4
1.1.KAMU DİPLOMASİSİ KAVRAMI VE TANIMI	4
1.2.KAMU DİPLOMASİSİ AKTÖRLERİ	11
1.2.1.Devletlerarası Örgütler.....	12
1.2.2.Devlet Dışı Örgütler	13
1.3.KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMA ALANLARI	19
1.3.1.Kültürel Diplomasi.....	19
1.3.2.İnanç Diplomasisi	20
1.3.3.Afet ve Acil Durum Diplomasisi	21
1.3.4.İnsani Diplomasi.....	22
1.3.5.Savunuculuk	23
1.3.6.Lobicilik	24
1.3.7.Yurttaş Diplomasisi.....	25
1.4.GÜÇ KAVRAMI VE KAMU DİPLOMASİSİ İLİŞKİSİ	26
1.4.1.Sert Güç	29
1.4.2.Yumuşak Güç	29
1.4.3.Akıllı Güç	32

İKİNCİ BÖLÜM

2.KAMU DİPLOMASİSİ VE MEDYA	33
2.1.KAMU DİPLOMASİSİNDE GELENEKSEL MEDYA.....	33
2.1.1. Kamu Diplomasisinde Radyo Kullanımı ve Başlıca Örnekler.....	34
2.1.1.1.Voice of America (VOA).....	34
2.1.1.2.British Broadcasting Corporation (BBC)	36

2.1.1.3.Deutsche Welle (DW).....	37
2.1.1.4.Rusya'nın Sesi	38
2.1.2. Kamu Diplomasisinde Televizyon Kullanımı ve Başlıca Örnekler ...	38
2.1.2.1.Cable News Network (CNN)	39
2.1.2.2.El Cezire.....	40
2.1.2.3.China Central Television (CCTV).....	40
2.1.2.4.France 24.....	42
2.1.2.5.Russia Today	42
2.1.3. Kamu Diplomasisinde Sinema Kullanımı.....	44
2.2.KAMU DİPLOMASİSİNDE YENİ MEDYA	45
2.2.1.Web 1.0.....	47
2.2.2.Web 2.0.....	48
2.2.3.Dijital Diplomasi	49
2.3.KAMU DİPLOMASİSİNDE MEDYANIN YERİ VE ÖNEMİ.....	52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.TÜRKİYE'DEKİ YABANCI MEDYA KURULUŞLARININ KAMU DİPLOMASİSİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ	56
3.1.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	56
3.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	56
3.3.ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	57
3.4.ARAŞTIRMANIN KONUSU	57
3.5.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	61
3.6.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	62
3.7.ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	64
3.7.1.Ülkelere Göre Haber Sayısı ve Türkiye'nin Bölge Ülkeleri ile İlişkileri	65
3.7.2.Haberlerde Öne Çıkan Konular	70
3.7.3.İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberlere Genel Bakış.....	71
3.7.4.İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberlerin Söylem Analizi	75
3.7.4.1.Makro Yapı: Tematik Analiz.....	75
3.7.4.2.Makro Yapı: Şematik Analiz	90
3.7.4.3.Mikro Yapı Analizi	100
3.7.5.Suriye ile İlgili Haberlere Genel Bakış.....	114

3.7.6.Suriye ile İlgili Haberlerin Söylem Analizi	119
3.7.6.1.Makro Yapı: Tematik Analiz.....	120
3.7.6.2.Makro Yapı: Şematik Analiz	135
3.7.6.3.Mikro Yapı Analizi	147
3.7.7.Türkiye ile İlgili Haberlere Genel Bakış	160
3.7.8.Türkiye ile İlgili Haberlerin Söylem Analizi	163
3.7.8.1.Makro Yapı: Tematik Analiz.....	163
3.7.8.2.Makro Yapı: Şematik Analiz	175
3.7.8.3.Mikro Yapı Analizi	185
3.7.9.ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberlere Genel Bakış	194
3.7.10.ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberlerin Söylem Analizi	196
3.7.10.1.Makro Yapı: Tematik Analiz.....	196
3.7.10.2.Makro Yapı: Şematik Analiz	207
3.7.10.3.Mikro Yapı Analizi	214
3.7.11.Terör ve Saldırı Haberlerine Genel Bakış	220
3.7.12.Terör ve Saldırı Haberlerinin Söylem Analizi.....	221
3.7.12.1.Makro Yapı: Tematik Analiz.....	222
3.7.12.2.Makro Yapı: Şematik Analiz	232
3.7.12.3.Mikro Yapı Analizi	238
SONUÇ.....	247
KAYNAKÇA	257

ÖZET

Günümüzde global sistem, giderek karmaşıklaşan ve hızla değişen dış politikada yaratıcı ve iş birlikçi stratejiler belirlemeyi zorunlu kılan bir süreç yaşamaktadır. Diplomasi, devletler arası ilişkiler kurmak ve yönetmek; kamu diplomasisi ise yabancı halklarla iletişime geçmek, etkileşim kurmak ve köklü iş birlikleri geliştirmek için kullanılmaktadır.

Yumuşak gücün bir parçası olan kamu diplomasisi, farklı ülke halklarına ulaşarak onların algısını değiştirmek, onları yönlendirmek amacıyla kurgulanmış bir stratejik iletişim planıdır. Yabancı halklarda olumlu izlenim oluşturulması, ortak çıkarlarda buluşulması, diyalog ve müzakere ortamının yaratılması kamu diplomasisinin amaçlarındandır.

Kamu diplomasisi, gelişen teknolojiden de yararlanarak medyayı kullanmakta ve medyanın gücünden yararlanmaktadır. Halka seslenmek, halka mesaj iletmek ve halkla etkileşim kurmak için medya, kamu diplomasisi için çok önemlidir. Geniş kitlelere ulaşma ve kitleleri yönlendirebilme gücüne sahip olan medya araçlarındaki hız ve kapasite artışı medya araçlarının etkisini ve kullanımını daha da yaygınlaştırmış, önemini artırmıştır. Kamu diplomasisinde önemli bir yere sahip olan medyanın birçok ülke için uluslararası bir yapıda olması ve ülkelerin medya yatırımları kamu diplomasisi ile medyayı bir bütün haline getirmiştir.

Bu çalışmada, kamu diplomasisinde medyanın yeri ve önemini saptamak için Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı medya kuruluşlarından BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA’nın internet sitelerindeki 1 Ocak 2021 ile 30 Haziran 2021 tarihleri arasındaki Orta Doğu haberleri Van Dijk’ın eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, Sputnik ve VOA’nın kamu diplomasisine uygun içerikler ürettiği, IRNA ve SANA’nın haber söylemlerinde propaganda unsurları barındırdığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Halkla İlişkiler, Kamu Diplomasisi, Yumuşak Güç, Uluslararası İlişkiler, İletişim, Medya.

ABSTRACT

Today global system is living a process that is getting complex, changing rapidly and necessitating creative and cooperative strategies in foreign politics. Diplomacy is used in the establishment and management of interstate relations, while public diplomacy is used to communicate, interact and develop deep-rooted cooperation with foreign publics.

Public diplomacy, which is a part of soft power, is a strategic communication plan designed to reach the peoples of different countries, change their perception and direct them. Creating a positive impression among foreign peoples, meeting common interests, creating an environment for dialogue and negotiation are among the aims of public diplomacy.

Public diplomacy uses the media by making use of the developing technology and benefits from the power of the media. Media is very important for public diplomacy in order to address the public, convey messages to the public and interact with the public. The increase in the speed and capacity of the media, which has the power to reach and direct the masses, has made the influence and use of media tools more widespread and increased their importance. The fact that the media, which has an important place in public diplomacy, has an international structure for many countries and the media investments of the countries have made public diplomacy and the media a whole.

In this study, in order to determine the place and importance of the media in public diplomacy, the Middle East news between the dates of January 1, 2021 and June 30, 2021 on the websites of BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik and VOA, which are foreign media organizations operating in Turkey, were analyzed by discourse analysis method. It has been seen that BBC Turkish, CRI Turk, DW Turkish, Euronews, Sputnik and VOA produce content suitable for public diplomacy, while IRNA and SANA contain propaganda elements in their news discourses.

Keywords: Public Relations, Public Diplomacy, Soft Power, International Relations, Communication, Media

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AI	: Amnesty International
AKÇT	: Avrupa Kömür ve Çelik Teşkilatı
ARPA	: Advanced Research Projects Agency
BBC	: British Broadcasting Corporation
BBG	: Broadcast Boards of Governors
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu
CCTV	: China Global Television Network
CNN	: Cable News Network
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
DW	: Deutsche Welle
EURATOM	: European Atomic Energy Community
FAO	: Food and Agriculture Organization
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
KOEP	: Kapsamlı Ortak Eylem Planı
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
RL	: Radio Liberty
RFA	: Radio Free Asia
RFE	: Radio Free Europe
RT	: Russia Today
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
UAEA	: Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı
UCM	: Uluslararası Ceza Mahkemesi
USIA	: United States Information Agency
VOA	: Voice of America

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1: Teun van Dijk'ın Eleştirel Söylem Çözümlemesi Modeli.....	63
Tablo 3.2: Ükelere Göre Haber Sayısı	65
Tablo 3.3: Yabancı Medya Kuruluşlarının Haberlerinde Öne Çıkan Konular	71
Tablo 3.4: BBC Türkçe'deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler.....	76
Tablo 3.5: CRI Türk'deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler.....	78
Tablo 3.6: DW Türkçe'deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	79
Tablo 3.7: Euronews'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	80
Tablo 3.8: IRNA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	82
Tablo 3.9: SANA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	83
Tablo 3.10: Sputnik'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	85
Tablo 3.11: VOA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	87
Tablo 3.12: BBC Türkçe'deki Suriye ile İlgili Haberler.....	120
Tablo 3.13: DW Türkçe'deki Suriye ile İlgili Haberler	121
Tablo 3.14: Euronews'teki Suriye ile İlgili Haberler	123
Tablo 3.15: IRNA'daki Suriye ile İlgili Haberler	124
Tablo 3.16: SANA'daki Suriye ile İlgili Haberler	126
Tablo 3.17: SANA'daki Suriye Devlet Başkanlığı Seçimi ile İlgili Haberler	128
Tablo 3.18: Sputnik'teki Suriye ile İlgili Haberler	129
Tablo 3.19: Sputnik'teki Suriye Devlet Başkanlığı Seçimi ile İlgili Haberler.....	131
Tablo 3.20: VOA'daki Suriye ile İlgili Haberler	132
Tablo 3.21: VOA'daki Suriye Devlet Başkanlığı Seçimi ile İlgili Haberler	134
Tablo 3.22: BBC Türkçe'deki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler.....	164
Tablo 3.23: DW Türkçe'deki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler	165
Tablo 3.24: Euronews'teki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler	167
Tablo 3.25: Sputnik'teki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler.....	169
Tablo 3.26: Sputnik'teki Türkiye-Afganistan İlişkileri ile İlgili Haberler.....	170
Tablo 3.27: Sputnik'teki Türkiye-Libya İlişkileri ile İlgili Haberler.....	171
Tablo 3.28: VOA'daki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler.....	172
Tablo 3.29: VOA'daki Türkiye-Afganistan İlişkileri ile İlgili Haberler.....	173
Tablo 3.30: VOA'daki Türkiye-Libya İlişkileri ile İlgili Haberler.....	174
Tablo 3.31: IRNA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler	197
Tablo 3.32: SANA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler.....	198
Tablo 3.33: Sputnik'teki ABD-İran İlişkilerinde Nükleer Anlaşma Haberleri.....	200
Tablo 3.34: Sputnik'teki ABD-İran İlişkilerinde Yaptırımlarla İlgili Haberler.....	202
Tablo 3.35: VOA'daki ABD-İran İlişkilerinde Nükleer Anlaşma Haberleri.....	204
Tablo 3.36: VOA'daki ABD-İran İlişkilerinde Yaptırımlarla İlgili Haberler.....	206
Tablo 3.37: BBC Türkçe'deki Terör ve Saldırı Haberleri.....	222
Tablo 3.38: Euronews'teki Terör ve Saldırı Haberleri.....	223
Tablo 3.39: IRNA'daki Terör ve Saldırı Haberleri	224
Tablo 3.40: SANA'daki Terör ve Saldırı Haberleri.....	225
Tablo 3.41: Sputnik'teki Terör ve Saldırı Haberleri	227
Tablo 3.42: VOA'daki Terör ve Saldırı Haberleri	230

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 3.1: BBC Türkçe'deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	108
Görsel 3.2: CRI Türk'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	109
Görsel 3.3: DW Türkçe'deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler.....	110
Görsel 3.4: Euronews'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler.....	110
Görsel 3.5: IRNA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	111
Görsel 3.6: SANA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler.....	112
Görsel 3.7: Sputnik'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	113
Görsel 3.8: VOA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler	113
Görsel 3.9: BBC Türkçe'deki Suriye ile İlgili Haberler	155
Görsel 3.10: DW Türkçe'deki Suriye ile İlgili Haberler.....	156
Görsel 3.11: Euronews'deki Suriye ile İlgili Haberler.....	156
Görsel 3.12: IRNA'daki Suriye ile İlgili Haberler	157
Görsel 3.13: SANA'daki Suriye ile İlgili Haberler	158
Görsel 3.14: Sputnik'teki Suriye ile İlgili Haberler	158
Görsel 3.15: VOA'daki Suriye ile İlgili Haberler	159
Görsel 3.16: BBC Türkçe'deki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler.....	189
Görsel 3.17: DW Türkçe'deki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler	190
Görsel 3.18: Euronews'teki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler.....	190
Görsel 3.19: Sputnik'teki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler	191
Görsel 3.20: Sputnik'teki Türkiye-Afganistan İlişkileri ile İlgili Haberler	192
Görsel 3.21: Sputnik'teki Türkiye-Libya İlişkileri ile İlgili Haberler.....	192
Görsel 3.22: VOA'daki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler	193
Görsel 3.23: VOA'daki Türkiye-Afganistan İlişkileri ile İlgili Haberler	193
Görsel 3.24: VOA'daki Türkiye-Libya İlişkileri ile İlgili Haberler.....	194
Görsel 3.25: IRNA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler.....	216
Görsel 3.26: SANA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler	217
Görsel 3.27: Sputnik'teki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler.....	217
Görsel 3.28: Sputnik'teki ABD-İran İlişkilerinde Yaptırımlarla İlgili Haberler	218
Görsel 3.29: VOA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler.....	219
Görsel 3.30: VOA'daki ABD-İran İlişkilerinde Yaptırımlarla İlgili Haberler	219
Görsel 3.31: BBC Türkçe'deki Terör ve Saldırı Haberleri	243
Görsel 3.32: Euronews'teki Terör ve Saldırı Haberleri	243
Görsel 3.33: IRNA'daki Terör ve Saldırı Haberleri.....	244
Görsel 3.34: SANA'daki Terör ve Saldırı Haberleri.....	245
Görsel 3.35: Sputnik'teki Terör ve Saldırı Haberleri	245
Görsel 3.36: VOA'daki Terör ve Saldırı Haberleri.....	246

GİRİŞ

Bilişim ve ulaşım alanındaki teknolojik yenilikler, global çapta önemli değişikliklere yol açmıştır. Ülkeler arasındaki sınırlar muğlaklaşmış daha önce benzeri görülmemiş çapta bir etkileşim, hız ve farklılık bir araya gelmiştir. Bu durum birçok alanda önemli değişikliklere neden olmuş, toplumların birbiriyle ilişkilerinde daha yoğun, daha dolaysız ilişkilerin tesis edilmesinin önünü açmıştır.

Ülkeler arasındaki sınırların muğlaklaşmasıyla fikirler, değerler ve kültürler daha kolay dolaşıma girmiş, ülkeler arası etkileşim ve iş birliği artmıştır. Devletler arasında gerçekleştirilen resmi diplomasi pratiklerinin yerini, yeni teknolojik olanaklar ve değişen dünya düzeni ile toplumdan topluma yapılan kamu diplomasisi almıştır. Genel olarak bir ülkenin başka ülkeler üzerinde olumlu bir etki yaratmak amacıyla fikirlerini, değerlerini, ideolojisini diğer ülke halkları nezdinde cazip kılmak hedefiyle yaptığı kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasi faaliyetlere kamu diplomasisi adı verilmektedir.

Kamu diplomasisi, dış politikanın biçimlendirilmesi ve uygulanması için kamunun tutumlarını etkileme amacındadır. Kamu diplomasisi, hükümetlerin diğer ülkelerde kamuoyu oluşturma çabalarını, ülkeler arasında sivil toplum örgütlerinin etkileşim içinde olmasını ve kültürel iletişim süreçlerini kapsamaktadır.

Medya, kamu diplomasisinin en önemli araçlarından biridir. Yapılan çalışmaların duyurulması ve daha geniş kitlelere ulaştırılması için medyanın teknik olanaklarından yararlanılmakta, bu amaca göre oluşturulan içeriklerle verilmek istenen mesajların etkinliği artırılmaktadır. Yurtdışında temsilcilikleri olan resmi medya kuruluşları kamu diplomasisi için önemli ve stratejik bir nitelik arz etmektedir. Haberlerin yanı sıra mülakat ve röportajlar faaliyet gösterilen ülkede olumlu imaj oluşturulmasında rol oynamaktadır.

Diyaloga dayalı yapısı sayesinde kamu diplomasisi yeni medyaya çabuk adapte olmuştur. Yeni medya araçları, internet, uydu, canlı yayınlar ve cep telefonlarının mobil ve anlık iletişime olanak sağlamasının bir sonucu olarak yerel ve uluslararası haber alanındaki sınırlar muğlaklaşmıştır. Kamu diplomasisi geleneksel medyadaki

faaliyetlerinin yanı sıra bu araçları da uygulama alanına ekleyerek etkinlik ve etkileşimini çeşitlendirmiş, artırmıştır.

Araştırmanın konusu Türkiye'deki yabancı medya kuruluşlarının kamu diplomasisindeki yeri ve önemini saptamaktır. Araştırmanın amacı Türkiye'deki yabancı medya kuruluşlarının faaliyetlerinin kamu diplomasisi bağlamında incelenerek medyanın kamu diplomasisindeki yeri ve önemini saptamaktır. Araştırmanın örneklemini Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı medya kuruluşlarından BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'nın internet sitelerindeki 1 Ocak 2021 ile 30 Haziran 2021 tarihleri arasındaki Orta Doğu haberleridir. Çalışmada, Orta Doğu haberlerinin incelenmesinin nedeni bölgede farklı medeniyetlerin bulunması, bölgenin tarih boyunca karışıklıklara, toplumsal olaylara, güç ve vekalet çatışmalarına sahne olmasıdır. Türkiye de bölgede tarihi, kültürü ve coğrafi konumu ile ayrı ve önemli bir ülke olarak yer almaktadır. Siyasi, ekonomik ve askeri gelişmelerin yoğun olarak yaşandığı Orta Doğu'ya kamu diplomasisi perspektifiyle bakarak medyanın bir araç olarak nasıl kullanıldığını incelemek bu çalışmanın odağında yer almıştır.

Araştırmada Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında medya kuruluşlarının internet siteleri geriye dönük taratılarak verilere ulaşılmıştır. Belirlenen tarih aralığında, araştırma kapsamındaki medya kuruluşlarının internet sitelerindeki tüm internet sayfaları kaydedilmiştir. Böylece internet sayfalarına çevrimdışı erişim mümkün hale gelmiş, olası erişim engelleri veya arşivden silinme risklerinin önüne geçilmiştir. Kaydedilen verilerin sayısı, ülkelere ve konulara göre dağılımı belirlenerek kategorilere ayrılmış, veriler tablo haline getirilerek yorumlanmıştır. Ardından konulara ayrılan veriler eleştirel söylem analizine tabi tutularak çözümlenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde kamu diplomasisi ve ilgili kavramlar aktarılmış, ardından kamu diplomasisinin tanımı, kapsamı, işleyişi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Kamu diplomasisi aktörlerinden devletlerarası örgütlerin, devlet dışı örgütlerin, STK'lerin, kanaat önderlerinin, baskı gruplarının, üniversiteler ve okulların kamu diplomasisi pratiğindeki yerlerine ve üstlenebilecekleri rollere değinilmiştir. Akabinde kamu diplomasisinin uygulama alanlarından kültürel diplomasi, inanç diplomasisi, afet ve acil durum diplomasisi, insani diplomasi, savunuculuk, lobicilik ve yurttaş

diplomasisi ile ilgili bilgi verilmiştir. Ardından güç kavramı ve kamu diplomasisi ilişkisi ele alınmış; gücün türleri, özellikle de kamu diplomasisini bir araç olarak kullanan yumuşak gücün ne olduğu, kapsamı ve kaynakları ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde kamu diplomasisi ve medya ilişkisi, kamu diplomasisinde medyanın yeri ve önemi ele alınmıştır. Geleneksel medya araçlarından radyo ve televizyonun kamu diplomasisinde kullanımı ve yayıncı kuruluşlardan başlıca örnekler anlatılmıştır. Etkili bir mecra olan sinemanın, kamu diplomasisi aracı olarak kullanımı ele alındıktan sonra kamu diplomasisinde yeni medya kullanımı, yeni medyanın sağladığı olanaklar ve dijital diplomasi hakkında bilgi verilmiştir. Ardından kamu diplomasisinde medyanın yeri ve önemi ele alınmıştır. Medyanın tanımı, araçları ve bu araçların karakteristik özellikleri anlatılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı medya kuruluşlarından BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA’nın internet sitelerindeki 1 Ocak 2021 ile 30 Haziran 2021 tarihleri arasındaki Orta Doğu haberleri incelenmiştir. İngiltere, Çin, Almanya, Fransa, İran, Suriye, Rusya ve ABD’ye bağlı, finansmanı bu ülkelerden sağlanan bu medya kuruluşlarının siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik gündemi yoğun ve karmaşık bir bölge olan Orta Doğu’ya dair ve Türk kamuoyuna yönelik haberlerindeki söylemler kamu diplomasisi eksininde Van Dijk’ın eleştirel söylem analizine göre incelenmiş ve analiz edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAMU DİPLOMASİSİ VE İLGİLİ KAVRAMLAR

Bu bölümde diplomasi kavramı ve diplomasinin tarihsel gelişimi açıklanmıştır. Kamu diplomasisi kavramı, tarihsel gelişimi, aktörleri, araçları bakımından incelenmiştir. Ardından hem uluslararası ilişkilerde hem diplomaside hem de kamu diplomasisinde en önemli kavramlardan biri olan “güç” kavramı irdelenmiştir. Gücün tanımına, uluslararası ilişkilerdeki yeri ve türlerine yer verilmiştir.

1.1.KAMU DİPLOMASİSİ KAVRAMI VE TANIMI

Watson’a göre iç politikalarının dışarıdaki her şeyden etkilendiğinin farkında olan devletler, yalnızca birbirlerini uzaktan gözlemlemektense birbirleriyle diyaloga girmeyi gerekli görmüşlerdir. Bağımsız devletler arasında hükümetlerin yürüttüğü mekanizmalar ve bunun dışında gelişen vaatler, sözleşmeler, kurumlararası davranış kuralları ağı diplomasinin özünü oluşturmaktadır (2005: s.1).

Meray (1956: s.81) diplomasi sözcüğünün temellerinin eski Yunanca, Diplomeis’e dayandığını belirtmektedir. Diplomeis’ten diploma kelimesi türetilmiştir. Daha sonra bu kavramın anlamı Roma İmparatorluğu’nda devlete ait tüm belgeleri niteleyecek şekilde genişletilmiştir. Bir hükümetin belirli alanlardaki fikirlerini doğrudan diğer devletlerin karar vericilerine iletme süreci olan diplomasi, uluslararası ilişkiler ve uluslararası politika kavramları ile iç içe kullanılmaktadır (Gönlübol, 1993: s.116).

Donelan’a göre (1990: s.36) diplomasi, şiddet içeren çatışmalardan kaçınarak barışçıl uzlaşmaların yürürlüğe girmesidir. Diplomasinin temel amacı, gerginliğin azaltılması için zaman kazanarak uluslararası istikrarı sağlama sürecine yardımcı olmaktır. İyi diplomasinin özü rakibi alt etmek değil, anlaşma alanlarını belirlemektir. Arkalarında sadece bir kızgınlık hissi bırakan diplomatik zaferlerden kaçınılmalıdır. Diplomaside en iyi sonuçlar, her iki tarafın da bir başarı ölçütü sağladığına inandıkları sonuçlardır (Nicholson, 1939: s.388).

Drinkwater, diplomasinin sağlam bir müzakere, dinamik bir toplumun uluslararası ihtiyaçlarını ele almada uyarlanabilirlik, diplomatik anlaşmalarda

doğruluk, dürüstlük ve somutluk gerektirdiğini vurgulamaktadır. Devletler bunları kendileri için; dürüstlük ve güvenilirlik konusunda bir itibar tesis etmek için takip etmelidir. Çatışan çıkarları uzlaştırma ve karmaşık konuları tartışma ve analiz ile çözme kapasitesi diplomasinin en güçlü yönleridir (2005: s.91).

Ashley'e göre (1988: s.230) diplomasi genellikle uluslararası toplumun çekirdek kurumu olarak nitelendirilmektedir. Sending vd,'ne göre (2015: s.17) diplomasi temsilden çok daha fazlasıdır. Diplomasi, bir kural ve kontrol sistemi olarak yönetim ile de ilgilidir. Teorik olarak temsil, öncekinin başkalarıyla iletişimi gerektiren bir grubun ilgisini ilerletme fikri etrafında örgütlenmesi yönünden farklıdır. Oysa yönetme, belirli hedeflere ulaşmak için diğer aktörlerin davranışlarını değiştirmeyi içermektedir. Diplomasi bir iletişim kanalıdır; başkalarının görüşlerinin dikkate alınabileceği anlamlar için bir çerçeve sağlar; çatışma durumlarında bile konuşmaya devam etme ve iletişim hatlarını açık tutma taahhüdüne dayanmaktadır (Sending vd, 2015: s.22).

Hurd (2015, s: 31-36) diplomasinin sosyal bir uygulama olduğunu vurgulamakta ve diplomasiyi kuralların, normların ve alışkanlıkların mevcut sosyal yapıları tarafından çerçevelenen ve bu yapıların üretken olduğu sosyal aktörlerin etkileşim biçimi olarak görmektedir. Diplomatik etkileşim süreci mutlaka fikir birliğini artırmamakta ve başarısı kamu düzenine katkısı veya şiddetten kaçınması ile ölçülememektedir. Diplomasi uluslararası ilişkilerdeki ajanlar (devletler ve diğerleri) ile yapılar (uluslararası yasal kaynaklar) arasında bir değişim sürecidir. Diplomasi uygulaması üç unsurla tanımlanmaktadır: sosyaldır, devlet merkezlidir ve uluslararası sistemin yasal kaynaklarını kullanmakta ve üretmektedir.

Diplomasinin amacını egemen devletler arasındaki dostane diplomatik ilişkilerin sürdürülmesi olarak gören Nicholson (1950: s.71), diplomasinin yalnızca hedeflere ulaşılması için değil, diplomatik sonuçların karakterini şekillendirmek için bir araç olduğunu belirtmiştir.

Diplomasinin kurum olarak görülmesi gerektiğini savunan March ve Olsen (1998: s.948), diplomasinin genel olarak temel normlarla birlikte kolayca tanınan rollerden ve taraflar için uygun davranışı tanımlayan ve aralarındaki ilişkileri yöneten bir dizi kural veya sözleşmeden oluşan nispeten istikrarlı bir sosyal uygulama

koleksiyonu olarak anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Bu normlar ve kurallar davranışsal rolleri, kısıtlama faaliyetlerini ve beklentileri şekillendirmektedir (Keohane, 1988: s.383).

Anderson (1993: s.73), kurum ve organizasyonun sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığını ancak diplomasinin iki terimi birbirinden ayırmanın önemini gösterdiğini belirtmiştir. Bir kurum olarak diplomasinin oldukça uzun bir tarihi olmasına rağmen diploması ile ilişkilendirilen organizasyonun, dışişleri bakanlığı diplomatik heyeti ile görece yakın bir geçmişe sahip olduğunu anımsatmakta ve Richelieu'nun 1626'da modern anlamda ilk dışişleri bakanlığını kurduğunu, İngiltere'nin ise 1782'de Dışişleri Bürosu'nu kurduğunu eklemektedir. Jönsson ve Hall (2005: s.26) genel olarak kurumların aksine kuruluşların/örgütlerin özellikle zaman ve mekanda yer aldığını, bu nedenle diplomasinin bir bütün olarak uluslararası toplum düzeyinde bir kurum, dışişleri bakanlıklarının tek tek devletler düzeyinde örgütler olarak değerlendirildiğini belirtmektedir.

Buzan'a göre (2004: s.164), kurum anlayışındaki temel kavramlar; normlar, kurallar ve rollerdir. Normlar davranışların yetkili sosyal düzenlemesinin geleneksel, örtülü sonunu temsil etmekte ve daha spesifik, açık son kurallarını belirlemektedir. Belirli ortamlarda uygun davranışı öngören kurallar belli belirsiz, resmi ve otoriter olabilir. Her durumda, diplomatik temsilciliklerde, belirli rollerdeki kişiler arasında amaçlı ve öngörülebilir eylemi kolaylaştıran ortak beklentiler çerçevesi sağlamaktadır (Sweet vd 2001: s.6). Böylece, diploması kurumu çağlar boyunca mahkemeler ve dışişleri bakanlıkları gibi örgütsel çerçevelerin yokluğunda bile diplomatik rol üstlenen bireyler için normlar, kurallar ve sözleşmeler sağlamıştır.

Snow ve Brown'a göre (2000: s.397) I. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle başlayan diploması dönemi ile klasik diploması dönemi arasında farklılıklar söz konusudur. Bunlar; diplomatik misyonların artması, büyükelçilik özerkliklerinin azalması, artan kamuoyu baskısı ve zirve diplomasisinin öneminin artmasıdır.

Black (2010: s.258-259), diplomasinin günümüzde daha çok yumuşak güç aracı olduğunu savunmaktadır. Klasik dış politika ve strateji gelenekleri yerine, dış ilişkilerin dağınık, düzensiz, medya aracılı dünyası söz konusudur. Diplomatlar, geleneksel devletler arası ilişkilerden ve ilgili araştırma ve analizlerden uzaklaşmıştır.

Büyükelçilikler, hükümetin akreditasyonuna değil ibadethanelerde, üniversitelerde veya sokaklardaki kamuoyunun görüşüne odaklanmıştır.

İskit (2012: s.349), medya ve kamuoyu hakimiyetinin klasik dış politika yöntemlerinde ve diplomaside önemli değişikliklere yol açtığını belirtmiştir. Diplomatların geleneksel ilişkilerine yenileri eklenmiştir. Terörizm, siber terörizm, çevre, insan hakları, enerji, doğal afetler ve insani yardımlar gibi yeni çalışma alanları ortaya çıkmıştır. Sivil toplum kuruluşları faaliyet alanlarına göre devletlere baskı yapmış, diplomasinin alanını genişletmiştir.

Sevin (2015: 563), kamu diplomasisinin, dış politika amaçlarına ulaşmak için diğer ülkelerdeki kamuoyuna yönelik uygulamalarında geleneksel diplomasinin uygulayıcıları ve amaçları açısından bir uzantısı olduğunu belirtmiştir.

Djerejian'a göre (2003: s.13) kamu diplomasisi, diğer ülkelerdeki insanları bilgilendirerek, onlarla etkileşime girerek ve onları etkileyerek ulusal çıkarların geliştirilmesidir.

Kamu diplomasisi, devlet veya devlet dışı örgütlerin mesajlarının diğer ülkelerdeki insanlara ulaştırılmasıdır. Sivil toplum kuruluşları ve temsilcileri, firmalar, medya ajansları ve çalışanları, politika ve kültür alanında çalışanlar ve halktan kişiler kamu diplomasisi uygulamalarının odağında olabilmektedir. Kamu diplomasisi medyaya erişim, konferanslar ve etkinlikler, iş birliğine dayalı projeler ve kültür, personel veya öğrenci değişimleri gibi iletişim yöntemleri aracılığıyla genellikle dışişleri bakanlıkları ve sivil toplum kuruluşları gibi aktörler tarafından icra edilmektedir. Kamu diplomasisinin özünde; fikirleri, çalışmaları ve çıkarları başka bir hükümeti etkileyebilecek kişiler ve örgütlerle etkileşim kurarak, devletler arası ilişkileri etkilemek vardır (Pamment, 2013: s.1).

Kamu diplomasisinin esası, düşüncelerini etkilemek için yabancı halklarla doğrudan iletişime geçmeye dayanmaktadır (Malone, 1985: s.199). Bilgi, eğitim ve kültür alanlarına yönelik faaliyetlerle halkları üzerinden yabancı devletleri etkilemeyi amaçlar (Frederick, 1993: s.229). Başarılı kamu diplomasisi karşılıklı anlayış ve saygıya dayandırılmalıdır (Powers ve Gody, 2009: s.63).

Kamu diplomasisi, küresel halkla konuşan hükümetlerle ilgilidir ve ulusal hedefleri ve dış politikaları desteklemek için küresel halkı bilgilendirmek, etkilemek ve bunlara dahil olma çabalarını içermektedir (Snow, 2009: s.6).

Kamu diplomasisi statik bir uygulama değildir, aslında, onlarca yıl boyunca gelişmiş ve genişlemiştir. Sivil toplumun artan rolünün bir sonucu olarak, kamu diplomasisi devlet dışı aktörleri daha kapsayıcı hale getirmiştir. Günümüzde vatandaşlar ve devlet dışı aktörler kamu diplomasisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kamu diplomasisi, politika hedefleri ve karşılıklı öğrenme arayışında diğer hükümetlerin veya sivil toplum kuruluşlarının yabancı kamu ve hükümetlere yönelik karmaşık iletişim girişimleri olarak tanımlanmaktadır (Leonard vd., 2002: s.8).

Bostancı (2012: s.42), kamu diplomasisinde devlet dışı aktörlerin etkili olduğunu belirtmiştir. Kamu diplomasisi faaliyetleri çeşitli kişi ve kuruluşların çabasıyla gerçekleştirilmektedir. Sanat, siyaset, akademi, inanç gibi alanlar ve bu alanlarda çalışanlar diplomasi kapsamını artırmış, dış politikaya etki etmiş ve yöntemlerin değişmesinde etkili olmuştur.

Nye (2004: s.17)'a göre kamu diplomasisi, devlet politikaları veya yumuşak güç ve bunları oluşturan değerlerle başkalarını cezbetmenin oluşturduğu bir bütündür. ABD Bilgi Ajansı'nın (USIA) himayesinde, ABD hükümeti, demir perde ülkelerinde ABD'ye karşı iyi niyet geliştirmek için Amerika'nın Sesi yayınlarından eğitim hibelerine kadar çeşitli kültürel ve eğitim araçları geliştirmiştir. Kamu diplomasisi, komünizmin yayılmasını engellemek için ABD dış politikasının önemli bir aracı olarak görülmüştür (Beehner, 2005).

Sevin (2010: s.579), geleneksel diplomasi anlayışının diplomatik kuruluşlarca yürütülen, devletler ve devletler arası örgütler arasındaki ilişkileri ifade ettiğini; diğer yandan kamu diplomasisinin, yabancı halklara ulaşma ve diğer ülkelerin kamuoyunu etkileme girişimini içerdiğini belirtmektedir. Kamu diplomasisi uluslararası geleneksel diplomasi anlayışını ödünç almakta ve hükümetler, şirketler, sivil toplum örgütleri ve bireyler arasındaki iletişim girişimlerini açıklamaktadır. Kamu diplomasisi yoğun bilgi alışverişi, diğerlerinin peşin hükümlerinin etkisizleştirilmesi, dış politika tercihlerinin yaygınlaştırılması, pozitif yaklaşımların güçlendirilmesi için çalışmasıdır (Plavsak, 2002: s.113).

Tuch (1993: s.4-5), kamu diplomasisini çağdaş uluslararası ilişkilerin bir gereği haline getiren unsurları şöyle sıralamaktadır: İletişim devrimi her türlü bilginin, ulusal sınırları aşarak dünyanın en uzak bölgelerine anında nüfuz etmesini mümkün kılmıştır. Teknolojik yenilikler insanların kısa sürede bilgi edinmesini ve bilgiyi yaymasını mümkün kılmıştır. İletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler, veri alışverişinde daha önce günlerce devam eden sürecin anlık yapılmasını mümkün kılmıştır.

II. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası arenada kendine ait yaklaşımları, siyaseti, ekonomisi, gelenekleri ve kültürü olan yeni devletler ortaya çıkmıştır. Her biri politikalarını ve görüşlerini dünyanın geri kalanına duyurmak istemiştir. Bu yeni devletler, modern iletişim teknolojileriyle, kamu diplomasisi faaliyetlerini hem uygulamış hem de uygulanan kamu diplomasisi faaliyetlerinin odağında yer almıştır.

Kırk yılı aşkın bir süredir dünyayı sarsan ideolojik rekabette, demokrasiler güçlü bir temsile ihtiyaç duymuştur. Bu nedenle amaç; görüşleri, değerleri, kültürü ve toplumu diğer kültürlerle, geleneklere ve ideolojilere mensup halklara tanıtmak olmuştur. En belirgin olan faktör, kamuoyunun oluşturulmasında algıların çoğu zaman gerçeklik kadar önemli olmasıdır. İnsanlar bir şeyin doğru olduğuna inanırlarsa, o şey gerçektir.

Kamu diplomasisinde uluslararası aktörler ve STK'ların önemli bir işlevi olduğunu savunan Cull (2009: s.13) bunların diğer ülkelere ulaşmak için yeni ve anlık teknolojileri kullanmaya başladığını belirtmiştir. Bu araçlar, yerel ile uluslararası haber katmanları arasındaki katı çizgileri bulanıklaştırmıştır.

Cull, kamu diplomasisinin Soğuk Savaş dönemindeki tek taraflı iletişim yerine diyalog kurmaya dayandığını, kamu diplomasisinde öncekinden farklı olarak simetrik iletişim kurulduğunu vurgulayarak ilişki kurmanın kamu diplomasisinin ana görevi olduğunu belirtmiştir.

Leonard vd.'ne (2002: s.9) göre kamu diplomasisi ile ülkeler imaj tazeleyebilmekte ve olumsuz görüşleri tersine çevirebilmektedir. Olumlu algı yaratarak diğer ülkelerin önemli konularda benzer yaklaşımlarda bulunmasını sağlayabilmektedir. Eğitim reformundan bilimsel iş birliğine kadar ilişkiler güçlendirilebilmekte, diğer ülkeleri etkileyerek kamuoyu veya politikacıların desteği alınabilmekte ve ülkeye yatırım yapılması sağlanabilmektedir.

Bu hedeflere ulaşmada, mesajların iletilmesi için kamu diplomasisinin tek boyutlu bir süreç olamayacağının net olarak anlaşılması gerektiğini vurgulayan Leonard vd. (2002: s.10), kamu diplomasisinin siyasi/askeri, ekonomik ve toplumsal/kültürel katmanlarda uygulandığını belirtmektedir. Bu alanların her birinde, kamu diplomasisi faaliyetlerinin üç boyutu karakterize edilebilmektedir: Olaylara, stratejik hedeflerle uyumlu şekilde gerçekleştikçe tepki verilmelidir. Mesajları güçlendirmek, olumlu algı oluşmasını sağlamak üzere tasarlanmış etkinlikler yoluyla proaktif bir gündem oluşturulmalıdır. Değerlerin diğer ülke halklarınca bilinmesi ve onların değerlerini öğrenmek için denizaşırı ülkelerle uzun vadeli ilişkiler kurmak gerekmektedir.

Her ülkenin kamu diplomasisi stratejisini yönetmek için farklı kurumları vardır. Bazıları hükümetin bir parçasıdır, bazıları hükümetten bağımsızdır. Her birinin kendi misyonu ve öncelikleri olacaktır ancak kamu diplomasisini etkili bir şekilde uygulamak için kurumlar birbirleriyle uyum içinde olmalı, aralarındaki eksiklikleri görmeli ve daha önemlisi bu eksiklikleri gidermelidir.

Bir ülke, dış politikasına veya askeri eylemlerine rağmen kamu diplomasisi amaçlarına ulaşamayacaktır. Bu durumu irdeleyen Melissen'e (2005: s.7) göre, ABD'nin Orta Doğu'ya yönelik politikaları veya Irak'taki askeri varlığı kamu diplomasisinin güvenilirliğini baltalamıştır. Kamu diplomasisinin başarısı yabancı halklar tarafından nasıl algılandığıyla ortaya çıkar. Ebu Gureyb hapishanesinde insan hakları ihlallerinin basında yer almasının ABD'nin İslam dünyasındaki algısına yıllar geçse de verdiği zarardan şüphe yoktur. Başarılı politikalar kamu diplomasisine büyük destek sağlayabilir ancak maddi olanaklar ve güç başarmak için yeterli değildir.

Bu yaklaşımlardan farklı olarak Berridge (2015: s.200), kamu diplomasisinin yeni bir faaliyet olmadığını, esas olarak yabancı halklara yönelik beyaz propagandanın modern adı olduğunu savunmaktadır. Burada belirleyici olan iletilerin güvenilir olması ve verinin menşeinin bilinmesidir.

Say, olumsuz çağrışımlı propaganda ile dile getirilmek istenmeyen bazı faaliyetlerin önüne kamu kelimesi getirilerek diplomasi kavramının saygınlığıyla sunulduğunu, kavramın ABD'de kullanılmaya başlanmasıyla önceden propaganda

olarak nitelendirilen faaliyetlerin kamu diplomasisi olarak adlandırıldığını savunmaktadır (2015: s.38-39).

Say'a göre kamu diplomasisi ile propaganda arasında, devletin çıkarı için diğer ülke halklarının iknası benzerlik göstermektedir; yöntem, teknik ve araçlar da benzerdir. Say'a göre, kamu diplomasisi kavramı, propaganda faaliyetleri için bir örtmecedir (2015: s.38).

Kamu diplomasisinin resmi, planlı ve maksatlı faaliyetler bütünü olması (Purtaş, 2013: s.4); siyasi pazarlama, propaganda ve kültürel diplomasi gibi faaliyetlerde bulunması (Güner, 2018: s.78) kamu diplomasisi ile propagandanın benzerlikleridir.

Diğer yandan propagandada temel ölçü ortalama insandır; kamu diplomasisi hedef toplumun önde gelenlerini, kanaat önderlerini etkileme amacındadır (Özdağ, 2015: s.26). Kaynaktan hedefe bilgi akışının olduğu ve fikir alışverişi ile münazarayı dışlayan propagandanın aksine kamu diplomasisi dinleme ve anlamaya dayalı bir etkileşim bütünüdür (Özkan, 2015: s.14).

1.2.KAMU DİPLOMASİSİ AKTÖRLERİ

Kamu diplomasisi pratiğinde birçok aktör vardır ve hepsi farklı görevler üstlenmektedir. Ülkeler bu aktörleri etkin olarak değerlendirmek için hepsinin özgün niteliklerini bilmeli ve bu doğrultuda hareket etmelidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus; aktörlerin hepsinin ortak bir hedefe yönelmesini sağlamaktır.

Kamu diplomasisi aktörleri diğer kültürleri anlamak, ilişkiler kurmak ve kurulan ilişkileri yönetmek, ülke çıkarlarını ve politikalarını iletmek için düşünceleri harekete geçirmeye yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır (Gregory, 2012: s.119).

Bu başlık altında kamu diplomasisi aktörlerinden Devletlerarası Örgütler, Devlet Dışı Örgütler, Kanaat Önderleri, Baskı Grupları ile Üniversiteler ve Okullar incelenmiştir.

1.2.1.Devletlerarası Örgütler

Devletlerarası örgütleri, devletlerin bir araya gelerek oluşturdukları, ayrı bir irade ve tüzel kişiliğe kavuşmuş yapılar olarak tanımlayan Wilkinson (2007: s.79), genel ilke olarak devletlerarası örgütlerin kararlarını oybirliği ile aldıklarını belirtmiştir.

Devletlerarası örgütler, devletlerin birbirleriyle etkileşim kurmak ve etkileşimin devamlılığını sağlamak için kullandıkları bir platformdur. Devletler, bir tehditten korunmak, ticari faaliyetlerini geliştirmek, ideolojileri ve değerlerini korumak ve yaymak için bu oluşumların içinde yer alabilmektedir. Devletlerarası örgütlerden Birleşmiş Milletler (BM), NATO ve Avrupa Birliği (AB) ile ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

BM, 24 Ekim 1945'te kurulmuştur. Barış ve güvenliğin korunmasını; ülkeler arasında kültürel, sosyal ve ekonomik iş birliği kurulmasını amaçlamaktadır. BM, 51 devletle kurulmuştur, bugün 193 devlet BM'ye üyedir. Ekonomik ve Sosyal Konsey, Uluslararası Adalet Divanı, Güvenlik Konseyi, Genel Kurul, Genel Sekreterlik ve Vesayet Konseyi örgütün temel organlarıdır (www.un.org, Erişim Tarihi: 25.05.2020).

BM, barış ortamını güçlendirmeye odaklanmıştır. Kalıcı barışın ancak iyi yönetim, insan haklarına saygı, sosyal adalet ve demokratik süreç ve ekonomik kalkınmayla elde edilebileceği son yıllardan edinilen tecrübe ile sabittir. Hiçbir kurum barış ortamını güçlendirme konusunda BM'den daha fazla liyakat, tarafsızlık ve deneyime sahip değildir (Sandıklı, 2012: s.449).

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization-NATO), II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden kalkınma çabalarında askeri alana odaklanmış bir örgütlenmedir. NATO'nun amacı barışı sürdürmek ve her türlü saldırıyı engellemektir. NATO'nun temeli üye ülkelerin güvenliklerinin sağlanmasıdır (www.nato.int, Erişim Tarihi: 26.05.2020).

NATO, Amerika'nın moral ve jeopolitik hedeflerini en çok uyumlaştıran kurumdur. NATO, Avrupa'da Sovyet hegemonyasına engel olmak amacıyla kurulmuş, Avrupa ve Asya'daki güç merkezlerinin düşman bir ülkenin egemenliği altına girmesini önlemeye çalışmıştır. NATO, Amerika ile Avrupa'yı bağlayan başlıca

kurumsal bağıdır. Soğuk Savaş boyunca, Batı Avrupa'nın güvenliği ABD tarafından sağlanmıştır (Kissinger, 2000: s:914-916).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve Fransa arasında uzun süren ihtilafa neden olan kömür rezervlerinin müşterek kullanımı için 1951'de kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Teşkilatı (AKÇT) başarılı olmuştur. Bu başarı üzerine AKÇT'yi kuran altı devlet (Belçika, İtalya, Fransa, Almanya, Lüksemburg, Hollanda) 1957'de Roma Anlaşması ile Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) kurmuştur. 1965'te bu üç örgütü birleştiren anlaşma ile tek bir Komisyon, Konsey ve Parlamento oluşturulmuş, bütçeleri birleştirilmiş ve Avrupa Toplulukları adını almıştır (Balkır, 2010: s.65).

Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra iki Almanya birleşmiş, SSCB'nin çözülmesiyle Avrupa'nın siyasi yapısı kökten değişmiştir. Üye devletler bağlarını güçlendirmek için yeni bir anlaşmanın görüşmelerine başlamış, 1 Kasım 1993'te Maastricht Antlaşması diğer adıyla Avrupa Birliği Antlaşması yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşma ile AB vatandaşlığının oluşturulması, parasal birliğin tamamlanması ve ortak dış politika ve güvenlik ile adalet ve içişlerinde iş birliği politikalarının oluşturulmasına karar verilmiştir.

AB, geleneksel hükümetler arası uluslararası örgütlerden ayrı bir kategoride ele alınmalıdır. Çünkü AB'nin hükümetler arası yapısının yanı sıra, bazı kararları uluslar üstü düzeyde alan kendine özgü bir yapısı vardır.

1.2.2.Devlet Dışı Örgütler

Karşılıklı bağımlılığın artmasıyla ortak amaç veya çıkarları olan gruplar bir araya gelerek çeşitli örgütler kurmuşlardır. Bu gruplar içinde bulundukları devletlerin hukuk sisteminin izin verdiği ölçüde faaliyetlerini sürdürmektedir. Söz konusu gruplar ekonomik, kültürel, sportif, ideolojik ya da dini gerekçelerle bir araya gelerek bir örgüt kurabilmektedir. Bu örgütler üyelerinin çıkar ve amaçlarını temsil etmektedir. Örgütler, kendi alanlarında eşgüdüm sağlama amacının yanı sıra farklı devletler ve uluslararası kamuoyuna yönelik farkındalık yaratma veya baskı kurma amacı güdebilmektedir. Kar amacı gütmeyen örgütler kendi maddi kaynaklarını kendileri yaratmaktadır. Bu örgütler farklı ülke vatandaşlarının bir araya gelmesiyle veya sivil

toplum kuruluşlarının birleşmesiyle ortaya çıkabilmektedir. Sorunların dünya çapında fark edilmesi ve sorunlara çözüm üretilmesinde bu örgütlerin etkisi olabilmektedir.

Devlet dışı örgütlerden çok uluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları, kanaat önderleri, baskı grupları ile üniversiteler ve okullar aşağıda açıklanmıştır.

Çok Uluslu Şirketler

Mutlu (1999: s.10), çok uluslu şirketleri, iki veya daha fazla ülkede mülkiyeti kendine ait olarak üretim yapan, pazarlama faaliyetlerini icra eden, kendine ait işletme stratejilerini tüm bağlı kuruluşlarında uygulayan işletmeler olarak tanımlamıştır.

Çok uluslu şirketler, genel merkez tarafından belirlenen bir politikaya göre faaliyetlerini birden fazla ülkede şubeler veya şirketler aracılığıyla sürdüren büyük yapılardır (Tokol, 2001: s.1).

Eskiden uygulanan sınırlamalar nedeniyle çok uluslu şirketlerin karşılaştığı sorunlar, küreselleşmenin etkisiyle artan serbest ticaret ortamında büyük ölçüde azalmıştır. Az gelişmiş ülkelerdeki işsizlik, enflasyon ve dış borç gibi ekonomik sorunları azaltmak amacıyla yatırımlara avantajlar sağlanması nedeniyle çok uluslu şirketler bu ülkeleri tercih etmektedir (Oran, 2020: s.6-7).

Sivil Toplum Kuruluşları (STK)

Sivil toplum, örgütlü sosyal yaşamın devletten özerk, gönüllü, kendi kendini üreten ve destekleyen ortak kurallarla bağlı olan alanıdır (Diamond, 1994: s.5). Günümüz toplumsal koşullarında sivil toplumun giderek küresel bir olguya dönüştüğü görülmektedir (Lilleker, 2013: s.78). STK'ler demokratik sistemin ortaya çıkardığı kuruluşlardır. STK'ler, toplum çalışmalarında etkili olmakta, siyasal iktidarlara denetlemekte ve bir araya gelerek olaylar karşısında birlikte tepki göstermektedirler (Aziz, 2011: s.24). STK'ler diğer ülkelerdeki kamuoyu ile etkili iletişimin merkezindedir çünkü yabancı bir hükümetin kolay ulaşamayacağı üç temel kaynağa sahiptir: güvenilirlik, uzmanlık ve uygun ağlar. İnsanlar genellikle bir devletin diplomatik bildirilerine şüpheyle yaklaşırsa da STK'lerin bağımsızlık konusunda uzun süredir devam eden bir itibarı vardır (Leonard vd, 2002: s.55-56).

STK'ler, bir dizi konuda uzmanlığa sahiptir. Kampanya örgütleri ve uzmanlık merkezleri olarak aktivistler, uzmanlar ve yabancı politikacı ağlarına erişimleri vardır ve belirli bir politika alanında baskı uygulamak için bu ağları birleştirme konusunda deneyimlidirler. Hiçbir diplomatik misyon, sokaklarda gösteriler düzenleme yeteneğine sahip değildir (veya sahip olmak istemez) veya sürekli lobi kampanyalarını koordine etmek için iyi bir konumda değildir. Dünyada halihazırda aktif olan (yüzde 90'ı son 30 yılda kurulmuş) 20.000'den fazla uluslararası STK vardır ve bunların birçoğu kamu diplomasisinin yürütülmesi için etkili ortaklıklar kurma potansiyeline sahiptir (Leonard vd, 2002: s.56).

Farklı alanlarda ve konularda çeşitli hakların kazanılması, kazanılmış hakların genişletilmesi amacıyla örgütlenmiş çok sayıda STK bulunmaktadır. STK'ler kar amacı olmadan faaliyet göstermektedir. STK'lerin geliri bağışlardan ve üyelik aidatlarından sağlanmaktadır.

Uluslararası düzeyde örgütlenen STK'ler hem devletlerin hem de dünya kamuoyunun dikkatini çekmeye çalışmaktadır (Vardar, 2015: s.166). Uluslararası alanda faaliyet gösteren STK'lerden bazıları Uluslararası Af Örgütü, Greenpeace ve Oxfam'dır.

Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International-AI) insan haklarını savunmak amacıyla kurulmuştur. Evrensel İnsan Hakları Bildirgesinde kabul edilmiş ilkelere göre çalışmalar yapmaktadır. AI'nın, herhangi bir hükümet, ideoloji ve dinle ilişkisi ve bağımlılığı yoktur. İnsan hakları ihlallerine karşı durulmasına katkı sağlamaya çalışmaktadır. Örgüt; düşüncesi, inancı nedeniyle tutuklananların serbest bırakılması için çaba göstermektedir. Sürdürülen etkinliklerde insan haklarının ihlal edilmesinin önüne geçmeye odaklanılmıştır (www.amnesty.org.tr, Erişim Tarihi: 25.06.2020).

Çevre sorunlarıyla mücadele eden devlet dışı uluslararası bir sivil toplum kuruluşu olan Greenpeace, 14 eylemci tarafından Vancouver'da 1971'de kurulmuştur. 1979'dan itibaren örgüt uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Merkezi Amsterdam'dadır. 100'den fazla ülkede faaliyet göstermektedir. Üç milyondan fazla üyesi, yaklaşık 1500 çalışanı olan örgüt, ekonomik desteği bağışlardan almakta ve çevre meseleleri ile ilgili çalışmalarına devam etmektedir (www.greenpeace.org, Erişim Tarihi: 30.05.2020).

Greenpeace, çevreye zarar veren etkinlikleri saptamaya ve bu etkinliklerin ileride meydana getirebileceği olumsuz sonuçlarına dikkat çekmeye çalışmaktadır. Bunu, protestolarla ve lobi çalışmalarıyla tatbik etmekte; çevre felaketlerini önleyici çözümlere dikkat çekmek için medyada yer bulabilecek dikkat çekici etkinlikler örgütlemektedir (www.greenpeace.org, Erişim Tarihi: 30.05.2020).

STK'lara verilebilecek bir diğer örnek olan Oxfam, yoksulluğu yenmek için eşitsizlikle mücadele eden insanların küresel hareketidir. İnsanları fakirleştiren eşitsizliklerle mücadele etmektedir. Kriz zamanlarında hayatları kurtarmakta ve korumaktadır. Geçim kaynaklarını yeniden inşa etmek için insanlarla birlikte çalışmakta, kalıcı çözümler ve gerçek değişim için kampanyalar düzenlemektedir (<https://www.oxfam.org>, Erişim Tarihi: 30.06.2020).

Oxfam International 1995 yılında bir grup bağımsız sivil toplum kuruluşu tarafından kurulmuştur. Verimliliği en üst düzeye çıkarmak, küresel yoksulluğu ve adaletsizliği azaltmak çabasında daha fazla etki elde etmek için 19 üye organizasyon birleşerek bir konfederasyon oluşturmuştur. Bugün, 90'dan fazla ülkede, acil durumlarda hayatları kurtarmak ve korumak, insanların geçimlerini sağlamak ve gerçek, kalıcı değişim için kampanya yapmak için binlerce ortak, müttefik ve toplulukla birlikte çalışmaktadır. 2017-2018 arasında 3663 organizasyonla birlikte hareket ederek dünya genelinde 22,3 milyon insanla doğrudan temas kuran kuruluşun yüzde 53'ü kadınlardan oluşmaktadır (<https://www.oxfam.org>, Erişim Tarihi: 30.06.2020).

Kanaat Önderleri

Toplumun işleyişinde, sorunların çözümünde, kültürün olağan işleyişinde toplumun önünde olan, toplumu yönlendiren kişiler kanaat önderleridir (Ulutaş, 2015: s.3). Yaylagül (2010: s.56-57), kanaat önderlerinin medya içeriklerini tükettiğini ve düşüncelerin topluma onlardan yayıldığını belirtmektedir. Kanaat önderleri, güvenilir ve saygıdeğer kişiler olduğundan toplumsal etkileri fazladır.

Kanaat önderleri genellikle en varlıklı ya da en yüksek statüye sahip kişiler değildir. Herhangi bir mesleği icra ediyor olabilirler. Kanaat önderlerinin özellikleri siyasetle ilgilenmeleri, siyasi soruların bu kişilere yöneltilmesi, siyasal olayları hızlı kavrayabilmeleri ve siyasal tartışmalara dahil olmalarıdır (Bektaş, 2000: s.110).

Martin Luther King'in şiddete karşı, Nelson Mandela'nın ise ırk ayrımına karşı verdiği mücadele evrensel değerleri savunmuş ve dünyanın her yerinde kabul görmüştür (Wolf ve Rosen, 2004: s.9).

Kamu diplomasisi hedef ülkelerin kanaat önderlerine, elitlerine ve karar vericilerine yöneliktir. Kanaat önderlerini etkilemek dolaylı olarak hedef toplumu etkilemektir. Hedef kitleyi kanaat önderlerine verilecek mesajlar aracılığıyla etkilemek, mesajın alıcıya ulaşırken iki aşamadan geçtiği bir süreçtir. İki aşamalı akış kuramı, kamu diplomasisinde hedef kitleye mesajların iletilmesinde güvendikleri bir kanaat önderinden gelen mesajların daha inandırıcı ve etkili olmasını sağlamaktadır. Ülkelerin sahip oldukları kanaat önderleri ve ödüllü sanatçıları, edebiyatçıları da onların yumuşak güç avantajlarıdır (Sancar, 2012: s.95).

Baskı Grupları

Kapani, baskı gruplarını, benzer çıkarlar için bir araya gelen ve siyasal otoriteleri etkilemeye çalışan örgütlenmiş gruplar olarak tanımlamaktadır (2010: s.212).

Baskı grupları, parlamento ve hükümetin kendileriyle ilgili siyasal kararlarını etkilemeye çalışmaktadır. Bektaş (2000: s.113), günümüz toplumlarındaki baskı gruplarına şu örnekleri vermektedir: İşveren birlikleri, işçi sendikaları, tarım sektörü, ortak tutumlar etrafında toplanan gruplar.

Baskı gruplarının büyüklükleri ve organizasyonel yapıları farklılık göstermektedir. Bu durum, bir hükümetin politikaları üzerinde uygulanan etki miktarını tam olarak temsil etmeyebilmektedir. Sendikaların, ticari kuruluşların ve meslek kuruluşlarının hükümetler üzerinde önemli bir baskı oluşturabilecekleri açıktır. Öte yandan, yerel bir sorun nedeniyle kurulan küçük bir geçici komite, kitlesel gösteriler veya yürüyüşler için yeterli destekçi toplayabilmekte ve böylece bir hükümete politikalarını hızla değiştirmesi için baskı yapabilmektedir (www.parliament.qld.gov.au, Erişim Tarihi: 10.10.2022).

Sendikalar, ticaret odaları gibi baskı grupları da kamu diplomasisinde son yıllarda aktör olarak sahaya çıkmaktadır. Devletten bağımsız nitelik taşıyan, bir nevi

sivil toplum kuruluğu Őemsiyesi altında bulunan bu yapıların verdiği mesajlar kamu diplomasisi açısından etkili olabilmektedir.

Üniversiteler ve Okullar

Sancar (2012: s.92), kamu diplomasisinde üniversitelerin ve okulların araştırmaya verdiği desteğin ve kültürel diplomasinin uygulayıcısı olmalarının onları önemli bir araç haline getirdiğini belirtmiştir. Üniversitelerdeki araştırma merkezleri analizler, yayınlar ve bilimsel raporlarla kamu diplomasisi stratejisine katkıda bulunmaktadır. Üniversitelerin, kültürel diplomasideki etkili uygulamaları kamu diplomasisi mesajlarının doğru olarak iletilmesini sağlamaktadır. Uluslararası konferans, seminer, alıştay ve kongrelere katılan bilim insanları, mesajların alıcı ve vericileridir. Bilim insanlarının güvenilirliği ve saygınlığı onları etkili birer kamu diplomasisi aracı kılmaktadır.

Diğer ölkelerdeki okullar da kamu diplomasisinde önemlidir. Okullar, faaliyet gösterdikleri ölkelerine tabidir ancak kendi ölkelerinin kültürünü eğitim verilen dil dersleri, kitaplar ve etkinliklerle öğrencilere aktarabilmektedir (Sancar, 2012: s.94).

Öğrenci değişim programları, kişilerarası ilişkiler yoluyla uluslararası iyi niyetin geliştirilmesine, ölkelerin imajlarının iyileştirilmesine, karşılıklı ön yargıların yıkılmasına ve uzun vadeli ilişkiler inşa edilmesine olanak sağlamaktadır. Değişim programları ile yabancı uluslara ölkenin tarihi, kültürü ve değerleri aktarılırken, kişilerin ölkeye dair olumlu düşünce ve tavır geliştirmeleri hedeflenmektedir. Değişim programlarında aktif rol alan üniversiteler ve okullar, kamu diplomasisinin bir uygulayıcısı ve aracı olarak sosyal paydaş rolü üstlenmektedir.

Uluslararası öğrenciler, kültürler arasında gerçek bir etkileşim sağlamakta ve ev sahibi ölkenin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Değişim programlarına katılan öğrencilerin, ev sahibi ölkeye yönelik olumlu yaklaşım geliştirmeleri ve ölkelerine döndüklerinde bu yaklaşımı sürdürmeleri ve aktarmaları beklenmektedir.

1.3.KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMA ALANLARI

Bu başlık altında kamu diplomasisinin uygulama alanlarından Kültürel Diplomasi, İnanç Diplomasisi, Afet ve Acil Durum Diplomasisi, İnsani Diplomasi, Savunuculuk, Lobicilik ve Yurttaş Diplomasisi incelenmiştir.

1.3.1.Kültürel Diplomasi

Kışlalı (1987: s.95) kültürü; duyuş, düşünüş ve davranış birliği olarak nitelendirmektedir. Kültürün oluşumu bir toplumun diğer toplumlardan farklı olan tarihsel ve güncel koşullarının etkisi ile ilgilidir. Özellikleri farklı olan toplumların benzer koşullara sahip olması kültürün evrensel yanını ortaya çıkarmaktadır. Kültürü üniter bir bütün ya da öznel inanç olarak görmekten kaçınmak için, her bireyin yaşamı boyunca doğal ve sosyal dünyalarla etkileşim yoluyla hasıl olan benzersiz bir değerler bütünü olduğunun farkına varılması gerekir (Jasper, 2010: s.127).

Karşılıklı anlayışı geliştirmek için uluslar arasında kültür değişimini temel alan kültürel diplomasi kamu diplomasisinin temel noktasıdır. Goff, kültürel diplomasiinin farklılıkların bir araya gelmesi ve anlayışın sağlanmasıyla ilgili olduğunu belirtmiştir. Kültürel diplomasi bir ülke hakkında resmi ideolojiden başka bir hikaye anlatabilme potansiyeline sahiptir. Bunu yaparken kültürel diplomasi, politik seçimlerden veya düşmanca tasvirlerden kaynaklanan olumsuz, basmakalıp ya da aşırı basit izlenimleri dengeleyebilmektedir. Herhangi bir hikayenin olmadığı bir boşluğu da doldurabilmektedir (2013: s.332).

Kültürel diplomasi sayesinde diğer ülkelere güven telkin edilmekte, diğer ülkelerle daimi ilişkiler tesis edilmektedir. Kültürel diplomasi iş birliğini mümkün kılarken; yanlış anlama, nefret ve terörizme karşı mücadele etmektedir. Kültürel diplomasi farklı ülkelerin birbirlerini anlamasını sağlamaktadır. Öğrenci değişimleri sayesinde toplumların eğilimleri ve değerleri daha iyi anlaşılabilir. Kültürel diplomasi stratejilerinde bir ülke politikalarını ve toplumunu cazip kılan fikir ve idealler; turizm ve eğitim gibi değişim, öğrenme ve ilişki kurma mekanizmaları ve sanat, eğlence ve bilgi üretimi ile üreticileri söz konusudur (Rosendorf, 2009: s.173).

Kültürel diplomasi, geleneksel diplomasi kadar uzun süredir devam etmektedir ancak her zaman bu kadar önemli görülmemiştir. Diplomatik işlemler sırasında her

zaman fikir, sanat, din ve kültürel ürün alışverişi olmuştur (Arndt, 2006: s.1). Bunun nedeni, kültürün yayılmasının ekonomik aktiviteyi ve değer değişimlerini kolaylaştırabilmesiyle devletler arasında daha fazla iş birliğini sağlayabilmesidir. Bununla birlikte, ortak bir kültürel alışverişin öngörülemezliği, ülke için olumlu sonuçlar doğurabilse de bu tür faaliyetlerin sonuçlarını ölçmeyi zorlaştırmaktadır (Andreasen, 2008: s.3).

Ada, uygulama yöntemleri açısından kültürel diplomaside üç ana model olduğunu belirtmektedir (2017: s.52-53):

İlk model, doğrudan hükümet kontrolündeki faaliyetlerdir. Fransa Dışişleri Bakanlığı ile bağlantılı olan Fransız Enstitüleri en bilinen örneğidir. Bu enstitülerin yöneticileri, Dışişleri Bakanlığı'nın denetiminde olan Culturesfrance tarafından atanmıştır. Benzer şekilde, Çin dili ve edebiyatı ile ilgili eğitim ve araştırma alanında faaliyet gösteren Konfüçyüs Enstitüleri, eğitim bakanlığı bütçesinden ayrılan fonlarla faaliyet göstermektedir.

İkinci model sivil toplum kuruluşu modeli olarak adlandırılabilir, öne çıkan örnekler British Council ve Japon Vakfı'dır. British Council hayır kurumu statüsüne sahiptir ancak İngiltere Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edilmektedir. Doğrudan hükümete bağlı olmaması, iktidarın temel politikasına uymadığı anlamına gelmemektedir. Aynı şekilde, British Council yöneticilerinin programlama ve içerik yönetiminde inisiyatif almalarına izin verilmektedir.

Üçüncü model, ilk ikisi arasında yer alan karma bir modeldir. Hollanda'daki Dutch Culture bu modele örnek verilebilir. Bu örgüt, Hollanda'da eğitim, kültür ve dışişleri bakanlıkları olmak üzere üç bakanlığın ortak finansmanı ile faaliyet göstermektedir. Dutch Culture ayrıca Avrupa'daki projeleri için Avrupa Komisyonu'ndan destek almaktadır.

1.3.2.İnanç Diplomasisi

Dinin dünya tarihindeki rolü düşünüldüğünde, genellikle ilk akla gelen şiddetli çatışmalardır. Tarih, bugünün çağdaş dünyasında olduğu gibi dinin oynadığı bölücü rolün izleriyle doludur. Balkanlar, Orta Doğu, Afrika ve Güney Asya gibi yerlerde halihazırda süren sayısız kimlik çatışmasında, her zaman dini bir boyut bulunmaktadır.

Din, gerçekleşen çekişmenin çoğunun merkezinde yer alırken, aynı zamanda bir barış aracı olarak görülmektedir. Johnston'a göre din, aşılması ya da görmezden gelinmesi gereken bir şey değil, çatışmanın çözülmesinin ve barışın desteklenmesinin önemli bir parçasıdır (2003: s.9). Zaharna da dinin daha iyi anlaşılmasının çatışmaları azaltmaya yardımcı olabileceğini dile getirmiştir (2010: s.118).

Dünyanın birçok yerinde inanç, bireylerin ve geniş siyasi toplulukların yaşamlarında baskın bir unsurdur (Seib, 2011: s.9). Din, insanların hayatlarını, toplumları ve dünya siyasetini şekillendiren önemli bir kurum olarak varlığını sürdürmektedir (Loskota ve Flory, 2013: s.9). Milyonlarca insan kendisini dinlerinin ve etnik kökenlerinin bir karışımı ile tanımlamaktadır. Tüm dünyanın başlıca dinleri, modern devletlerden önce ortaya çıkmıştır. Dinin sadece toplumsal değerler üzerinde değil; ahlak, aile ve toplum yaşamının norm ve uygulamalarında; devletin doğası, yasaları, kurumları ve hükümet süreçleri üzerinde de büyük bir etkisi olmuştur (Wilkinson, 2007: s.58).

Diplomatlar ve kamu görevlileri tarafından dinin gücüne verilen yeni dikkat, dinin büyük ölçüde değişmesinin sonucu değil, her zaman var olana yönelik artan bir farkındalığın sonucudur (Loskota ve Flory, 2013: s.9). Kamu diplomasisi için inancın etkisi göz ardı edilemez. Çoğu toplumda din, politik girişimlerin temelini oluşturan fikirleri şekillendirmede önemli bir yere sahiptir (Kovach, 2016: s.149).

Kamu diplomasisi araçları ülke değerlerini ileten, karşılıklı değişimi teşvik eden ve dini özgürlüğü sağlayan sosyal ve kültürel kurumları destekleyen dini özgürlük tanıtımı için idealdir (Danan, 2011: s.4).

1.3.3.Afet ve Acil Durum Diplomasisi

Afet, devletler arasındaki mevcut normları ve uygulamaları parçalama eğilimindedir; yaşamın kırılganlığının ve tüm insanları birbirine bağlayan ortak bağın tanınması için geçici bir fırsat yaratmaktadır. Afet diplomasisi kavramı, devletlerin ortak çıkarlarını ortak risk ve bilimsel bilgi düzeyinde belirlemeye dayanmaktadır. Paylaşılan risk, tehdidi üreten koşulların giderilmesine katkıda bulunsun ya da bulunmasın, riske açık bir bölgedeki tüm ülkeleri etkilemekte; bir tehdide maruz kalan tüm devletler arasında ortak sorumluluk doğurmaktadır (Bolewski, 2007: s.40-41).

Çevresel bir tehditten etkilenen devletler arasında teşvik edilen iş birliği tarzı, daha önce çatışma halindeki devletler arasındaki ilişkilerde değişiklik fırsatı yaratmaktadır. Zorluk, bu fırsatı afet yönetiminin mikro düzeyindeki eylemlerine rehberlik etmek için kullanmaktır. Böylece daha önce çatışma halindeki devletler arasında daha fazla iş birliğinin makro düzeyinde önemli bir değişikliğe yol açmaktadır. 26 Aralık 2004'te Endonezya, Tayland, Sri Lanka, Hindistan, Maldivler, Kenya ve Somali'yi vuran tsunami, doğal afetlerin siyasi ve diplomatik zorlukların yanı sıra afet yardım diplomasisi fırsatları yarattığını göstermiştir.

Dünya nüfusunun %75'i yılda en az bir kez doğal afetlerden etkilenen bölgelerde yaşamaktadır. Bu nedenle korunma, hafifletme, hazırlıklı olma, müdahale ve iyileştirmeyi de içeren disiplinler arası, çok sektörlü bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. İnsani eylemin aciliyeti, bölgesel eşitlik ilkesinin ötesine geçmektedir. Afetle ilgili iş birliği ve karmaşık insani acil durumlarda (birden fazla devleti etkileyen, aktörlerin sayısı ve türlerinin çoğalmasını içeren) geçici afet desteği, köklü düşmanlıkları olan devletler arasında sürdürülebilir ve iyileştirilmiş ilişkiler sağlayabilmekte; artan düşmanlık veya iç çatışma bölgelerinde etkili barış diplomasisine kapı açabilmektedir. Afetler, tarafların karşılıklı çıkarlarının tanınması üzerine diplomatik yakınlaşma üzerinde çoğaltıcı ve meşrulaştırıcı bir etkiye sahip olabilmektedir.

Afet risklerinin ortak yönetimi, insani bir zorunluluk değil, giderek daha çok bölgesel güvenlik, ekonomik iş birliği ve sürdürülebilir kalkınmanın stratejik bir bileşenini vermektedir. Devletler, iş birliğinin gelecekte karşılıklı yarar için zorunlu olduğunu kabul etmektedir. Etki, hükümetler arasındaki ilişkilerin başlatılması değil, gelişmesi açısından görülecektir. Afet yardımı böylece modern diplomasi için yeni bir boyut ve gerekçe tesis etmektedir. Afet yardım diplomasisi için motivasyonlar; insani düşünceler, siyasi çıkarlar ve yasal zorunluluklarla karakterize edilmektedir.

1.3.4.İnsani Diplomasi

Karar vericilerin ve kanaat önderlerinin savunmasız insanların çıkarlarını gözetmesini sağlamak ve insani değerlere saygı gösterilmesi için yürütülen faaliyetler insani diplomasinin temelini oluşturmaktadır. İnsani diplomasi, kamu ve devlet desteğini ve kaynaklarını harekete geçirmeyi ve savunmasız insanların ihtiyaçlarına cevap vermek için etkili ortaklıkları kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. İnsani

diplomasi; savunuculuk, müzakere, iletişim, resmi anlaşmalar ve diğer önlemleri içerir; hükümetler, uluslararası organizasyonlar, STK'lar, özel sektör ve bireyler de dahil olmak üzere birçok özel ve tüzel kişinin bulunduğu bir alandır (www.diplomacy.edu, Erişim Tarihi: 02.08.2020).

İnsani diplomasi, insani yardım faaliyetlerini desteklemek için diplomatların uyguladığı diplomasiden farklı olarak insani yardım kuruluşları ve personeli tarafından yürütülen faaliyetleri içerir. Bunlar, insani yardım kuruluşlarının ve personelinin belirli yerlere konuşlanması, korunma ihtiyacı olanlara erişim, yardımların izlenmesi, ilgili kişi ve kurumların desteklenmesi çabalarını içermektedir (Minear ve Smith, 2007: s.1).

İnsani diplomasının hedefleri arasında zor durumdaki sivilin ihtiyaçlarını giderme ve zaman içinde değişen durumlarını izleme, savunmasız bir nüfusun insan haklarının korunmasını sağlamak, çalışanların ülkeye ve kırsal alana girişinin düzenlenmesi, yerli meslektaşları ile makul ölçüde engelsiz iletişimi kolaylaştırmak, uluslararası hukuka daha fazla uyulmasını teşvik etmek vardır (Minear, 2007: s.8).

İnsani yardım yetkilileri ve temsil ettikleri kurumlar bazen insani diplomasiyi neyin oluşturduğuna dair farklı fikirlere sahip olabilmektedir. En az üç kavram, analitik “ideal tür” olarak görülebilir. *Tezat yaklaşımı* insani yardımı yapanlarla karar alıcıları ayrı konumlandırmaktadır. Buna göre karar alıcıların temel amacı kendi çıkarlarıdır, yardım yapanlarsa acıları dindirmek istemektedir. *Sağduyu yaklaşımında* insani diplomasiye karşı sert bir duruş söz konusu değildir. Görüşmelerden en yüksek verimin nasıl alınacağına odaklanılır. *Ehveni Şer yaklaşımı* ise diplomatik görüşmelerin kabul edilebilir olduğunu ve bazı durumlarda insani yardımların siyasallaşabileceğini kabul etmektedir (Smith, 2007: s.38-41).

1.3.5.Savunuculuk

Cull’a göre (2009: s.18-19) savunuculuk, bir politikanın, görüşün, çıkarların diğer ülke kamuoylarında kabulü için iletişim faaliyetlerinin yönetilmesidir.

Savunuculuk, ilk etapta bir aktörün kişisel çıkarlarını ve mümkünse ortak sorunlar üzerinde ortak çıkarları ve iş birliğini geliştirmeyi; sorunlara dikkat çekmeyi, güven üretmeyi ve kişinin kendi yararına ikna etmeyi amaçlamaktadır. Yöntemleri,

akıl ve duygu içeren eylemler, konuşmalar ve görüntülerdir. Katılımın söylem mantığının aksine, savunuculuğun odak noktası stratejik eylem, siyaset ve diplomasi alanındaki tartışmaya açık olmayan gündem belirleme, karar verme, ikna etme ve harekete geçirme unsurlarıdır (Gregory, 2012: s.126).

Fikir temelli bir kamu diplomasisinde, bir kez çıkış noktasından koparılan bir fikir, akranlar arası ağlardan geçirilir ve medyada yeniden üretilir. Bu nedenle savunucunun dikkati, bir fikri veya argümanı başkaları tarafından hemen erişilemeyecek şekilde yeniden uygulanabilir olmasına yönelmelidir. Memlerin kullanımına ilişkin tarihsel örnekler arasında, 1980'lerin başında Doğu Blokundaki ABD kamu diplomatlarının Sovyet karşıtı esprileri bir araya getirmeleri ve daha sonra bunları iş arkadaşlarının yerel medyaya iletebilmeleri veya onları sohbete dahil edebilmeleri için dünya çapındaki gönderilere dağıtmaları için bir proje bulunmaktadır (Cull, 2009: s.50-51).

1.3.6.Lobicilik

Baskı gruplarının kongrede, parlamentoda yaptığı çalışmalar; bireylerin ya da çıkar gruplarının siyasal kararları etkilemeye yönelik eylemlerine lobicilik olarak adlandırılmaktadır (Okay ve Okay, 2012: s.404).

Lobicilik faaliyetleri ile uğraşan profesyonel danışmanlar bünyesinde oldukları örgütün üst yönetimini yasal çalışmalarla ilgili bilgilendirmekte; yasa teklifleri hakkında raporlar hazırlamakta; konuyla ilgili konuşmaları derleyip arşivlemekte; milletvekilleri ve hükümet ile diyalog kurarak politikaları ve kanunları değerlendirmekte; milletvekillerini çıkaracakları yasanın olası etkileri ile ilgili ve çalıştığı kurum, faaliyet alanı hakkında bilgilendirmekte; derlediği verilerle ikna faaliyetlerinde bulunmaktadır (Oktay, 2002: s.93).

Sancar (2012: s.183), lobiciliğin kamu diplomasisinde amaçlara ulaşılması için öncelikli olarak karar vericilerin hedeflendiğini belirtmektedir. Bu durum mesajın amacına uygun biçimde ulaştırılması açısından önem taşır.

1.3.7.Yurttaş Diplomasisi

Yurttaş diplomasisi, bireylerin mensubu oldukları ülkelerin dış ilişkilerini şekillendirmeye yardımcı olma hakkına, hatta sorumluluğuna atıfta bulunan bir kavramdır. Yurttaş diplomatları genellikle, yurtdışındaki değişim programlarına katılan veya uluslararası değişim programı katılımcılarına ev sahipliği yapan ve onlarla etkileşime giren resmi olmayan elçiler olarak tanımlanmaktadır (Mueller, 2009: s.102). Karşılıklı bağlantı çağında, dünyanın dört bir yanından bireyler, bilgi ve fikirleri anında paylaşmak ve ortak sorunları çözmek için birlikte çalışma yeteneğine sahiptir. Öğrenciler, öğretmenler, sporcular, sanatçılar, iş adamları, yardımseverler, maceraperestler veya turistler yurttaş diplomat olabilmektedir. Yurttaş diplomatların motivasyonu dünyanın geri kalanıyla anlamlı, karşılıklı yarar sağlayan bir diyalog kurmaktır.

1956'da Başkan Dwight Eisenhower, yurttaş diplomasisi üzerine bir Beyaz Saray Zirvesi düzenlemiştir. Bu olay, takip eden yıllarda yurttaş diplomasisini uygulayan ve teşvik eden ve sayıları giderek artan kuruluşlardan ikisi olan People to People International ve Sister Cities International'ın kurulmasını sağlamıştır. Ayrıca, Soğuk Savaş süresince yurttaş diplomasisi kavramı itibar kazanmıştır. Süper güç açmazı, bireysel yurttaş grupları arasında diyalogu kolaylaştıran çeşitli değişim programları üretmiştir (Mueller, 2009: s.101).

Yurttaş diplomasisi ile kamu diplomasisinin iç içe olduğu ABD'de yurttaş diplomasisinin kamu diplomasisinin açıkça ötesine geçtiği ve kamu diplomasisinden ayrı olduğu birçok durum vardır. İster yapısal konulara, mesaj içeriğine, isterse kamu diplomasisi araçlarının doğru karışımına odaklanılsın, kamu diplomasisine dair yapılan akademik çalışmalar, yazılan rapor ve yapılan analizlerin paylaştığı ortak tema hükümet destekli uluslararası değişim programlarının değerini kanıtladığı ve genişletilmesi gerektiğidir. Örneğin, 11 Eylül komisyonunun eş başkanı Lee Hamilton şu sonuca varmıştır: Uluslararası eğitim, Amerikan dış politikasının en etkili tek araçtır. Güvensizliği azaltmakta, anlayış bağlarını güçlendirmekte ve halklar arasında uzlaşmayı teşvik etmektedir. Dahası, bir Kongre Araştırma Servisi raporu, kamu diplomasisi üzerine 29 büyük çalışmayı özetlemiş ve analiz etmiştir. Yazarlar, bu çalışmalardan yarısından fazlasının ABD değişim programlarının denizaşırı ülkelerde genişletilmesini önermiştir (Mueller, 2009: s.102).

1.4.GÜÇ KAVRAMI VE KAMU DİPLOMASİSİ İLİŞKİSİ

Gücün çeşitli formları ve özellikleri vardır; zorlama, şiddet veya aksine iyilik, nezaketle uygulanabildiği farklı yoğunluk dereceleri söz konusudur.

Güç genellikle başka bir aktörün başka türlü yapamayacağı şeyi yapmasını veya yapacağı şeyi yapmamasını sağlamaktadır. Bu fikrin bir varyasyonu, aktörlerin başkalarını diğerlerinden daha fazla etkilediği ölçüde güçlü olmalarıdır. Güç kendisini değil, başkalarını etkileme yeteneği ya da potansiyelidir. Pek çok uluslararası ilişkiler araştırmacısı, bu potansiyelin, büyüklükleri, gelir seviyeleri ve silahlı kuvvetler gibi devletlerin somut ve somut olmayan belirli özelliklerine veya mülklerine dayandığına inanmaktadır. Bu, yetenek olarak güçtür. Bununla birlikte, bir devletin diğerini nasıl etkilediğini açıklamak için yetenekleri ölçmek kolay değildir. Çeşitli potansiyellerin toplanmasını gerektirmektedir. Devletler farklı nüfusa, bölgeye, askeri güce sahiptir. Güç aynı zamanda maddi olmayan öğelere de bağlıdır; yetenekler bir devlete başkalarını etkileme potansiyeli vermektedir. Bu da ulusal irade, diplomatik beceri, meşruiyet ile mümkün olabilmektedir (Goldstein ve Pevehouse, 2014: s.45).

Devletin gücü birçok bileşenden oluşmaktadır. Bir aktörün uzun vadede kullanabileceği unsurlar toplam GSYİH, nüfus, bölge, coğrafya ve doğal kaynakları içermektedir. Taahhütlerinin güvenilirliği aynı zamanda bir devlet için uzun vadeli bir güç tabanıdır. Bir devletin kültürünün ve değerlerinin, diğer devletlerin düşüncelerini sürekli olarak şekillendirme yeteneği de böyledir (Goldstein ve Pevehouse, 2014: s.48).

Tarihte gücün ölçülmesi doğal kaynaklar, nüfus, askeri ve ekonomik kapasite gibi ölçütlere göre yapılmıştır. Farklı disiplinlerde merkezi bir konu olan gücün birbirinden farklı aynı zamanda birbirini tamamlayan tanımları vardır. Güç, farklı metodolojiler kullanılarak kavramsallaştırılmaktadır. Önemli tartışmalardan biri, gücün nasıl ölçülmesi gerektiğiyle ilgilidir. Güç değerlendirmesinde öne çıkan iki yöntem vardır: Birincisi, gücü ulus devletlerin bir özelliği olarak tasvir eden ulusal güç yaklaşımıdır. İkicisi gücü bir ilişki olarak algılayan ilişkisel güç yaklaşımıdır. Başka bir deyişle, bazı akademisyenler gücü kaynaklar açısından tanımlarken, diğerleri onu diğer aktörler üzerinde etkili olma yeteneği olarak kavramsallaştırmaktadır (Baldwin, 2013: s.274).

Güç, yapabilmek anlamına gelen Latince *potere*'den türetilmiştir. Lukes, gücün genellikle bir şeyi etkilemek için bir mülk, yetenek veya kapasiteyi tanımlamak için kullanıldığını belirtmiştir. Kelime; otorite, etki, baskı, kuvvet, şiddet, manipülasyon içeren semantik bir alanın merkezinde yer almaktadır. En genel haliyle güç, değiştirme veya etkileme kapasitesidir (2007: s.59).

Weber (1947: s.72) gücün, insan yaşamının kaçınılmaz bir unsuru olduğunu ve insan deneyiminin her yönünü etkilediğini belirtmiştir. Bazılarının ötekilerden daha güçlü olması en belirgin gerçeklerindendir. Weber'e göre, güç sıfır toplamı bir oyundur ya kazanırsınız ya da kaybedersiniz. Güç bir konunun niteliklerinden, kaynaklarından ve yeteneklerinden türeyen bir özelliktir.

Güç, Batı'nın politik fenomenler hakkındaki düşünce geleneğindeki anahtar kavramlardan biridir. Aynı zamanda, uzun tarihine rağmen, analitik seviyelerde hem tanımı hem de yerleştirilmesi gereken kavramsal bağlamların birçok özelliği hakkında kayda değer bir mutabakat eksikliği bulunan bir kavramdır (Dahl, 1957: s.201).

Güç, toplumsal ilişkiler içinde aktörlerin kendi koşullarını belirleme kapasitelerini şekillendiren etkilerin üretimidir (Barnett ve Duvall, 2005: s.42).

Bir devletin sahip olduğu tüm kaynaklar genel toplam gücünü oluşturur. Ulusal gücün göstergesi olan kaynaklar arasında askeri harcamaların seviyesi, silahlı kuvvetlerin büyüklüğü, gayri safi milli hasıla, coğrafi alan ve nüfus bulunmaktadır (Pallaver, 2011: s.64).

Alternatif, dinamik bir güç tanımı devletlerin etkileşimlerine odaklanmaktadır. Bir devletin etkileme veya zorlama kapasitesini sadece yetenekleri değil, aynı zamanda bu yetenekleri kullanma istekliliği, diğer devletler tarafından algılanması ve diğer devletler üzerindeki kontrol veya etkisi belirlemektedir. Dolayısıyla güç, devletlerin etkileşim halindeyken davranışlarını gözlemleyerek çıkarılabilmektedir. Devletlerin göreceli gücü, etkileşimlerinin sonuçlarıyla en açık şekilde ortaya çıkmaktadır (Viotti ve Kauppi, 2012: s.52).

Bu geleneğe uygun olarak Morgenthau, gücü doğal kaynaklar, coğrafya, endüstriyel kalkınma, ordu ve nüfus gibi kaynaklara sahip olma olarak nitelendirmiş ve bu unsurları ülkelerin istikrarlı güç unsurları olarak tanımlamıştır (1948: s.80).

Baldwin (1979: s.161), gücün uluslararası politik teorilerde önemli bir değişken olduğunu ancak Soğuk Savaş döneminde geleneksel güç kavramının kökünden yıkıldığını belirtmiştir. Kissinger, tarihin birbiriyle simetrik olan ekonomik, siyasi ve askeri güç sentezi gösterdiğini ancak Soğuk Savaş döneminde gücün farklı unsurlarının birbirinden bağımsız hale geldiğini belirtmiştir. Sovyetler Birliği'nin askeri olarak süper güç, ekonomik olarak çok zayıf olması; Japonya'nın ekonomik olarak çok güçlüyken askeri olarak çok zayıf olması bunun somut örneğidir (2000: s.17).

Realizm, gücün uluslararası ilişkilerde her yerde bulunabileceğini varsaymıştır. Devletler arasındaki güç ve çatışmanın peşinde koşmak, güçler arasında koruma sağlamak veya güçlendirmek için devletler arasındaki önlemlerin dikkate alınabilir özelliklerine bakılmıştır. Bunun temelde kusurlu olan insan doğasından kaynaklandığı düşünülmüştür. İnsan doğasındaki kusurlar devletlerin davranışlarına sirayet etmiştir. Devletlerin kendileri uluslararası sistemin kilit egemen birimleri olarak kabul edilirken, devlet dışı birimler realistler arasında daha az öneme sahip olmuştur. Evrensel ahlaki ilkelerin var olduğu liberal fikir büyük şüphecilikle ele alınmış ve uyumu gerçekleştirme girişimlerinde kendi ulusal çıkarlarını feda eden devletlerin tehlikeye mahkum olduğu düşünülmüştür (Lamb ve Robertson-Snape, 2017: s.69).

Realist düşünürler insanların temel olarak kendi çıkarları ve istekleri ile motive olduklarını ve tüm bu isteklerin en yaygınının güç arzusu olduğunu varsaymıştır. Onların görüşüne göre güç, devleti yöneten egemen iç barışın tek ve gerçek garantörüdür çünkü tek başına barışı güçlendirebilmektedir. Ancak, uluslararası siyasetin daha geniş dünyasında, orman kanunları uygulanmaktadır. Onların görüşüne göre, uluslararası politika sürekli bir açık savaşa yol açmayacak, ancak her zaman savaşa hazır olmayı zorunlu kılan, güç için sürekli bir mücadeledir. Bu sürekli anarşi durumunda, hükümdar için tek ihtiyatlı yöneliş mümkün olduğunca fazla güç elde etmek ve ulusal çıkarlarını sürdürmek ve korumak için bu gücü kullanmaktır. Bu amaç için askeri güç anahtar gereklilik olmuştur: ticaret ve sanayiden elde edilen servet esas olarak gerekli askeri gücü elde etmenin bir yolu olarak görülmüştür (Wilkinson, 2007: s.2).

Güç, kullanılan araçlara göre üçe ayrılmaktadır (Nye, 2013: s.602): Sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç.

1.4.1.Sert Güç

Wilson (2008: s.114) sert gücün baskı yoluyla oluşturulduğunu; ekonomik yaptırımlara, askeri müdahalelere ve zorlayıcı tedbirlere dayandığını belirtmiştir.

Nye, sert gücü bir aktörün askeri ve ekonomik imkanlarını kullanarak başka bir aktörün eylemleri üzerinde değişiklik yapabilme kabiliyeti olarak tanımlamıştır (2005: s.14). Bunun için teşvikler ya da tehditler uygulanmaktadır. Bu nedenle, sert güç büyük ölçüde kaynak tabanlıdır.

Sert gücün her şeyden önce farklı teşvik ve zorlama dereceleri vardır. Kilit unsur aslında bu tür kaynakları kullanmakla tehdit etme kapasitesidir. Bu tehdit, sert gücün varlığının ilk işaretidir. Sert güç, yapılan tehdidin yerine getirilme kapasitesine bağlıdır. Tehditler bir ülkenin diğerine karşı ekonomik üstünlüğü ile de ilgilidir ve olumsuzluk halinde ekonomik yaptırımlar uygulayabilme konusunda kendini göstermektedir. Sert güç, itaatini sağlamak için bir ülkenin, diğer ülkenin sahip olduğu ekonomik tüm kaynakları yok etmesidir. İki ülke arasındaki asimetri o kadar büyüktür ki tehdit karşısında diğer ülkenin alternatifi ve çıkışı yoktur.

Sert güç, teşvik ve tehdit kullanan devletlerin istediklerini almasını sağlamakta çok basit ve sezgisel bir güç biçimidir. Yumuşak güçten daha kolay deneyimlenmektedir. Görülmesi ve etkilerinin ölçülmesi daha kolaydır. Herhangi bir güç kaynağının etkinliği öncelikle bağlama bağlıdır ve mevcut bağlam karmaşıktır, küresel çözümler gerektirmektedir. Dünya sistemindeki değişim eski paradigmaya meydan okumuş ve bunun sonucunda gücü daha soyut ve güç kullanımını daha az etkili hale getirmiştir (Nye, 1990: s.154).

1.4.2.Yumuşak Güç

Kamu diplomasisi ve yumuşak güç birbirinden farklıdır ve etkileşimleri karşılıklı değildir. Yumuşak güç, kamu diplomasisini ifade etmemektedir. Cull, kamu diplomasisinin, yumuşak gücün hissettirilmesi ve bir yöntem olarak uygulanması için yalnızca bir araç olarak görülebileceğini belirtmiştir (Cull, 2009: s.15).

Yumuşak güç, başkalarının tercihlerini şekillendirme yeteneğine dayanmaktadır ve kişilik, siyasi değerler, kültür, kurumlar ve politikalar gibi meşru ya da ahlaki otoriteye sahip soyut unsurlarla sağlanmaktadır (Nye, 2005: s.95).

Davranışlar ve kaynaklar yönünden sert güç ile yumuşak güç arasında farklılıklar vardır. Sert güç genellikle zorlama ile ilişkilidir. Emir gücü başkalarının yaptığını değiştirebilmektir. Yumuşak gücün en uygun kaynakları ise kültür, değerler, kurumlar ve politikalarlardır. Bu nedenle meşruiyet yumuşak gücün merkezindedir (Nye, 2005: s.16-17).

Power ve Gilboa (2007, s: 55), bir devletin ya da devlet dışı aktörün politikalarının diğerleri tarafından meşru olarak algılanması halinde ikna kapasitesinin yüksek olduğunu, Vatikan'ın, STK'lerin ya da küresel haber organizasyonlarının sadece yumuşak güce sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Uluslararası etki, başkalarının kendi ulusal çıkarlarını görme biçimlerini değiştirmek için davranış kuralları oluşturarak da kazanılabilmektedir. Yumuşak güç kavramının da gösterdiği gibi, hakimiyet, gücü uygulamanın tek yolu değildir. Karşılıklılığın temel ilkeleri ve kimlik de işe yarayabilmektedir.

Yumuşak güç stratejileri zorlayıcı araçlar yerine ağırları kullanarak, çekici anlatılar geliştirerek ve ileterek, uluslararası normlar, koalisyonlar kurarak ve bir ülkeyi diğerine sevdiren temel kaynaklardan yararlanarak ikna etmektedir. Küresel jeopolitik temel bir dönüşüm süreci içinde olduğundan yumuşak gücün önemi artmaktadır. Küresel gücün dinamikleri hızla değişmekte, bu da tüm ulusları etkileyen kapsamlı ekonomik ve politik değişikliklere neden olmaktadır (McClory, 2016).

Nye (2005: s.100), askeri ve ekonomik güç kullanımının basit olduğunu, sonuca ulaşmak için fazla zamana ihtiyaç olmadığını belirtmiş ancak yumuşak gücü kullanmanın zor, zaman isteyen ve hedef toplumun kabulüne bağlı olduğunu vurgulamıştır. Yumuşak güç kaynaklarının kullanımı, sert güç kaynaklarının kullanımından daha karmaşık ve daha uzun vadelidir.

Gallarotti, sert güç ile yumuşak gücün karşılıklı olarak birbirlerini olumlu veya olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir (2011, s:9). Lee'nin "Kaynak Tabanlı Yumuşak Güç Teorisi"ne göre yumuşak güç ile sert güç arasındaki ayırım kaynakların kullanımında ortaya çıkmaktadır (2009, s:208).

Hızlı sanayileşme, demografik değişiklikler, modernizasyon ve modern teknolojinin yayılması gelişmekte olan devletlerin yeteneklerini arttırmıştır. Dahası, ulus devletler artık tek küresel oyuncu değildir. Devlet dışı aktörler dünya işlerinde etkili bir rol oynamaya başlamıştır. Nye, devletten özel sektöre gücün yayılmasını, gelişmekte olan ülkelerde modernleşme, kentleşme ve artan iletişim olanaklarına bağlamaktadır. Küresel ilişkileri genişletme ve derinleştirme dönemi, gelişmekte olan devletler için yeni fırsatlar yaratmaya ve küresel politika yapımına katkıda bulunmak için daha geniş bir şirket çeşitliliği oluşturmaya devam edecektir (Manyika vd 2014: s.19).

Gücün yapısının değişmesi küresel ilişkilerde itici güç olarak ağların yükselişi ve dijital devrimin sonucudur. Zorluklar ve fırsatlar nadiren ulusal sınırlar içinde yer alacaktır. Tercih edilen politika sonuçlarına ulaşmak ve güçlerini çoğaltmak için devletlerin artık diğer oyuncularla iş birliği yapması gerekecektir (Nye, 2011: s.73). Sonuç olarak, aktörler arasındaki güç dağılımı, teknolojik gelişmeler ve güçlendirilmiş küresel kamu ve ağlar sonucunda uluslararası politika temel bir değişim geçirmiştir.

Artan sosyal mobilizasyon somut olmayan güç biçimlerinin kullanımını yeniden vurgulamakta ve teknoloji, eğitim ve ekonomik büyüme faktörlerini coğrafya, nüfus ve kaynaklar kadar önemli hale getirmektedir (Nye, 1990: s.154).

Yumuşak güç, sadece ikna etmek değildir. Kendine çekmek ve cezbetmek, razı etmektir (Demir, 2012: s.59). Yumuşak güç kültür, siyasi değerler ve dış politikaya dayanmaktadır (Nye, 2003, s. 11). Küresel veya bölgesel norm olabilecek değerlere sahip olmak ve bunları yaymak, tanınmış kişiler aracılığıyla mesajlar iletmek, ulusal veya küresel olmak, çekiciliği olan söylemler geliştirmek bunların birkaçıdır (Lee, 2009: s.9-10).

Kültürü yumuşak güç açısından ele alan Nye'e göre kültür, bir devletin maddi ve manevi varlığının sürdürmesini sağlayan, yeni siyasal yaklaşımlar geliştiren, kamuoylarını etkileyerek stratejik bir ortam yaratan, bir ülkenin ideolojisini ve değerlerini değişik katmanlarla aktaran bir araçtır (2005: s.20).

Dış politikalar yumuşak gücü güçlü bir şekilde etkilemektedir. Hükümet politikaları bir ülkenin yumuşak gücünü güçlendirebilmekte veya zayıflatabilmektedir. Devletlerin dış politikadaki tavrının uluslararası toplum

tarafından nasıl değerlendirildiği önemlidir. Demir, demokrasiyle idare edilen, hukuka dayalı, kişi hak ve özgürlüklerine değer veren, çevreye duyarlı, insani yardımlar yapan bir ülkenin itibarının ve yumuşak gücünün artacağını ifade etmiştir (2012: s.63).

1.4.3.Akıllı Güç

Akçadağ'a göre, sert ve yumuşak güç kavramlarının keskin sınırlarla belirlenmesi zordur. Aynı ayrı kullanılmaları devletlerin hedeflerine ulaşmada kaynakların verimliliği açısından uygun değildir. Bu nedenle her ikisinin bileşiminden oluşan akıllı güç kavramı literatüre kazandırılmıştır (2010, s:3).

Yumuşak güç tüm sorunların çözümü değildir (Nye, 2009: s.160). Akıllı güç, sert ve yumuşak gücü birleştirerek diplomatik iktidarın kullanımını, kapasite artırma, güç ve etkinin politik ve sosyal meşruiyetini sağlamayı amaçlamaktadır. Akıllı güç, hedeflere ulaşmak için kaynak, strateji ve araçların geliştirilmesine rehberlik eden bir çerçevedir (Armitage ve Nye, 2007: s.17).

Akıllı güç, ideolojik olmayan yeni bir yöntem sağlamaktadır. Akıllı güç, bir dereceye kadar güç kullanımının politikleştirilmemesidir. Sorunlara yalın bir yaklaşım için baskı yapmakta ve eldeki çeşitli güç çözümlerine odaklanmaktadır. Akıllı güç, iktidarı siyasi veya ideolojik çağrışımlar olmadan basitçe bir kaynak olarak ele almaktadır. Akıllı güç yaklaşımı, sert veya yumuşak çözümlerin kullanılmasına yol açabilir ancak çoğu zaman sert ve yumuşak güç arasında doğru dengeye dayanan karışık çözümlerin keşfedilmesini amaçlamaktadır.

Akıllı güç kavramı ABD'de ortaya çıkmıştır ve bu nedenle 1990'dan itibaren Amerikan yönetiminin tarihsel, ekonomik ve politik bağlamını yansıtmaktadır. Akıllı gücün, birçok bilim adamı ve politika analistinin dünyanın farklı bölgelerindeki Amerikan dış politikalarına odaklandığı dili ve stili etkileyen ilginç bir dönüşüm sürecinin sonucu olduğunu söylemek mümkündür. Akıllı güç, yumuşak gücün devamı değildir ancak kaynağını ondan almaktadır. Bir devlet, kişilerin ve hükümetlerin istediği ancak bir liderlik yokluğunda elde edemediği küresel iyi hizmetlere ve politikalara yatırım yaparak akıllı bir güç haline gelebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.KAMU DİPLOMASİSİ VE MEDYA

Birçok ülkenin hem özel hem de kamu yayıncılığıyla diğer ülkelerde dış politika hedeflerine paralel bir biçimde kamu diplomasisi faaliyetleri için kitle iletişim araçlarını kullandığını söylemek mümkündür.

Radyo, televizyon ve internet teknolojileri ile yabancı kamuoyuna ulaşmayı sağlayan uluslararası yayıncılık uluslararası ilişkiler ile kamu diplomasisinin bir bileşenidir. Uluslararası yayıncılıkta en önemli unsur haber kullanımıdır (Cull, 2008: s.32-34).

Kitle iletişim araçları küresel politikada önemli bir faktör ve aktördür. Ülkelerin yabancı basında olumlu söylemlerle anılması, ülkenin dış politikasına olumlu yaklaşılmasını sağlamaktadır. Ülkeler, uluslararası topluma sesini duyurabilmek ve yabancı halkların görüşlerini etkileyebilmek için diğer ülkelerde radyo ve televizyon yayınları yapmakta, uluslararası haber ajansları ile habere ve bilgiye yön vermektedir (Kılınç, 2020: s.53-54).

Bu bölümde önce kamu diplomasisinde medyanın yeri ve önemi açıklanmıştır. Ardından kamu diplomasisinde kullanılan geleneksel ve yeni medya araçları açıklanmıştır. Daha sonra hegemonya kavramı ve hegemonyanın tesisinde medyanın rolü irdelenmiştir.

2.1.KAMU DİPLOMASİSİNDE GELENEKSEL MEDYA

İletişim ve medya teknolojilerindeki gelişmeler, toplumların birbirlerine yaklaşmasını sağlamış, küreselleşme sürecine hız kazandırmıştır. Toplumların medya aracılığıyla buluşması, diplomaside yapısal değişiklere neden olmuştur. Bostancı (2012: s.99), kamu diplomasisinde medya kullanımının II. Dünya Savaşı'ndan sonra arttığını, örgütlerin ve siyasal iktidarların medyanın gücünden ve etkisinden yararlanmasıyla geleneksel diplomasinin ötesine geçildiğini ifade etmiştir.

Bostancıya göre siyasetin, medyanın ve kamuoyunun gündemi birbirini etkilemektedir. Bu organik bağda kamuoyu oluşturulmasında ve kamu diplomasisi

faaliyetlerinde medyanın gündemi ve bu gündemin etkileri çok daha fazladır (2012: s.103).

2.1.1. Kamu Diplomasisinde Radyo Kullanımı ve Başlıca Örnekler

Kablosuz iletişimdeki bilimsel ve teknolojik atılımlarla radyo yayıncılığının temeli atılmıştır. 1906'da radyo dalgaları üzerinden ses aktarmayı başaran Marconi ve Reginald Fessenden, kablosuz bir telefon yaratmaya çalışmış, istenmeyen sonuçlar ilkesi doğrultusunda, arayışları başka bir şeyle sonuçlanmıştır. Kablosuz telefon için geliştirilen teknolojik temel, tek yönlü radyo yayıncılığında kullanılmıştır. Orson Welles'in radyo oyunu The War of the Worlds, radyo yayıncılığının gücünün erken örneklerinden biri olmuştur. Radyo oyununda Marslılarla savaş başladığının duyurulması ABD'de panik yaratmıştır (Kurbaliya, 2013b).

Radyo, bir propaganda aracı olarak, II. Dünya Savaşı'nda Naziler tarafından kullanılmıştır. Naziler, düşük maliyetle radyo alıcıları üretmiş, çok sayıda insana ulaşmıştır. Almanlar, Berlin'den 53 farklı dilde yayın yapmış, işgal ettikleri yerlerde radyo vericilerini çalışır halde tutmuşlardır (Altunay, 2012: s.62-63).

Kablosuz teknolojideki atılım, II. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında radyo yayıncılığına zemin hazırlamıştır. Radyo, II. Dünya Savaşı'nda en önemli iletişim aracı olmuştur ve propaganda için kullanılmıştır. Bu eğilim, II. Dünya Savaşı'nın bitmesinden sonra da devam etmiştir. Radyo, Soğuk Savaş süresince yoğun olarak kullanılmıştır. Çalışmada, kamu diplomasisinde radyonun kullanımına dair başlıca örneklerden VOA, BBC, DW ve Rusya'nın Sesi incelenmiştir.

2.1.1.1.Voice of America (VOA)

Voice of America (VOA), radyonun kamu diplomasisi için kullanımına dair önemli bir örnektir. 1942'de oluşturulan Savaş Bilgi Ofisi ile tüm özel uluslararası istasyonlar devlet denetimi altına alınmıştır. VOA, 24 Şubat 1942'de Almanca yaptığı programlarla uluslararası yayıncılığa başlamıştır (Saygılı, 1991: s.104). 1943'te günde 46 dilde 50 saat yayın yapmaya başlamıştır (Bektaş, 2002: s.109).

VOA Tüzüğü'nde radyonun insanlarla iletişim kurarak, ABD'nin uzun vadeli menfaatlerine yardım etmesi, dinleyicilerin dikkatini çekmesi ve saygısını kazanması

gerektiği yazmaktadır. Aynı zamanda tüzük, VOA programlarının editoryal bağımsızlığını ve bütünlüğünü korumaktadır (www.insidevoa.com, Erişim Tarihi: 05.12.2020)

Günümüzde radyonun yanı sıra televizyon ve internette 45 dilde 1800 saat yayımla, haftada 150 milyona yakın kişiye ulaşan VOA, amacının uluslararası bir izleyici kitlesine; doğru, dengeli, kapsamlı haber ve bilgileri yayınlamak olarak belirtmiştir. VOA, Amerikalıların vergileriyle finanse edilmektedir. VOA, askeri olmayan tüm ABD uluslararası yayınlarını denetleyen, bağımsız bir federal kurum olan Broadcasting Board Of Governors (BBG)'nin denetimindedir. Kurulda dokuz guvernör görev yapmaktadır. Sekizi başkan tarafından atanır ve senato tarafından onaylanır. Dokuzuncu her zaman Dışişleri Bakanı'dır (docs.voanews.eu, Erişim Tarihi: 29.11.2020).

ABD kamu diplomasisinde VOA tek örnek değildir. Soğuk Savaş yıllarında ABD ile Sovyetler Birliği arasında ideolojik savaşa paralel olarak bir medya savaşı da yaşanmıştır. Sovyetler Birliği dünya kamuoyunu etkilemek için Batı ülkelerindeki komünist partilerden ve kuruluşlardan da büyük ölçüde yararlanmıştır. Fransa' daki Komünist Partisi'nin yayın organı l'Humanite gibi gazeteler sürekli olarak Sovyet tezlerini destekleyen yayınlar yapmıştır. Batı ülkeleri de Rusça ve Doğu Avrupa dillerinde yayın yapan Radio Free Europe ve Radio Liberty gibi radyo istasyonlarıyla Doğu Bloku ülkelerinin kamuoyunu etkilemeye çalışmıştır. Bu radyo istasyonları yaklaşık 40 yıl boyunca komünizmi eleştirici, Batı ülkelerindeki demokratik devlet düzenini övücü yayınlar yapmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra ABD Kongresi bu radyolara yaptığı katkıyı büyük ölçüde kısmıştır. Radyoların merkezi Münih'ten Prag'a taşınmış ve yayınlarının kapsamı daraltılmış, içeriği günün koşullarına göre değiştirilmiştir (Öymen, 2003: s.307).

Uttaro'ya (1982: s.106) göre Radio Free Europe (RFE) ile Radio Liberty (RL)'nin yöntemi VOA'ninkinden farklıdır. Programlama, iç reformu teşvik etmek amacıyla Sovyetler Birliği'nin ve Doğu Avrupa uydularının işlerine odaklanır. Bu amaçla, personel büyük ölçüde hedef ülkelere gelen göçmenlerden oluşmaktadır. Buradaki fikir "Polonyalıların Polonyalılarla ve Bulgarların Bulgarlarla konuşarak, bazı yabancı hükümetlerin sözcüsü olarak değil, ancak kendilerinin ve dinleyicilerinin

yuva olarak gördükleri ülkenin çıkarlarıyla ilgilenen hemşehriler olarak” konuşarak “iletişimde empati” kurmaktır.

Bunların dışında Radio Free Asia (RFA-Özgür Asya Radyosu) da Asya’da 7 dilde haber yayını yapmaktadır. RFA, düşünce ve ifade hürriyetini geliştirmek ve doğru bilgiye özgürce erişilmesinden yana olduğunu belirtmektedir. RFA, bölgedeki muhabir ve temsilcilerinden aldığı bilgilerle Washington’dan yayın yapmaktadır (www.publicdiplomacy.org, Erişim Tarihi: 10.03.2022).

BBG’nin finanse ettiği ve Orta Doğu’da kesintisiz Arapça yayın yapan Radyo Sawa, ABD’nin uzun dönem çıkarları doğrultusunda 2002’de kurulmuştur. Radyo Sawa’nın hedef kitlesi otuz yaş altındaki dinleyicilerdir. Radyo, uydudan da yayın yapmaktadır (www.publicdiplomacy.org, Erişim Tarihi: 10.03.2022).

2.1.1.2. British Broadcasting Corporation (BBC)

BBC, 1 Ocak 1927’de kurulmuştur. 1930’larda, İngiltere’de radyo dinleyicisi artmıştır; BBC yapımları müzik ve drama alanındaki sektörlerle destek olmuştur. BBC Dünya Servisi, 33 ayrı dilde yayın yapmakta ve her hafta 180 milyon kişiye ulaşmaktadır. Dış yayınlar İngilizce başlamış, sonradan başka diller eklenmiştir (news.bbc.co.uk, Erişim Tarihi: 12.04.2022).

1936’da radyo yayınlarının yanı sıra televizyon yayınları da başlamıştır. Yıllar geçtikçe televizyon yayın süreleri artmıştır. Zamanla teletext servisi, altyazılı yayınlar yapılmıştır. Farklı dönemlerde kurulan televizyon kanalları ile BBC arasında rekabet yaşanmıştır.

1939 ile Haziran 1946 arasında televizyon yayını yapılmamıştır. Savaşın ardından televizyon yayınları yeniden başlamış, radyo yayınları yeniden düzenlenmiştir (Graham, 2005).

Doksanların sonunda dijitalleşme çalışmaları hız kazanmış BBC, internet yayınına başlamıştır. Aynı zamanda analog televizyon yayınlarından dijital yayına geçiş için hazırlıklara başlanmıştır.

BBC'nin dünya çapında farklı dillerde, farklı izleyici gruplarına yönelik, farklı içeriklerde yayın yapan kanalları ve internetten farklı platformlarda hesapları ve içerik paylaşımları vardır.

20 Kasım 1939'da BBC Türkçe Servisi kurulmuştur. Türkçe Servisi'nin radyo yayınları 27 Mayıs 2011 tarihinde sonlandırılmıştır (www.bbc.com/turkce, Erişim Tarihi: 07.12.2020).

2.1.1.3.Deutsche Welle (DW)

Deutsche Welle (DW), Almanya'nın 30 farklı dilde yayın yapan uluslararası yayın kuruluşudur. . Kuruluşun merkezi Bonn'dadır. Üç binden fazla çalışanı vardır. DW İngilizce, Almanca, İspanyolca ve Arapça yayın yapmaktadır. DW haber, röportaj ve belgesellerle siyasetten iş dünyasına, bilimden kültüre çeşitli alanlarda içerikler hazırlamaktadır. 30 dilde radyo ve internet içeriklerine ulaşmak mümkündür (www.dw.com/cda/tr, Erişim Tarihi: 23.05.2021).

DW, amacının uluslararası alanda karar verici pozisyonundaki gruplara ve kanaat önderlerine ulaşmak olduğunu belirtmektedir. DW, otoriter ülkelerde demokrasi, özgürlük ve ilerleme için mücadele eden kişilere ulaşmaya çalışmakta, Almanca içerikler ile yurt dışında Almanca'ya ilgi duyan, Almanca öğrenen ve öğrenenleri hedef almaktadır. DW, her hafta dünya genelinde 118 milyon kişiye ulaşmaktadır (www.dw.com/cda/tr, Erişim Tarihi: 23.05.2021).

Aralık 1997'de yayınlanan ve 2001 ve 2004'te değiştirilen DW Yasası, DW'yi kar amacı gütmeyen, yabancı yayıncılık için kamu yayın kuruluşu olarak tanımlamaktadır (www.dw.com/cda/tr, Erişim Tarihi: 23.05.2021). Bu yasada ortaya konan misyon kamu diplomasisi açısından üzerinde durmaya değer bir konudur. Bu yasaya göre, DW programları Almanya'yı Avrupa'da köklü bir kültür ulusu ve yasalarla yönetilen liberal, demokratik bir ulus olarak anlaşılır kılacaktır. İçerikler, başta siyaset, kültür ve ekonomi alanlarındaki temel konularda Almanların görüşlerine ve diğer görüşlere yer verecektir; amaç kültürler ve uluslar arasında anlayış ve alışverişi teşvik etmektir. Bu kapsamda 2004'te günde beş saatlik Arapça radyo hizmeti, kapsamlı bir Arapça web sitesi ve günde toplam sekiz saatlik Arapça içerik yayınlanmıştır (Zöllner, 2009: s.265).

2.1.1.4.Rusya'nın Sesi

Rusya'nın Sesi Radyosu 1929'da Moskova'da kurulmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra adı Moskova'nın Sesi; Sovyetler Birliği dağılınca da Rusya'nın Sesi olarak değişmiştir. Radyo, II. Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş dönemlerinde Sovyetler Birliği'nin uluslararası resmi yayıncısı olarak yayın yapmıştır.

Sovyetler Birliği'nde propaganda, radyo yayınları üzerinden sosyalist ülkelere karşı yapılmıştır. Sovyetler Birliği çok uluslu bir ülke yapısına sahip olduğundan diğer uluslararası yayıncılardan daha fazla dilde yayın yapmıştır (Thussu, 2000: s.29).

Rusya'nın Sesi 41 dilde, günde 150 saat yayın yapmaktadır. İlk yabancı dil yayını Almanca yapan radyo, sırası ile bu yayınlarına İngilizce, Fransızca, İtalyanca'yı eklemiştir. 22 Temmuz 1941 günü Türkçe yayına başlamıştır (Rusya'nın Sesi Radyosu, 2012). Bütün dünyada yaklaşık 109 milyon dinleyicisi olduğu tahmin edilmektedir. ABD'nin 16 eyaletinde yayına devam etmektedir. İnternet üzerinden 33 dilde 140 ülkede çevrimiçi yayınlanmaktadır. Faaliyet gösterdiği ülkelerde yerel kadrolarla da çalışan radyo, Rusya ile ilgili olumlu imaj çalışmaları yapmaktadır (Halidov, 2014: s.52).

10 Kasım 2014'te Rus medya grubu 'Rossiya Segodnya' tarafından Sputnik markası faaliyete geçirilmiştir. Sputnik Haber Ajansı ve Radyosu, Rusya'nın enformasyon ve haber bağlamında en güçlü kurumlarından. Otuzun üzerinde dilde yayın yapmaktadır. Sputnik, daha önce çok büyük bir yayın ağı ve pek çok yayın diline sahip olan Rusya'nın Sesi'nin devamı niteliğindedir. Rusya'nın Sesi'nin yeniden yapılandırılması ve dizayn edilmesiyle oluşturulmuştur (sputniknews.com.tr, Erişim Tarihi: 02.03.2023). Bağcı (2014)'ya göre, Sputnik'in kurulması, Rusya'nın kamu diplomasisi için attığı bir adımdır.

2.1.2. Kamu Diplomasisinde Televizyon Kullanımı ve Başlıca Örnekler

Televizyonun haber, reklam ve eğlencenin en önemli kaynağı olduğunu belirten Oğuz, televizyonun en yaygın kitle iletişim aracı olarak kabul edildiğini ve milyonlarca insan üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu savunmaktadır (2014: s.128).

Bektaş’a göre televizyon, haber ile bilgi iletiminde önemli bir iletişim aracıdır, özgür ülkelerde kamuoyunu büyük ölçüde etkilemektedir. Bununla birlikte televizyon kanallarının sağlıklı bir şekilde kamuya bilgi verebilmesi, televizyonun bilgi edinme olanağının kısıtlanmamış olmasına, televizyonun bu bilgiyi aktarmada aracılık yapma biçimine ve izleyicinin konumuna bağlıdır (Bektaş, 2000: s.137).

Televizyon sayesinde haberler ilk defa görülüp duyulabilmiştir. Bu teknik olarak sayesinde ülkeler ve diplomatlar televizyonu bir bilgi kaynağı ve kamu diplomasisi için mesajlarını iletmede güçlü bir araç olarak kullanmıştır.

Kamuoyunun şekillenmesi üzerindeki bu etki olasılığı, en çok 1991-1992 Körfez savaşında, CNN'in sahada muhabirlerin ve kameraların bulunduğu ve bu çatışmayı televizyon üzerinden canlı olarak bildirdiği zaman belirginleşmiştir. Bu şekilde CNN, sahadaki durumla ilgili kamuoyunun şekillenmesine yardımcı olmuş ve daha fazla askeri hareket kararını etkilemiştir. Orta Doğu çatışmasındaki bu güçlü varlık, bilginin yayılmasını dengelemeye çalışan El Cezire gibi yerel yayın kuruluşlarının geliştirilmesi için bir alan açmıştır.

Televizyon, diplomaside hala güçlü ve önemlidir. Toplumlar, temel bilgi kaynağı olarak hala geleneksel televizyon kanallarına güvenmektedir (Kurbaliya, 2014). Çalışmada, kamu diplomasisinde televizyon kullanımına dair başlıca örneklerden CNN, El Cezire, CCTV, France 24 ve Russia Today incelenmiştir.

2.1.2.1.Cable News Network (CNN)

1 Haziran 1980’de faaliyete geçen ve 24 saat haber yayınlayan CNN’in en önemli özelliği canlı haberlere önem vermesi, toplumun tümüne ulaşma potansiyeli sunması, genellikle yerel muhabirler aracılığıyla ayrıntılı haberler yakalamasıdır (İnceoğlu, 2004: s.99).

CNN, farklı kanallarda, farklı dillerde haber yayınları yapmaktadır. CNN’nin I. Körfez Savaşı’ndaki yayınları, onun en önemli haber kanallarından biri haline gelmesini sağlamıştır (Bektaş, 2002: s.117).

İnceoğlu, CNN International’a yönelik eleştirilerin iki noktada yoğunlaştığını belirtmiştir: CNN International önceleri ilklere imza atsa da şu an için haberleri

yüzeyseldir. Kanalin izlenme oranının düşmesinin nedeni televizyon kanallarının artması ve izleyicilerin ilgi alanlarına göre gruplara ayrılmalarıdır (2004: s.102).

2.1.2.2.El Cezire

El Cezire, 1996'da kurulmuştur. BBC'nin Suudi Arabistan'daki kanalı kapanınca, çalışanların birçoğu El Cezire'ye geçmiştir. El Cezire'nin Doha'daki merkezi dahil dünya çapında 70 haber bürosu vardır (network.aljazeera.net, Erişim Tarihi: 03.12.2020).

2001'de ABD önderliğindeki işgalde El Cezire, Afganistan'dan yayın yapan dünyanın önde gelen haber kaynağı olarak bir süredir orada bulunan, iyi bağlantılara sahip ve bu az gelişmiş ülkenin sınırlarında gezebilen bir muhabir ekibi ile dikkat çekmiştir. Dünyanın dört bir yanındaki haber kuruluşları, El Cezire'nin Afganistan görüntülerini yayınlamıştır (Powers, 2012: s.11).

El Cezire'nin özellikle İngilizce konuşan kitlelere ulaşma konusundaki ilk çabası, ABD liderliğindeki koalisyonun Irak'ı işgalinden sadece beş gün sonra, 24 Mart 2003'te açılan İngilizce web sitesidir. Web girişimi, anlaşılabilirlik ve Batılı izleyicilerle bağlantı kurma becerisini sağlamak amacıyla BBC Dünya Servisi ile yakın işbirliği içinde tasarlanmıştır (Powers, 2012: s.13).

El Cezire İngilizce, iki temel motivasyonla kurulmuştur: İlki Orta Doğu ve dünyanın yeterince temsil edilmeyen kısımları hakkında İngilizce konuşan kitlelere iletebilecek doğru, güncel haberlere yönelik artan talebi karşılamaktır. İkincisi Katar ile olan ortaklığı ve Katar'ın cömert desteğinin bir sonucu olarak, özellikle Batı'da, küçük Körfez devletine karşı iyi niyet oluşturmak için dünyanın en prestijli haber kuruluşlarıyla aynı düzeyde küresel bir haber ağı oluşturmaktır. El Cezire'nin yapısı ve işleyişi, CNN'in pazar tabanlı ve BBC'nin kamu hizmeti tabanlı modellerinin bir kombinasyonunu içerir (Powers, 2012: s.24-25). El Cezire, dev bir medya şirketi olarak, farklı kanallarıyla yayın hayatını sürdürmektedir (Koçgündüz, 2011: s.85).

2.1.2.3.China Central Television (CCTV)

25 Eylül 2000'de Çin, uluslararası televizyon yayınlarına CCTV International (Çin'de CCTV-9 olarak bilinmektedir) kanalını eklemiştir. CCTV International altı

uydu üzerinden yayın yapmaktadır. İngilizce haber kanalının programları Çin haricinde 45 milyon kişi tarafından izlenmektedir (www.cctv.com, Erişim Tarihi: 04.12.2020).

CCTV International'ın Çin kültürünü tanıtmayı, Çin'i barışçıl bir şekilde yükselen bir güç olarak gösterme girişiminin bir parçasıdır. Kanal, hem geleneksel hem de çağdaş birçok kültürel ve etnik sembolik kaynaktan yararlanmaktadır ve Çin doğası, gelenekler, tarihi miras ve kültürel eserler için bir vitrin haline gelmiştir (Zhang, 2011: s.61).

Başlangıcından bu yana CCTV International, Çin'in uluslararası fikir ortamını iyileştirmek için önemli platformlardan biri olmuştur. Çin'in imajının tanımlanmasında, şekillendirilmesinde ve yansıtılmasında ve çeşitli küresel meselelerle ilgili Çin'in bakış açısının desteklenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Yıllar geçtikçe, küresel olarak daha rekabetçi olma umuduyla kendini yenilemiş ve son derece doygun uluslararası medya pazarında izleyici kazanmıştır.

2008'de CCTV-E ile CCTV-F ayrı ayrı yayın yapmaya başlamıştır. 2009'da CCTV-Arapça ve CCTV-Rusça yayına başlamıştır (Zhang, 2011: s.59).

Deniz aşırı ülkelerde yaşayan Çinliler, Batı toplumlarında azınlık oldukları için, CCTV yetkilileri, dış propaganda odağının ABD, Avrupa ve komşu ülkelerdeki ana akım topluma kaydırılması gerektiği düşüncesiyle yumuşak güç ve propaganda çabalarını genişletmek için İngilizce ve diğer yabancı dilleri kullanmayı seçmişlerdir.

CCTV International, Çin uluslararası medyada eleştirildiğinde Çin'i aktif olarak savunmaktadır. Ayrıca Çin'in çevre korumasına, siyasi ve sosyal istikrarına, ulusal uyumuna (özellikle Tayvan ve Tibet meselesinde), yolsuzlukla mücadeleyle, insan haklarına ve yoksulluğun azaltılmasına büyük önem vermektedir. Zaman zaman olaylar ve meseleler hakkındaki Batılı bakış açılarını sorgulasa da, Çin hükümetinin iş gündemini büyük ölçüde yansıtmakta ve nadiren tartışmalı konuları sorgulamaktadır. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, barışçıl kalkınma, Çin'in yükselişinin diğer ülkelerle karşılıklı yararları, uyumlu toplum ve deniz aşırı tanıtım gündeminin öncelikleridir (Zhang, 2011: s.62).

2.1.2.4.France 24

Uluslararası haber kanalı France 24, dünya çapında 355 milyon haneye Fransızca, Arapça, İngilizce ve İspanyolca 7 gün 24 saat (İspanyolca olarak günde 6 saat) yayın yapmaktadır. Dört kanalın haftalık 61,2 milyon izleyicisi vardır (kanalın yayınlandığı 183 ülkenin 67'sinde ölçülmüştür). France 24, Mağrip ve Fransızca konuşulan Afrika ülkelerinde en fazla izleyiciye ulaşan uluslararası haber kanalıdır. France 24, Paris'teki 35 milleti temsil eden 430 gazeteciden oluşan merkezinden ve neredeyse her ülkede bulunan 160 muhabir bürosundan oluşan bir ağ aracılığıyla, küresel meselelere Fransa'nın perspektifini sunmaktadır (www.france24.com, Erişim Tarihi: 15.12.2020).

Fransa'nın uluslararası yayınlarından sorumlu grup olan France Médias Monde, France 24 (Fransızca, İngilizce, Arapça ve İspanyolca) haber kanalları, RFI (Fransızca ve diğer 13 dilde) uluslararası radyo istasyonu ve Arapça radyo istasyonu Monte Carlo Doualiya'dan oluşmaktadır. Médias Monde, Paris'ten dünyaya 15 dilde yayın yapmaktadır. Gazeteciler ve muhabirleri, haber bültenleri, raporlar, dergiler ve tartışmalar aracılığıyla kültürel çeşitliliğe ve zıt bakış açılarına odaklanarak izleyicilere, dinleyicilere ve internet kullanıcılarına dünya olaylarını kapsamlı bir şekilde sunmaktadır (www.france24.com, Erişim Tarihi: 15.12.2020).

France Médias Monde, Fransız medya işbirliği ajansı olan CFI'nin ana şirketi ve aynı zamanda Fransızca TV kanalı TV5 MONDE'nin hissedarıdır. TV5 MONDE, 7 ayrı sinyalle dünyaya, ayrıca 1 sinyalle de Kanada Québec'e Fransızca yayın yapan bir televizyon kuruluştur. Kamu hizmeti yayıncılığı ve genel maksatlı yayın yapmaktadır. Merkezi Paris'tedir. 2006 yılında TV5 MONDE adını kullanmaya başlayan kanal, 5 televizyonun bir araya gelip ortak yayın yapmasından dolayı TV5 ismini alarak kurulmuştur. TV5 MONDE frankofoninin taşıyıcısıdır. Fransızca'nın konuşulduğu bölgelerde Fransızca'nın devamı açısından önemli bir misyon üstlenmiştir (usa.tv5monde.com, Erişim Tarihi: 04.12.2020).

2.1.2.5.Russia Today

Russia Today (RT), 2005 yılında yayına başlayan uluslararası yayın kuruluşudur. Rusya Federasyonu bütçesinden kamu tarafından finanse edilen özerk,

kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Yayınlarında haberler, güncel olaylar ve belgesellere yer veren RT, sekiz TV kanalı ile altı dilde yayın yapmaktadır.

Resmi sitesinde yer alan bilgilere göre (www.rt.com, Erişim Tarihi: 05.12.2020); İngilizce, Arapça, İspanyolca yayın yapan haber kanalları ve belgesel kanalı RT Doc, Rusça ve İngilizce olarak Moskova'dan; RT America Washington'dan; RT UK Londra'dan ve RT France Paris'ten yayın yapmaktadır. RT, beş kıtaya yayılmış 100'den fazla ülkede yayınlarını sürdürmektedir.

RT, Superjet 100'ün Moskova Sheremetyevo Havaalanına (2020) çarparak inişine ilişkin röportajı, Rusya'nın Kemerovo kentinde meydana gelen büyük yangının son dakika haberi (2019), Irak'ın Musul kentindeki insani kriz (2018), BM Genel Kurulu 70. oturumu (2016), Guantanamo Körfezi mahkumlarının açlık grevi (2014), Occupy Wall Street protestoları (2012) ve ABD Başkanı Barack Obama'nın Moskova'ya ilk ziyareti (2010) haberleriyle çeşitli ödüllere aday gösterilmiş ve ödüller kazanmıştır.

Ipsos'un TV haber tüketimi üzerine yaptığı bir ankete göre RT, yayınlarının olduğu 100'den fazla ülkenin 47'sinde haftalık 100 milyon izleyiciye sahiptir. RT, 15 Avrupa ülkesinde haftalık 43 milyon izleyici ile Avrupa'nın en büyük bölgesel hedef kitlesine sahiptir. ABD'de RT'nin haftalık 11 milyon izleyicisi vardır. 15 ülkede yapılan ankete göre Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da RT'nin haftalık 11 milyon TV izleyicisi vardır. RT, 10 Latin Amerika ülkesinde en popüler beş uluslararası TV kanalı arasında yer almaktadır.

Güney Amerika'da RT, Arjantin ve Venezuela'nın ulusal TV ağıının bir parçasıdır. Bolivya'da devlet tarafından işletilen bir uydu sistemi ve Küba'da ulusal bir TV kanalı tarafından yayın hakları alınmıştır.

Çevrimiçi trafik açısından RT, Anglo-Sakson olmayan en iyi TV haber ağıdır: SimilarWeb'e göre 2019'da, RT web sitelerine toplu olarak 175 milyondan fazla aylık ziyaret gerçekleştirilmiştir.

RT Arabic, diğer tüm Arapça televizyon haber kanallarının ziyaretleri arasında başı çekerek Al Jazeera, Al-Arabiya ve CNN Arabic'ı geride bırakmıştır. RT Spanish'in çevrimiçi izleyici kitlesi, BBC, Euronews, France 24 ve Latin Amerika

kanalı TeleSur dahil olmak üzere uluslararası haber kanallarının İspanyolca web sitelerinin önünde yer almıştır.

RT, kanallarında on milyardan fazla izlenme ve 16 milyonun üzerinde abonesi ile YouTube'daki etkileşimi en yüksek TV haber ağıdır. Ekim 2018'de RT Arapça, CNN, BBC ve DW'nin Arapça versiyonlarını geride bırakarak YouTube'da bir milyardan fazla görüntülenen bölgedeki ilk Arapça olmayan yayıncı olmuştur. RT Spanish, YouTube'da yaklaşık 2.7 milyar görüntülemeye sahiptir ki bu, uluslararası TV haber kaynaklarının diğer tüm İspanyolca sürümlerinden daha fazladır.

2.1.3. Kamu Diplomasisinde Sinema Kullanımı

19. yüzyıl sonlarında ortaya çıkan sinema teknolojisi, başlangıçtaki yapısına ve işlevine bakıldığında, tüketime uygun ve mesaj iletmek için etkilidir. Özellikle görsel iletinin gerçeklik etkisi sinemayı daha çekici kılmıştır. 1930'lardan sonra Avrupa'da ortaya çıkan totaliter rejimler, sinemayı siyasal propaganda aracı olarak kullanmışlardır. Bu nedenle sinemanın kamuoyu oluşumunda rolü ve önemi artmıştır (Bektaş, 2000: s.140-141).

Sinema; kültürel çeşitlilik, kültürel kimlik ve kültürel egemenlik gibi konularla doğrudan ilintilidir. Yapımcıların kendi kültürlerini, dünyaya bakış açılarını yansıtan hikayelerini hem yerel hem de uluslararası izleyicilere anlatmak için bir olanak sunan sinema önemli bir araçtır (Balassa, 2016: s.118).

Sinemanın çok kısa bir sürede geniş kitlelere ulaşması onun etkili bir kamu diplomasisi aracı olmasını sağlamıştır. Siyasi amaçlara ulaşmak için sinema, uluslararası aktörler tarafından sıklıkla kullanılmıştır.

ABD'nin kamu diplomasisi aracı olarak Hollywood Sineması'nı kullanım pratiğine "Lincoln" örneğinden bakılabilir. Lincoln'de eski ABD Başkanı Abraham Lincoln'ün köleliği kaldıran bir kanunu yürürlüğe koyma çabaları anlatılmaktadır. Yapımda ABD, özgürlük ve demokrasi için mücadele veren taraftır. ABD'nin Orta Doğu'daki eylemlerindeki dayanağı özgürlük ve demokrasidir. ABD dış politikasının kabulü ve bu operasyonların meşruiyeti için bu tür yapımlar ve içerdikleri mesajlar son derece önemli bir rol oynamaktadır (Medin ve Koyuncu, 2017: s.5).

Kamu diplomasisinde sinema konusunda İran örneğine de değinmekte yarar vardır. Sansüre rağmen, İran film endüstrisi, İran'a özgü bir bakış açısı sağlamaya çalışan entelektüel nesillerin katılımından yararlanmıştır. İranlı film karakterlerinin siyasi, sosyal ve ekonomik sorunlarını uluslararası kamuoyuna göstererek İran film endüstrisinin uluslararası alanda tanınması sağlanmıştır. Sinema sayesinde İran, yürüttüğü nükleer programdan ve İsrail karşıtı söylemlerinden farklı olarak kültürel ve sanatsal etkinliklerin de icra edildiği bir ülke imajı çizmektedir. Örneğin Aşgar Ferhadi'nin yönetmenliğini ve yapımcılığını üstlendiği "Bir Ayrılık" (Ğodāy-ye Nāder az Sīmīn; 2012) veya "Satıcı" (Forūshandeh; 2017) gibi filmler uluslararası ödüller kazanmıştır. Böylece görece düşük bütçeli İran sineması, çift kullanımlı bir nükleer programa sahip olmakla suçlanan ve yaptırımlar uygulanan bu ulusun imajını nasıl değiştirebileceğini göstermiştir (Erhan, 2018: s.244).

İran, finansman sağlanması, festivaller ve sinema organizasyonu veya İran İslam Cumhuriyeti Yayıncılığı (IRIB) aracılığıyla sinematografik prodüksiyonların dağıtılması yoluyla, sinema sanatının kendi kültürel mirasını sermayeye dönüştürmek için bir araç olarak hizmet edebileceğini ve dünya kamuoyunu etkilemek için kullanılabileceğini fark etmiştir. İran sosyal evreninin keşfi ve İran entelektüellerinin hayal kırıklığı ve çaresizliği üzerine düşünceler, İran sinemasını İran halkının kültür ve psikolojisinin en erişilebilir deney biçimine dönüştürmüştür. Böylelikle sinematografik prodüksiyonlar, İslami değerler ve devlet ideolojisi temasına kasten yabancılaştırılarak temiz bir soluk getirilmiştir. Sıradan İranlıların kaygıları ve sosyo-ekonomik sorunları gibi yeni hikayeler çağdaş sinematografiye hakim olmuştur. Böylece yapımlarda ülke insanının kendi kültürü ve kendi tarihi ele alınmıştır (Erhan, 2018: s.245).

2.2.KAMU DİPLOMASİSİNDE YENİ MEDYA

Gökalp, internetin dünya üzerindeki milyonlarca bilgisayar ağını birbirine bağlayan çok büyük bir bilgisayar ağı olduğunu başka deyişle bir ağlar ağı olduğunu ifade etmiştir (2012: s.130). Enformasyonu ve kaynakları birbirleriyle paylaşmak için birleştirilmiş bilgisayar grubuna ağ adı verilmektedir. Kısa mesafelerle iletişim için kullanılan ağlara yerel ağlar; çok uzak mesafeler aradında iletişim kurulmasını sağlayan ağlara geniş alanlı ağlar adı verilmektedir.

Dewdney ve Ride, internetin, kendini ifade etmenin yeni bir biçimi olduğunu ve binlerce insanın, geçmişleri, biyografileri ve anlatıları oluşturdıkları, sergiledikleri, gerçeğe dönüştürdükleri ve kurguladıkları kişisel web sitelerine sahip olduklarını belirtmiştir. Bu tür web siteleri inşa edilmeli, tasarlanmalı, yazılmalı, düzenlenmeli ve düzenli olarak güncellenmelidir. Basılı medyanın aksine, internette neyin yayınlanmaya değer olduğunu kontrol eden bir eşik bekçisi yoktur (2006: s.107).

İnternetin multimedya içeriklerine olanak sağlaması iletişim kapsam ve olanakları için önemli bir özellik olmasının yanı sıra etkileşime dayalı yapısı her alanda kullanımının artmasını sağlamıştır. İnternet günlük rutinleri ve pratikleri etkileyerek insanların hayatında yadsınamaz bir yer edinmiştir. İnternetin kamu diplomasisi faaliyetlerinde kullanılan en etkili araçlardan biri olduğunu söylemek mümkündür (Bostancı, 2012: s.108-109).

İletişim teknolojilerindeki yenilikler ve ağ tabanlı teknolojilerin ortaya çıkmasının neden olduğu değişiklikler, kamu diplomasisi uygulayıcılarının çalışmalarını önemli bir biçimde etkilemiştir. Potter, iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin ve ağ tabanlı internet biçimlerinin neden olduğu değişimlerin kamuoyunun önemini artırdığını, küresel kültürün yükselişini ve küresel şeffaflığın artmasını içerdiğini belirtmiştir (2002: s.48). Devlet dışı aktörlerin giderek artan önemi, kamu diplomasisinin artık dış politikanın merkezi haline gelmesi ve devlet ile devlet dışı aktörler arasında artan etkileşim de yaşanan değişimlerdenidir.

Teknolojik yenilikler kamu diplomasisinin mevcut kurumsal uygulamalarında değişikliklere neden olmuş ve yabancılarla etkileşim kurmak için yeni fırsatlar sunmuştur. Katılımcı teknoloji ve kültürün geniş çapta benimsenmesi, kitle iletişimi ve dijital iletişim ağlarının bulanıklaşması ve son kullanıcı davranışlarındaki buna karşılık gelen değişiklikler, kamu diplomasisi uygulamaları hakkındaki tartışmalarda paralel bir değişimi gerektirmektedir.

İnsanların tercihlerine göre özelleştirilmiş araç ve uygulamanın kullanılması dijital kamu diplomasisi için esastır. Ancak dünyanın çoğu yerinde, dijital bilgiye erişim ikincil, üçüncül veya düşük bant genişliği ile kısıtlanmıştır. Bu nedenle, kamu diplomasisi uygulayıcıları, programların çoklu erişim seviyeleri için nasıl uyarlanacağını eleştirel bir şekilde değerlendirmelidir. Esas nokta, girişim ne olursa

olsun, birden çok erişim düzeyinde kolayca erişilebilir olması gerektiğidir. Kurumsal aktörler, geleceğin, bir film veya televizyon programı gibi bir ana ürünün tüketici ürünleri, video oyunları, çizgi romanlar, sanal dünyalar ve mobil uygulamalarla desteklendiği "transmedya" prodüksiyonunda olduğunu öğrenmişlerdir (Arsenault, 2009: s.141).

Erişimin genişletilmesi kalkınma hedeflerine hizmet etmektedir Ülkelerin etkileşime girebileceği ve ulaşabileceği yeni topluluklara etkileşimli bir potansiyel getirmektedir. Yine de erişilebilirlik başarıyı garanti etmemektedir.

2.2.1.Web 1.0

Bilgisayarların ‘birbiriyle konuşabildiği’ bir bilgisayar ağının geliştirilmesi, ilk olarak 1957'de ABD Savunma Bakanlığı bünyesinde kurulan Advanced Research Projects Agency (ARPA) bünyesinde gerçekleştirilmiştir. 1972'de ARPA, İleri Savunma Araştırma Projesi olan DARPA olmuştur. ARPANET, merkezler arasında bir iletişim ağı geliştirmek ve bilim insanlarının ve araştırmacıların bilgi paylaşmasına olanak sağlamak için 1969 yılında kurulmuştur. ARPANET, merkezi sistemden ziyade o zamanlar tercih edilen dağıtılmış bir sistemdeki büyük, analog bilgisayarlarda yer alan bilgileri birbirine bağlamıştır (Dewdney ve Ride, 2006: s.90).

İnternet Tim Berners-Lee tarafından 1989-1991 arasında geliştirilmiştir. Web üzerinden paylaşılan bilgiler 1993'e kadar metin tabanlı olmuştur. 1993'te grafik kullanıcı arayüzüne sahip bir web tarayıcı olan Mosaic geliştirilmiştir. Mosaic; verilerin, dosyaların, grafiklerin, sesin ve görüntünün paylaşıldığı evrensel bir programlama alanını mümkün kılmıştır. Mosaic sayesinde kullanılan işletim sistemi ve bilgisayar ne olursa olsun, dünyanın her yerinden aynı web sayfaları görüntülenebilmiştir.

Mosaic ve sonrasında oluşturulan tarayıcılar sayesinde kullanıcılar, web sitelerini görüntüleyebilmiştir. Bu dönemde oluşturulan web siteleri bilgi verme amacı taşımıştır. Başka şeyiyle bu dönemde oluşturulan web siteleri, statik yapıya sahip ve sadece okunabilen sayfalardır. Kullanıcıların web sitelerindeki sayfalardan web sitesinin sahibiyle ya da birbirleriyle etkileşime girmesi mümkün değildi. Web 1.0

dönemi etkileşimin olmadığı, tek taraflı bilgi aktarımının olduğu bir ortamı ifade etmektedir (S.Tuncer, 2015: s.7).

Bu teknik olanakların öncülüğünde internet kullanımı artmıştır. Castells, internetin hızla yayılmasını üç etkenin birleşmesine bağlamaktadır (2016: s.9):

1-World Wide Web'in yaratılması ve TCP/IP internet protokolleri aracılığıyla açık kaynak sayesinde, küresel bir kullanıcı topluluğunun World Wide Web'in kaynak kodunun geliştirilmesine istekli olması ve katkı sağlaması,

2-İnternetin idaresinde meydana gelen kurumsal değişiklikler,

3-Bireyleşme ve ağlar oluşturma olarak özetlenebilecek kültürel ve toplumsal değişimler.

2.2.2.Web 2.0

Online topluluklar, etkileşimli web siteleri ve içeriğin kullanıcı tarafından oluşturulduğu yeni bir ortam ortaya çıkmış, 2004'te bir konferanstaki fikirler doğrultusunda ortama Web 2.0 adı verilmiştir (S. Tuncer, 2015: s.9). Web 2.0 içinde kullanıcılar içerik oluşturmada aktif rol alabilmektedir.

Web 2.0 ile birlikte kullanıcılar etkileşimli sayfalara yönelmiş, içeriğin belirlenmesinde rol oynamışlardır. Bu platformlardaki paylaşımlar sosyal medyanın temelini atmıştır (S. Tuncer, 2015: s.10-11).

Yeni medyanın en önemli yapısal özelliği veri iletimi, telekomünikasyon ve kitle iletişimini bir ortamda birleştirmesidir (Van Dijk, 2016: s.20-25).

Yeni medyanın ikinci yapısal özelliği interaktif medyanın ortaya çıkışıdır. İnteraktiflik, birbiri ardına gelen etkiler ve tepkilerdir. Etkileşim aynı zamanda bilgisayar mimarisi ve bilgisayar tasarımının merkezinde yer almasıdır. Ayrıca etkileşim, eski medya hakkında yeni düşünmeyi teşvik eden, önceki medya iletişimiyle ortaya koyduğu karşılaştırma nedeniyle önemli bir kavramdır. Etkileşim, yeni medyanın doğallaştırılmış gündelik terimlerinden biri haline geldiğinden, geniş bir uygulama ve üretim yelpazesine sahiptir. Etkileşim, bilgisayar kullanıcısının deneyimi ve dolayısıyla bilgisayar arayüzünün tasarımı ve geliştirilmesi ve erişime izin verdiği verilerle ilgili herhangi bir tartışmada ortaktır. Etkileşim, analog ve dijital ortam

arasındaki bir dizi tanımlayıcı ve karakteristik farklılığı belirleyen bir kavramdır. Etkileşim, hem yeni bir ortamın kurucu ilkesi hem de tanımlayıcısıdır (Dewdney ve Ride, 2006: s.206).

Jan Schmidt, sosyal web uygulamalarına üç özellik atfetmektedir: Kimlik yönetimi, ilişki yönetimi ve bilgi yönetimi. Kimlik yönetimi, kullanıcının belirli bir görüntüyü sosyal medyada yansıtmasına izin vermesidir. Kullanıcıların (veya şirketlerin) kişilikleri, tek tip ve düzenlenmiş profil bilgilerinin standartlaştırılmış bir şekilde doldurulmasıdır. İlişki yönetimi, yazılımın kullanıcıları belirli ilişkisel yönleri kategoriler halinde ifade etmeye zorlayarak, onları algoritmalar için erişilebilir, gezilebilir ve veritabanları için kullanışlı hale getirerek ilişkiler yaratmakta ve yapılandırmaktadır. Bu ağlar, kullanıcıların iletişimde olduğu gibi ilişkileri yönetmesine, kullanıcıları takip etmesine ve ilişkileri kategorize etmesine olanak tanımaktadır. Bilgi yönetimi, bilginin sosyal ağlar aracılığıyla dağıtılma ve tüketilme şeklini belirlemektedir (Kersaint, 2013: s.57-58).

Sosyal medya kişisel bir kamusal alan yaratmaktadır. Bu kavram, World Wide Web'in, kullanıcıların sosyo-politik bir alakası olduğunu iddia etmeden kişisel düşüncelerini paylaştıkları bölümlerini karakterize etmektedir. Kersaint, dört ana özelliğin bunu tanımlayabileceğini belirtmiştir: Kalıcılık (internete bir kez girilen bilgiler silinemez), yeniden üretilebilirlik (bilgi dijital olduğundan, kalitesini etkilemeden kopyalanabilir), ölçeklenebilirlik (bilginin erişimi teknik olarak sınırsızdır) ve arama motoruna maruz kalma (web tabanlı arama motorları bilgilerin bulunmasına izin verir). Bir sosyal ağdaki hedef kitlenin boyutu ve kompozisyonunun yanı sıra, başka zamansal (adreste veya web sitesinde olduğu gibi sabit ve kalıcı bilgiler), mekansal (bir kullanıcı, farklı hedef gruplar ve kitlelere bağlı olarak çeşitli sosyal platformlarda mevcut olabilir söz konusu içerik) ve sosyal özellikler söz konusudur (2013: s.58).

2.2.3.Dijital Diplomasi

Dijital diplomasi, dijital ve ağı dayalı teknolojik cihazlarla yapılan diplomatik uygulamalardır. Sosyal medyanın çevrimiçi kamuoyu ile karşılıklı iletişime verdiği önem dikkate alındığında dijital diplomasının yeni kamu diplomasisinin tezahürü olduğunu söylemek mümkündür. Sürekli bir küresel bilgi akışından oluşan yeni bir

medya ortamının ortaya çıkışı, kamu diplomasisini uluslararası izleyicilere iletmek için yeni araçlar gerektirmektedir. Dolayısıyla, yeni kamu diplomasisi, tek yönlü yayın modelinden açık bir kopuşu temsil ederken, halkla iki yönlü ilişki kurmak için sosyal medyadan yararlanmaktadır (Kampf vd. 2015: s.6-7).

Sosyal medyanın ortaya çıkışı, diplomasi ve teknoloji arasındaki ilişkide tamamen yeni dinamiklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Geçmiş yıllarda, birçok ülke sosyal medyada kendini tanıtmak için yatırım yapmış ve dış politikanın giderek daha fazla alanında potansiyelini kullanmaya başlamıştır. Arap Baharını takiben, 2011 ve 2015 arasındaki çeşitli uluslararası krizler hükümetler için önemli öğrenme fırsatları olmuştur. Nispeten kısa bir süre içinde, sosyal medya, kamu diplomasisi ve yurtdışındaki vatandaşlara yardım gibi temel dışişleri bakanlığı işlevlerinin sunulmasında vazgeçilmez hale gelmiştir (Keulenaar ve Melissen, 2018: s.35).

Kurbaliya (2013a: s.396), sosyal medyanın, diplomasiyi başlıca üç alanda etkilediğini belirtmiştir. Bunlar; diplomatik faaliyetler için değişen ortam, diplomatik gündemlerdeki yeni konular ve diplomasi için yeni araçlardır.

Diplomatik faaliyetler için değişen ortam, teknolojinin ekonomi, egemenlik ve güç kavramları üzerindeki etkisine işaret etmektedir. Diplomasi boşlukta değildir. Belirli sosyal, politik ve ekonomik koşullardan etkilenmektedir. Diplomatik faaliyetler için bu değişen ortam, ekonomik, sosyal ve politik başarıyı belirleyen tanımlayıcı teknolojilerin ortaya çıkmasından etkilenmektedir. Tanımlayıcı teknolojilerinin kontrolü, genellikle sosyal ve politik gelişmelerin güçlü bir etkisi anlamına gelmektedir. Çağımızın belirleyici teknolojisi, merkezi öneme sahip internet dahil bilgi teknolojisidir.

Diplomatik gündemlerdeki internet ile ilgili konular, genellikle şu soruları içeren küresel internet yönetişimi bağlamında ele alınmaktadır: İnternet'i kim yönetiyor? Gelecekteki gelişimini etkilemesi muhtemel aktörler kimlerdir? Bağlantı, ticaret, içerik, finansman, güvenlik ve ortaya çıkan dijital toplumun merkezi olan diğer sorunlar nelerdir? İnternet yönetişimi, internetin düzgün işleyişiyle ilgili yeni siber sorunları (internet adlarını ve numaralarını yönetmek, ağ tarafsızlığı) ve internetin gelişiyi etkilenen veya hatta dönüştürülen geleneksel sorunları (suç, fikri mülkiyet, ticaret ve gizlilik koruması) içermektedir. İnternet yönetişimi sorunlarının çoğu

multidisiplinerdir ve teknik, güvenlik, yasal, ekonomik ve sosyal yönleri birleştirmektedir.

Diğer mesleklerde olduğu gibi, internet, diplomasiye de yeni araçlar getirmiştir. E-posta artık diplomatik hizmetlerde kullanılan bir iletişim aracıdır. Diplomatlar bilgiye ulaşmak için arama motorlarını, telekonferans, sosyal medya ve diğer bilgi iletişim teknolojilerini giderek daha fazla kullanmaktadır. Bu teknolojiler, modern diplomasinin işleyişini etkilemektedir. Sosyal medya da diplomaside kullanılabilecek yeni araçlara olanak sağlamıştır. Diplomatik mesajlar Twitter ve bloglar aracılığıyla gönderilmektedir. Kararlar ve diğer diplomatik metinler, Google Dokümanlar ve diğer çevrimiçi taslak oluşturma araçları kullanılarak hazırlanmakta ve paylaşılmaktadır.

Dijital teknolojilerin kullanımı temelde, 19. ve 20. yüzyıl diplomatik uygulamalarında çeşitli “makinelere” birleşimine benzemektedir. Diplomatlar teknolojinin sunduğu ve yapmak için tasarlandığı şeyi kullanmaktadır. Yine de daha önce de belirtildiği gibi, günümüzde diplomasinin dijital boyutlarını anlamının bir parçası, dijital teknolojileri metamedya olarak kullanmaktır (yani yazılım gibi daha fazla medya oluşturmak için aktif ve yaratıcı olarak kullanılabilen medya). Metamedya, bilgisayarlar ve diğer uygulamalı cihazlar gibi kullanıma hazır ürünler sunmakta ancak aynı zamanda dahili veya proaktif diplomatik ihtiyaçlara göre uyarlanmış yazılımlar oluşturma yollarını da sağlamaktadır. Ulaşım için Uber, konaklama endüstrisi için Airbnb, dokümantasyon için Google, video yapımı için YouTube, müzik için Spotify ve kişisel ilişkiler, siyasi kariyerler ve siyasi aktivizm için Facebook ve Twitter’ın kullanımını buna örnek olarak vermek mümkündür. Bu platformların etkisi, kısmen sayısallaştırılmış veriyi kültür, fikir, bilgi, ilişki veya sermaye biçiminde organize etmelerinde ve sistematikleştirmelerindedir. Kontrollü bilgi ortamları olarak bu platformların arabuluculuk kapasitesinin ticari sektör olduğu kadar diplomasi dünyasıyla da ilgili olduğu konusunda artık farkındalık artmaktadır (Keulenaar ve Melissen, 2018: s.37).

Hayden’e göre kamu diplomasinin iş birliği, ilişki kurma ve dinleme yöntemleriyle bilgilendirme, eğitme ve angaje olmaya yönelik klasik hedefleri bilginin aktarımından ilişkilerin kurulması veya güçlendirilmesine evrilmiştir. Sosyal medya, kamu diplomasinin iletişim ekolojisini genişletmekte, izleyicilere nasıl ulaşılacağını

karmaşıklarıştırmakta, mesaj kompozisyonu türlerini değiştirmekte ve farklı türlerde kamuoyu oluşturmaktadır (2012: s.1).

Sosyal ağ sitelerinin, diplomatların ve büyükelçiliklerin yabancı nüfuslarla çevrimiçi sohbet etmelerini ve onlarla ilişkiler kurmalarını sağladığını ifade eden Manor (2016), dijital diplomasinin, diplomasi faaliyetlerini yürütenlerin geleneksel diplomasinin sınırlamalarının üstesinden gelmesine ve sürekli olarak geniş ve çeşitli bir izleyici kitlesiyle iletişim kurmasına olanak tanıdığını vurgulamaktadır. Özellikle, dijital diplomasi ile radyo veya televizyon aracılığıyla uygulanan 20. yüzyıl diplomasisi arasındaki temel farkı temsil eden, sosyal medyanın iki yönlü iletişimsel doğasıdır.

2.3.KAMU DİPLOMASİSİNDE MEDYANIN YERİ VE ÖNEMİ

Medya kelimesi alıcı ile verici arasında bir etkileşim ihtimali olmadan, alıcının vericiye zayıf bir cevap verme imkanının olduğu, küçük topluluklarda örgütsel iletişimden ayrılan, uzaktan ilişki kurmaya atıfta bulunmaktadır. Mass Media kitle medyası, büyük ölçekte kitle iletişim araçları veya medya olarak adlandırılmaktadır (Maigret, 2014: s.41).

Medya; yazılı, sözlü, basılı, görsel imge ve metinleri kapsayan çok geniş iletişim araçlarını içeren bir kavramdır. Medya kavramı; dergiler, gazeteler, broşürler, kitaplar gibi basılı; radyo gibi işitsel; sinema, televizyon gibi görsel-işitsel kitle iletişim araçlarını kapsamaktadır. Zamanla multimedya içerikler sunan internet de bu kavramın kapsamına girmiştir (Nalçaoğlu, 2003: s.44).

Medyanın temel görevi bilgi yaymaktır. İnsanların bilgi edinme ihtiyaçları medyanın bu görevini öne çıkarmıştır. Bilgi dendiğinde akla ilk olarak haber gelmektedir. Haber vermek, insanların kendinden uzak şeyleri bilmesini sağlamaktadır. Medyanın maddi niteliği, yönetim yapısı ve mülkiyet ilişkileri bilginin yapısını ve içeriğini etkilemiş, medya bilgilendirme ve yönlendirmeyi birlikte yapar hale gelmiştir (Kılıç, 2012: s.17)

Medya, bilgilendirme yanında eğlendirme ve yeni ürünler için insanları tüketici durumuna getirme işlevlerini de üstlenmektedir. Medya, eğlendirerek insanların boş zamanlarını tüketmesini sağlamaktadır.

Medya eğitim faaliyetlerinde veya tanıtım amacıyla kullanılabilir. Reklam, medya araçlarının en önemli gelir kalemlerindendir. Medya içeriğinin belirlenmesinde, içeriğe olan talep dolayısıyla potansiyel reklam gelirleri önemli rol oynamaktadır.

Daha önce detaylı olarak açıklandığı gibi kamu diplomasisi uluslararası etkinlikler bütünüdür. Ülkeler güçlerine ve güç tercihlerine göre diğer ülkelerle ilişki kurmaktadır. Kamu diplomasisi kapsamında olsun ya da olmasın ülkeler arası ilişkilerde temel amaç kendi değer, ideoloji ve politikalarının diğer ülkeler tarafından tanınması, saygı duyulması ve hatta benimsenmesidir. Bu durum hegemonya kavramını işaret etmektedir. Hegemonya kavramı; medyanın hegemonya tesis etmekteki rolü ve önemi kamu diplomasisi bağlamında yapılmış bu çalışma için önem arz etmektedir.

Hegemonya, Antik Yunan kökenli bir kavramdır; devletler arasındaki ilişkileri tanımlamak üzere türetilmiştir. Eski Yunanca'da öncülük etmek yönlendirmek anlamına gelen hēgeisthai'den türetilen hegemonya kavramı yönetim, siyasi üstünlük ve otorite anlamına gelmektedir (Kaymak, 2016: s.66).

Şener (2014: s.418), hegemonyayı, hakim sınıfın ittifaklarla egemenliğini topluma kabul ettirmesi ve mevcut konumunu sürdürebilmesi olarak tanımlamaktadır.

Eagleton'a göre (2011: s.156-158) hegemonya, yönetici sınıfın dünya görüşünü topluma kabul ettirmesi, kendi çıkarlarını toplumsal çıkarlar olarak kabul ettirerek farklı alanlarda önderlik kurmasıyla sağlanmaktadır.

Hegemonyanın var olabilmesi için egemen blok, bağımlı sınıfların (kentsel küçük burjuvazi, köylü ve işçi sınıfının belirli kesimleri), toplumsal kategorilerin (aydınlar, memurlar ve ordu) ve önemli toplumsal güçlerin (etnik azınlıklar, dinsel hareketler ve sermaye ile emek arasındaki sınıf mücadelesine sürekli etkili müdahale etme kapasitesine sahip olan benzer gruplar) desteğini sağlamak zorundadır (Jessop, 2005: s.63).

Hegemonyanın önderlik gerektirdiğini belirten Ransome'a (2011: s.180) göre uzlaşıya dayalı toplumsal denetim kendiliğinden oluşmayacağı için inşa edilmektedir.

Antonio Gramsci, hegemonyayı geliştirdiği kuramın merkezine almıştır. Gramsci, egemenliğin zorla sağlanamayacağını, toplumun rızasının şart olduğunu belirtmiştir. Rızanın sağlanması liderlik yapılarak ve tavizler verilerek sağlanmaktadır. Sınıf egemenliği sadece yönetmel örgütlenme ile değil sivil toplum kurumları aracılığıyla sağlanmaktadır. Toplumsal kurumlar, devletin dayanağını oluşturmaktadır (Gramsci, 2010: s.277).

Gramsci (2007: 69), “tarihsel blok” kavramından yapılar ve üstyapılar arasındaki bütönlük olarak söz etmiştir. Bu bağlamda, tarihsel blokta doğrudan doğruya üretim güçlerine bağlı sosyo-ekonomik bir alt yapı ile politik ve sivil toplumdan meydana gelen bir üstyapı görölmektedir. Altyapı ve üstyapı arasındaki organik bağlantıyı tarihsel bloğun üstyapısını yöneten aydınlar sınıfı sağlamaktadır. Bu nedenle tarihsel bloğun gerçekleşmesinde “organik aydınların” rolü çok önemlidir.

Aydınlar, birbirlerine organik olarak bağımlı bir toplumsal sınıftır. Ekonomik üretim içinde yer alan her bir toplumsal sınıf, yalnızca ekonomik alanda değil toplumsal ve siyasi alanlarda da etkin olan kendi aydınlar sınıfını oluşturmaktadır. Bu aydınlar sınıfı yalnızca fikir üretmemekte, aynı zamanda bulundukları toplumsal sınıfın çıkarlarını gözeterek olan hegemonya projesini geliştirerek toplumsal güçleri organize etmektedir. Bu bağlamda bu sınıf, tarihsel bloğun ortak kimliğini oluşturan fikirlerin ve kurumların oluşmasında ve hegemonya için gerekli rızanın sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Tarihsel blok, hegemonik toplumsal sınıf olmadan var olamaz (Gramsci, 2007: s.269).

Gramsci, hegemonya kavramını uluslararası ilişkilere yeni bir perspektif kazandırmak için çalışmamıştır. Toplum ile devlet arasındaki ilişkiyi tanımlamaya çalışması sonucunda kurumlardan daha etkin ancak ne meşru ne de görünür bir şekilde gelişen unsurların etkisini görmüştür (Cox, 2013: s.552).

Gramsci’nin hegemonya analizini uluslararası ilişkilere uygulayan Robert Cox’a göre uluslararası ilişkilerde hegemonya bir öncü devletin diğer devletler üzerinde yönetici bir rol oynamasıdır. Burada hegemonya, hegemonik gücün oluşturduğu kurumlar ve sahip olduğu maddi kaynaklar tarafından desteklenen ve hegemonik gücün kurucu düşüncelerinin kabul edilmesiyle kendisini ortaya koyan geniş tabanlı bir rıza anlamına gelmektedir (1981: s.140).

Cox'un hegemonya kavramına atfettiği anlamda, ABD'nin II. Dünya Savaşı sonrasında hegemonik bir düzen kurduğunu söylemek mümkündür. ABD'nin hegemon güç olarak tarih sahnesine çıktığı günden bu yana dayandığı temel stratejisi Amerikan hegemonyasının kurulması, yerleştirilmesi ve devamlılığının sağlanması olmuştur. Böylelikle, ABD, liberal düşünce ve demokratik değerlerin savunucusu olarak ortaya çıkmış ve rızaya dayalı hegemonyasını, liberal düşünce ve demokratik değerlerin yayılması misyonunu benimsemiştir. Bu misyon, liberal demokratik ilkelerin ve liberal demokrasinin tüm dünyaya yayılması ve böylece dünyadaki diğer ulusları kurtarmak için Tanrı tarafından seçilmiş bir ulus olduğu yönündeki güçlü inanca dayanmaktadır (Şener, 2014: s.418).

Medya fikirlerin, kültürlerin, değerlerin yayılması için devletler tarafından kullanılmaktadır. Althusser'in ifadesiyle, üretimin yapıldığı tüm aygıtlar, devlet tarafından örgütlenmiş olsun olmasın "Devletin İdeolojik Aygıtları"dır (DİA). Bu ideolojik aygıtların en önemlilerinden biri de medyadır. Burjuvazinin ideolojik hegemonyasını kurmasının ve sürdürmesinin araçlarından biri olan medya, toplumun sürekli değişen koşullarına uygun olarak ideolojik yeniden üretimini gerçekleştirmesi ve bu ideolojiyi toplumu oluşturan bireylere ulaştırarak ve onların bu düşünceleri sahiplenmesini sağlayarak ideolojik hakimiyeti ve denetimi sağlamaktadır. Medya, siyasi tercihler başta olmak üzere, kültür, algılama, yaşam biçimleri, ekonomik tavırlar ve daha birçok konuda belirleyicidir (Arşan ve Çoban, 2014: s.11).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.TÜRKİYE'DEKİ YABANCI MEDYA KURULUŞLARININ KAMU DİPLOMASİSİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

3.1.ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı Türkiye'deki yabancı medya kuruluşlarının faaliyetlerinin kamu diplomasisi bağlamında incelenerek medyanın kamu diplomasisindeki yeri ve önemini saptamaktır.

Türkiye'deki yabancı medya kuruluşlarının ürettiği içeriğin kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir parçası olduğu varsayımından hareketle aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

- 1-Medya kuruluşları hangi konuları önemli görmüş ve nasıl ele almıştır?
- 2-Medya kuruluşları bağlı oldukları ülkelerin ideolojisini, dış politikasını ve değerlerini haberlere nasıl yansıtmıştır?
- 3-Medya kuruluşları alternatif görüş ve yaklaşımlara nasıl ve ne ölçüde yer vermiştir?
- 4-Medya kuruluşlarının diğer ülkelerle ilgili haber söylemi nasıl şekillenmiştir?

3.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Kamu diplomasisi ile ilgili yapılan önceki çalışmalarda kavram kuramsal olarak incelenmiş, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Ayrıca eğitim, spor, insani yardım faaliyetlerini içeren çalışmalar da literatürde mevcuttur. Bu çalışmada kamu diplomasisi ve medya kuruluşları ile ilgili yapılan daha önceki çalışmalardan farklı olarak Türkiye'deki yabancı medya kuruluşlarından sekizinin internet sitesindeki Orta Doğu ile ilgili haberler 6 aylık süre zarfında incelenmiştir. Sekiz ülke medya içeriğinin farklı başlıklarda, kapsamlı olarak kamu diplomasisi bağlamında incelenmesi araştırmayı diğerlerinden ayırmaktadır.

Çalışmada, Orta Doğu haberlerinin incelenmesinin nedeni bölgenin farklı medeniyetlere ev sahipliği yapması, tarih boyunca karışıklıklara, toplumsal olaylara,

güç ve vekalet çatışmalarına sahne olmasıdır. Türkiye de bölgede tarihi, kültürü ve coğrafi konumu ile ayrı ve önemli bir ülke olarak yer almaktadır. Siyasi, ekonomik ve askeri gelişmelerin yoğun olarak yaşandığı Orta Doğu'ya kamu diplomasisi perspektifiyle bakmak ve bir araç olarak medyanın nasıl kullanıldığını incelemek bu çalışmanın odağında yer almıştır.

Araştırma, diğer ülkelerin Türkiye'ye yönelik medya pratiklerini, kamu diplomasisi faaliyetlerini mercek altına alırken Türkiye'nin de diğer ülkelere yönelik medya içeriğinin şekillenmesi ve kamu diplomasisi faaliyetlerinde atılacak adımların belirlenmesi ve uygulanması konusunda fikir vermektedir.

3.3.ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Türkiye'de faaliyet gösteren medya kuruluşlarının tespiti için yetkili kurum olan İletişim Başkanlığı ile e-posta ve telefon ile irtibata geçilmiş ancak akreditasyon verilen yabancı medya kuruluşları ile ilgili bilgi edinilememiştir. Arama motoru Google üzerinden yapılan taramada BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, Independent Türkçe, IRNA, Rudaw, SANA, Sputnik ve VOA'nın Türkçe yayın yaptığı ve Türkiye'de faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. Independent Türkçe ile Rudaw'ın internet sitelerinin arşiv haberlerine ulaşım konusundaki güçlükler nedeniyle bu iki medya kuruluşu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Araştırmanın örneklemini BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'daki 1 Ocak 2021 ile 30 Haziran 2021 tarihleri arasındaki Orta Doğu haberleri oluşturmaktadır.

3.4.ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusu Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı medya kuruluşlarından BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'nın internet sitelerindeki Orta Doğu ile ilgili haberlerdir.

BBC Türkçe, 29 dilde yayın yapan BBC Dünya Servisi'nin bir parçasıdır. 20 Kasım 1939'da kurulmuştur. 27 Mayıs 2011'e kadar radyo yayınlarını sürdürmüştür. İnternet sitesi ve sosyal medya hesaplarıyla Türkiye ve dünyada dinleyici, izleyici ve okuyucularına ulaşmaktadır. BBC'nin mali kaynağının büyük kısmı halktan alınan

vergilerden oluşmaktadır. BBC Türkçe, Türkiye ve Dünya'nın yakın tarihine ayna tutmayı hedeflediğini belirtmektedir (www.bbc.com/turkce, Erişim Tarihi: 07.12.2020).

CRI (China Radio International)'ın Türkiye'deki mecrası olan CRI Türk ulusal bir radyo kanalı olarak faaliyet göstermektedir. Türkiye ile Çin arasında bir köprü olmak amacı taşıdığını belirten CRI Türk, ürettiği haberleri hem Türkiye'ye hem de Çin ve Asya bölgesine İngilizce ve Türkçe servis etmektedir (milliyet.com.tr, Erişim Tarihi: 07.11.2016).

Almanya'nın uluslararası medya kuruluşu olan Deutsche Welle (DW) misyonunu; Almanya'nın imajını kapsamlı olarak aktarmak, olayları ve gelişmeleri bildirmek, farklı bakış açılarını bağımsız gazetecilikle sunarak insanlar ve kültürler arasında anlayışı teşvik etmek olarak özetlemektedir. Dünya çapında televizyon, radyo ve internette 30 dilde yayın yapan DW, hedef kitesinin uluslararası karar alıcılar ve kanaat önderleri olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Almanca öğrenmek isteyenlere yönelik programlarıyla haftada 197 milyon insana ulaşmaktadır (www.dw.com/tr, Erişim Tarihi: 05.12.2020). DW Türkçe'nin internet sitesine 1 Temmuz 2022'de RTÜK'e lisans başvurusu yapmadığı gerekçesiyle Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişim engeli getirilmiştir.

Euronews, 1993 yılında Fransa'nın Lyon kentinde kurulmuştur. 160 ülkede 400 milyon kişiye ulaşan Euronews apolitik, tarafsız yayıncılığı ve yayınlarında farklı bakış açılarına yer vermeyi amaçladığını belirtmektedir. 30'dan fazla ülkeden 600 gazeteciden oluşan ekibiyle 17 farklı dilde yayın yapan kuruluş, 2017'de Amerikan NBC kanalıyla ortaklık kurmuştur. Bu sayede tüm dünyada küresel meseleler üzerine bir Avrupa perspektifi sunma fikrini güçlendirerek devam ettirdiğini belirtmektedir (tr.euronews.com, Erişim Tarihi: 07.11.2021).

İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı (IRNA), İran İslam Cumhuriyeti'nin resmi haber ajansıdır. Şah döneminde, 1934'te Pars Haber Ajansı olarak kurulan, hükümet tarafından finanse edilen ve İran Kültür ve İslami Rehberlik Bakanlığı'na bağlı olarak kontrol edilen bir kuruluştur. IRNA'nın İran'da 60 ve dünyanın çeşitli ülkelerinde 30 ofisi daha bulunmaktadır (www.payvand.com, Erişim Tarihi: 10.09.2021).

Suriye Arap Haber Ajansı (SANA), ulusal bir devlet medyası kuruluşudur ve Suriye Enformasyon Bakanlığına bağlıdır. Haziran 1965'te yayın hayatına başlayan ajansın merkezi başkent Şam'dadır. Suriye'nin 14 ilinin yanı sıra; Fransa, İran, Kuveyt, Libya, Lübnan, Mısır, Rusya, Türkiye ve Ürdün'de büroları bulunmaktadır. Dünya genelinde 43 muhabiri faaliyet göstermektedir (sana.sy/en, Erişim Tarihi: 02.04.2023).

Sputnik; radyo yayını, sosyal medya hesapları, internet siteleri, haber akış sistemleri, mobil uygulamalar ve multimedya basın merkezleri gibi seçeneklerle hizmet veren bir haber ajansıdır. Rus medya grubu 'Rossiya Segodnya' tarafından 10 Kasım 2014'te kurulmuştur. Merkezi Moskova'dadır. Dünya siyaseti ve ekonomisinden haberler yapan ajans, uluslararası seyirci odaklıdır. Sputnik, 30'dan fazla dilde yayın yapmaktadır (sputniknews.com.tr, Erişim Tarihi: 21.02.2023).

Voice of America (VOA) 1942'de kurulmuştur. ABD Küresel Medya Ajansı'na bağlıdır. VOA'nın finansmanı Amerikalıların vergileriyle sağlanmaktadır. ABD'nin en büyük uluslararası multimedya haber kuruluşu olan VOA, 45 dilde yayın yapmaktadır. Amerikan düşünce yapısını ve kurumlarını dengeli ve kapsamlı bir şekilde yansıtmakla yükümlüdür ve tüm Amerika'yı temsil etmektedir. Amerikan yönetiminin politikalarını açık bir şekilde yansıtmakta ve bu politikalar konusunda tartışma ve görüşleri yayınlamaktadır. Haber, eğitim ve kültür ağırlıklı yayınlar yapan VOA 1942'den bu yana da Türkçe yayın yapmaktadır. Türkçe yayınlar 1945'te kesilmiş, 1949'da yeniden başlamıştır. VOA, farklı kültürler arasında köprü görevi üstlendiğini belirtmektedir (www.voaturkce.com, Erişim Tarihi: 06.05.2021). VOA'nın Türkçe internet sitesine 1 Temmuz 2022'de RTÜK'e lisans başvurusu yapmadığı gerekçesiyle Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişim engeli getirilmiştir.

Örneklemdaki medya kuruluşları ile ilgili daha önce yapılan çalışmalardan Faik Uyanık'ın "Kamusal Yayıncılıkta Tarafsızlık Tartışmaları: BBC Örneğinde Gazze Haberleri" başlıklı çalışmasında İsrail ve Filistin ile ilgili haberlerde BBC'nin İsrail yanlısı tavır ortaya koyduğunu, İsrail-Filistin arasındaki kriz ile ilgili temel sorunları büyük ölçüde BM ve İngiliz hükümetinin bakış açısıyla sunduğu belirtilmiştir.

Özgü Yolcu'nun "Küreselleşme Bağlamında İnternet Yayıncılığı ve Küresel Türkçe Yayınları" adlı çalışmasında bu çalışmada da incelenen BBC Türkçe, DW Türkçe ve VOA'nın internet sitesindeki haber içeriğinin ağırlıklı olarak siyasi konular olduğu, anılan medya kuruluşlarının haberlerinde en fazla kendi ülkelerine ve uluslararası kurumlarına ait haber aktörü ve haber kaynağına yer verildiği, böylece kuruluşun bağlı olduğu ülkenin söylemini yaydığı belirtilmiştir.

Abeer M. S. Lubbad'ın "Uluslararası Haber Sitelerinde Gazze Ablukası Sorununun Kamu Diplomasisi Bağlamında Ele Alınması" başlıklı çalışmasında BBC'nin önemli ölçüde İsrail aktörlerine, İsrail'in resmi açıklamalarına, İsrail'e yönelik füze saldırılarına ve İsrail-Hamas arasındaki ateşkes çabalarına sıkça yer verdiği belirtilmiştir.

Ayşe Hümeysra Atılğan'ın "How Do European Braodcasters Frame Türkiye's Syria Operations? An Analysis of Related News in BBC, DW and France 24" adlı çalışmasında BBC ve DW'nin haberlerinde Türkiye'nin Suriye'ye yönelik askeri operasyonlarının olumsuz bir yapıda sunulduğu, Türkiye'nin terörle mücadele çabasına hiç değinilmediği belirtilmiştir.

Emre Koç'un "Avrupa'da Suriyeli Mülteci Krizi'nin TRT World ve Euronews Haber Kanallarındaki Görsel Çerçevelemesi" adlı çalışmada Euronews'in mültecileri genel olarak gençlerden oluşan, illegal eylemlerin faili, sorun çıkaran, daha iyi bir hayat için Avrupa'ya gitmeye çalışan kişiler olarak sunduğu, AB yetkililerinin açıklamalarını öne çıkardığı belirtilmiştir.

Aykut Kartal'ın "Post-Sovyet Rusya'nın Hegemonya Aracı Olarak Sputnik" adlı çalışmasında Sputnik'in kurulmasının kapitalist rekabette Rusya'nın sesini duyurma çabasına hizmet ettiği belirtilmiştir. Rus silah sanayi, Rusların başarısı, Rusya'nın Suriye'deki varlığı ile ilgili Rusya karşıtı algıyı değiştirmek ve yönlendirmek için Rusya'nın Sputnik'i kullandığı ve hegemonyasını pekiştirmeye çalıştığı belirtilmiştir.

Kübra Keskin'in "Uluslararası Haber Ajanslarında Türkiye'nin Sınır Ötesi Askeri Harekatları: Sputnik ve VOA Örneği" adlı çalışmasında Sputnik'in VOA'ya kıyasla daha fazla haber ürettiği, Rus uzman ve siyasilerin görüşlerine yer verildiği; bunun yanında VOA'nın üst düzey devlet görevlilerinin söylemleriyle haber ürettiği

belirtilmiştir. Her iki kuruluşun da gerçekleştirilen operasyonlara dair ardalın ve bağlam bilgileri üzerinde durarak okuyucularına bilgi sundukları, Türkiye'nin düzenlediği operasyonların bölge halkına zarar verdiğine ilişkin BM açıklamalarını öne çıkardıkları belirtilmiştir.

3.5.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmada 1 Ocak 2021 ile 30 Haziran 2021 tarihleri arasında Türkiye'deki yabancı medya kuruluşlarından BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'nın internet sitelerindeki Orta Doğu haberleri taranmıştır. Adı geçen kuruluşların internet sitelerinde konuyla ilgili bölüm/başlık yoksa "Orta Doğu" yazılarak site içi arama yapılmış, site içi arama da yoksa arama motorunda anahtar kelime ve site adı yazılarak ulaşılan sonuçlar çevrim dışı incelemenin mümkün olması için kaydedilmiştir.

Türkiye'deki yabancı medya kuruluşlarının incelendiği bu araştırmanın sınırlılıklarından biri bazı kuruluşların internet sitelerinde geçmişe dönük arama ve içeriğe ulaşmanın mümkün olmamasıdır. Bu nedenle araştırma kapsamı sekiz yayıncı kuruluştan oluşmaktadır. Bir diğer sınırlılık zaman ve imkan kısıtlılıklarından dolayı sürenin 6 ay ile sınırlandırılmasıdır.

Verilere medya kuruluşlarının internet siteleri taranarak ulaşılmıştır. Verilerin geriye dönük taranarak kaydedilmesinde ortaya çıkan sınırlılıklardan ilki incelenen medya kuruluşlarından bazılarının internet sitesinde arama motoru olmamasıdır (BBC Türkçe). İnternet sitesinde arama motoru olmayan medya kuruluşlarının içeriği ajansın adı ve tarih aralığı yazılarak Google arama motorunda sorgulanmış ve içerik incelenmiştir. Harici arama motoru üzerinden bu yöntemle ulaşılan içerikte "ilgili haberler" alanı varsa ve belirlenen tarih aralığındaysa o haberler de araştırmaya dahil edilmiştir.

Bir diğer sınırlılık ise medya kuruluşlarından bazılarında arama motoru filtrelemesinin yanlış, yetersiz (CRI Türk, Euronews) olmasıdır. Anahtar kelimelerin, etiketlerin eksik kullanımı ya da hiç kullanılmaması, internet sitesinin arşive ulaşma konusundaki yapısal yetersizliği ve yazılım eksiklikleri bu yanlışların ve yetersizliklerin nedenlerindendir.

Bu nedenlerle belirtilen kriterlere göre söz konusu medya kuruluşlarındaki haberlerin çalışmada incelenenlerden ibaret olduğu kesin olarak söylenemez. Ancak ulaşılan içeriğin, araştırmanın amacına uygun olarak ajansların söylemlerini belirlemede yeterli veri sunduğunu söylemek mümkündür.

3.6.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

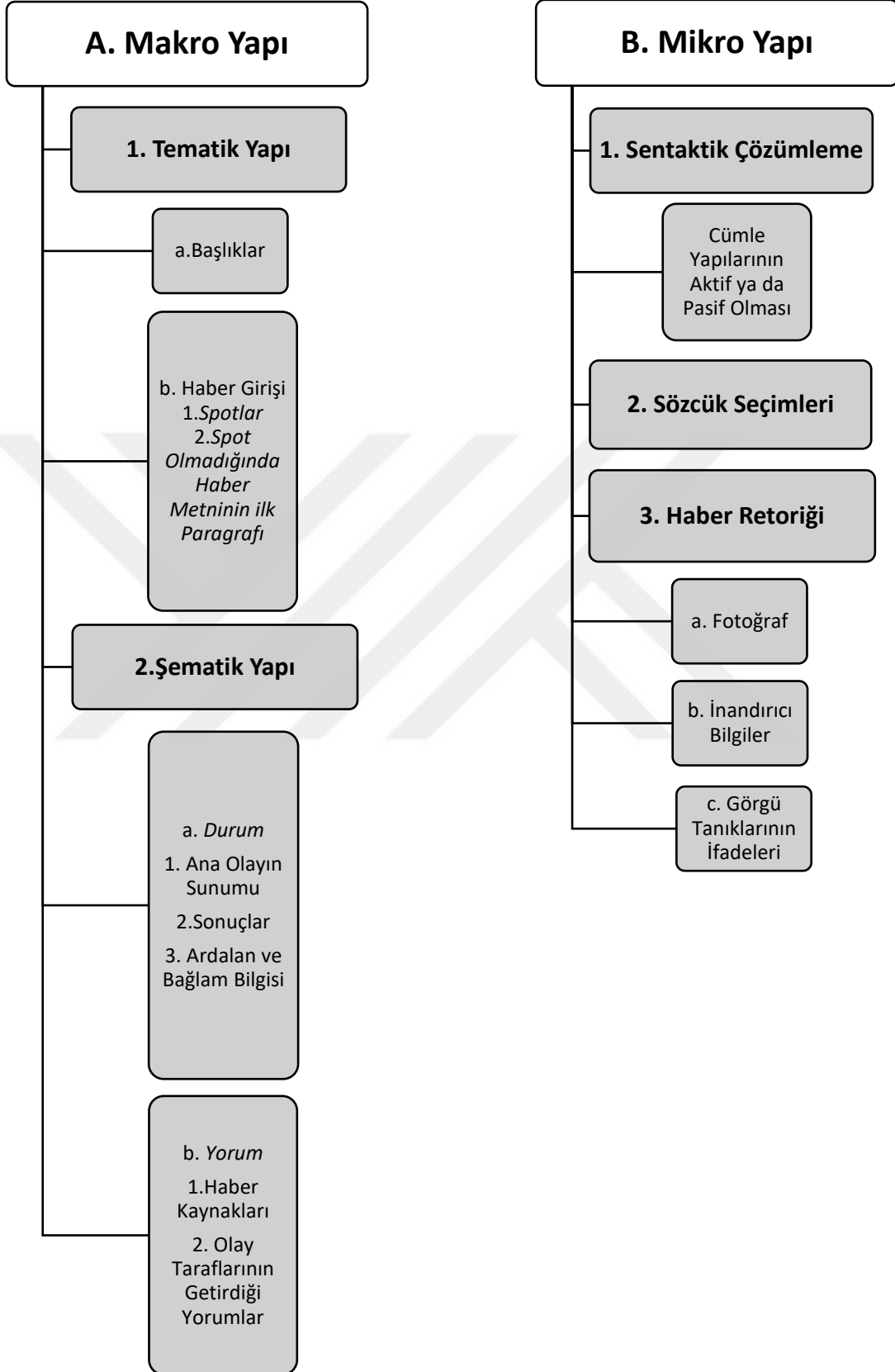
Araştırma verilerine, medya kuruluşlarının internet siteleri geriye dönük taratılarak ulaşılmıştır. Belirlenen tarih aralığında, araştırma kapsamındaki medya kuruluşlarının internet sitelerindeki tüm internet sayfaları kaydedilmiştir. Böylece internet sayfalarına çevrimdışı erişim mümkün hale gelmiş, olası erişim engelleri veya arşivden silinme risklerinin önüne geçilmiştir. Kaydedilen verilerin sayısı, ülkelere ve konulara göre dağılımı belirlenerek kategorilere ayrılmış, veriler tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

Araştırmada eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Eleştirel söylem analizi; sosyal gücün kötüye kullanılması, eşitsizlik ve tahakkümün politik ve sosyal bağlamda konuşma ve metin yoluyla yürürlüğe konması ve yeniden üretilmesi şeklini inceleyen bir tür analitik söylem araştırmasıdır. Eleştirel söylem analizi, söylem araştırmalarındaki diğer pek çok yaklaşımın yanında bir yön, okul veya uzmanlık değildir. Bunun yerine, tüm alan boyunca farklı bir teorileştirme, analiz ve uygulama modu veya perspektifi sunmayı amaçlamaktadır (Van Dijk, 2001: s. 352).

Büyükkantarcıoğlu, dilsel yapıları dilbilimin yöntemlerinden yararlanarak sistemli bir biçimde açıklama amacındaki çalışmaları eleştirel söylem analizi olarak nitelendirmektedir (2012: s.166).

Van Dijk'ın eleştirel söylem analizinde iki bölüm vardır: Makro yapı ve mikro yapı. Makro yapı, tematik yapı ve şematik yapı başlıkları altında incelenmektedir. Tematik yapıda başlıklar ve spotlar incelenmektedir. Spot yoksa haber girişleri ele alınmaktadır (Özer, 2011: s.83). Başlık ve spotlar yapısal işlevi, haberin ana konusunu ifade etmektir. Bu nedenle özet işlevi görürler (Van Dijk, 1988b: s.53). Başlık ve spotlar, durumu tanımlayarak okuyucuyu tercih edilen bir okumaya ve yorumlamaya programlar (Van Dijk, 1988a: s.226).

Tablo 3.1: Teun van Dijk’ın Eleştirel Söylem Çözümlemesi Modeli

Kaynak: Özer, 2011: s.85

Ana olayın sunumu ve sonuçlar, ardaan ve bağlam bilgisi, haber kaynakları ve olay taraflarının yorumları şematik yapıda incelenmektedir. Ana olay genellikle haber girişinde sunulmaktadır. Ana olay, haber değeriiliği dikkate alınarak haberleştirilir. Bazen sonuçlar, ana haber olaylarının kendisinden bile daha önemli olabilmektedir (Van Dijk, 1988b: s.54).

Ardalan bilgisi kapsamlı ve tarihsel bir yapıya sahiptir, haber söyleminde ana olaydan sonra gelir. Bağlam bilgisi ise somut haber olaylarından oluşan fiili durumu belirtmektedir. Çoğu zaman bağlam, diğeri veya önceki haberlerdeki ana olaydır (Van Dijk, 1988b: s.5-54).

Sentaktik çözümleme, sözcük seçimleri ve haberin retorisi mikro yapı analizinde incelenmektedir. Sentaktik çözümlemede cümle yapısı incelenmektedir. Haberde kullanılan cümlelerin etken ya da edilgen olması, öznenin öne çıkarılması veya geri planda bırakılmasıyla doğrudan ilgilidir. Özne, olumlu eylemlerinden dolayı öne çıkarılıyorsa öznenin olumlu temsili söz konusudur. Edilgen cümle kullanımında, ilginin eylemi gerçekleştiren öznenin eylemin kendisine yönlendirilmesi söz konusudur. Farklı cümle formları, vurgu ve vurgu eksikliğinin ideolojik yansımaları söz konusudur (Van Dijk, 2012: s.54-55). Haberde kullanılan sözcükler ideolojik tavrın ve seçimin sonucudur (İnal, 1996: s.119). Negatif çıkarımlar genellikle politik veya sosyal olarak tanımlanmış “onlar” ile ilişkilendirilirken, nötr veya pozitif çıkarımlar “biz” olarak kabul edilenlerin eylemleriyle ilişkilendirilebilir.

Haber retorisinde inandırıcı ve ikna edici veriler incelenmektedir. Haberin inandırıcı, ikna edici olması için sayısal verilere, fotoğraflara, görgü tanıklarının açıklamalarına yer verilir (Özer, 2011: s.84).

3.7.ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışma kapsamında 1 Ocak 2021 ile 30 Haziran 2021 tarihleri arasında Türkiye’deki yabancı medya kuruluşlarından BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA’nın internet sitelerindeki Orta Doğu haberleri taranmıştır. Adı geçen kuruluşların internet sitesinde konuyla ilgili bölüm/başlık yoksa “Orta Doğu” yazılarak site içi arama yapılmış, site içi arama da

yoksa arama motorunda anahtar kelime ve site adı yazılarak ulaşılan sonuçlar taranmış ve kaydedilerek arşivlenmiştir.

Çalışmada haberlerin ülkelere göre dağılımı, haber sayısı, haberlerin incelenen medya kuruluşlarına göre dağılımı nicel verilerle sunulmuş ve yorumlanmıştır. Daha sonra haberler, öne çıkan ve kategorilere ayrılan konular halinde Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir.

3.7.1. Ülkelere Göre Haber Sayısı ve Türkiye’nin Bölge Ülkeleri ile İlişkileri

Araştırma verilerine göre Orta Doğu bölümü/başlığı altında yer alan haberlerdeki tüm Orta Doğu ülkeleri belirlenmiş ve incelenen medya kuruluşlarında yer alan ülkeler ve bu ülkelerle ilgili haber sayısı Tablo 3.2’te gösterilmiştir.

Tablo 3.2: Ülkelere Göre Haber Sayısı

Ülkeler	BBC Türkçe	CRI Türk	DW Türkçe	Euronews	IRNA	Sana	Sputnik	VOA	Toplam
İsrail	14	3	20	6	1	152	474	107	777
Filistin	12	4	20	4	1	150	292	89	572
Suriye	8		3	66	22	176	207	36	518
İran	1	2	1		19	11	269	88	391
Irak	2		1			14	93	20	130
Türkiye	6	2	15	7	1	26	133	33	223
S.Arabistan	1		1				127	11	140
Mısır	1	1	1	1		3	88	5	100
Lübnan						17	45		62
BAE	2			1		1	43	1	48
Afganistan							23	17	40
Katar							34	3	37
Ürdün	1		1	1		1	19	2	25
Yemen			1				18	3	22
Libya							15	3	18
Bahreyn							12		12
Beyrut							7		7
Ermenistan							7		7
Kuveyt							5		5
Tunus							3	1	4
Kıbrıs				1			2		3
Cezayir							2		2
Umman						2			2
Pakistan								1	1

İsrail ve Filistin en fazla habere konu edilen ülkelerdir. İki ülke arasında Nisan 2021’de başlayan gerilimin Mayıs’ta çatışmaya dönmesi bunun en önemli nedenidir. Bunun dışında İsrail’in başka ülkelerle kurduğu askeri ve siyasi ilişkiler ile diğer

Ülkelerin Filistin'e verdikleri destek ve İsrail'e karşı tutumları da sürekli haberlere konu edildiğinden bu iki lkeye dair haber sayısı diğerklkelerden fazladır.

İsrail ve Filistin'in ardından hakkında en fazla haber yapılan lke Suriye'dir. 2011'de başlayan ve diğerklkelerin doğrudan veya dolaylı olarak müdahil olduğu iç savaşın etkisinin hala sürdüğü ülke; mali, sıhhi ve sosyal sorunlar, terör olayları, çatışmalar, gç, diğerklkelerle ve uluslararası kuruluşlarla kurduğu ilişkilerle haberlere konu olmuştur.

İran, rneklem dahilindeki medya kuruluşlarında 391 habere konu edilmiştir. İran ile ilgili en fazla haberi yapan ajans Sputnik'tir. Rusya'nın müttefiklerinden olan İran'ın bölge ülkeleri ve ABD ile siyasi, sosyal ve askeri konulardaki tutum ve açıklamalarına Sputnik'te düzenli olarak yer verilmiştir. Sputnik'ten sonra İran ile ilgili en fazla haber yapan ajans VOA'dır. VOA'nın İran ile ilgili haberlerinde yoğunlaştığı konu İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmalarıdır. Bu haberlerden ABD'nin de İran'ın uranyum zenginleştirme faaliyetlerini yakından takip ettiğini, nükleer çalışmaların durdurulmasına yönelik girişimlerinin sürekliliğini görmek mümkündür.

Irak ile ilgili haberlerde ABD slerine yapılan saldırılar ve bu saldırılara yapılan misillemeler, ABD askerlerinin ülkeden çekilmesi, intihar saldırıları, terörle mücadele ve Papa'nın lkeye ziyareti başlıca konulardır.

Lübnan ile ilgili haberlere SANA ve Sputnik'te yer verilmiştir. Ekonomik kriz ve krizin neden olduğu toplumsal olaylar haberlerdeki başlıca konudur. SANA'daki haberlerde öne çıkan husus ise İsrail'in Lübnan hava sahasını ve kara sularını sürekli ihlal etmesidir.

Afganistan haberleri Sputnik ve VOA'da verilmiştir. Haberlerde öne çıkan konular NATO ve ABD'nin ülkeden çekilmesi ve bombalı saldırılardır. Her iki ajans Türkiye'nin olası Afganistan görevi ile ilgili haberler yapmıştır. Sputnik, ABD'nin Afganistan'dan çekilirken geride enkaz bıraktığını ve çekilmenin ardından Taliban'ın tekrar lkeye hakim olacağını vurgulamıştır.

Türkiye ile ilgili haberlerde bölge ülkeleri ile siyasi, ekonomik ve askeri ilişkiler, Türkiye'nin Suriye ve Libya'daki askeri varlığı ile İsrail-Filistin gerilimdeki tavrı ele alınmıştır. Türkiye ile ilgili haberlerde bölge ülkeleri ile ilişkiler önemli rol

oynamaktadır. Türkiye'nin bölgedeki ülkelerle ilişkilerinde belirleyici olan olaylar aşağıda sıralanmıştır.

Türkiye-Suriye ilişkileri ile ilgili haberlerde Rusya ile yürütülen sınır denetimleri, PKK/YPG'nin bölgedeki varlığı, Türkiye'nin denetimindeki bölgelere yapılan saldırılar ve Suriye'nin Türkiye'ye yönelik ithamlarına yer verilmiştir. SANA'daki haberlerde Türkiye'ye yönelik ithamlarda "Erdoğan rejimi" vurgusu vardır. Suriye'nin terörist olarak gördüğü Özgür Suriye Ordusu (ÖSO)'nu desteklemek ve korumak, bölgede huzur ve istikrarın bozulmasına neden olmak, Suriye'nin içişlerine müdahale etmek, El-Nusra'ya silah vermek yapılan ithamlardan bazılarıdır.

Türkiye'nin Suudi Arabistan ile olan ilişkileri haberlerin bir başka konusudur. Bir süredir kötü olan Türkiye-Suudi Arabistan ilişkileri gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın 2 Ekim 2018'de Suudi Arabistan'ın İstanbul Başkonsolosluğunda öldürülmesiyle daha da kötüleşmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Kaşıkçı'nın öldürülmesi talimatının Suudi Kralı tarafından verildiğini bildiklerini, Suudi yetkililerin konuyla ilgili bilgi paylaşımı yapmadığını ifade etmiştir. Suudi tarafı ise Türkiye'den gelen ürünlere ambargo uygulamış, bu ürünlerin satılmamasına, hali hazırda satışta olanların ise satışının yasaklanmasına karar vermiştir. Son iki yılda iki ülke arasındaki gerilim azalmış, iki ülke lideri arasında diyalog kurulmuştur. Ayrıca Arabistan'a Dışişleri Bakanı düzeyinde ziyarette bulunulmuştur. Ardından Kaşıkçı davası Suudi Arabistan'a devredilmiştir. 28 Nisan 2022'de Erdoğan, resmi temaslarda bulunmak için Arabistan'a gitmiştir.

Türkiye-BAE arasındaki ilişkiler, Mısır'daki askeri darbe ve sonrasında AKP iktidarının Müslüman Kardeşler'i yani devrilen Mursi yönetimini, BAE'nin ise Müslüman Kardeşler yönetimine darbe yapan Abdülfettah el Sisi'yi desteklemesiyle bozulmuştur. Türkiye ile BAE sadece Mısır ve Doğu Akdeniz'de değil birçok uluslararası kriz bölgesinde de karşıt taraflarda yer almıştır. İki ülke, Libya'da çıkan iç savaşta karşıt taraflarda yer almış; Somali, Yemen ve Suriye'de de aynı karşıtlık devam etmiştir. BAE ile birlikte 3 Arap ülkesi Katar'a ambargo kararı alırken Türkiye,

Katar'ı desteklemiş, Türkiye'den yapılan ihracatla Katar'a uygulanan ambargo kırılmaya çalışılmıştır¹.

BAE'nin İsrail ile başlattığı normalleşme süreci de AKP iktidarı tarafından tepkiyle karşılanmıştır. BAE ile İsrail arasında diplomatik ilişkiler hızlanırken, iki taraf arasında askeri anlaşmalar imzalanmış; Türkiye, BAE'yi "Filistin davası"nı satmakla suçlamıştır. AKP hükümetinden Türkiye'deki darbe girişimi ile ilgili BAE'yi suçlayanlar olmuş, BAE'li yetkililerden bazıları için tutuklama emri çıkartılmıştır. Bu gelişmelerden sonra BAE'nin Veliaht Prensi, Erdoğan'ın daveti üzerinde 24 Kasım 2021'de Türkiye'ye gelmiştir. 13 Şubat 2022'de Erdoğan BAE'yi ziyaret etmiş ve bölgesel barış ve iş birliği mesajı vermiştir.

19 Mayıs 2022'de Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan, Suudi Arabistan ve BAE ile ilişkilerle başlatılan sürecin iki ülkeye de ticari ve siyasi yönden katkı sağlayacağını belirtmiştir. Yaşanan sorunların aşılarda farklı alanlarda ilişkilerin geliştirilmesi için adımlar atılacağını belirtmiş ve dini referanslar yapmıştır (cumhuriyet.com.tr, Erişim Tarihi: 22.05.2022). İçişleri Bakanı Soylu 29 Kasım 2022'de darbeye destek vermekle suçladığı BAE'ye resmi ziyarette bulunmuş, BAE Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı ve BAE Devlet Başkanı ile görüşmüştür.

Türkiye ile Mısır ilişkileri, Erdoğan'ın desteklediği Müslüman Kardeşler hareketinin Devlet Başkanı olan Mursi'nin Abdülfettah el Sisi liderliğindeki askeri darbe ile devrilmesi ile 2013'te bozulmuştur. İki ülke de büyükelçilerini çekmiş, Libya'da karşıt taraflarda yer almışlardır. Doğu Akdeniz'de Türkiye'ye karşı güçlü bir ittifak kurulmasının ardından Türkiye, Mısır ile diplomatik ilişkileri geliştirmeye yönelik girişimlerde bulunmuştur. Bu amaçla Türkiye'den Sisi aleyhine yayın yapan medya yayınlarına müdahale edilmiş ve bu durum Sisi yönetimi tarafından memnuniyetle karşılanmıştır (www.bbc.com/turkce, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

İki ülke siyasi istişarelerde bulunmuş, Doğu Akdeniz'deki bazı gelişmeler ele alınmıştır. Görüşülen konularda ilerleme sağlamak ve ilişkilerin normalleştirilmesi için ilave adımlar atılmasında mutabık kalınmıştır (www.dw.com/tr, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

¹ 5 Haziran 2017'de başlayan Körfez'deki diplomatik kriz 5 Ocak 2021'de dört Arap ülkesi arasındaki diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesiyle son bulmuştur.

Türkiye ile Mısır arasındaki görüşme başlıklarından biri de Libya'dır. Mısır Hafter'i desteklerken AKP iktidarı Hafter'i engellemek için Libya'ya askeri güç göndermiştir. Bu durum Mısır ile BAE'nin tepksine neden olmuştur. Libya'daki karışıklığa diğer ülkeler de dahil olmuş, mesele çok taraflı bir hal almıştır.

Mısır ile yapılan görüşmelerde her iki tarafın da karşılıklı anlayış ve çözüm odaklı hareket etme konusunda istekli davrandığı belirtilmiştir. Bu olumlu gidişatın yanında Mısır'ın Türkiye'ye Libya'daki askeri varlığını sonlandırma konusundaki isteği devam etmektedir.

Türkiye ile Mısır arasındaki ihtilaflı konulardan biri de Doğu Akdeniz'dir. Mısır ile deniz yetkilendirme anlaşmasına varmak isteyen Türkiye, Doğu Akdeniz'de aleyhine gelişen ittifakların önüne geçmek istemektedir.

Türkiye ile ilgili haberlerde İsrail ile ilişkiler de ajanslardaki haberlerde önde gelen konulardandır. Türkiye ile İsrail arasındaki anlaşmazlıkların başında Filistin gelmektedir. Türkiyedeki hükümet yetkililerinin Hamas'ı desteklemesi, İsrail'in tepkisine neden olmuştur (www.bbc.com/turkce, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

2009'da Davos'ta gerçekleştirilen Dünya Ekonomik Forumu'nda, Erdoğan, İsrail'in Gazze'ye karşı tutumunu eleştirmiştir. Türkiye-İsrail ilişkilerinde AKP iktidarı döneminde gerilim, Gazze'ye insani yardım taşıyan Mavi Marmara gemisine İsrail'in askeri operasyon düzenlemesi ve dokuz Türk vatandaşının ölümüne neden olmasıyla başlamıştır (www.amerikaninsesi.com, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

İsrail Başbakanı Netanyahu, 22 Mart 2013'te Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı telefonla aramış, Mavi Marmara'daki can kayıpları ve yaralanmalardan ötürü İsrail adına Türk halkından özür dilemiştir. Erdoğan, özrü Türk halkı adına kabul etmiştir. İsrail, söz konusu olayda yakınlarını kaybeden ailelere 20 milyon dolarlık tazminat ödemiştir. Daha sonra Türkiye'nin gönderdiği insani yardımlar Gazze'ye ulaştırılmıştır (www.aa.com.tr, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

Bu gelişmelerin ardından 2018'de Büyük Dönüş Yürüyüşü'ne katılan Filistinlilere İsrail'in saldırması ile Türkiye-İsrail ilişkileri tekrar gerilmiştir. Türkiye büyükelçisini geri çağırmıştır (www.mfa.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

Eski ABD Başkanı Trump'ın Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanımasından sonra ABD'nin büyükelçiliğini bu şehirde açmadan önce Filistinlilere askeri müdahalede bulunması Türkiye-İsrail ilişkilerindeki bir diğer gerilim unsuru olmuştur (www.amerikaninsesi.com, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

Mayıs 2021'de İsrail-Filistin arasındaki çatışmalarda AKP'li yetkililer Filistin'i desteklemiştir. Hemen her kurum temsilcisi, yöneticisi ve sözcüsü İsrail'i kınamış, İsrail'e tepki göstermiş ve Filistin'in yanında olduklarını dile getirmişlerdir.

Yeni göreve gelen İsrail Cumhurbaşkanı Herzog ile Erdoğan arasındaki görüşme iki ülke arasındaki ilişkilerin normale dönmesi için atılan önemli adımlardandır. İsrail Cumhurbaşkanı Herzog 9-10 Mart 2022'de Türkiye'yi ziyaret etmiştir.

Bu ülkelerle Türkiye'nin ilişkileri genel olarak değerlendirildiğinde; ABD'de iktidarın değişmesiyle Türkiye'nin Körfez ülkelerine yaklaşımı değişmiştir. İran ile yaşanan sorunlarda ABD desteğinin yetersiz olması ve ülkelerin kendi aralarında yaşadığı sorunlar bölgede bir normalleşme sürecini beraberinde getirmiştir. Ayrıca Doğu Akdenizdeki gazın taşınmasında en mantıklı yol Türkiye'den geçmektedir. Bu durum ülkeler arası iyi ilişkiler için önemli bir nedendir (www.amerikaninsesi.com, Erişim Tarihi: 22.05.2022).

3.7.2.Haberlerde Öne Çıkan Konular

Yapılan taramada toplam 2664 habere ulaşılmıştır. Haberlerde öne çıkan konular Tablo 3.3'te gösterilmiştir. Haberlerde öne çıkan konular sırasıyla İsrail-Filistin ilişkileri/çatışmalar (543 haber), Suriye (518 haber), Türkiye (223), ABD-İran ilişkileri (152 haber) ile Terör ve Saldırılarıdır (123 haber).

Tablo 3.3: Yabancı Medya Kuruluşlarının Haberlerinde Öne Çıkan Konular

Yayıncı Kuruluş	İsrail-Filistin	Suriye	Türkiye	ABD-İran	Terör ve Saldırı	Diğer	Toplam
BBC Türkçe	11	8	6	-	1	13	39
CRI Türk	3	-	2	-	-	4	9
DW Türkçe	18	3	15	-	-	16	52
Euronews	4	66	7	-	4	9	90
IRNA	13	22	1	5	1	16	58
Sana	150	176	26	2	49	26	429
Sputnik	258	207	133	80	35	964	1677
VOA	86	36	33	65	33	57	310
Toplam	543	518	223	152	123	1105	2664

İsrail-Filistin ilişkileri ile ilgili haberlerde ağırlıklı olarak 10 Mayıs 2021’de başlayan ve 11 gün süren çatışmalar ele alınmıştır. Suriye ile ilgili haberlerde devlet başkanlığı seçimleri, ülkede on yıldan fazla süredir devam eden iç savaş, iç savaşın neden olduğu insani, ekonomik ve siyasi kriz ele alınmıştır. Türkiye ile ilgili haberlerde Türkiye’nin Mısır, Afganistan ve Libya ile ilişkileri aktarılmıştır. ABD-İran ilişkileri ile ilgili haberlerde iki ülke arasındaki nükleer anlaşma görüşmeleri, İran’ın uranyum zenginleştirme çalışmaları ve İran’a uygulanan ambargolar ele alınmıştır. Terör ve saldırılarla ilgili haberlerde Bağdat’ta düzenlenen intihar saldırısı, ABD üslerine yapılan saldırılar ve ABD’nin Irak ve Suriye’deki İran destekli gruplara düzenlediği hava saldırılarına yer verilmiştir.

Bu konuların dışında kalan diğer haberlerin sayısı ise 1105’dir. Rutin siyasi, ekonomik ve askeri konular; ülkeler arası resmi görüşme ve ziyaretler, günlük gelişmeler gibi çok farklı konulardaki içerikler “Diğer” başlığı altında toplanmış ve söylem analizine dahil edilmemiştir.

3.7.3.İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberlere Genel Bakış

İncelenen medya kuruluşlarında belirlenen tarih aralığında en fazla haber İsrail-Filistin ilişkileriyle ilgilidir. Konuyla ilgili BBC Türkçe’de yer alan 11 haberde iki ülke arasındaki ilişkilerin tarihi seyri, İsrail-Filistin arasındaki gerilimin nedenleri ve aşama aşama gerilimin nasıl çatışmaya dönüştüğü aktarılmıştır. Günlük

gelişmelerin ötesinde meselenin arka planına yer verilmesi okurun olayları anlama ve anlamlandırmasına katkı sağlayabilecek bir uygulama olarak değerlendirilebilir.

Fotoğraf ve videolarla desteklenen metinler de buna katkı sağlamıştır. Ancak BBC Türkçe, haberlerinde çatışmaların nedenlerini sıralarken İsrail kaynaklarına yer vermiş, yaralanma ve can kayıplarıyla ilgili bilgilerde Filistin kaynaklarını kullanmıştır.

CRI Türk'teki 24 ve 28 Mayıs tarihli haberlerde Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü, Çin'in BM Daimi Temsilcisi ve Çin'in BM Cenevre Ofisi temsilcisinin iki ülke arasındaki çatışmaların çözümü için müzakerelerin başlaması, BM'nin üzerine düşeni yapması gerektiğini ve Çin'in konuyla ilgili üzerine düşeni yapacağını belirtmişlerdir. Çinli yetkiler, açıklamalarında Filistin'den yana tavır almış ve iki devletli çözümü vurgulamışlardır. Haberlerde açıklamaları yapan Çinli devlet yetkililerinin birer fotoğrafına yer verilmiştir.

DW Türkçe'deki haberlerde çatışmaların seyri, yaralı ve ölü sayısına dair bilgilerin yanı sıra ülkelerin, uluslararası örgüt temsilcilerinin ve devlet başkanlarının konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Konuyla ilgili ilk haberlerde her iki tarafın açıklamalarına yer verilerek eşit temsil hakkı tanınırken sonraki haberlerde DW Türkçe, İsrail yanlısı bir tutum sergilemiştir. BM Genel Sekreterinin Twitter'dan yaptığı itidal çağrısının da yer aldığı haberlerde Erdoğan'ın İsrail'e caydırıcı bir ders verilmesi gerektiğine dair sözleri ile Cumhurbaşkanlığı Sözcüsünün Türkiye'nin Filistin halkının yanında olmaya devam edeceği mesajı da haberlerde yer almıştır. DW Türkçe'deki haberlerde en az ikişer fotoğraf kullanılmış; bazı haberlerde ise tweetlere yer verilmiştir.

Euronews, İsrail-Filistin çatışmalarına dair haberlerinde daha çok AB'nin konuyla ilgili rolüne odaklanmış, çatışmaların sonlandırılmasında birliğin nasıl bir inisiyatif alabileceğini sorgulamıştır. Analist görüşüne göre AB, bölgede iki devletli çözümün yanı sıra Oslo Anlaşmalarına ve barış sürecine verdiği destekte herhangi bir tereddüt yaşamamaktadır. Ancak AB'nin Hamas'la görüşmeyi reddettiğinden Gazze'de gerilimi azaltma konusunda sınırlı bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Avrupalı parlamenterlerin İsrail'in fiili ilhakını durdurması için yazdığı mektuba da yer veren kuruluş AB'nin İsrail konusunda yaşadığı bölünmeye de değinmiştir. Birlikteki sekiz AB ülkesi Filistinlilere daha fazla destek verilmesini ve Filistin'in

devlet olmak için yaptığı çalışmaların AB tarafından desteklenmesi gerektiğini belirtirken Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan, Avusturya, Kıbrıs ve Yunanistan ise İsrail'i savunmuştur.

IRNA'daki haberlerde İsrail ile Filistin arasında yaşananların tek sorumlusu İsrail olarak gösterilmiştir. IRNA'daki haberlerde İsrail, ağır sözler ve ithamlarla eleştirilmiştir. İran, Filistin'e açık desteğini göstermiş, İsrail'in saldırılarını kınamış ve apartheid olarak nitelendirdiği İsrail'e karşı kurumsallaşmış bir yasal ve siyasi bir kampanya oluşturulması gerektiğini savunmuştur. Yaşanan çatışmalarda zulüm ve saldırganlığa karşı Filistinlilerin savunma yapmasının vazgeçilmez bir hak olduğunu savunan İranlı yetkililer Hamas'ın İsrail'e düzenlediği füze saldırılarına ilişkin herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır. Filistin İslami Cihad Örgütünün İran temsilcisi Nadır Abu Şerif, İslami direniş gruplarının geçmişe nazaran çok ilerlediklerini ve Gazze'deki füze operasyonlarının da bunun göstergesi olduğunu söylemiştir.

SANA, işgalci olarak nitelendirdiği İsrail'in Filistinlileri tutuklamasına dair hemen her gün haber yapmıştır. Bu haberleri genellikle Filistin Haber Ajansı Wafa ve 2005 yılında Filistin'de kurulmuş büyük bir telekom hizmeti olan Ma'an Haber Ajansı'na dayandıran SANA, gerilimle başlayıp çatışmaya dönen iki ülke ilişkilerine dair gelişmeleri Filistin'i destekleyerek sunmuştur. SANA, Filistin'i destekleyen diğer ajanslardan farklı olarak Filistin'in İsrail'e yaptığı füze saldırılarına da yer vermiştir. Haberlerde konum bilgisi "İşgal Altındaki Kudüs" olarak verilmiştir. Saldırılarda yaralanan ve hayatını kaybedenlere dair verilerin düzenli olarak sunulduğu haberlerde SANA, İsrail medyasını "Düşman Medyası" olarak nitelendirmiştir. Ülkeler ve uluslararası örgütlerin İsrail'e yönelik eleştirilerine de SANA'daki haberlerde yer verilerek "İsrail saldırganlığı"na karşı "Filistin direnişi"nin meşruiyeti savunulmuştur.

İsrail-Filistin ilişkisine dair en fazla haberin yer aldığı Sputnik'teki haberleri şu başlıklar altında toplamak mümkündür: Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)'nin kararı, Covid-19 aşısı, iki ülke arasında Nisan ayı ortasında başlayan gerilimin tırmanarak Mayıs ayında çatışmaya dönmesine dair haberler ve çatışmaya dair diğer ülkelerin ve uluslararası kuruluşların yaptığı açıklamalar.

UCM'nin İsrail'in Filistin'deki saldırılarını inceleme yetkisine sahip olduğu yönündeki kararı Filistin adaletin ve insanlığın zaferi olarak nitelendirirken İsrail, UCM'nin bir yargı kurumu değil, siyasi bir organ olduğunu ileri sürmüştür. ABD'nin karardan kaygılandığı ve soruşturmaya karşı olduğuna dair açıklaması da Sputnik de yer bulmuştur.

8 Mart'ta İsrail Batı Şeria'daki yerleşim yerlerinin ilhak edileceğini duyurmuştur. 2 Nisan'da o günlerde ABD Dışışleri sözcüsü İsrail'in Batı Şeria, Gazze ve Golan Tepelerini işgal ettiğini kabul etmiştir. 8 Nisan'da ABD Dışışleri Blinken İsraili bakana İsraililer ile Filistinlilerin aynı özgürlük hakkına sahip olduğunu söylemiştir. Bu açıklamaların ardından 15 Nisan'da başlayan gerilim tırmanarak çatışmaya dönüşmüş ve 20 Mayıs'taki ateşkes antlaşmasına kadar sürmüştür. Bu süre zarfında iki ülkenin karşılıklı saldırıları, yaralıları, can kayıpları, diplomatik çabalar Sputnik'te haberleştirilmiştir.

Sputnik'teki haberlere bakıldığında uluslararası kamuoyunun İsrail'in saldırgan tutumuna dair yaklaşımlarını görmek mümkündür. ABD, İsrail'in yanında yer almış, zaman zaman yaptığı itidal ve barış çağrılarına rağmen İsrail'i desteklemeyi sürdürmüştür. Almanya da İsrail'in meşru müdafaa hakkını savunduğunu belirtmiştir. Avusturya'da Başbakanlık binasına İsrail bayrağı çekilmiştir.

Sputnik'teki 1 Şubat tarihli haberlerde İsrail'in Filistin'e 5 bin doz Covid-19 aşısı göndereceğinin duyurulduğu ancak herhangi bir teslimat yapılmadığı belirtilmiştir. Filistin Sağlık Bakanı İsrail'in aşılardan kendilerine ulaştırılmasında engeller çıkardığını belirtmiştir. Ardından İsrail, Filistin'e aşı yardımı yapacağını açıklamış ancak Filistin yönetimi gelecek aşılardan kullanım tarihleri dolacağı için yardımın iptal edildiğini açıklamıştır.

VOA'daki İsrail-Filistin ilişkilerine dair haberlerin 6'sı 2021'in ilk üç ayında verilmiştir. Biden yönetimi göreve başlamadan önce İsrail'in Filistinlilerin olduğu yerlerde yeni yerleşim alanları oluşturacağı, ABD'nin bölgede iki devletli bir çözümden yana olduğu, UCM'nin Filistin'de savaş suçlarını inceleyeceği, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve İsrail'in Filistin'e aşı göndereceği ve ABD Dışışleri Bakanı Blinken'in İsrail'in güvenliği için Golan tepelerinin önemini vurgulaması bu haberlerin konusudur.

Nisan ayındaki iki haberde Kudüs'teki çatışmalar konu edilmiştir. VOA'da konuyla ilgili yer alan toplam 86 haberden 73'ü Mayıs ayında yapılmıştır. Bu haberlerde İsrail-Filistin arasındaki karşılıklı saldırılar, ölü ve yaralı sayısı, başta ABD olmak üzere diğer ülkelerin ve BM'nin sorunun çözümü için gösterdikleri çaba, yaptıkları açıklamalar ve verdikleri tepkiler aktarılmıştır. Türkiye'nin iki ülke arasında yaşananlara verdiği tepkilere de haberlerde yer verilmiştir. Türkiye'nin İsrail'e tepkisi, Erdoğan'ın uluslararası topluma yaptığı çözüm çağrısı ve ülkenin çeşitli yerlerinde düzenlenen İsrail protestoları bu haberlerin içeriğini oluşturmuştur.

VOA, haberlerinde İsrail yanlısı bir tavır sergilemiştir. Çatışmaların şiddetini artırması, can kayıplarının artması, uluslararası kamuoyunun tepkisi, İsrail'in sağlık kuruluşları ve medya ofislerinin bulunduğu yapıları hedef almasının etkisiyle VOA, ABD'nin İsrail'e desteğinde çatlaklar oluştuğuna dair bir haber yapmıştır. Buna göre bazı Demokratlar İsrail'in nefsi müdafaa hakkı olduğu düşüncesini korurken bazıları İsrail'in saldırılarını kınamıştır.

3.7.4.İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberlerin Söylem Analizi

Daha önce de belirtildiği gibi örneklem dahilindeki medya kuruluşlarında İsrail-Filistin ilişkileri ile ilgili toplam 543 habere yer verilmiştir. Haberlerin tamamının söylem analizi ile incelenmesi tezin kapsamını aşacağı için medya kuruluşlarının odağında yer alan, 10 Mayıs 2021'de başlayan ve 11 gün süren çatışmalarla ilgili haberler incelenmiştir.

3.7.4.1.Makro Yapı: Tematik Analiz

Makro yapı tematik analiz ve şematik analiz başlıkları altında yapılmaktadır. Haber üretiminde bağlı kalınan şemada başlık ve spot haberi özetlemektedir (Özer, 2011: s83).

Başlıklar ve Spotlar/Haber Girişleri

Van Dijk, haberlerin makro önermelerden oluştuğunu, bu önermelerin de çoğunlukla temalar olduğunu belirtmektedir. Temalar söylemde yapılandırılmaktadır. Yapılar da makro kurallarla söylemden elde edilmektedir. Bunlar da enformasyon eksilimi, genelleştirme ve kurgulamadır (Özer, 2012: s.138-139).

Başlık ile birlikte spotlar metnin ana konusunu ifade etmekte; başka deyişle haberi özetlemekte ve anlamsal makro yapıyı sunmaktadır (Van Dijk, 1988a: s.53). Haber metninin başında ifade edilen bilgiler önce okunduğundan metnin geri kalanının yorumlanması üzerinde son ifade edilen bilgilere göre daha fazla kontrole sahiptir. Cümle düzeniyle söylemdeki anlamsal yapı ön plana çıkabilir veya arka planda kalabilir. Söylem anlamının ve onunla ilişkili biçimlerin bu temel özelliği “BİZ” hakkında olumlu anlamlar ve “ONLAR” hakkında olumsuz anlamlar ifade eden cümlelerdir. Ayrıca kendi imajı için kötü olan bilgiler metnin sonuna bırakılır veya tamamen örtük bırakılır (Van Dijk, 2012: s.55).

Tablo 3.4: BBC Türkçe’deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
23.04.2021	İsrail-Filistin: Doğu Kudüs'te son çatışmalar nasıl başladı, gerginlik Ramazan'da neden arttı?	Günlerdir tırmanan gerginlikten sonra Doğu Kudüs'te aşırı sağcı Yahudi eylemciler, Filistinliler ve İsrail polisi arasında dün akşam çıkan şiddetli çatışmalarda çok sayıda kişi yaralandı. Filistin Kızılayı en az 100 Filistinlinin yaralandığını söylerken, İsrail polisi de 20 polis memurunun yaralandığını açıkladı.
10.05.2021	Kudüs neden önemli ve tartışmalı bir şehir?	Doğu Kudüs, bir kez daha Mescid-i Aksa'da ibadet etmek isteyen Filistinlilere yapılan İsrail müdahalesiyle gündemde.
11.05.2021	İsrail-Filistin Sorunu: Orta Doğu'nun kalbindeki kanayan yara	İsrail ile Filistinliler arasında son günlerde yaşanan şiddetin arkasında, iki taraf arasında çözümlenmemiş çatışmanın yine çözümsüz bırakılmış olması yatıyor. Fırlatılan roketler, hava bombardımanları ve ölümlerin ardında Orta Doğu'nun kalbindeki bu kanayan yara var.
12.05.2021	İsrail-Filistin gerilimi: İsrail'in hava, Hamas'ın roket saldırıları Gazze ve Aşkelon'da hayatı nasıl etkiliyor?	Gazze Sağlık Bakanlığı, İsrail'in düzenlediği hava saldırıları sonucu 13'ü çocuk en az 43 kişinin yaşamını yitirdiğini, 269 kişinin de yaralandığını açıkladı.
20.05.2021	İsrail-Filistin: İsrail polisi Mescid-i Aksa'da Filistinlilere müdahale etti	İsrail ve Hamas arasında, 11 gün süren ve çoğu Filistinli 250'ye yakın kişinin hayatını kaybettiği saldırılar sonrası Mısır'ın arabuluculuğunda varılan ateşkes anlaşması yürürlüğe girdi. Taraflar ateşkese uyarken, İsrail polisi Kudüs'teki Mescid-i Aksa'da Filistinlilere müdahale etti.

BBC Türkçe'deki başlıklarda, devam eden karşılıklı saldırıların yanında İsrail-Filistin geriliminin arka planı da ele alınmıştır. Tablo 3.4'teki ilk iki haberin başlığı ile spot arasında bir bağ bulunmamakla birlikte haber içeriklerine bakıldığında başlık ile anlamsal bir bağ kurulabilmektedir. İkinci haberin spotunda ibadet etmek isteyen Filistinlilere İsrail polisinin müdahale ettiği belirtilmiş ancak müdahalenin nedenine yer verilmemiştir.

Haber içeriklerine bakıldığında incelenen haberlerden ilkinde taraflardan yaralananların sayıları aktarılmış, çatışmaya dönen gerginliğin Filistinlilerin oruçlarını Şam Kapısı merdivenlerinde açmalarının engellenmesiyle başladığı belirtilmiştir. Haberde alevlerin önünde koşan Filistinli bir göstericinin silüetinin olduğu bir fotoğrafa yer verilmiştir.

İkinci haberde taraflar arasındaki çatışmanın seyri ile ilgili bilgiler verildikten sonra Doğu Kudüs'ün İsrail işgali altında olduğu, İsrail'in işgal ettiği bölgelerde demografik yapıyı değiştirdiği ve Kudüs'teki kutsal yapılar ve bu yapıların taraflar için önemi aktarılmıştır.

Üçüncü haberde taraflar arasındaki çatışmalarda daha önceki anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulmamasının etkisi olduğu belirtilmiştir. Bu haberde, çatışmaları tetikleyici unsurlar sıralanmış ve ilk kez İsrail'in hukuka aykırı biçimde uyguladığı Doğu Kudüs'teki iskan politikalarına yer verilmiştir. Haberde, protestolar sırasında dumanlar arasında koşan, elinde kalkan olan tam donanımlı bir İsrail polisinin fotoğrafına yer verilmiştir.

Dördüncü haberde saldırılarda yaralanan ve hayatını kaybedenlerin sayısı verildikten sonra bölgedeki BBC muhabirlerinden saldırıların İsraillileri ve Filistinlileri nasıl etkilediği aktarılmıştır. Haberde, İsrail hava saldırılarında ölen çocuklardan birinin fotoğrafına yer verilmiştir. Fotoğrafın merkezinde, Filistin bayrağına sarılı cenazeye sarılıp ağlayan bir Filistinli bulunmaktadır.

BBC Türkçe'deki beşinci haberde ateşkesten sonra İsrail polisinin Filistinlilere müdahale ettiği belirtilmiş ancak yine müdahalenin gerekçesi ve kapsamına dair herhangi bir bilgi verilmemiştir. Haber içeriğinde müdahale gerekçesinin Filistinlilerin taş atması olduğu, İsrail polis sözcüsünden aktararak verilmiştir. Haberde, tam

donanımlı üç İsrail polisinin Mescid-i Aksa’da Filistinlilere müdahale ederken çekilmiş fotoğrafına yer verilmiştir.

Tablo 3.5: CRI Türk’deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
24.05.2021	Çin: Filistin-İsrail barış müzakerelerinin bir an önce başlamasına hız vereceğiz	Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Zhao Lijian, Çin’in Filistin ile İsrail arasındaki barış müzakerelerinin bir an önce yeniden başlamasına hız vereceğini kaydetti.
28.05.2021	Çin: BMGK Filistin-İsrail sorununu çözmek için güçlü adım atmalı	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin (BMGK) Dönem Başkanlığı’nı yürüten Çin’in BM Daimi Temsilcisi Zhang Jun, BMGK’nin bu konuda güçlü adım atması ve iki devletli çözüme yönelik kararlı desteğini yinelemesi gerektiğini belirtti.
28.05.2021	Çinli temsilci: Filistin halkının meşru taleplerini destekliyoruz	Çin’in Birleşmiş Milletler (BM) Cenevre Ofisi ve İsviçre’deki diğer uluslararası örgütler nezdindeki temsilcisi Chen Xu, Çin’in Filistin halkının meşru taleplerini ve iki devletli çözüm planının hayata geçirilmesine yarar sağlayacak tüm çabaları desteklediğini belirtti.

CRI Türk’teki başlıklar Çinli devlet görevlilerinin sözlerinden oluşturulmuştur. Çinli devlet görevlileri İsrail-Filistin çatışmasında Filistin’i desteklemiş, çatışmaların durdurulması için BM’nin güçlü adımlar atması gerektiğini belirtmiştir.

CRI Türk’teki üç haberde de iki devletli çözüm planının hayata geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Barış görüşmelerinin de iki devletli çözüm temelinde yapılması gerektiği, Doğu Kudüs’ün başkent olduğu, tam egemenlik ve bağımsızlığa sahip bir Filistin devletinin ivedilikle kurulması gerektiği belirtilmiştir.

CRI Türk’teki haberlerde İsrail-Filistin saldırılarında yaralanan, ölenlere dair herhangi bir veri paylaşılmamış, haber değerliliği açısından Çin’in meseleye yaklaşımı daha önemli görülmüş ve başlık ile haber girişinde buna odaklanılmıştır. Haberlerde Çin, İsrail-Filistin arasında kalıcı barışın tesis edilmesi için BM’de alınan kararlar doğrultusunda yol gösteren ve yapıcı yaklaşım sergileyen bir devlet olarak sunulmuştur. Haberlerde yer verilen fotoğraflarda sadece açıklama yapan yetkilinin

fotoğraflarına yer verilmiş, bölgedeki çatışmalarla ilgili herhangi bir fotoğraf sunulmamıştır.

Tablo 3.6: DW Türkçe'deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
08.05.2021	Doğu Kudüs'te gerginlik: 200'den fazla yaralı	Doğu Kudüs'te 200'den fazla insanın yaralanmasıyla sonuçlanan olayların ardından İsrail 15 Filistinlinin gözaltına alındığını açıkladı.
14.05.2021	İsrail yoğun saldırılarını sürdürdü	İsrail'in Gazze Şeridi'ne hava saldırıları yoğun bir şekilde devam etti. Gazze'den de Aşkelon ve Aşdod kentlerine roket atıldı. Pazartesi gününden bu yana 100'den fazla Filistinli yaşamını yitirdi.
14.05.2021	Merkel'den "roket terörü"ne sert kınama	İsrail'i hedef alan roket saldırılarını sert ifadelerle kınayan Alman hükümeti, Almanya'da antisemitik eylemlere müsamaha gösterilmeyeceğini, demokratik hukuk devletinin tüm gücüyle bunun karşısında durduğunu duyurdu.
17.05.2021	Merkel'den "İsrail'in meşru müdafaa hakkına" vurgu	Almanya Başbakanı Merkel, İsrail Başbakanı Netanyahu ile yaptığı telefon görüşmesinde, Gazze'den yapılan saldırıları kınayarak, "İsrail'in meşru müdafaa hakkına" vurgu yaptı.

DW Türkçe'deki haber başlıkları hem kuruluşun hem de Almanya'nın İsrail'i desteklediğini açıkça göstermektedir. Başlıklarda enformasyon eksiltimi yapılmış, Filistinlilerin olumsuz eylemleri (roket terörü) ile İsrail'in haklı (meşru müdafaa) eylemleri başlıklarda ve spotlarda verilmiştir.

Tablo 3.6'daki ilk haber başlığında gerginliğin nedeni ve kapsamı belirtilmezken verilen yaralı sayısının hangi taraftan olduğu belirtilmemiştir. Dahası 200 kişinin yaralanmasına neden olan fail, başlıkta da spotta da geri planda bırakılmıştır. Spotta, İsrail polisinin 15 Filistinlinin göz altına alındığı açıklamasının verilmesi olaylara Filistinlilerin neden olduğunu örtülü biçimde ifade etmektedir.

DW Türkçe'deki ikinci haberde İsrail'in saldırılarını sürdürdüğü başlıkta verilirken spotta, Gazze'den de İsrail kentlerine roket atıldığı bilgisine yer verilmiştir.

Üçüncü ve dördüncü haberde ise İsrail'in hava saldırıları meşru müdafaa olarak nitelendirilirken Filistin'in saldırıları "roket terörü" olarak nitelendirilmiştir. Bu nitelendirmeler DW Türkçe'nin İsrail-Filistin sorununa bakış açısını açıkça ortaya koymaktadır. Almanya'nın desteklediği İsrail'in (BİZ) eylemleri olumlanırken İsrail ile çatışan Filistin'in (ONLAR) eylemleri olumsuz olarak sunulmuştur.

DW Türkçe'deki spotlarda devam eden çatışmaların seyri, ölü ve yaralı sayıları aktarılmıştır. Almanya'nın İsrail'e olan desteği ve Hamas'a karşı tepkisi tekrarlanarak verilmiştir.

DW'deki spotlarda İsrail'in saldırıları sonucu yaralanan Filistinlilere dair sayısal veriler paylaşılmıştır. Merkel'in Hamas'ın roket saldırılarına yönelik tepkisi başlıkların yanı sıra haber girişlerinde de verilmiştir.

Tablo 3.7: Euronews'teki İsrail-Filistin ilişkileri ile ilgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
01.03.2021	442 Avrupalı parlamenterden AB dışişleri bakanlarına mektup: İsrail'in 'fiili ilhakını' durdurun	Yaklaşık 450 Avrupalı parlamenter, Avrupa Birliği (AB) dışişleri bakanlarına hitaben İsrail'e Batı Şeria'nın "fiili ilhakını" durdurması için baskı yapılması çağrısında bulunan bir mektup gönderdi.
14.05.2021	Avrupa Birliği, alevlenen İsrail-Filistin meselesinde nasıl bir rol oynayabilir?	Avrupa Birliği, İsrail-Filistin meselesinde sükunet çağrılarında bulunmanın ve denge politikası gözeterek açıklama yapmanın dışında, onlarca yıllık geçmişe sahip sorunu ele alma konusunda somut bir etkiye sahip olabilir mi veya olur mu?
18.05.2021	Avrupa Birliği, İsrail konusunda bölünmüş durumda	İsrail ile Gazze merkezli Filistinli gruplar arasındaki çatışmalar 8'inci gününde devam ederken 27 üyeli Avrupa Birliği bu konuda bölünmüş durumda.

Euronews'teki başlıklarda AB'nin İsrail-Filistin gerilimine yaklaşımı ve bu gerilimin çözümünde bir rolü olup olamayacağı ele alınmıştır. AB, her iki tarafı da sükunete davet etmiş ve olaylar karşısında duyduğu endişeyi ifade etmiştir. İlerleyen günler, İsrail-Filistin geriliminde AB'nin bir rolü olmadığını, olamayacağını ortaya koymuştur.

Avrupalı parlamenterlerin AB Dışışleri Bakanlarına İsrail'i durdurmaları için yazdıkları mektup, AB'nin iki ülke arasındaki çatışmada fikir ayrılığı ile üstleneceği rol Euronews'teki başlıklarda yer almıştır.

Euronews'teki haber girişleri haberin özeti niteliğindedir ve okuyucuya habere dair yerinde ön bilgilendirme sunmaktadır. Haberlerde AB'nin soruna yönelik tutumu, sorunun çözümünde AB'nin bir etkisinin olup olamayacağı ele alınmıştır.

AB dışışleri bakanlarına İsrail'in ilhakının durdurulması için gönderilen çağrı mektubu, AB'nin çatışmalarla ilgili fikir ayrılığı, AB'nin denge politikalarının dışında İsrail-Filistin meselesinde farklı bir rol alıp alamayacağı haber girişlerinde yer alan hususlardandır. Euronews'teki başlıklar ve haber girişlerinde İsrail-Filistin arasındaki karşılıklı saldırılardan çok AB'nin konuya yaklaşımı ve kendi içindeki bölünmeler ele alınmıştır.

IRNA'daki konuyla ilgili incelenen haberler Tablo 3.8'de gösterilmiştir. IRNA'daki haber başlıkları İranlı devlet görevlilerinin sözlerinin doğrudan aktarımıyla oluşturulmuştur. IRNA'daki başlıklar, Van Dijk'ın seçici tarih, taraflı bağlamlar, yetkililerin olumsuz sözlü tepkileri ve muhabirin olumsuz yorumlarının özel ilgi görebileceği, başlıklarda öne çıkabileceği ve hatta ana olaylar olarak dönüşüme uğrayarak güncel haber olguları haline gelebileceğine (1988b: s.235) dair önermesini haklı çıkarır niteliktedir.

IRNA'daki haberlerde İsrail-Filistin çatışmalarından ziyade İsrail kötü, uzlaşmaz, zalim, saldırgan, işgalci, siyonist ve apartheid rejime sahip bir ülke olarak sunulmuştur. Olumsuz nitelendirmelerin yanında başlıklarda dini ve ırkçı nitelendirmelerin kullanımı İran ve IRNA'nın ideolojisini ve İsrail'e bakış açısını ortaya koyması açısından önemlidir.

Tablo 3.8: IRNA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
05.05.2021	Ebu Şerif: İsrail ile ilişkileri normalleştirme Filistin milletine hıyanettir	İslami Cihad'ın Temsilcisi Nasır Ebuşerif, İsrail rejimiyle ilişkileri normalleştirme ve Kudüs ilkesini görmezden gelmenin Filistin halkına hıyanet olduğunu söyledi.
08.05.2021	Siyonist rejiminin vahşice yaptığı eylemleri, Filistin halkının dayanışmasını güçlendiriyor	Dünya İslam Dinlerini Yakınlaştırma Kurultayı, Siyonistlerin Mescid-i Aksa'da Filistinlilere yönelik saldırısını kınayan bir bildiri yayınladı.
16.05.2021	Dışişleri Bakanı Zarif: Siyonist apartheid rejimine karşı kurumsallaşmış bir kampanya oluşturmaliyiz	Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif, 'Siyonist apartheid rejimine karşı bölgesel ve uluslararası düzeyde kurumsal bir yasal ve siyasi kampanya oluşturmaliyiz' dedi.
17.05.2021	İran'ın BM Daimi Temsilcisi: Zulüm ve saldırganlığa karşı savunma, Filistinlilerin vazgeçilmez hakkıdır	İran'ın Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi Mecid Tahtirevançu, zulüm ve saldırganlığa karşı savunmanın Filistinlilerin vazgeçilmez hakkı olduğunu belirterek, 'BM Güvenlik Konseyi'nin ölümcül sessizliği ile mutlak aktifsizliği İsrail rejimini daha vahşi şekilde daha fazla cinayet yapacak kadar cesur kılmıştır' dedi.
22.05.2021	Devrim Muhafızları Başkomutanı: İşgalci İsrail'in çöküşüne kadar Filistin halkının yanındayız	Filistin direnişinin komutanları ile telefon görüşmesi yapan Devrim Muhafızları Başkomutanı General Hüseyin Selami, 'İşgalci İsrail'in çöküşüne kadar Filistin halkının yanındayız' dedi.

IRNA'daki haber girişlerinde İran'ın İsrail'e yönelik kınama ve ithamlarına yer verilmiştir. İsrail rejiminin uluslararası hukuku hiçe sayarak savaş suçu işlediği ve yargılanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca BM'nin konuyla ilgili tavrının İsrail'i teşvik ettiği belirtilmiştir.

IRNA'da Filistinlilerin İsrail'de sivillerin yerleşim yerlerine attıkları roketlerle ilgili bir bilgiye yer verilmemiş, Filistinlilerin eylemleri meşru müdafaa hakkı olarak sunulmuştur.

Tablo 3.9: SANA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
10.05.2021	Mescid-i Aksa'da Bulunanlara Karşı İşgal Saldırıları Sonucu 278 Filistinli Yaralandı	İsrail işgal güçleri ve yerleşimcilerin El Aksa Camii'nde bulunan Filistinlilere yönelik sürekli saldırıları sonucunda aralarında 278'inin ağır olarak bulunduğu yüzlerce Filistinli yaralandı.
12.05.2021	İsrail'in Gazze'ye Yönelik Saldırıları Sonucu 14'ü Çocuk 53 Şehit	Filistinli sağlık kaynakları bugün, İsrail'in kuşatma altındaki Gazze Yakası'nda üçüncü gün devam eden saldırısının kurban sayısının, 320 yaralının yanı sıra 14'ü çocuk olmak üzere 53 şehide ulaştığını duyurdu.
13.05.2021	Filistin Direnişi, İsrail İşgalinin Saldırılarına Cevaben Tel Aviv'i Hedef Aldı	İsrail'in Gazze Yakası'nda devam eden saldırısına yanıt olarak, Filistin direnişi 1948'de işgal altındaki topraklardaki Filistin topraklarındaki Tel Aviv ve İsrail yerleşimlerini düzinelerce roketle bombaladı.
15.05.2021	"İsrail" İşgalinin Saldırganlığı Sonucunda Filistinli Şehit Sayısı Aralarında 39 Çocuğun Bulunduğu 140'a Yükseldi...	İsrail işgal güçlerinin kuşatma altındaki Gazze Yakası'nda bombardımanı sonucu bugün bir Filistinli şehit düştü ve diğerleri yaralandı.
16.05.2021	Filistin Direnişi İsrail Saldırganlığına Karşılık Verdi Ve İsrail Yerleşim Birimlerini Füzelerle Vurdu	İsrail'in Filistinlilere karşı devam eden işgal suçlarına yanıt olarak, Filistin direnişi, abluka altındaki Gazze Kesimi civarındaki Filistin toprakları ve 1948'de işgal edilen Filistin topraklarındaki Askalan ve Asdud şehirlerinde İsrail yerleşim birimlerini bugün de yeniden bombaladı.

SANA'daki başlıklarda şemsiye kavramlar kullanılmıştır. Başlıklarda İsrail işgalci, savaş suçu işleyen, "vahşice" saldıran bir ülke olarak; çatışmalara katılan Filistinliler "Filistin Direnişi" olarak nitelendirilmiştir.

Başlıklarda, İsrail saldırılarında hayatını kaybeden Filistinlilerin şehit olduğu vurgulanmıştır. Şehit, İslami bir kavram olarak Allah yolunda ölen kişiye verilen mertebedir. Kuran'a göre şehitlik dünya makam ve menfaatlerinden daha üstündür (Kurt, 2012: s.215-216). Dini kavramların kullanımı ideolojik bir yaklaşımın yanı sıra BİZ ve ONLAR ayrıştırmasına da hizmet etmektedir.

SANA'daki haberlere göre İsrail, işgalci olduğu Filistin topraklarında Filistinlilere sürekli saldırmakta, Filistinlileri tutuklamakta, yaralamakta ve

öldürmektedir. SANA'daki haberlere göre İsrail'in bu illegal, saldırgan eylemleri Filistinlilerin İsrail yerleşim yerlerini füzelerle vurmasının gerekçesidir. Saldırıya uğrayan Filistinliler kendilerini savunmak ve yapılan saldırılara karşılık vermek için İsrail şehirlerine saldırmıştır. Bu durumun meşru müdafaa hakkına vurgu yaparken, Filistinlilerin kendilerini savunabilecek hatta karşı saldırı yapabilecek güçte olduğunu belirtme amacı da taşıdığı söylenebilir.

SANA'da İsrail saldırılarında yaralanan ve hayatını kaybeden Filistinlilerle ilgili sayısal verilere yer verilirken Filistin saldırılarında yaralanan ve hayatını kaybeden İsraillilerle ilgili herhangi bir veri paylaşılmamıştır. Ayrıca haber görsellerinde İsrail saldırılarının neden olduğu tahribat, harabeler ve saldırılardan etkilenen insanları gösteren fotoğraflara yer verilirken Filistin saldırılarının aktarıldığı haberde, uzaktan çekilmiş şehir fotoğraflarında gökyüzünde duman ve mermi izleri görülmektedir.

Sputnik'teki konuyla ilgili incelenen haberler Tablo 3.10'da gösterilmiştir. Sputnik'teki haber başlıkları ve spotlarda İsrail ile Filistin arasında devam eden karşılıklı saldırılarda ABD'nin konuya yaklaşımı ve İsrail'e desteği ele alınmıştır. ABD'nin İsrail çıkarlarını gözetten politikaları Sputnik'te haber değerliliği açısından önemli görülmüştür.

Sputnik'teki ilk haberde İsraillilerin Filistinlilere ait tarım arazilerini yakması ile ilgili ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün açıklaması başlığa yansıtılmıştır. Sözcü, İsrail'in tansiyonu artıracak ve tarafları barıştan uzaklaştıracak tek taraflı adımlar atmasının endişe verici olduğunu dile getirmiştir. Yapıcı bir yaklaşımın ifadesi olan bu sözler daha önce de defalarca söylendiği ve duyulan endişelerle ilgili somut adımlar atılmadığı için başlıkta kinayeli bir biçimde aktarılmıştır.

İkinci haberde Filistin yönetiminin devam eden İsrail saldırıları ile ilgili açıklamaları aktarılmıştır. Başlık ve spotta, İsrail'in Gazze, Batı Şeria ve Kudüs'te katliam yaptığı, katliamın gerçekleşmesine ABD'nin durumu nefsi müdafaa olarak nitelendirmesinin ve İsrail'in yaptıklarına sessiz kalmasının neden olduğu suçlaması Filistin Devlet Başkanından doğrudan aktarılmıştır.

Tablo 3.10: Sputnik'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
06.05.2021	ABD, İsraili yerleşimcilerin Filistinlilerin tarlalarını ateşe vermesinden dolayı 'kaygılı'	İsraili yerleşimcilerin Batı Şeria'da Filistin tarlalarını yakmasına ilişkin açıklama yapan ABD Dışişleri Sözcüsü Jalina Porter, bu durumdan derin endişe duyduklarını ve İsrail'in tek taraflı adımlardan kaçınmasının önemli olduğunu söyledi.
14.05.2021	Filistin Yönetimi: ABD'nin sessizliği Gazze, Batı Şeria ve Kudüs'teki katliamlara yol açtı	Filistin Yönetimi, "ABD'nin İsrail'in yaptıkları karşısındaki sessizliği ve nefsi müdafaa olarak tanımlaması Gazze, Batı Şeria ve Kudüs'teki katliamlara yol açtı" açıklamasında bulundu.
17.05.2021	Blinken 5 ülkeyle Filistin'i görüştü: İsrail'e yönelik herhangi bir tepki ifadesi yer almadı	ABD Dışişleri Bakanı Blinken 5 ülkeden mevkidaşı ile Filistin'i görüştü. Görüşmelerin ardından yapılan basın açıklamalarında, sivil can kayıplarından üzüntü duyulduğu kaydedilirken, İsrail'e yönelik herhangi bir tepki ifadesi yer almadı.
18.05.2021	'ABD, bu silah satışı ile 'İsrail'in arkasındayız' mesajı veriyor'	Gazze'den İsrail saldırılarında aralarında çocukların da bulunduğu yüzlerce sivilin öldüğü haberleri gelirken, ABD Başkanı Joe Biden, İsrail'e 735 milyon dolarlık silah satışına onay verdi. Uzmanlar, ABD'nin İsrail'e destek vermekten vazgeçmeyeceğini belirtiyorlar.
18.05.2021	Putin'den İsrail ile Filistin arasındaki şiddetin durdurulması çağrısı	Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, İsrail ile Filistin arasındaki şiddetin sona erdirilmesi çağrısı yaptı.
22.05.2021	Biden: Bölge ülkeleri İsrail'in bağımsız Yahudi bir devlet olarak var olma hakkını tanıyana kadar barış olmayacak	ABD Başkanı Joe Biden, İsrail'e verdikleri güvenlik taahhütlerinde bir değişiklik olmayacağını vurgulayarak, "Bölge ülkeleri İsrail'in bağımsız Yahudi bir devlet olarak var olma hakkını tanıyana kadar barış olmayacak" dedi.

Üçüncü haberde ABD Dışişleri Bakanı Blinken'in bölgedeki şiddetin durdurulmasıyla ilgili diğer beş ülke dışişleri bakanıyla görüştüğü ancak İsrail aleyhinde bir açıklama yapmadığı belirtilmiştir. Spotta, ABD'li bakanın sivil can kayıpları ile ilgi duyduğu üzüntü aktarıldıktan hemen sonra başlıktaki tepkisizliğin

tekrarlanması Sputnik'in Blinken'in açıklamalarını samimi bulmaması ve bunu ayrıca belirtmeye yönelik bir tercih olarak yorumlanabilir.

Sputnik'te incelenen dördüncü haberde İsrail ile Filistin arasında şiddet devam ederken Biden'ın İsrail'e silah satışına onay vermesinin İsrail'in desteklenmesi anlamına geldiği, görüşüne başvurulmuş uzman kaynakların yorumundan aktarılmıştır.

Biden'ın bölge ülkelerinin İsrail'i bağımsız bir devlet olarak tanıyana kadar barış olmayacağına dair açıklaması da göz önüne alındığında Sputnik'teki başlık ve spotlarda ABD, İsrail'in tüm olumsuz eylemlerini destekleyen, cesaretlendiren şiddet ve saldırı yanlısı bir ülke olarak sunulmuştur. Filistin'e yapılan saldırılarda fail İsrail olsa da ABD'nin konuya yaklaşımı ve İsrail'e olan desteği başlık ve spotlarda yinelenmiş, asıl fail olarak ABD gösterilmiştir.

Sputnik'te incelenen diğer haberde Rusya Devlet Başkanı Putin'in İsrail ile Filistin arasındaki şiddetin durdurulması çağrısı başlıkta ve spotta verilmiştir. Sputnik'teki diğer haberlerle birlikte ele alındığında ABD, yüzlerce sivilin ölümüne neden olan saldırıları düzenleyen İsrail'i desteklerken, Rusya'nın şiddeti durdurma çağrısı yapması olumlu iç grup (BİZ), olumsuz dış grup (ONLAR) söyleminin haberlere yansımaları olarak yorumlanabilir.

VOA'daki konuyla ilgili incelenen haberler Tablo 3.11'de gösterilmiştir. VOA'da incelenen haberlerden bazıları haber içeriğini özetlerken bazı başlıklarda enformasyon eksiltimi yapılmıştır. İlk üç haber başlığında haberin konusu ile ilgili bilgi verilmiş ancak bazı hususlara değinilmemiştir. İlk haberde Mescid-i Aksa'da Filistinliler ile İsrail polisinin çatıştığı belirtilmiş ancak tarafların neden çatıştığına dair bir bilgi verilmemiştir. Haber girişinde bununla ilgili bir bilgi yer almazken, haber içeriğinde çatışmanın nedeninin bilinmediği belirtilmiştir.

...camiye ibadet için gidenlerin polise sandalye, ayakkabı ve taş attıkları ve polisin de plastik mermi ve ses bombasıyla karşılık verdiği görüldü (VOA, 8 Mayıs 2021).

Yukarıdaki alıntıya göre nedeni bilinmeyen çatışmayı başlatan taraf camiye ibadete giden Filistinliler olmuştur. Filistinliler İsrail polisine sandalye, ayakkabı ve taş atmış, İsrail polisi plastik mermi ve ses bombasıyla karşılık vermiştir. İsrail polisinin neden camide veya cami yakınında olduğu açıklanmazken polisin verdiği

karşılığın orantısızlığı da ortadadır. Haberde Filistinliler saldırgan, şiddet yanlısı olarak sunulurken İsrail polisinin şiddeti gerekli ve kışkırtılmış olarak sunulmuştur.

Tablo 3.11: VOA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
08.05.2021	Mescid-i Aksa'da Filistinliler ve İsrail Polisi Çatıştı	Kudüs'te Mescid-i Aksa Camii'nde Filistinliler'le İsrail polisi arasında çatışma yaşandı. Filistin Kızılay'ına göre Mescid-i Aksa'da ve Kudüs'ün başka bölgelerindeki çatışmalarda 53 kişi yaralandı.
08.05.2021	Kudüs'te Yaralanan Filistinliler'in Sayısı 200'ü Geçti	İsrail polisi ve Filistinliler arasında Mescidi Aksa ve diğer bölgelerde çıkan çatışmaların sonucunda yaralanan Filistinlilerin sayısı 200'ü geçti.
10.05.2021	Hamas'tan İsrail'e Roket Saldırısı	Gazze Şeridi'ndeki Hamas militanları, İsrail'in içlerine doğru onlarca roket fırlattı. Saldırının ardından Kudüs'e kadar uzanan bölgede siren sesleri duyuldu. İsrail polisiyle Filistinliler arasındaki çatışmalar da tüm şiddetiyle sürüyor.
13.05.2021	Biden: "İsrail'in Meşru Müdafaa Hakkı Var"	ABD Başkanı Joe Biden, İsrail ile Filistinliler arasında tırmanan gerilimi, İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu'yla telefonda görüşti. Görüşme sonrası Beyaz Saray'da gazetecilere verdiği demeçte iyimser bir tonda konuşan Biden, "Beklentim ve umudum bunun er ya da geç sona ermesi, ancak kendi topraklarına binlerce roket düşerken, İsrail'in meşru müdafaa hakkı var" dedi.
18.05.2021	ABD'den Ortadoğu İçin "Sessiz ve Yoğun Diplomasi"	Biden yönetimi İsrail-Filistin çatışmasında gerilimin düşürülmesi için "sessiz diplomasi" olarak tanımladığı çabalarını sürdürüyor. Bir grup Cumhuriyetçi senatörse, ABD'nin İsrail'e tam destek vermesini öngören tasarı sunmaya hazırlanıyor.
25.05.2021	Blinken Ortadoğu Temaslarına Başladı	ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, Ortadoğu'da temaslarına başladı. Tel Aviv Ben Gurion Havalimanı'nda İsrail Dışişleri Bakanı Gabi Eşkinazi tarafından karşılanan Blinken, İsrail ve Filistin arasındaki gerginliğin ardından ilk olarak iki taraftan yetkililerle görüşüyor.

“Kudüs’te Yaralanan Filistinliler’in Sayısı 200’ü Geçti” başlıklı ikinci haberde Filistinlilerin neden ve kim tarafından yaralandığı bilgisine yer verilmemiştir. Haber girişinde Filistinlilerin yaralanmasının nedeninin İsrail polisi ile yaşanan çatışmalar olduğu belirtilmiştir. Çatışmadan ziyade orantısız güç kullanımı olduğu göz önüne alındığında bu haberde de İsrail polisinin uyguladığı şiddet hafifletilerek verilmiştir. Haber içeriğinde, bir önceki haberde olduğu gibi çatışmaların tam olarak neden başladığının bilinmediği belirtilmiştir. Ancak ek olarak Müslümanların bir araya geldiği yerlerde uygulanan kısıtlamaların protesto edildiği, İsrail’in Doğu Kudüs’teki Filistinlileri evlerinden tahliye etmesinin ardından protestoların daha da arttığı belirtilmiştir. Aslında bu bilgilerde çatışmaların nedeni verilmektedir. İsrail’in uyguladığı iskan politikası ise tahliye edilme olarak nitelendirilerek basite indirgenmiştir.

VOA’da konuyla ilgili incelenen üçüncü haber başlığında Hamas’ın İsrail’e roketlerle saldırması ele alınmıştır. Haber girişinde Hamas militanlarının Gazze’den İsrail’e onlarca roket fırlattığı belirtilmiştir. Haberin devamında başlık ve haber girişinde ele alınan Hamas saldırısından Filistinli göstericilerle İsrail polisi arasındaki çatışmalara geçilmiş, çatışmaların devam ettiği, İsrail polisinin taş atan Filistinlilere karşı plastik mermi ve ses bombası kullandığı belirtilmiştir.

İsrail’in 1967’deki Arap-İsrail savaşında Doğu Kudüs’ü ele geçirmesinin yıldönümünde ABD’nin yaptığı sükunet çağrısının aktarıldığı haberde, İsrail polisinin Yahudi grupların tapınaklara girişini yasakladığı ancak binlerce Yahudi gencin ellerinde bayraklarla Müslüman mahallesinden geçerek geleneksel Kudüs Günü yürüyüşü yapmak istediği belirtilmiştir. Buradan sonra Yahudi gruplarla ilgili bilgiler kesilmiş, şu cümlelere yer verilmiştir:

Görgü tanıkları Mescid-i Aksa’da sabahın erken saatlerinde polisin taş atan yüzlerce Filistinli’ye göz yaşartıcı gaz, ses bombası ve plastik mermiyle karşılık verdiğini söyledi.

...Görgü tanıkları İsrail polisinin geri çekildiğini ve çatışmalara katılma olasılığı daha az olan 40 yaş üzerindeki Filistinliler’in bölgeye girmesine izin vermeye başladığını söyledi (VOA, 8 Mayıs 2021).

Doğu Kudüs'ün ele geçirilmesini kutlamak için geleneksel Kudüs Günü kutlaması yapmak isteyen Yahudi gençlerden polise taş atan yüzlerce Filistinliye geçilen haberde polis şiddeti diğer haberlerde olduğu gibi gerekli ve Filistinliler tarafından kışkırtılmış olarak tasvir edilmiştir.

VOA'da incelenen dördüncü haberde ABD Başkanı Biden'ın İsrail'in meşru müdafaa hakkı olduğuna dair sözü doğrudan başlıkta sunulmuştur. Haber girişinde Biden'ın Netanyahu ile telefon görüşmesi yaptığı aktarılmıştır. Biden, açıklamasında İsrail'e düşen binlerce roket karşılık İsrail'in meşru müdafaa hakkı olduğunu belirtmiş, İsrail'in hava saldırılarından, bu saldırılarda yaralanan ve ölen Filistinlilerin meşru müdafaa hakkı olup olmadığıyla ilgili herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu durum elbette ABD'nin İsrail'e olan desteğinin bir göstergesidir.

VOA'daki beşinci haberde ABD'nin İsrail-Filistin çatışmasında gerilimin düşürülmesi için yürüttüğü diplomatik çabalar “sessiz ve yoğun diplomasi” olarak nitelendirilmiştir. Haber girişinde bu durum verildikten sonra ABD'deki Cumhuriyetçi Senatörlerden bazılarının İsrail'e tam destek verilmesini öngören tasarı hazırlığında olduğu belirtilmiştir. Haberde ABD'nin sürdürdüğü diplomatik çabalarla ilgili bilgi verilmemiş, Blinken'in Bahreyn ve Faslı mevkidaşlarıyla konuyu görüştüğü belirtilmiştir.

Haberde, BM Güvenlik Konseyi'nin yapacağı açıklamaya çatışmalara çözüm getirmeyeceği için ABD'nin karşı çıktığı Blinken'den aktarılmıştır. Ayrıca İsrail'in medya ofislerinin bulunduğu binayı vurması ile ilgili istihbarat kanallarından daha fazla bilgi aldıklarını söylemiş ancak detay vermemiştir. Böylece Blinken, Netanyahu'nun vurulan binada Hamas ofisi olduğu için binanın meşru bir hedef olduğu, konuyla ilgili istihbaratı ABD ile paylaştıklarına dair açıklamalarını doğrulamıştır. VOA, bu bilgilerin ardından binada ofisi bulunan medya kuruluşlarına ve uluslararası kamuoyuna saldırının haklılığını ortaya koyacak herhangi bir kanıt sunulmadığını da aktarmıştır.

VOA'daki konuyla ilgili son haberde İsrail-Filistin arasında ateşkes sağlandıktan sonra ABD Dışişleri Bakanı Blinken'in Orta Doğu temaslarına başladığı aktarılmıştır. Haber girişinde Blinken'in iki taraftan yetkililerle görüştüğü belirtilse de önce Netanyahu ile görüşme yapılmış, ardından Abbas ile görüşüleceği, daha sonra

Kahire ve Amman’da temaslarda bulunacağı belirtilmiştir. Blinken, ateşkesi güçlendirmek için Gazze’ye yeniden yapılandırma için destek verileceğini ve insani yardım yapılacağını belirtmiştir.

3.7.4.2.Makro Yapı: Şematik Analiz

Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar

Olayların haber değeri sonuçlarının önemine göre belirlenir. Haber, sonuçları tartışarak haberdeki olaylara nedensel tutarlılık katabilir. Bazen sonuçlar ana olaydan daha önemli olabilir (Van Dijk, 1988b: s.54).

BBC Türkçe’deki habere bakıldığında devam eden karşılıklı saldırıların yanında meselenin geçmişine odaklanıldığı ancak İsrail’in olumsuz eylemlerinin (İsrail’in iskan politikası, Mescid-i Aksa’ya girmesi, Filistinlilerin Mescid-i Aksa’ya girmesini engellemesi, Filistinlilere orantısız saldırıları) geri planda bırakıldığı söylenebilir. Haberlerde Filistinliler polise taş atan, barikat kuran dolayısıyla şiddet yanlısı kişiler olarak sunulurken İsrail polisi gerekli olduğu için müdahale etmek zorunda kalan taraf olarak sunulmuştur. İsrail polisinin Filistinlilere saldırma nedenlerinin İsrail polis sözcüsünden aktarılması da dikkate değer bir husustur. İsrail polisinin verdiği bilgilerin tarafsız olamayacağı, polisin yaptığı olumsuzluklarla ilgili bilgi vermeyeceği aşikardır.

Fotoğrafların bazıları şiddet olaylarını tasvir etmektedir. Filistinli gösterici ateşin önünde, karşıdan çekilmiş fotoğrafla, İsrail polisi aksiyon halinde ve arkadan çekilmiş fotoğrafla sunulmuştur. Haberlerde, kurumsal bir katılımcı olan İsrail polisinin bakış açısına odaklanılmıştır.

İki ülke arasındaki anlaşmazlıklar tam anlamıyla çözülmediği için yıllardır aralıklarla çatışmaların sürmesi BBC Türkçe’deki haberlerde ortaya çıkan sonuçtur. Buna göre; İsrail’in yayılmacı politikaları Filistinlileri yıllardır ikamet ettikleri yerlerden ederken kırılgan barış, çeşitli nedenlerle sürekli çatışmalara dönüşmektedir. Çatışmalarda her iki taraftan da yaralananlar olmakla birlikte Filistinlilerin can kayıpları daha fazladır. İsrail, Hamas’ın füze saldırılarını büyük ölçüde Demir Kubbe ile durdursa da yerleşim bölgelerine zaman zaman füzeler düşmektedir. Dolayısıyla çatışmalar her iki halkta da korku ve paniğe neden olmaktadır.

CRI Türk'te ana olay Çinli yetkililerin İsrail ile Filistin arasındaki çatışmalarla ilgili değerlendirmeleridir. CRI Türk, Çinli Devlet yetkililerinden aktardığı haberlerde BMGK'nın bu konuda güçlü adım atması ve iki devletli çözüme yönelik kararlı desteğini yinelemesi gerektiğini belirtmiştir. CRI Türk'teki haberlere göre Çin, Filistin halkının meşru taleplerini ve iki devletli çözüm planının hayata geçirilmesine yarar sağlayacak tüm çabaları desteklemektedir.

DW Türkçe'de ana olay İsrail ile Hamas arasındaki çatışmalar ve Almanya'nın İsrail'in meşru müdafaa hakkını vurgulamasıdır. Haberlere göre Hamas, İsrail'e roketlerle saldırdığı için İsrail meşru müdafaa hakkını kullanmaktadır. DW'deki haberlere göre İsrail, saldırıya uğradığı için Gazze Şeridi'ni bombalamıştır ve ölçülü davranmıştır.

DW Türkçe'deki haberlere göre Filistinli grupların İsrail'e roketlerle saldırması hukuka aykırıdır ve savaş suçudur. İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarından bazılarında ise sivillerin hedef alınmasından Almanya'nın duyduğu endişe aktarılmıştır.

Euronews'teki haberlerde ana olay AB'nin İsrail-Filistin meselesine yaklaşımıdır. AB'nin, çatışmalarla ilgili çağrıda bulunmaktan başka bir etkisinin olup olmayacağı irdelenmiştir. Uzmanların görüşüne göre AB, sorunun çözümü için aktif rol almayacak, insani yardımlarla sivillerin hayat şartlarının iyileştirilmesi için gayret sarf edecektir. Takip eden günler bu değerlendirmeleri haklı çıkarmıştır.

IRNA'daki haberlerde İranlı yetkililerin İsrail ile ilgili yaptıkları açıklamalar İsrail-Filistin çatışmalarını geri planda bırakmıştır. Çatışmalar, İran'ın İsrail ile kutuplaşma söylemlerinde temel vazifesi görmüştür. İranlı yetkililer, Siyonist ve apartheid olarak nitelendirdikleri İsrail rejiminin önce Filistinlilerin evlerini işgal ettiğini, Mescid-i Aksa'ya saldırdığını, ibadet edenleri şehit ettiğini ve daha sonra saldırılarını artırarak savunmasız Filistin halkını katlettiğini yinelemişlerdir.

İran, uluslararası kamuoyuna İsrail'in karşısında Filistin halkının yanında durma, İsrail rejiminin Filistinlilere karşı işlediği suçların soykırım ve insanlık suçu olarak kabul edilmesi gerektiği çağrısında bulunmuştur. BMGK'nın üzerine düşen sorumluluğu ABD baskısı nedeniyle yerine getiremediği, bazı batılı devletlerin de cinayetlere ortak olduğu ifade edilmiştir.

SANA'daki haberlerde ana olay, işgalci olarak nitelendirilen İsrail'in Filistinlilere sürekli saldırması, Filistinlileri evlerini tahliye etmeye zorlamasıdır. SANA'daki haberlere göre İsrail hemen her gün Filistinlileri tutuklamaktadır. Ayrıca Filistinlilerin evlerini yıkmakta, tarım arazilerine zarar vermekte, Filistinlilere zehirli gaz bombalarıyla saldırmaktadır. Bu saldırılar nedeniyle Filistinliler yaralanmakta ve ölmektedir.

İsrail işgalinin ABD ve Batı desteğiyle yapıldığı iddiasını aktaran SANA, Farklı ülkelerde yapılan Filistin'e destek gösterilerine haberlerinde yer vermiştir.

SANA'ya göre bölgede gerginliğin ve çatışmanın devam etmesindeki temel neden BMGK'nin sorumluluklarını yerine getirmemesinden dolayı İsrail işgalinin uzun süredir devam etmesidir.

Sputnik'teki haberlerde ana olay İsrail-Filistin çatışmaları ve çatışmalarda ABD'nin rolüdür. Örnekleme dahil edilen ajanslar arasında konu hakkında en fazla haber yapan ve konuyu en kapsamlı ele alan kuruluş Sputnik'tir.

Sputnik'teki haberlere göre bölgede çatışmalar yaşanmasında ABD'nin etkisi vardır. ABD'nin büyükelçiliğini Kudüs'e taşıması, UCM'nin Filistin'deki savaş suçlarını araştıracağına dair kararına gösterdiği tepki, İsrail'in saldırılarına rağmen silah satışı yapması, Amerikalı yetkililerin duyduğu kaygı ve endişeyi dile getirmenin ötesinde somut adım atmaması, ateşkes sağlandıktan sonra ABD'nin İsrail'e verdiği güvence ve desteğin devam edeceği, İsrail'in varlığının bölge ülkeleri tarafından kabul edilmeden ABD politikalarında bir değişiklik olmayacağı belirtilmiş ve çatışmaların ABD'nin tavır ve tutumlarından bağımsız değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. Sputnik, haberlerinde bağlı olduğu Rusya'nın çatışmalara yaklaşımından çok ABD'nin tavrını ele almıştır.

ABD aleyhinde üçüncü tarafların açıklamaları, ABD'nin İsrail aleyhindeki BMGK açıklamalarını engellediği, Filistin yönetiminin çatışmalarda ABD'nin İsrail desteğinin payı olduğu yönündeki açıklamaları, çatışmalar sürerken ABD'nin İsrail'e silah satması ile ilgili haberler Sputnik'teki haberlerde ABD politikalarını vurgulamaktadır.

VOA'daki haberlerde İsrail ile Filistinli militan grupların çatışmaları, Biden'ın İsrail'in meşru müdafaa hakkı olduğunu belirtmesi ve ABD'nin diplomatik çabaları ana olay olarak sunulmuştur.

Gerilimin önemli nedenlerinden biri olan İsrail'in Batı Şeria'daki ilhak politikası ve yerleşim birimi inşa etme planları VOA'daki haberlerde verilmiştir. Ancak şiddet olayları, çatışmaların başlamasına neden olan uygulamaları gölgede bırakmıştır. Eski Başkan Trump'ın, 2019'da Golan Tepeleri'ni İsrail toprağı olarak tanımasının ABD dış politikasında bir değişikliğe neden olduğu belirtilmiştir.

İlerleyen günlerde İsrail ile Hamas arasındaki çatışmalar başlamıştır. VOA'daki haberlerde çatışmaların neden olduğu can kayıpları, yaralanmalar, başta ABD olmak üzere diğer ülkelerin ve uluslararası kuruluşların itidal çağrıları yer almıştır. Bölgede iki devletli çözümü savunan ABD, İsrail'in Filistinlilere ait yerleşim yerlerini ilhak etmesine tepki göstermemiştir. Çatışmalarla ilgili her açıklamada saldırıların bir an önce durdurulması gerektiği yönünde çağrı yapan ABD, İsrail'in meşru müdafaa hakkı olduğunu vurgulamıştır.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Özer ve Dağtaş (2003: s.166), ardalan bilgisinin olayların sosyal ve politik yönüne değindiğini ayrıca yapısal ve tarihsel olduğunu belirtmiştir. Bağlam genellikle "sırasında" veya benzer eşzamanlılık sözcükleriyle ifade edilir. Anlamsal olarak, Bağlam bilgisi, genel bir yapısal durumu değil, diğer somut haber olaylarından oluşan fiili durumu belirtmelidir. Çoğu zaman bağlam, önceki haberlerdeki ana olaydır. Bağlam, daha kapsamlı, tarihsel yapıdaki Ardalan bilgisinden farklıdır. Ardalan bilgisinin bir kısmı gerçek olayların tarihini ve bağlamlarını içerebilir (Van Dijk, 1988a: s.53-54).

BBC Türkçe'de bağlam bilgisi Filistinlilerin İsrail polisine saldırması, İsrail polisinin Filistinlilere karşılık vermesi sıralamasıyla verilmiştir. İncelenen medya kuruluşları arasında en kapsamlı ardalan bilgisi BBC Türkçe'de verilmiştir. Bölgenin tarihi, İsrail ile Filistin'in geçmişten bugüne ilişkileri, 50 yıldır süren İsrail işgali BBC Türkçe'de ele alınmıştır. Ayrıca Kudüs'ün neden önemli olduğu, hangi dini yapıların Kudüs'te olduğu ve Kudüs'ün durumunun neden tartışmalı olduğu aktarılmıştır.

CRI Türk'teki haberlerde çatışmalar ve Çin'in konuyla ilgili değerlendirmeleri bağlam bilgisi olarak verilmiştir. Çin, Filistin'in taleplerini desteklerken İsrail'e Filistinlileri sürgün etme, Kudüs'teki kutsal mekanların statüsüne saygı gösterme, Gazze'deki ablukayı kaldırma çağrısı yapmıştır. CRI Türk'teki haberlerde ardalan bilgisine yer verilmemiştir.

DW Türkçe'deki haberlerde, İsrail askeri üssüne saldırı teşebbüsünde bulunan iki Filistinlinin öldürülmesi ve Doğu Kudüs'te dört Filistinli ailenin evlerinden çıkarılmasının gerginliğin başlamasında etkili olduğu bağlam bilgisi olarak verilmiştir. Saldırı teşebbüsünün kaynağı İsrailli güvenlik güçleridir. Ayrıca İsrail'in Doğu Kudüs'teki iskan politikası dört aileden ibaret değildir. DW Türkçe'nin bağlam bilgisi aktarımında İsrail yanlısı tutum devam ederken, İsrail'in olumsuz eylemlerine karşı nötr bir tutum sergilenmiştir.

DW Türkçe'deki haberlerde ardalan bilgisi aşağıdaki alıntıdan ibarettir:

İsrail ve Filistin arasında Kudüs'ün statüsü konusundaki gerginlik çok eskilere dayanıyor. İsrail 1967 yılındaki savaş sonrasında işgal ettiği Doğu Kudüs dahil kentin tamamını başkenti olarak görüyor. Filistinliler ise Doğu Kudüs'ü başkentleri olarak görüyor (DW Türkçe, 8 Mayıs 2021).

Euronews'teki konuyla haberlerde bağlam bilgisi olarak Avrupalı parlamenterin AB Dışişleri Bakanlarına gönderdiği mektuba yer verilmiştir. Yetkililer, İsrail ilhakının gözler önünde gerçekleştiğini, Filistinlilere ait evlerin yıkımının hızlandığını belirtmiş, Avrupa'nın bu duruma son vermek için acilen harekete geçmesi gerektiği çağrısında bulunmuştur. Mektupta Batı Şeria'daki İsrail politikalarının iki devletli bir çözüm olasılığını ortadan kaldırdığı ve eşit olmayan haklar ve sürekli çatışma gibi tek devletli bir gerçekliği sağlamlaştırdığı belirtilmiştir.

Euronews'teki bir başka bağlam bilgisi ise AB'nin en başından beri iki devletli bir çözümü savunduğudur. Ancak çatışmalar devam ederken birlik fikir ayrılığı yaşamıştır. Üyelerden bazıları Filistin'in desteklenmesi gerektiğini savunurken bazıları İsrail'in haklı olduğunu ve İsrail'in desteklenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Euronews'teki haberlerde ardalan bilgisine yer verilmemiştir.

IRNA'daki haberlerde İsrail polisinin dini yapıları hedef alıp ibadet edenlere ses bombalarıyla saldırması bağlam bilgisi olarak verilmiştir. Saldırıya tepki gösteren

Filistinlilere İsrail polisi plastik mermilerle saldırmıştır. Filistinliler taş ve şişelerle karşılık vermiştir. Bu olaylardan sonra gerilim artmış ve çatışmalar şiddetlenmiştir. IRNA'daki haberlere göre İsrail'in saldırılarının nedeni Filistinlilerin Doğu Kudüs'teki mahallelerinde atalarından kalan toprakları ele geçirmek isteyen İsrail'e karşı çıkmalarıdır.

İsrail'in saldırılarının iki ülke arasındaki “normalleşme”den sonra yapıldığının vurgulandığı haberlerde, İsrail'in hamlelerinin tek amacının, Müslümanları bölmek ve Filistin halkını izole etmek olduğu belirtilmiştir. IRNA'daki haberlerde ardalan bilgisine yer verilmemiştir.

Filistin'in roket saldırılarıyla ilgili SANA'daki haberlerde, *“İsrail'in saldırıları ve devam eden işgal suçları”* bağlam bilgisi olarak verilmiştir. Bu bağlam bilgisine göre Filistin'in İsrail'e roketlerle saldırması, İsrail'in saldırılarına cevaben yapılmıştır, saldırıya karşı meşru müdafaa söz konusudur. Ardalan bilgisinin olmadığı SANA'daki haberlerde Filistin'in roket saldırılarının 1948'de işgal edilen Filistin topraklarındaki şehirlere yapıldığı yinelenmiştir. Burada 1967'deki Arap-İsrail savaşında İsrail'in işgal ettiği yerlere değil de 1948'de İsrail devletinin kuruluşuna yapılan atıf dikkate değerdir.

Sputnik'teki haberlerde önceki olay ve haberler bağlam bilgisi olarak verilmiştir.

İsraili yerleşimcileri, Batı Şeria'nın Nablus kentinin güneyinde yer alan Burin köyüne yakın tarla ve zeytinlikleri ateşe vermişti (Sputnik, 6 Mayıs 2021).

İsrail polisinin Mescid-i Aksa ve Şeyh Cerrah'tan çekilmemesi üzerine Filistinli direniş grupları İsrail'e çok sayıda roket fırlatmıştı. Bunun üzerine İsrail ordusu, Gazze Şeridi'ne yönelik 'Surların Muhafızı' adıyla askeri operasyon başlatıldığını bildirmişti (Sputnik, 14 Mayıs 2021).

Sputnik'teki haberlerde verilen bağlam bilgisi yakın zamanda yaşanan olayları da özetlemektedir. Sputnik'te incelenen haberlerde ardalan bilgisine yer verilmemiştir.

VOA'daki ilk haberde çatışmaların camiye ibadet için giden Filistinlilerin İsrail polisine sandalye, ayakkabı ve taş attıkları; polisin de plastik mermi ve ses bombasıyla karşılık vermesiyle çıktığı belirtmiştir. Bunun dışında İsrail askerlerinin,

sınırdaki bir polis üssüne ateş açan iki Filistinliyi öldürdüğü belirtilmiştir. Ayrıca İsrail'in, Filistinlilerin Ramazan ayında geleneksel iftar yemeği için bir araya geldiği yeri erişime kapattığı, iki hafta süren çatışmalardan sonra kısıtlamaları kaldırdığı belirtilmiştir.

VOA'daki son haberde bağlam bilgisi olarak İsrail'in Doğu Kudüs'te Filistinlileri evlerinden çıkarması üzerine çatışmaların başladığı, Hamas'ın İsrail'e roketlerle saldırdığı ve İsrail'in de Gazze'ye hava saldırılarında bulunduğu ifade edilmiştir.

Çatışmalarda yaralanan ve hayatını kaybedenlerle ilgili veriler, bombardımanların neden olduğu yıkım da bağlam bilgisi olarak sunulmuştur.

Çatışmalar sonucunda Gazze Şeridi'nde en az 253 kişi hayatını kaybederken bin 900'den fazla kişi de yaralandı. İsrail tarafında da Hamas'ın attığı roketler nedeniyle 13 kişi hayatını kaybederken çok sayıda kişi yaralandı. 2 milyon kadar kişinin yaşadığı Gazze'de İsrail'in hava saldırıları nedeniyle çok sayıda bina yıkıldı ya da kullanılamaz hale geldi (VOA, 25 Mayıs 2021).

Haber Kaynakları

Söylemler, katı biçimsel kanıt ve istatistiksel olasılıktan belirsiz, resmi olmayan argümanlara kadar değişebilir. Kanıt ve diğer gerekçelendirme biçimleri bilginin kendisine odaklanırken, güvenilirlik konuşmacılara, “bilenlere” ve onların eylemlerine (söylemlere) atanan bir özelliktir. Bu nedenle konuşmacılar/yazarlar, daha önce güvenilir bir kişi (tanık vb.) olduklarını kanıtlamışlarsa, yeni bilgileri için güvenilir bir kaynaktan bahsederlerse, bilgileri kişisel bir deneyime dayanıyorsa, uzmanlarsa, bir olay veya durumun ayrıntılarını verebiliyorlarsa, bir bakış açısı lehinde çok iyi tartışılırsa daha güvenilir bulunabilir (Van Dijk, 2012a: s.158).

BBC Türkçe'deki haberlerde kuruluşun editör ve muhabirleri, akademisyenler ve BM başvurulmuş kişi/kurumlardır.

Ajans, bölgedeki güncel meseleleri yansıtmamanın ötesinde iki ülke arasındaki ilişkilerin tarihi seyrini, anlaşmazlıkları ve çözüm yollarını aktarmış, Kudüs ve Gazze'deki çalışanlarıyla iki ülke halkının çatışmalardan nasıl etkilendiğini doğrudan yansıtmıştır.

Ateşkes sağlandıktan sonra iki tarafın da zafer kazandıklarını iddia eden açıklamalarına BBC Türkçe’de yer verilmiştir.

CRI Türk’teki haber kaynaklarının tamamı Çinli devlet görevlileridir. CRI Türk’teki haber içerikleri Çinli devlet görevlilerinin açıklamalarından oluşturulmuş; kaynak söylemi doğrudan haberin dili olmuştur.

DW Türkçe’deki haber kaynakları BM temsilcileri, Alman devlet temsilcileri, Beyaz Saray sözcüsüdür. Haberlerde çatışmanın taraflarının açıklamalarına da sıklıkla yer verilmiştir: İsrail Başbakanı, İsrail Savunma Bakanı, İsrail ordusu, İsrail polisi ile Filistin Özerk Yönetimi Başkanı, Filistin Sağlık Bakanlığı, Filistin Kızılayı ve Hamas.

DW Türkçe’deki haberlerde Associated Press (AP), Reuters, Agence France-Press (AFP)’den alınan bilgilere de yer verilmiştir.

Haber ajansları çatışmaların şiddeti, neden olduğu yıkım, bölge insanına etkileri gibi konuları aktarırken İsrail, ABD, Almanya çatışmalardan Hamas’ı sorumlu tutmuştur. Filistin, Türkiye, Mısır ve Ürdün ise İsrail şiddetini kınamıştır. BM her iki tarafı itidalli davranmaya davet etmiştir.

Euronews’teki haber kaynakları AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, Avrupa Konseyi Başkanı, Fransa Cumhurbaşkanı, Fransa Dışişleri Bakan Yardımcısı, Fransa Dışişleri Bakanlığı, Almanya Dışişleri Bakanı, Filistin Başbakanı Muhammed, BM Ortadoğu özel temsilcisidir. Anonim kaynaklar ise AB’li yetkililer ve analistlerdir. Haberlerde AP, AFP, AA yararlanılan haber ajanslarıdır.

IRNA’daki haber kaynaklarından bazıları İran Cumhurbaşkanı Ruhani, İslam İnkılabı Rehberi Hamaney, İslami Cihad’ın Temsilcisi Ebuşerif, Dışişleri Bakanı Zarif, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hatipzade, Dünya İslam Dinleri Yakınlaştırma Kurultayı, İran’ın Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi Tahtirevançı’dır. Haber kaynaklarının tamamı resmi görevlilerdir. IRNA’daki haberler doğrudan kaynak söylemine dayanılarak yazılmıştır.

IRNA’daki haberlerde sadece İranlı devlet yetkililerine ve İran politikalarına uygun demeçlere yer verilmiş, alternatif görüşlere temsil hakkı tanınmamıştır. İsrail’e karşı uluslararası camianın harekete geçmesi ve sorumluların cezalandırılması

gerektiği yinelenmiştir. İlerleyen günlerde taraflar arasında sağlanan ateşkesin ardından İranlı yetkililer Filistin'in zafer kazandığını savunmuşlardır.

SANA'daki haber kaynaklarından bazıları; Suriye'nin BM Daimi Temsilcisi Bessam Sabbağ, Filistin Dışişleri Bakanlığı, Filistin Kızılayı, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği sözcüsüdür. Haber kaynakları genellikle uluslararası kuruluşların Suriyeli temsilcileridir. Anonim haber kaynakları Filistin medyası ve “*Düşman Medyası*” olarak nitelendirilen İsrail medyasıdır. Haberlerde yararlanılan ajanslar ise Wafa, Ma'an ve AFP'dir.

Sputnik'teki haberler kaynaklarından bazıları Rusya Devlet Başkanı Putin, Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Verşinin, Kremlin Sözcüsü Peskov, ABD Başkanı Biden, ABD Dışişleri Bakanı Blinken, Filistin Başbakanı İştıyye, Filistin Dışişleri Bakanı el-Maliki, Filistin Sağlık Bakanlığı, Filistin Kızılayı, BM Genel Sekreteri Guterres, Hamas Sözcüsü Berhum, İsrail Başbakanı Netanyahu, İsrail Savunma Bakanı Ganzt, İsrail Dışişleri Bakanlığı'dır.

Sputnik'teki haber kaynaklarının çatışmalarla ilgili değerlendirmeleri şöyledir: İsrail Batı Şeria'nın bazı bölgelerini ilhak edeceğini ve buna hakkı olduğunu savunmuştur. İsrail polisi Mescid-i Aksa'ya girerek Filistinlilere saldırmıştır. Mescid-i Aksa'nın kendileri için kutsal olduğunu ve İsrail'i kutsallarına müdahale etmemesi konusunda uyardıklarını söyleyen Hamas, İsrail'e füzelerle saldırmıştır. Bunun üzerine İsrail, Gazze'ye hava saldırıları düzenlemiştir. BM, ABD, Rusya ve Türkiye saldırıların sonlandırılması ve itidal çağrısı yapmıştır. 11 gün süren çatışmaların ardından ateşkes ilan edilmesiyle yapılan değerlendirmeler özetle şöyledir:

İsrailli yetkililere göre operasyon başarıya ulaşmıştır. Hamas'ın askeri personel ve teçhizat hedefleri yok edilerek geleceğe dönük saldırıların önü alınmıştır. Hamas saldırırsa gereken cevap verilecektir.

Hamas, İsrail'i Kudüs ve Mescid-i Aksa'ya yönelik saldırılar konusunda uyarmış ve Kudüs ve Mescid-i Aksa'yı savunmak için savaş verdiğini belirtmiştir. Hamas, silahlı mücadelenin önemli olduğunu, topraklarını savunmaktan geri durmayacaklarını ifade etmiştir.

BM, İsrail'i uluslararası hukuka uygun davranmaya davet etmiş, tarafların gerilime neden olabilecek söylem ve eylemlerden kaçınmasının kırılğan ateşkesin devamlılığı için önemine işaret etmiştir.

ABD Başkanı Biden, İsrail'e verilen desteğin süreceğini bağımsız bir Yahudi devleti olarak tanınana kadar kalıcı bir barıştan söz edilemeyeceğini ifade etmiştir.

VOA'daki haberlerde başvurulmuş kaynaklardan bazıları ABD Başkanı Biden, ABD Dışişleri Bakanı Blinken, ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Price, İsrail Başbakanı Netanyahu, Hamas sözcüsü Kassam, Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, BM Genel Sekreteri Guterres, BM Ortadoğu Barış Süreci Özel Koordinatörü Wennesland, İsrail-Filistin uzmanı Khalid Eldingy'dir. VOA'da anonim kaynaklara da başvurulmuştur.

VOA'daki haberlerde İsrail, teröre karşı İsrail vatandaşlarının güvenliği ve bölgede sükuneti sağlamak için “operasyon”lara devam etme konusunda kararlılık mesajı verirken Hamas, çatışmaların durmasının Gazze'deki bombardımanın durdurulmasına bağlı olduğu belirtmiştir. ABD, çatışmanın sona ermesi için çağrı yapmış, diplomatik faaliyetler yürütmüştür. ABD yönetimi farklı ülkelerle irtibata geçerek konuyu değerlendirmiştir. BM, çatışmalardan dolayı bölgeye insani yardım ulaştırılmasında aksaklıklar yaşandığını, çatışmaların ivedilikle sona erdirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Her iki tarafın karşılıklı saldırılarından bazılarının savaş suçu kapsamında olduğu uyarısında bulunmuştur.

Bu verilere göre BBC Türkçe, DW Türkçe, Euronews, Sputnik ve VOA'nın habere konu olan taraflara eşit oranda olmasa da söz hakkı tanıdığı, konuyu aktarırken farklı kaynaklara, farklı bakış açılarına yer verdiği; CRI Türk, IRNA ve SANA'nın ise haberlerinde kaynak olarak sadece bağlı oldukları devletin görevlilerine ve kurumların temsilcilerine yer verdiği, farklı bakış açılarına ve görüşlere söz hakkı tanımadığı, farklı düşünce ve açıklamaları bütünüyle dışladığı söylenebilir.

İnal'a göre (1996: s.112), haberin kapalı ve sıkı (tight) metin olduğundan söz edildiğinde işaret edilen sorun doğrudan kaynak söylemlerinin haber söylemleri içinde inanılabilirliklerini kurma biçimidir. Gazeteciler, kaynak söylemlerini halkın diline çevirmektedir. Anlatıcının konumu metnin içinde belirginleştikçe veya kaynak açıklamaları anlatıcının dilinde yer aldıkça, egemen söylemlerin inanılabilirliği haber

metinleri içinde kurulmaktadır. Metni kapatan da farklı okuma olasılıklarını kısıtlayan da bu oluşumdur.

3.7.4.3.Mikro Yapı Analizi

Sentaktik Çözümleme ve Sözcük Seçimi

Sentaktik analizde cümle yapıları ve öznenin konumlandırılması incelenmektedir. Kullanılan sözcükler ele alınan kişi ya da konu hakkında haberi üretenin ideolojisinin temsili açısından önem taşımaktadır. Kullanılan sözcükler gazetecinin ve ajansın bakış açısını yansıttığı için önemlidir (Özer, 2012: s.138).

BBC Türkçe'deki haberlerde Gazze ve Aşkelon'daki insanların çatışmalardan nasıl etkilendiği ve çatışmalara gösterdikleri tepkilere yer verilmiştir. Filistinlilerin İsrail'in eylemlerini terör olarak nitelendirdiği, İsraillilerin ise Hamas sorununa kesin çözüm istedikleri şehirde yaşayanlardan doğrudan aktarılmıştır.

İsrail hava saldırısı sonucu Gazze'deki büromuzun birkaç metre ötesinde bir apartmanda büyük bir patlama oldu. Burada yüzlerce insan kalıyordu. İslami Cihat örgütünün burada gizlenen iki lideri de öldü (BBC Türkçe, 12 Mayıs 2021).

Yukarıdaki alıntıda İsrail saldırısı sonucunda patlama olan apartmanda yüzlerce kişinin yaşadığı apartmanda gizlenen İslami Cihat örgütünün iki liderinin de öldüğü belirtilmiştir. Apartmanda yaşayan insanların akıbeti ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. İki örgüt liderinin öldürüldüğü bilgisi, İsrail saldırısının yapılma nedenini belirtirken zımnen saldırının gerekliliği işaret edilmiştir.

Gerginlik, anlaşmazlık, uyuşmazlık ve çatışma BBC Türkçe'deki haberlerde en çok kullanılan kelimelerdir. BBC Türkçe'deki haberlerde İsrail'in Kudüs'ü işgal ettiği tekrarlanarak verilmiştir.

CRI Türk'teki haberlerde Çin, Filistin ile ilgili olumlu, İsrail ile ilgili olumsuz sözcük seçimi ve söylem yapısı oluşturmuştur. Filistin mağdur ve meşru talepleri olan tarafken İsrail şiddet, tehdit, provokasyon, işgal gibi olumsuz eylemlerin faili olarak sunulmuştur. Çinli devlet yetkililerinin açıklamalarının haber içeriklerini oluşturduğu ve haberlerin söylemi haline getirildiği göz önüne alındığında CRI Türk, Filistin yanlısı bir haber söylemi geliştirmiştir.

Çin'in bütün taraflara soğukkanlılıklarını koruyarak, durumun tırmanmasına yol açabilecek girişimlerden kaçınma çağrısında bulunduğuna işaret eden Zhang, İsrail'in Müslümanlara karşı şiddet, tehdit ve provokasyon girişimlerini durdurup, Kudüs'teki kutsal alanların tarihsel statüsünü koruması ve bu statüsüne saygı göstermesi, Filistin halkını yerinden etmeyi sonlandırması ve bütün yerleşim merkezlerinin inşasını durdurması gerektiğini söyledi. (CRI Türk, 28 Mayıs 2021).

... “Çin, Filistin halkının meşru taleplerini ve ‘iki devletli’ çözüm planının hayata geçirilmesine yarar sağlayacak tüm çabaları kararlılıkla destekliyor.” (CRI Türk, 28 Mayıs 2021).

CRI Türk'teki haberlerde çatışma, ateşkes, işgal kelimeleri sıklıkla kullanılmıştır. Haberlerde Çin'in, Filistin ve İsrail'in iki devletli çözüm temelinde barış görüşmelerini bir an önce başlatmasını, 1967 yılında belirlenen sınır temelinde, Doğu Kudüs'ün başkent olduğu, tam egemenliğe ve bağımsızlığa sahip Filistin devletinin bir an önce kurulmasını desteklediği belirtilmiştir.

DW Türkçe'deki haberlerde İsrail polisinin Filistinlilere karşı kullandığı orantısız şiddet pasif cümle yapılarıyla geri planda bırakılmıştır.

Almanya'nın terör örgütü olarak gördüğü Hamas'ın İsrail'e yaptığı roket saldırılarına karşı İsrail'in meşru müdafaa hakkı olduğuna dair açıklamaları yinelenmiştir.

DW Türkçe'deki haberlerde Hamas radikal, siviller için korkunç sonuçlara neden olan, *roket terörüyle* kasten gerilimi tırmandıran taraf olarak verilirken İsrail saldırıları meşru müdafaa olarak değerlendirilmiştir. Böylece Hamas'ın illegal roket saldırılarına karşı İsrail'in saldırıları meşru ve gerekli bir hak olarak tanımlanmıştır.

İsrail'in Gazze'ye düzenlediği hava saldırıları Netanyahu tarafından “operasyon” olarak nitelendirilmiş ve bu niteleme DW Türkçe tarafından doğrudan aktarılmıştır. Sözcük seçiminin olayı, eylemi ve durumu tanımlama şeklini temelden etkilediği göz önüne alındığında bu tercihin ajansın genel ideolojik gerçeklik versiyonu tarafından kontrol edildiği söylenebilir.

DW Türkçe'deki haberlerde gerginlik, çatışma, şiddet, operasyon en fazla kullanılan kelimelerdir. İsrail ile ilgili cümlelerde nefsi müdafaa vurgusu yapılmıştır. Hamas'ın bir terör örgütü olduğu tekraren belirtilmiştir.

Euronews'teki haberler, çatışmalara AB perspektifinden bakılarak yapılan değerlendirmeler ve çağrılardan oluşmaktadır. AB'nin konuya dair tutumu da haberlerin önemli motiflerindendir. Haberlerde AB'li yetkililerin söyledikleri doğrudan aktarılmıştır. Avrupalı parlamenterlerin AB Dışişleri Bakanlarına İsrailin fiili ilhakının durdurulmasına dair yaptığı çağrılara yer verilmiş, yapılan çağrıların işlevsizliği çatışmaların başlamasıyla anlaşılmıştır. Dahası AB, yaşanan çatışmalarda İsrail'e karşı sergilenecek tavırda da bir uzlaşmaya varamamıştır. AB sadece şiddetin sonlandırılması için taraflara çağrı yapmış ve arabuluculuk için bölge ülkelerinin, uluslararası kamuoyunun çaba sarf etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Yetkililer, "İlhak gözümüzün önünde gerçekleşiyor, Filistin evlerinin sömürgeleştirilmesi ve yıkılması hızlanıyor. Avrupa, Biden yönetimiyle birlikte çalışarak bu yıkıcı uygulamalara son vermek için acil ve somut adımlar atmalı" şeklinde konuştu (Euronews, 1 Mart 2021).

"Batı Şeria'daki İsrail politikalarının iki devletli bir çözüm olasılığını ortadan kaldırdığı ve eşit olmayan haklar ve sürekli çatışma gibi tek devletli bir gerçekliği sağlamlaştırdığı" belirtilen mektupta ayrıca "Koronavirüs salgınına rağmen, geçen yıl dört yıl içinde büyük sayıda Filistinli ev ve yapı yıkımı görüldü" ifadelerine yer verildi (Euronews, 1 Mart 2021).

Euronews, AB temsilcilerinin açıklamalarını benimsemiş ve doğrudan aktarmıştır. Gerginlik, çatışma, sükunet, denge kelimeleri Euronews'te en çok kullanılan kelimelerdir. Euronews, İsrail'in çatıştığı tarafı *Filistinli gruplar* olarak nitelendirmiştir. Böylece Filistinliler ile Filistinli gruplar arasında ayırım yapmıştır. Ayrıca İsrail'in Filistin topraklarında işgalci olduğu belirtilmiştir.

IRNA'daki haberlerde İranlı resmi görevlilerin söyledikleri genellikle doğrudan aktarılmıştır. Alternatif görüşlere temsil hakkı verilmeyen haberlerde İsrail'in Filistinlilere karşı olumsuz tüm fiilleri etken cümlelerle verilmiştir. Filistin tarafından yapılan saldırılardan bahsedilmemiş, Filistinlilerin İsrail polisinin saldırılarına taş ve şişelerle karşılık verdiği belirtilmiştir.

İsrail projesinin batının ürünü bir proje olduğunu ifade eden Ebu Şerif, bu projenin din ve İslam ile mücadele peşinde olduğunu ve İsrail'in 2002 yılından sonraki tüm savaşlarda yenildiğini ve geri püskürtüldüğünü söyledi (IRNA, 5 Mayıs 2021).

Bahrvend, Filistin aleyhindeki cinayetlerde tüm insanlığın ve uluslararası camianın sorumluluğu olduğunu ifade ederek, Siyonist rejimin yaptıklarının uluslararası hukukun açık şekilde ayaklar altına alınması olduğunu söyledi (IRNA, 15 Mayıs 2021).

IRNA'daki haberlerde BİZ ve ONLAR kutuplaşmasının somut örnekleri yukarıda verilmiştir. ONLAR yani İsrail, kötü ve olumsuz olarak tanımlanmış (din ve İslam ile mücadele için batının projesi olması, tüm savaşlarda yenilmesi, ibadet edenlere saldırması, hukuku ayaklar altına alması), BİZ yani Filistinliler ise bütün eylemlerinde iyi ve olumlu olarak sunulmuştur (dindar olmaları, ibadet etmeleri, saldırılara karşılık vererek düşmanı yenmeleri).

Haberde olumlanan tarafla karşı taraf arasındaki ilişki düzeyi genellikle asimetriktir ve desteklenen tarafa olumlu ve pozitif çağrışımı olan kodlarla, görece daha fazla yer verilir. Ancak IRNA'da olumsuzlanan tarafa daha fazla yer verilmiş ve dini söylemler ve atıflar öne çıkarılmıştır. Başka deyişle karşı tarafın olumsuzluklarını abartma söz konusudur.

Siyonist rejimin Mescid-i Aksa'daki canice eylemlerine tepki gösteren Hatipzade... (IRNA, 8 Mayıs 2021).

Bu savaş suçu, gayrimeşru Siyonist rejimin suçlu niteliğini ve uluslararası insancıl hukukun en temel ilkelerinin ihlalini durdurmak için acil uluslararası eylem ihtiyacını bir kez daha dünyaya kanıtladı (IRNA, 8 Mayıs 2021).

Terörist ve gaspçı Siyonist rejimin paralı askerlerinin Mescid-i Aksa'ya girerek savunmasız Filistin halkına acımasız saldırısı, bu zalim rejimin caniliğini ve onun İslam ümmetinin birliğine duyduğu öfke ve nefreti gözler önüne sermektedir (IRNA, 8 Mayıs 2021).

...Siyonist rejim cinayetlerini insanlık aleyhinde cinayet olarak, suç olarak ve bu suç aleyhinde uluslararası iş birliği yapılmasının yanında... (IRNA, 15 Mayıs 2021)

Kuşkusuz bu barbarca eylemler, tüm Filistinli grupların, liderlerin ve halkının Siyonist rejim karşısında bütünlüğü ve birliğini daha kuvvetli hale getirecektir (IRNA, 8 Mayıs 2021).

İsrail sadece direnişin dilini anlıyor ve Filistin halkı kendilerini savunma ve bu ırkçı rejimin zorbalığına karşı koyma hakkına sahip (IRNA, 16 Mayıs 2021).

Siyonist rejim, cani, terörist, savaş suçu, gayrimeşru, zalim IRNA’da, İsrail ile ilgili cümlelerde sıklıkla kullanılan sözcüklerdir. Filistin ile ilgili ifadelerde ise direniş, dayanışma, savunma kelimeleri kullanılmıştır.

SANA’daki haberlerde İsrail’in Filistinlilere saldırıları, Filistinlileri tutuklaması, bombalaması etken, basit, kısa cümlelerle verilmiştir. Filistinlilerin İsrail yerleşim yerlerini, askeri alanları bombalaması da benzer biçimde verilmiştir.

İsrail güçleri işgalci, Filistinliler direnişçi olarak adlandırılmıştır. İsrail abluka altında aldığı Filistin kentlerine saldıran, hemen her gün Filistinlileri tutuklayan hukuksuz bir devlet olarak sunulmuştur.

SANA’daki haberlerde de BİZ ve ONLAR söylemi açıkça kullanılmıştır. İşgalci olarak nitelenen İsrail güçleri hemen her gün Filistinlileri tutuklamakta, Filistinlilerin yerleşim bölgelerine hava saldırıları düzenlemekte, Filistinlilerin ibadethanelerine yönelik ihlallerde bulunmakta ve Filistinli sivilleri hedef almaktadır. İsrail’in olumsuz eylemleri öne çıkarılır ve sürekli tekrarlanırken, Filistinlilerin olumsuz eylemleri geride bırakılmış veya olumsuz eylemlerden bahsedilmemiştir.

SANA’daki haberlerde İsrail’in işgalci olduğu hemen her haberde yinelenmiştir. Haberlerde konum bilgisi “İşgal altındaki Kudüs” olarak verilmiştir. Filistin ile ilgili ifadelerde ise direniş kelimesine vurgu yapılmıştır. SANA’daki haberlerde IRNA’da olduğu gibi hayatını kaybedenlerde şehitlik vurgusu yapılmıştır.

Sputnik’teki haberlerde İsrail ve Filistin ile ilgili haberlerde etken cümleler kullanılmış, zaman zaman söylenenler doğrudan aktarılmıştır. Her iki taraf da saldırılardan geri adım atmayacağını belirterek kararlılıklarını ortaya koymuştur. Ateşkes söylentileri de her iki taraf tarafından reddedilmiş ancak kısa süre sonra ateşkes yürürlüğe girmiştir. Sputnik’te çatışmanın iki tarafına da temsil hakkı verilmiş,

İsrail'in olumsuz eylemleri öne çıkarılırken Filistinlilerin saldırıları, İsrail'in saldırganlığına verilen cevap olarak sunulmuştur.

Sputnik'te İsrail polisi ile ilgili olumsuz cümleler etken yapıda verilmiştir. Hamas'ın İsrail saldırılarına karşılık vermekten geri durmayacağına dair söylemleri de etken yapıda verilmiştir. Ancak burada Hamas'ın saldırılarının ön koşulu İsrail'in saldırıları olduğundan İsrail'in olumsuz eylemi öne çıkmaktadır.

Sputnik'te incelenen haberlerde ana odak ABD'nin İsrail'e olan desteğidir. Buna göre ABD'li yetkililer İsrail'in tüm olumsuz eylemlerine rağmen İsrail'e tepki göstermek bir yana silah satışına onay vermiş ve bölge ülkelerinin bağımsız İsrail devletini tanımadan barışın sağlanamayacağını ifade etmişlerdir. ABD'nin bu tutumunun çatışmalara olan etkisi Filistin yönetiminin tepkisi manşete taşınarak verilmiştir:

Filistin Yönetimi, "ABD'nin İsrail'in yaptıkları karşısındaki sessizliği ve nefsi müdafaa olarak tanımlaması Gazze, Batı Şeria ve Kudüs'teki katliamlara yol açtı" açıklamasında bulundu (Sputnik, 14 Mayıs 2021).

ABD, bu silah satışı ile 'İsrail'in arkasındayız' mesajı veriyor (Sputnik, 18 Mayıs 2021).

Sputnik'teki bu cümleler, bölgede yaşanan çatışmalarda olumsuz fail olarak sunulan İsrail'e olan desteği nedeniyle ABD'nin de olumsuz açıklamalar ve eylemlerle; silah satışı ile doğrudan, İsrail'e tepki göstermemesiyle de dolaylı olarak olumsuz fail olarak sunulduğunun göstergesidir.

Sputnik'teki haberlerde ABD'nin olumsuz temsiline karşın Rusya, İsrail'in işgal altındaki Kudüs'ün statüsünü değiştirme planlarının hukuka aykırı olduğunu, İsrail'in Filistin'deki iskan faaliyetlerini durdurması gerektiğini belirtmiştir. Çatışmalar devam ederken hem devlet başkanı hem de diğer resmi görevliler iki tarafa da şiddeti sona erdirmeye çağırısı yapmış ve sorunun siyasi-diplomatik çözümden başka alternatifi olmadığını vurgulamıştır.

Sputnik'teki haberlerde çatışmanın tarafları ile ilgili cümlelerde saldırı, çatışma, gerginlik kelimeleri sıklıkla kullanılmıştır. Kudüs'ün İsrail işgali altında olduğu haberlerde tekrarlanmış, bu durumu ABD'nin de kabullendiği ama İsrail'e

desteğini sürdürdüğü yinelenmiştir. Rusya'nın olayla ilgili açıklamalarında İsrail'in eylemleri hukuksuz olarak nitelendirilmiş ve çatışmaların sonlandırılması için diplomatik çabaların gerekliliği vurgulanmıştır. Böylece Rusya, rasyonel ve çözüm odaklı dış politika sürdürürken ABD, çelişkili yaklaşımları, ifadeleri ve eylemleriyle bölgedeki çözümsüzlüğün en önemli nedenlerinden bir olarak sunulmuştur. Sputnik BİZ-ONLAR karşıtlığını Rusya ve ABD'nin İsrail-Filistin çatışmasında sergiledikleri tutum ve davranışlar üzerinden kurmuş, ABD'nin söylem ve eylemlerini kinayeli cümlelerle eleştirir ve olumsuzluklarını tekrarlarlarken Rusya'nın rasyonel ve istikrarlı politikasını öne çıkarmıştır.

Rusya'nın İsrail ve Filistin arasında yaşanan gelişmeler nedeniyle son derece endişeli olduğunu belirten Kremlin Sözcüsü Dmitriy Peskov, tarafları itidale ve BM Güvenlik Konseyi (BMGK) kararlarına dayanan bir çözüm bulmaya çağırды (Sputnik, 12 Mayıs 2021).

VOA'daki haberlerde İsrail polisinin uyguladığı şiddet geri planda bırakılmıştır.

Kudüs'te Yaralanan Filistinliler'in Sayısı 200'ü Geçti (VOA, 8 Mayıs 2021)

Aynı zamanda başlık olan bu cümlede Filistinlilerin neden yaralandığı ile ilgili bir bilgi yer almazken Filistinlileri kimin yaraladığı da belirtilmemiştir. Yaralananların kim olduğu bellidir ancak fail örtük bırakılmıştır.

Mescid-i Aksa'da Filistinliler ve İsrail Polisi Çatıştı (VOA, 8 Mayıs 2021)

Başlık olan bu cümlede yaşanan şiddete odaklanılmış, tarafların neden çatıştığı belirtilmemiştir. Dahası İsrail polisinin orantısız güç kullanımıyla ilgili bir veri de sunulmamıştır.

Mescid-i Aksa'da aşırı sağcı Yahudi gruplarla Filistinliler arasındaki kavgalara müdahale eden İsrail polisinin, Filistinliler saldırdığı için müdahale ettiği, bu nedenle Ramazan Ayı boyunca Kudüs'te gerilimin sürdüğü belirtilmiştir.

VOA'daki haberlerde İsrail polisinin büyük bir özveriyle karşıt grupları ayırmak için mücadele verdiği aktarılmıştır. VOA'daki haberlere göre İsrail polisinin bütün çabası Müslümanların ibadet yerlerine güvenle ulaşabilmelerini sağlamaktır.

Filistinli gençler maytap fırlatıp çöp kutularını ateşe vermiştir. Taş atan Filistinlilere İsrail polisi karşılık vermek durumunda kalmıştır.

İsrail polisi, olayları sakinleştirmek için Yahudi grupların Kudüs Günü'nde Mescid-i Aksa'nın da içinde bulunduğu ve Yahudi tapınaklarına ev sahipliği yapan kutsal bölgeyi ziyaret etmelerini yasakladı.

Görgü tanıkları Mescid-i Aksa'da sabahın erken saatlerinde polisin taş atan yüzlerce Filistinli'ye göz yaşartıcı gaz, ses bombası ve plastik mermiyle karşılık verdiğini söyledi (VOA, 10 Mayıs 2021).

Haberlere göre polis göstericiler saldırdıkları için müdahale etmiştir ve görevini yapmaktadır. Polisin eylemlerinin etken cümlelerle ve olumlu olarak verilerek ön plana çıkarılması polisin desteklenmesinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. VOA'daki haberlerde İsrail polisi pozitif ve yasal eylemlerle tanımlanırken Filistinliler negatif, şiddet eğimli ve yasadışı eylemlerle yansıtılmıştır.

VOA'daki haberlerde İsrail'in Filistinlilerin yerleşim yerlerini ilhakı İsrail Dışişleri Bakanlığı'nın emlak uzlaşmazlığı nitelendirmesiyle verilmiştir. Bu niteleme tırnak içine alınarak açıklamaya mesafe konulsa da haberin devamında konunun Filistinliler ile bölgeye yerleşmek isteyen Yahudiler arasında yaşanan hukuki bir anlaşmazlık olarak verilmesi İsrail'in Filistinli yerleşimcileri yerlerinden ederek uluslararası alanda da tepki çeken ve hukuksuz olduğuna dikkat çekilen ilhak politikası hafifletilmiş, basite indirgenmiş, münferit bir konu olarak sunulmuştur.

Şeyh Cerrah mahallesinde Filistinliler ve bu bölgede mülk edinmeye çalışan Yahudi yerleşimciler arasında uzun süredir bir hukuk mücadelesi yaşanıyor (VOA, 8 Mayıs 2021).

İsrail, uluslararası kabul görmeyen bir adımla ilhak ettiği doğu kısmı dahil olmak üzere tüm Kudüs'ü başkenti olarak görüyor (VOA, 10 Mayıs 2021).

VOA'daki haberlerde evlerinden tahliye edilmek istenen Filistinlilerin polisle her akşam çatıştığı, polise taşlarla saldırdığı belirtilmiştir. Filistinliler yine negatif, saldırgan ve hukuksuz olarak betimlenmiştir. İsrail polisinin saldırılarına, İsrail'in uyguladığı hukuka aykırı ilhak politikasına değinilmemiş ve İsrail polisinin saldırıları ile İsrail'in ilhak politikası önemsizleştirilmiştir.

Açıklamada, “Başkan Biden bugün İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu ile konuştu. Hamas ve diğer terörist grupların, Kudüs ve Tel Aviv’i de kapsayan roket saldırılarını kınadı. İsrail’in güvenliğine ve İsrail’in sivilleri korurken kendisini ve halkını savunma konusundaki meşru hakkına sarsılmaz desteğini iletti” denildi (VOA, 13 Mayıs 2023).

VOA’daki haberlerde ABD, İsrail’i güvenliğini sağlayan, sivilleri ve halkını saldırılara karşı koruyan bir devlet (BİZ), İsrail’in çatıştığı Hamas ve diğer grupları, Kudüs ve Tel Aviv’e roketlerle saldıran teröristler (ONLAR) olarak nitelendirmiştir. Filistinli grupların saldırıları kınanırken, İsrail’in saldırıları sivilleri ve halkını korumaya yönelik meşru müdafaadır.

İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberlerin Retoriği

Haberlerde ikna için sayısal veriler, alıntılar kullanılır. Fotoğraflar haberde anlatılanları destekleyerek inandırıcılığı pekiştirmekte, metnin etkisini artırmaktadır.

Görsel 3.1: BBC Türkçe’deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

İsrail-Filistin: Doğu Kudüs'te son çatışmalar nasıl başladı, gerginlik Ramazan'da neden arttı?

23 Nisan 2021

Günlerdir tırmanan gerginlikten sonra Doğu Kudüs'te aşırı sağcı Yahudi eylemciler, Filistinliler ve İsrail polisi arasında dün akşam çıkan şiddetli çatışmalarda çok sayıda kişi yaralandı. Filistin Kızılayı en az 100 Filistinlinin yaralandığını söylerken, İsrail polisi de 20 polis memurunun yaralandığını açıkladı.

İsrail-Filistin Sorunu: Orta Doğu'nun kalbindeki kanayan yara

Jeremy Bowen
BBC Orta Doğu Editörü

11 Mayıs 2021

Kudüs'te yaşananlar İsrail işgali altındaki Batı Şeria'nın El Halil kentinde bugün de protesto edildi

İsrail ile Filistinliler arasında son günlerde yaşanan şiddetin arkasında, iki taraf arasında çözülmemiş çatışmanın yine çözümsüz bırakılmış olması yatıyor. Fırlatılan roketler, hava bombardımanları ve ölümlerin ardında Orta Doğu'nun kalbindeki bu kanayan yara var.

BBC Türkçe’deki haberlerde çatışmalarda yaralanan ve hayatını kaybedenlerle ilgili bilgilerin aktarımında ve ardaalan bilgisinde sayısal veriler kullanılmıştır. Haberlerde kuruluşun Orta Doğu editörünün çatışmalarla ilgili değerlendirmelerine yer verilmiş; bölgedeki muhabirlerin röportajları ve izlenimleri aktarılmıştır. BBC

Türkçe'deki haber retoriğinde tanık kullanma ve uzman görüşlerine başvurma ağır bastığı söylenebilir.

BBC Türkçe'deki her haberde birden fazla fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflar AFP, Getty Images, Reuters ve EPA Images'ten alınmıştır. Bazı haberlerde videolara da yer verilmiş; çatışmaların neden olduğu yıkım, halkın yaşadığı zorluklar aktarılmıştır.

Görsel 3.2: CRI Türk'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Çinli temsilci: Filistin halkının meşru taleplerini destekliyoruz

2021-05-28 11:42:02 | CMG

Paylaş: [f](#) [t](#)

Çin' in BM Cenevre Ofisi ve İsviçre' deki diğer uluslararası örgütler nezdindeki temsilcisi Chen Xu, Çin' in Filistin halkının meşru taleplerini ve iki devletli çözüm planının hayata geçirilmesine yarar sağlayacak tüm çabaları desteklediğini belirtti.

Çin: Filistin-İsrail barış müzakerelerinin bir an önce başlamasına hız vereceğiz

2021-05-24 18:48:53 | CMG

Paylaş: [f](#) [t](#)

Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Zhao Lijian, Çin' in Filistin ile İsrail arasındaki barış müzakerelerinin bir an önce yeniden başlamasına hız vereceğini kaydetti.

CRI Türk'te sayısal veriler Çin'in Filistin'e yapacağı insani yardım ve COVID-19 aşısı ile ilgili bilgiler aktarılırken kullanılmıştır. Haber içerikleri Çinli devlet görevlilerinin açıklamalarından ibaret olduğu için alıntılar da Çinli devlet yetkililerinden yapılmıştır. Haberlerde Çin'in Filistin'e olan desteği, kalıcı barışın sağlanmasının Çin'in önceliği olduğu tekrarlanmıştır. Habere konu olan Çinli devlet görevlilerinin birer fotoğrafına yer verilmiştir.

Görsel 3.3: DW Türkçe'deki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Merkel'den "roket terörü"ne sert kınama

İsrail'i hedef alan roket saldırılarını sert ifadelerle kınayan Alman hükümeti, Almanya'da antisemitik eylemlere müsamaha gösterilmeyeceğini, demokratik hukuk devletinin tüm gücüyle bunun karşısında durduğunu duyurdu.

Almanya Başbakanı Angela Merkel

Merkel'den "İsrail'in meşru müdafaa hakkına" vurgu

Almanya Başbakanı Merkel, İsrail Başbakanı Netanyahu ile yaptığı telefon görüşmesinde, Gazze'den yapılan saldırıları kınayarak, "İsrail'in meşru müdafaa hakkına" vurgu yaptı.

Almanya Başbakanı Merkel ve İsrail Başbakanı Netanyahu (Foto: Arşiv)

DW Türkçe'deki haberlerde sayısal veriler sıklıkla kullanılmıştır. Her iki taraftan yaralanan ve hayatını kaybedenlerin sayısı, Filistin'de evlerini terk etmek zorunda kalan insanlar ve Hamas'ın İsrail'e attığı füze sayısı haberlerde sayısal verilerin kullanıldığı konulardır. DW Türkçe'de, İsrail'den Filistin'e kaç füze atıldığıyla ilgili herhangi bir veri sunulmamıştır. Her haberde en az bir fotoğrafa yer verilmiştir. Bazı haberlerde resmi devlet görevlileri, uluslararası kuruluşların temsilcilerinin tweetlerine de yer verilmiştir.

Filistin Kızılayı Filistinlilere plastik mermi ve tazyikli su kullanıldığını 88 kişinin hastaneye kaldırıldığını duyurdu (DW Türkçe, 8 Mayıs 2021).

İsrail olaylarda 17 polisin yaralandığını duyurdu (DW Türkçe, 8 Mayıs 2021).

Görsel 3.4: Euronews'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Avrupa Birliği, İsrail konusunda bölünmüş durumda

YORUMLAR

euronews • Son güncelleme: 18/05/2021

Avrupa Birliği İsrail konusunda bölünmüş durumda - © AP Photo

İsrail ile Gazze merkezli Filistinli gruplar arasındaki çatışmalar 8'inci gününde devam ederken 27 üyeli Avrupa Birliği bu konuda bölünmüş durumda.

Avrupa Birliği, alevlenen İsrail-Filistin meselesinde nasıl bir rol oynayabilir?

YORUMLAR

Sandrine Amiel • Son güncelleme: 14/05/2021

Fransa'nın Strazburg kentindeki Avrupa Parlamentosu (arşiv) - © AP

Avrupa Birliği, İsrail-Filistin meselesinde sükunet çağrılarında bulunmanın ve denge politikası gözeterek açıklama yapmanın dışında, onlarca yıllık geçmişe sahip sorunu ele alma konusunda somut bir eyleme sahip olabilir mi veya olur mu?

Euronews'teki haberlerde sayısal verilere, AB'li yetkililerden alıntılara ve analist görüşüne başvurulmuştur. Her haberde, haberin konusuyla alakalı birer fotoğraf kullanılmıştır.

... politika analisti Hugh Lovatt... "AB, yalnızca iki devletli çözüme değil, aynı zamanda Oslo Anlaşmalarına ve barış sürecine verdiği destekte de tereddütsüz." Diyor (Euronews, 14 Mayıs 2021).

Görsel 3.5: IRNA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Ebu Şerif: İsrail ile ilişkileri normalleştirme Filistin milletine hiyanettir

Tahran, IRNA- İslami Cihad'ın Temsilcisi Nasır Ebuşerif, İsrail rejimiyle ilişkileri normalleştirme ve Kudüs ilkesini görmezden gelmenin Filistin halkına hiyanet olduğunu söyledi.

Dışişleri Bakanı Zarif:

Siyonist apartheid rejimine karşı kurumsallaşmış bir kampanya oluşturmalıyız

Tahran, IRNA- Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif, 'Siyonist apartheid rejimine karşı bölgesel ve uluslararası düzeyde kurumsal bir yasal ve siyasi kampanya oluşturmalıyız' dedi.

IRNA'daki haberlerde sayısal verilere İsrail saldırıları sonucunda yaralanan ve hayatını kaybedenlerin aktarımında başvurulmuştur. Bununla ilgili cümlelerde şehitlik vurgusu vardır.

Haberlerin tamamında İranlı devlet görevlilerinden alıntılara yer verilmiştir. Başlıkların bazıları devlet görevlilerinin sözlerinden alıntı yapılarak oluşturulmuştur. Tüm haberlerde birer fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflar habere konu olan kişinin veya olayın fotoğrafıdır.

İran'ın Birleşmiş Milletler'deki Daimi Temsilcisi, 'Gazze'ye karşı acımasız ve kapsamlı savaşta İsrail güçleri 66'sı çocuk, 39'u kadın ve 17'si yaşlı olmak üzere 248 Filistinli'yi öldürdü ve 1948 kişiyi yaraladı' diye ekledi (IRNA, 26 Mayıs 2021).

IRNA'daki haberlerde İsrail yönetiminin şiddet yanlısı, saldırgan, hukuka aykırı olumsuz faaliyetleri tekrarlanarak verilmiştir. Buna karşılık İsrail ile çatışan gruplar "Filistin Direnişi" olarak nitelendirilmiştir. Çatışmalarda hayatını kaybedenlerle ilgili cümlelerde şehitlik vurgusu yapılmıştır.

Görsel 3.6: SANA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

İsrail'in Gazze'ye Yönelik Saldırıları Sonucu 14'ü Çocuk 53 Şehit

12/05/2021

İŞGAL ALTINDAKİ KUDÜS – Filistinli sağlık kaynakları bugün, İsrail'in kuşatma altındaki Gazze Yakası'nda üçüncü gün devam eden saldırısının kurban sayısının, 320 yaralının yanı sıra 14'ü çocuk olmak üzere 53 şehide ulaştığını duyurdu.

Filistin Direnişi İsrail Saldırganlığına Karşılık Verdi Ve İsrail Yerleşim Birimlerini Füzelerle Vurdu

16/05/2021

İŞGAL EDİLEN KUDÜS – İsrail'in Filistinlilere karşı devam eden işgal suçlarına yanıt olarak, Filistin direnişi, abluka altındaki Gazze Kesimi civarındaki Filistin toprakları ve 1948'de işgal edilen Filistin topraklarındaki Askalan ve Asdud şehirlerinde İsrail yerleşim birimlerini bugün de yeniden bombaladı.

SANA'daki haberlerde İsrail'in tutukladığı, İsrail saldırılarında yaralanan ve hayatını kaybeden Filistinlilerle ilgili bilgi aktarımında sayısal verilerden yararlanılmıştır. Uluslararası kuruluşların Suriyeli temsilcilerinden sıklıkla alıntılar yapılmış, bazı haberler bu alıntılardan oluşturulmuştur. Haber ajanslarından alınan bilgiler de SANA'daki haberlerde sunulmuştur.

SANA'daki haberlerde İsrail'in işgalci olduğu, Filistinlilere karşı sürekli kanunsuz eylemlerde bulunduğu hemen her haberde tekrarlanmıştır. İsrail ile çatışan gruplar "Filistin Direnişi" olarak nitelendirilmiş, İsrail şehirlerine yapılan roket saldırıları İsrail'in hava saldırılarına "cevaben", "karşılık vermek" için yapıldığı belirtilerek meşru müdafaa hakkı işaret edilmiştir. Çatışmada hayatını kaybeden Filistinliler şehit olarak nitelendirilmiştir.

...Bu bağlamda Caferi, özellikle BM'in 242, 338, 497 ve 2334 sayılı kararların uygulanması öneminin altını çizdi (SANA, 26 Ocak 2021).

Filistin sağlık ekipleri, 50'den fazla yaralıyı Gazze Yakası'ndaki hastanelere nakletti. Bununla şehit sayısını 31'i çocuk 121'e, yaralıları ise 800'den fazla kişiye ulaştı (SANA, 14 Mayıs 2021).

Görsel 3.7: Sputnik'teki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Filistin Yönetimi: ABD'nin sessizliği Gazze, Batı Şeria ve Kudüs'teki katliamlara yol açtı

21:43 14.05.2021 (güncellendi: 21:54 14.05.2021)

© REUTERS / İBRAHEEM ABU MUSTAFA

Abone ol

Filistin Yönetimi, "ABD'nin İsrail'in yaptıkları karşısındaki sessizliği ve nefsi müdafaa olarak tanımlaması Gazze, Batı Şeria ve Kudüs'teki katliamlara yol açtı" açıklamasında bulundu.

'ABD, bu silah satışı ile 'İsrail'in arkasındayız' mesajı veriyor'

17:32 18.05.2021 (güncellendi: 20:17 10.08.2021)

© AA

Abone ol

Turan Sancı
Tüm yasalar Yazara mesaj gönder

Gazze'den İsrail saldırılarında aralarında çocukların da bulunduğu yüzlerce sivilin öldüğü haberleri gelirken, ABD Başkanı Joe Biden, İsrail'e 735 milyon dolarlık silah satışına onay verdi. Uzmanlar, ABD'nin İsrail'e destek vermekten vazgeçmeyeceğini belirtiyorlar.

Sputnik'teki haberlerde çatışmalarla ilgili verilerin aktarımında sayısal verilerden yararlanılmıştır. Zaman zaman uzman görüşlerine başvurulmuş, bölgedeki sorunların çözümüne yönelik değerlendirmeler sunulmuştur. Tüm haberlerde en az bir fotoğraf kullanılmıştır. Bazı haberlerde tweetlere yer verilmiştir.

Görsel 3.8: VOA'daki İsrail-Filistin İlişkileri ile İlgili Haberler

Biden: "İsrail'in Meşru Müdafaa Hakkı Var"

ABD Başkanı Joe Biden, İsrail ile Filistinliler arasında duran gerilimi, İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu'ya telefonda görüntü. Görüşme sonrası Beyaz Saray'da gazetecilere verdiği demeçte yüzsüz bir tonda konuşan Biden, "Sessizlik ve umudum bunun ar ya da geç sona ermesi, ancak kendi topraklarına binlerce roket düşerken, İsrail'in meşru müdafaa hakkı var" dedi.

En Son Haberler

İngiltere'den Bin Askerle Teyakkuz Emri
"Kanadalı Protestocular Aralık Sektörünü"

ABD'den Ortadoğu İçin "Sessiz ve Yoğun Diplomasi"

Biden yönetimi İsrail-Filistin çatışmasında gerilimin düşürülmesi için "sessiz diplomasi" olarak tanımladığı çabalarını sürdürüyor. Bir grup Cumhuriyetçi senatöre, ABD'nin İsrail'e tam destek vermesini öngören tasarı sunmaya hazırlanıyor.

En Son Haberler

İngiltere'den Bin Askerle Teyakkuz Emri

VOA'daki haberlerde çatışmalar nedeniyle yaralanan, hayatını kaybeden ve evlerini terk etmek zorunda kalanlarla ilgili haberlerde sayısal veriler kullanılmıştır. Haberlerde devlet başkanları, hükümet yetkilileri, uluslararası kuruluşların temsilcilerine de sık sık yer verilmiş, değerlendirmeleri ve çağrıları haberlere

taşınmıştır. Her haberde, haberin temasıyla ilgili ve uyumlu en az bir fotoğraf kullanılmıştır. Bazı haberlerde video ve tweetlere de yer verilmiştir.

ABD Dışişleri Bakanlığı, taraflara tansiyonun düşürülmesi için çaba göstermeleri çağrısı yaptı; Şeyh Cerrah'tan Filistinliler'in olası tahliyesinden duyulan endişe ifade edildi (VOA, 8 Mayıs 2021).

Yaşanan şiddet olayları ve İsrail'in saldırısında iki Filistinli'nin hayatını kaybettiği en az 350 Filistinli'nin yaralandığı, 228'inin hastaneye kaldırıldığı belirtiliyor. Ağır yaralı bazı Filistinliler'in hayati tehlikesi sürerken, 21 polis memurunun da yaralandığı belirtildi (VOA, 10 Mayıs 2021).

3.7.5.Suriye ile İlgili Haberlere Genel Bakış

BBC Türkçe'de yer alan Suriye ile ilgili haberlerden ilki ABD Başkanı Biden ile Rusya Devlet Başkanı Putin arasındaki görüşmede Suriye'ye yapılacak insani yardımların ülkeye girişi ile ilgili anlaşma sağlanamamasıdır.

Suriye hükümetinin 2012'den beri silahlı muhalif grupların elinde bulunan Halep'in doğusunu geri almasının İran tarafından büyük bir zafer olarak kutlanması diğer haberdır.

Suriye'deki Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili iki haber vardır. İlk haberde adaylar hakkında bilgi verilmiş ikinci haberde seçimi Esad'ın kazandığı ancak muhaliflerin ve Batının seçimi meşru bulmadıkları aktarılmıştır.

İdlib'te hastaneye düzenlenen saldırı, Cerablus ve El-Bab'a düzenlenen füze saldırıları BBC Türkçe'deki diğer haberlerdir. Hastane saldırısını bölgede yaşayanların tanıklığında Rusya'nın desteklediği militanların yaptığı iddia edilirken MSB, Cerablus ve El-Bab saldırılarının Suriye rejiminin kontrolündeki bölgeden yapıldığını belirtmiştir.

Bir diğer haber ise BM tarafından hazırlanan rapora göre Suriye iç savaşında tutuklanan on binlerce kişinin hala kayıp olduğudur. Rapora göre binlerce insan da tutuklamalarda işkenceye maruz kalmış ya da öldürülmüştür. Rapora göre failer Suriye hükümeti ve cihatçı Heyet Tahrir el-Şam örgütüdür.

“Suriye’de savaşın 10 yılında 10 kritik dönüm noktası” başlıklı haberde Suriye’deki savaşın dönüm noktaları ve kritik gelişmeler kronolojik olarak 10 başlıkta anlatılmıştır.

DW Türkçe’deki ilk haberde İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün Türkiye’ye yönelik ithamları aktarılmıştır. Habere göre YPG üyesi olmakla suçlanan Suriyeliler alıkonarak illegal bir biçimde Türkiye’ye nakledilmekte ve keyfi yargılamalara maruz kalmaktadır.

DW Türkçe’deki ikinci haber Türkiye’nin Irak’ın kuzeyinde, "Pençe-Yıldırım" ve "Pençe-Şimşek" adıyla yürüttüğü askeri operasyonlarla ilgili değerlendirmelerdir. Türkiye, amacın terörü ortadan kaldırmak olduğunu söylerken bir analist Türkiye’nin yaptığı operasyonların PKK’yı zayıflattığını ancak kalıcı çözüm için yeterli olmadığını ifade etmiştir. Bir uzman ise Türkiye’nin bu operasyonları bölgede kalıcı olarak nüfuzunu arttırmak amacıyla yaptığını belirtmiş; Türkiye’nin hem Irak’ta hem de Suriye’de uzun süre daha kalacağını ifade etmiştir.

DW Türkçe’deki üçüncü haber ise Suriye’de seçimlerden sonra ülkenin yeniden imarı için Esad’ın yeni müttefikler aradığıdır. Haberde aktarılan uzman görüşlerine göre Putin, Suriye’de daha fazla para harcamak istemediğinden, ülkenin yeniden imarı için Batı ülkelerinin devreye girmesini istemektedir. Suriye’deki seçimlerin de değerlendirildiği haberde seçimlerin mevcut yönetim tarafından kontrol edildiği, Esad’ın karşısına kukla adaylar çıkarıldığı ancak buna rağmen seçimlere meşruiyet kazandırılmaya çalışıldığı görüşü aktarılmıştır.

Euronews’teki haberlerde ağırlıklı olarak Suriye’deki insani kriz konu edilmiştir. Savaşta ölenler, yaralanalar, göç etmek zorunda kalanlar; çocukların yeterli gıdaya ulaşamamaları ve eğitimlerinin aksaması haber içeriklerinde öne çıkan konulardır.

Ayrıca BM’de, Suriye’ye yapılacak insani yardımların yöntemi konusunda anlaşmazlık yaşayan ülkelerin konuya yaklaşımları, tercihleri ve nedenlerine de yer verilmiştir. Buna göre; ABD ve BMGK’deki Batılı ülkeler, kapalı sınır geçişlerinin yeniden açılmasını isterken Rusya, Suriye’ye yapılacak insani yardımların geçişi ve dağıtılması konusunda egemenlik hakkı gereği Suriye yönetiminin söz sahibi olduğu görüşünde ısrar etmektedir.

Euronews'te Avrupa'daki Suriyeli mültecilerin kişisel hikayeleri de haberleştirilmiştir. Euronews, beş bölümlük seride Avrupa'daki Suriyelilerin hikayelerini, mültecilerin kendi ifadeleri ile aktarmıştır.

Suriyeli mültecilerin evlerine dönmelerini güvenli bulan Danimarka'nın oturma izinlerini kaldırması ve ardından gelen tepkiler yinelenerek ve farklı açılardan haberleştirilmiştir.

AB'nin mültecilere ev sahipliği yapan ülkelere yapacağı yardımlar Euronews'teki haberlerin konularındandır. Euronews'in aktardığına göre AB, yardımların insani projelere verileceğini açıklamış ancak Türkiye'deki yönetim fonların doğrudan hükümete ödenmesini talep etmiştir.

Suriye Devlet Başkanlığı seçimleri Euronews'te ele alınan bir diğer konudur. Seçimde Esad'ın sembolik adaylarla yarışacağı yorumlarına yer verilmiş, ardından seçim sonuçları aktarılmıştır.

IRNA'da yer alan Suriye ile ilgili haberlerinin odağında ambargolar, ticari ve kültürel ilişkiler, terörizmle mücadele, Suriye'deki Devlet Başkanlığı seçimleri vardır.

IRNA'daki haberlerde Suriye'ye uygulanan ambargo geniş yer bulmuştur. İranlı yetkililer Suriye'ye uygulanan ambargoları "ABD ekonomik terörizmi" olarak nitelendirmiş ve benzer durumun tıp alanında da uygulandığını ve İran ile Suriye halkının aşılardan mahrum bırakıldığını ifade etmiştir.

İran ile Suriye arasındaki mevcut ekonomik ve kültürel ilişkilerin daha ileri götürülmesi IRNA'daki haberlerde işlenen konulardandır. Buna göre iki ülke arasındaki ticaret hacmi büyümektedir; İran, Suriye'ye gıda ve akaryakıt desteği vermeye devam edecektir.

İran, Suriye'ye terörle mücadelede konusunda da destek olacağını güvencesini vermiştir. Suriye'nin terör gruplarından tamamen temizlenmesi iki ülkenin ortak ve nihai hedefi olarak ifade edilmiştir. Ayrıca İran, ABD'nin Suriye'deki varlığının yasa dışı olduğunu ve Suriye'den çekilmesi gerektiğini tekraren belirtmiştir.

IRNA'daki haberlerde yer alan bir diğer husus Suriye Devlet Başkanlığı seçimleridir. İranlı devlet görevlileri seçimin meşruiyetini vurgulamış, Suriyelilerin

tercihine duydukları saygıyı ifade etmiş, seçimi tekrar kazanan mevcut Devlet Başkanı Esad'ı kutlamışlardır.

SANA'daki Suriye ile ilgili haberlerde Suriye'deki insani kriz, Batılı ülkelerin Suriye'ye uyguladığı yaptırımlar, ABD'nin Suriye'deki varlığı ve eylemleri, Rusya'nın Suriye'ye olan desteği ve seçimler öne çıkmaktadır.

SANA'daki haberlerde en fazla işlenen konulardan biri ABD başta olmak üzere Batılı ülkelerin Suriye'ye uyguladığı yaptırımlardır. SANA'daki haberlere göre, yaptırımlar nedeniyle Suriyeliler temel gıda ürünlerine erişememekte ve sağlık hizmetlerinden faydalanamamaktadır; pandeminin de etkisiyle ülkede derinleşen insani krizin başlıca sorumlusu olarak ABD ve AB gösterilmiştir.

SANA'daki haberlere göre ABD, Suriye'de işgalcidir, terörizmi desteklemektedir, Suriye'nin kaynaklarını (petrol ve tahıl) yağmalamaktadır ve Suriye'deki insani krizin sorumlusudur. SANA'daki haberlerde ABD'nin Suriye topraklarından çekilmesi, teröristleri desteklemeyi bırakması ve yaptırımları kaldırması gerektiği ifade edilmiştir.

SANA'daki devlet başkanlığı seçimi ile ilgili haberlere göre seçimler Suriye halkının anayasal hakkıdır. Batılı ülkelerin seçimlerle ilgili eleştirileri, ülkenin iç işlerine müdahale çabası olarak değerlendirilirken Suriye'nin terörle mücadele, toprak bütünlüğüne ve ülkedeki sorunlara yönelik siyasi çözüm arayışına devam edeceği belirtilmiştir. Tüm bunların gerçekleştirilmesinde Rusya'nın desteğinin önemine de değinilmiştir.

Sputnik'teki Suriye haberlerinde öne çıkan başlıca meseleler Batı ülkelerinin Suriye'ye uyguladığı ekonomik ambargolar, ABD'nin bölgedeki varlığı ve eylemleri, Suriye'deki durumda AB'nin rolü ve Suriye Cumhurbaşkanlığı seçimleridir.

Sputnik'teki haberlere göre Batılı ülkelerin Suriye'ye uyguladığı ekonomik ambargolar nedeniyle ülke genelinde ekonomik zorluklar yaşanmakta, halk temel gıda maddelerine bile erişimde büyük güçlükler çekmektedir.

AB'nin siyasi bir geçiş olana kadar yaptırımları sonlandırmayacağı, normalleşme olmayacağını açıklaması üzerine Suriye Dışişleri Bakanlığı, AB'nin

Suriyelilere karşı savaşın suç ortağı olduğunu ve Suriye’de akan kanda AB'nin sorumluluğu olduğunu belirtmiştir.

Rusya, Batılı ülkelerin sorunlara tek taraflı yaklaşmaması ve Suriye’deki insani durum karşısında sorumluluk alması gerektiğini belirtmiştir. Suriye, sık sık yaptırımların kaldırılması çağrısını yinelemiştir.

Sputnik’teki haberlerde ABD’nin Suriye’deki varlığı, eylemleri ve politikaları da sıklıkla haberleştirilmiştir. Haberlere göre ABD, başını çektiği uluslararası koalisyon ile birlikte, IŞİD’e karşı mücadele adı altında Suriye’de askeri operasyon başlatmış, daha sonra YPG/PYD desteğiyle, ülkenin en büyük petrol ve doğalgaz yataklarının bulunduğu Haseke, Rakka ve Deyr ez-Zor bölgelerinin büyük kısmını kontrol altına almıştır. Suriye Devlet Başkanı Esad, ABD’nin Suriye topraklarındaki eylemlerini, ülkenin doğal kaynaklarını yağmalamaya yönelik “devlet haydutluğu” olarak nitelendirmiştir. Sputnik’teki haberlere göre ABD, BM’nin insani yardımlarını militanlara vermektedir; uluslararası normları ihlal etmektedir. ABD, egemen Suriye devletinin topraklarını hava saldırılarıyla hedef almakta ve işgal etmektedir. Bunun yanı sıra ABD’nin kontrolündeki bölgelerde güvenli ve barışçıl yaşamın yeniden tesisine yönelik bir girişim de yoktur. İşgalci olarak nitelenen ABD, Suriye’den konvoylarla Mahmudiye sınır geçidi üzerinden Irak’a petrol ve tahıl kaçırmaktadır.

Sputnik’teki haberlerin odağındaki bir diğer konu Suriye’deki devlet başkanlığı seçimleridir. Haberlerde halkın geniş katılımına ve coşkusuna vurgu yapılmıştır. Haberlere göre Esad’ın oyların yüzde 95’ini alarak seçimleri kazanması ülkede coşkuyla kutlanmıştır. Esad, seçimleri Suriyelilerin kibirli düşmanlarına verdiği bir cevap olarak nitelendirirken Putin, seçimin Esad’ın siyasi otoritesinin teyidi olduğunu ifade etmiştir. Putin ayrıca, Rusya’nın Suriye’ye terörle mücadele, siyasi çözüm ve yeniden inşa sürecinde destek olmaya devam edeceği güvencesini vermiştir.

Sputnik’teki haberlerde Rusya’nın Suriye’ye eğitim, hastane, fabrika, konut inşasında; altyapı ve ulaşım hizmetlerinde ve sanayi tesisleri kurulmasında yaptığı yardımlar detaylı olarak, sayısal verilerle aktarılmıştır.

VOA’da yer alan Suriye ile ilgili haberlerde öne çıkan hususlar ABD’nin bölgede terörle mücadelesi, Suriyelilerin yaşadığı insani kriz ve Suriye Devlet Başkanlığı seçimidir.

VOA'daki haberlere göre ABD'nin Suriye'deki varlığının nedeni petrol değil IŞİD ile mücadeledir. Uzmanlar, IŞİD'in Suriye ve Irak'ta büyük saldırılar düzenlemeye devam etme olasılığını yüksek görmektedir. Bu nedenle ABD destekli güçler, IŞİD'den kalan unsurlara karşı Suriye'nin doğusunda yürüttükleri operasyonları yoğunlaştırmıştır.

VOA'nın Suriyelilerin yaşadığı insani krize dair haberlerinde Suriyelilerin büyük çoğunluğunun yeterli gıdaya ulaşamadığı, Suriye'deki çocukların mağduriyeti, Suriyeli mültecilerin mücadeleleri ve yaşadıkları zorluklar aktarılmıştır. BM verilerine göre gıda fiyatları artığından halkın yarısından fazlası yeterli gıdaya ulaşamamaktadır. Mülteci kamplarında halen 5 milyondan fazla Suriyeli mülteci yaşamaktadır. ABD, şartların iyileştirilmesi için Suriyelilere ev sahipliği yapan ülkelere ek insani yardım sağlayacağını duyurmuştur.

VOA'daki haberlerde üzerinde durulan konulardan biri de Suriye Devlet Başkanlığı seçimidir. Haberlerde, Esad'ın oy kullandıktan sonra açıklama yaptığı, uluslararası kamuoyunun seçimlerin adil ve şeffaf olmadığı yönündeki açıklamalarını eleştirdiği aktarılmıştır. Esad'ın seçimlerin adil olmadığını söyleyen ülkelerin Suriye'deki terörist grupları desteklediği yönündeki iddiaları aktarılmıştır.

BM Sözcüsünün, Suriye hükümetinin yeni bir anayasa oluşturmadan seçime gitmesinin 2254 sayılı BM kararına uymadığı yönündeki açıklaması aktarılmıştır. Ayrıca Türk Dışişleri Bakanlığı'nın Suriye'deki seçimle ilgili açıklamalarını da aktaran VOA'daki haberlere göre bakanlık yaptığı açıklamada, Suriye hükümetinin düzenlediği seçimin halkın iradesini yansıtmadığı, gayrimeşru olduğunu ifade etmiştir. BM'nin anılan kararına da atıf yapılan bakanlık açıklamasında mevcut Suriye rejiminin seçimi yapay meşruiyet sağlama girişimi olarak nitelendirmiş ve Türkiye'nin BM'nin katılımı ve Suriyelilerin öncülüğünde yürütülen siyasi süreci destekleyeceği ve Suriye halkıyla dayanışmasını sürdüreceği belirtilmiştir.

3.7.6.Suriye ile İlgili Haberlerin Söylem Analizi

Örneklem dahilindeki medya kuruluşlarında Suriye ile ilgili toplam 518 habere yer verilmiştir. Haber sayısının ve alt konu başlıklarının fazlalığı nedeniyle, haberlerin tamamının söylem analizi ile incelenmesi tezin kapsamını aşacağı için medya

kuruluşlarının odağında yer alan müşterek konuları ele alan haberler incelenmiştir. Haber sayısının az olduğu medya kuruluşlarındaki içeriklerde müşterek konu koşulu aranmamıştır. CRI Türk'te konuyla ilgili herhangi bir habere ulaşılammıştır.

3.7.6.1.Makro Yapı: Tematik Analiz

Başlıklar ve Spotlar/Haber Girişleri

BBC Türkçe'deki başlıklar haber içeriğini yansıtır niteliktedir. Başlıklarla birlikte spotlar haberi özetlemektedir.

İncelenen haberlerden ilkinde BM bünyesinde oluşturulan bir komisyondan doğrudan aktarılan başlıkta iç savaşta tutuklanan on binlerce kişiden haber alınmadığı belirtilmiştir. Başlık sadece yönetimin yaptığı tutuklamalarda kaybolanları işaret ederken haber içeriğinde tüm tarafların işlediği savaş ve insanlık suçlarına yer verildiği bilgisi yer almaktadır. Dolayısıyla başlıkta bir enformasyon eksiltimi söz konusudur. Ayrıca Suriye'de sadece rejimin işlediği suçlara atıf vardır.

Tablo 3.12: BBC Türkçe'deki Suriye ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
02.03.2021	BM: Suriye iç savaşında tutuklanan on binlerce insan hala kayıp	Birleşmiş Milletler (BM), Suriye'deki iç savaş esnasında yapılan tutuklamalarda on binlerce insanın hala kayıp olduğunu bildirdi.
15.03.2021	Suriye'de savaşın 10 yılında 10 kritik dönüm noktası	"Senin sıran da geldi, doktor" Mart 2011'de Arap ülkelerindeki hareketlilikten etkilenen lise öğrencilerinin Dera'da çizdiği bu duvar yazısı, asıl mesleği göz doktorluğu olduğu için 'Doktor' lakabıyla anılan Beşar Esad'ın değil ama neredeyse 50 yıldır devam eden güçlü merkezi sistemin sonunu getirdi.
03.05.2021	Suriye'de başkanlık seçiminde yarışacak adaylar belli oldu	Suriye Anayasa Mahkemesi, 26 Mayıs'ta yapılacak devlet başkanlığı seçiminde Beşar Esad'ın yanı sıra Abdallah Saloum Abdallah ve Mahmoud Ahmed Marei'nin adaylık başvurularını kabul etti.
28.05.2021	Suriye'de devlet başkanlığı seçimlerini oyların %95,1'ini alan Beşar Esad kazandı, muhalefet seçimler için 'saçmalık' dedi	Beşar Esad, Suriye'de devlet başkanlığı seçimlerini kazanarak koltuktaki dördüncü dönemine girdi.

15 Mart 2021 tarihli, “Suriye’de savaşın 10 yılında 10 kritik dönüm noktası” başlıklı haberde savaş ile ilgili önemli gelişmeler 10 alt başlık halinde kronolojik olarak sunulmuştur. Haberde, Arap ülkelerindeki hareketlilikten etkilenen lise öğrencilerinin düzenlediği protestolara Esad’ın sert karşılık vermesinin iç savaşı tetiklediği belirtilmiştir. Haberde diğer ülkelerin protestoları destekleyip Suriye rejimini devirme çabalarına değinilmeyenken IŞİD tehdidinin azalması ve Esad’ın iktidarını sürdürmesiyle Arap ve Avrupa ülkelerinin Esad’a yaklaşımlarının değiştiği ifade edilmiştir.

Suriye Devlet Başkanlığı seçimiyle ilgili haberlerde adaylar kısaca tanıtılmıştır. Esad’ın seçimi kesin olarak kazanacağı öngörüsü de haber metninde yer almıştır. Seçimlerden sonra yapılan haberde ise Beşar Esad’ın seçimi %95,1 ile kazandığı ve muhalefetin seçimi “saçmalık” olarak değerlendirmesi başlığa taşınmıştır. Haber metninde önce oy oranları, seçime katılım oranı ve seçimden sonra yapılan kutlamalar verilmiş ardından muhalefetin başlığa da taşınan seçimle ilgili “saçmalık” nitelmesi ve ABD ile Avrupa ülkelerinin değerlendirmeleri aktarılmıştır. Esad’ın seçimle ilgili açıklamaları daha sonra verilmiştir. Başlıkta muhalefetin seçimi eleştiren açıklamasına yer verilmesi ve doğrudan aktarılması ideolojik bir tercihtir. BBC Türkçe, Suriye’deki muhalefetin görüşünü öne çıkarırken seçimi kazanan mevcut devlet başkanının açıklamalarını geri planda bırakmıştır.

Tablo 3.13: DW Türkçe’deki Suriye ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
03.02.2021	Türkiye’ye Suriye’den "yasa dışı nakil" suçlaması	İnsan Hakları İzleme Örgütü, YPG üyeliğiyle suçlanan Suriyelilerin zorla alıkonarak yasa dışı bir şekilde Türkiye’ye nakledildiğini ve keyfi yargılama süreçlerine tabi tutulduğunu iddia etti.
06.05.2021	Türkiye-Irak-Suriye sınır üçgeninde sancılı "Kürt meselesi" denklemi	Türkiye, Kuzey Irak’ta ne amaçlıyor? Hedef sadece PKK ile mücadele mi? Operasyonların “bölgeye yerleşme” gibi gizli, jeostratejik hedefleri var mı? ABD gelişmelere nasıl bakıyor? Uzmanlar, DW Türkçe’ye konuştu.
26.05.2021	Şam ülkenin yeniden imarı için müttefik arıyor	Suriye’de seçimler sonrası yeni bir süreç başlayacak. Şam, bu süreçte ülkenin yeniden imarı için yeni müttefikler arıyor. Uzmanlara göre Putin, ipoteği altında olan Suriye’de daha fazla para harcamak istemiyor.

DW Türkçe'deki başlıklar haber içeriğini yansıtmamaktadır. Başlıklara bakıldığında haberin konusunu anlamak mümkün değildir. Spotlar başlıkların özetleme konusundaki eksikliğini gidermektedir. Üçüncü haberde ağırlıklı olarak seçimler ele alınmasına rağmen başlıkta ülkenin yeniden imarı için Esad'ın müttefik arayışında olduğu hususu öne çıkarılmıştır.

DW Türkçe'deki ilk haberde Türkiye'ye yönelik bir itham söz konusudur. Habere göre, İnsan Hakları İzleme Örgütü, YPG üyeliği ile suçlanan Suriyelilerin zorla alıkondüğünü ve yasa dışı bir şekilde Türkiye'ye gönderildiğini ve keyfi yargılamalara maruz kaldığını iddia etmektedir. Suçlamayı yapanın İnsan Hakları Örgütü olduğu haberin spotu okuduğunda anlaşılmaktadır. Haber içeriğinde örgütün Türkiye'ye yönelik suçlamaları ve iddiaları tek taraflı olarak verilmiştir.

İkinci haberin başlığı *Türkiye-Irak-Suriye sınır üçgeninde sancılı "Kürt meselesi" denklemi (DW Türkçe, 6 Mayıs 2021)*'dir. Bu başlıkta haberin konusu tam anlaşılamamaktadır. Spota bakıldığında Türkiye'nin Kuzey Irak'taki operasyonlarla ne amaçladığının farklı yönleriyle ve uzman görüşleriyle verildiği anlaşılmaktadır.

Üçüncü haberde seçimde Esad'ın karşısındaki adayların sembolik olduğu, rejimin tüm seçim sürecine hakim olduğu ve Esad'ın yeniden seçilmesine kesin gözüyle bakıldığı aktarılmıştır. Haberde, Rusya ve İran'ın Esad'ı desteklediği, dolayısıyla bu ülkelerin yönetimdeki etkileri olduğu belirtilmiştir.

Euronews'teki konuyla ilgili incelenen haberler Tablo 3.14'te gösterilmiştir. Euronews'teki haber başlıkları haberleri özetler niteliktedir. Haberlerde iç savaşın neden olduğu insani ve mali yıkım, ülkelerin veya kurumların Suriye ve diğer ülkeler ile ilgili açıklamaları, mültecilerin hikayeleri (yaşadıkları zorluklar, verdikleri mücadeleler) ve Suriye'deki seçimler ele alınmıştır.

Euronews'teki haberlerde Suriye'deki iç savaşın neden olduğu insani dram, uluslararası kuruluşların raporlarına dayanılarak verilmiştir. Ülkedeki iç savaş nedeniyle yaralanan, hayatını kaybeden, evlerinden olan, temel gıda maddelerine ulaşmakta zorluk çeken insanların yaşadığı güçlükler haberlerin odağındadır. Haberlerde, diğer ülkelerin Suriye'deki rejimi devirmek için yaptıklarına (muhafiflerin desteklenmesi, Batılı ülkelerin uyguladığı ambargolar) yer verilmemesi ise ideolojik

bir tercihtir. Çünkü ülkede yaşanan insanlık dramının diğer ülkelerin müdahalelerinden ayrı değerlendirilmesi mümkün değildir.

Tablo 3.14: Euronews'teki Suriye ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
20.02.2021	Alman yardım kuruluşu: Suriye'de halk bugüne kadarki en büyük açlık kriziyle karşı karşıya	Almanya'da faaliyet gösteren "Welthungerhilfe" isimli yardım kuruluşu, 10 yıldır iç savaşın pençesinden kurtulamayan Suriye'nin bugüne kadarki en büyük açlık kriziyle karşı karşıya olduğu uyarısında bulundu.
08.03.2021	Suriye'de 10 yıllık iç savaşın ağır bilançosu: 387 bin ölü; 5,6 milyon kişi yurt dışına kaçtı	Suriye'de 10 yıldır süren iç savaş, milyonlarca kişinin yaşamını alt üst ederken, ülkenin ekonomisine de büyük darbe vurdu.
15.03.2021	UNICEF raporu: Suriye'de son 10 senede 12 bin çocuk öldü, 3.5 milyon öğrenci okula gidemiyor	Suriye'de iç savaşın başladığı 2011 Mart'ından bu yana 12 bin çocuğun hayatını kaybettiği ya da yaralandığı kaydedildi.
26.05.2021	Suriye, devlet başkanlığı seçimleri için sandık başında: Beşar Esad ve iki aday yarışıyor	Suriye'de halk devlet başkanlığı seçimleri için sandık başında. 2000 yılından bu yana iktidarda olan Beşar Esad'ın kazanmasına kesin gözüyle bakılan seçimlerin 'sembolik' olduğu yorumları yapılıyor.
27.05.2021	Suriye'de yapılan başkanlık seçiminde Esad yüzde 95 ile zafer ilan etti	Suriye'de dün gerçekleşen devlet başkanlığı seçimlerinde oyların yüzde 95.1'ini alan Beşar Esad'ın yeniden "Devlet Başkanı" seçildiği açıklandı.

Euronews'teki Suriye seçimleri ile ilgili haberlerden ilkinde halihazırda devlet başkanı olan Esad'ın seçimleri kazanmasına kesin gözüyle bakıldığı ve seçimlerin sembolik olduğuna dair yorum yapıldığı belirtilmiştir. Haberlerde seçimlerin sembolik olduğu yorumunu kimin yaptığı belirtilmemiştir. Bu tür cümleler genellikle medya kuruluşunun kendi görüşünü ifade etme biçimidir. Haberlerde ayrıca ABD, Fransa, Almanya, İtalya ve İngiltere'nin seçimlerin adil ve özgür bir ortamda yapılmadığından meşruiyeti olmadığına dair açıklamaları aktarılmıştır.

Tablo 3.15: IRNA'daki Suriye ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
21.01.2021	Tahti Revançi: Suriye aleyhindeki gayrı insani ambargolar kaldırılmalı	İran'ın BM Daimi Temsilcisi Mecid Tahhti Revançi, Suriye aleyhindeki tek taraflı ambargoların yasa dışı ve gayrı insani olduğunu ve sonlanması gerektiğini söyledi.
14.02.2021	Suriye'den çekilmemiz için herhangi bir mesaj almadık	Dışişleri Bakan Yardımcısı Ali Asger Hacı, İran'ın Suriye'deki varlığının Suriye hükümetinin resmi talebi üzerine olduğunu ve İran askerlerinin bu ülkeden çekilmesi yönünde herhangi bir mesaj almadıklarını bildirdi.
15.03.2021	Tahti Revançi: ABD, Suriye'den çıkmalı	İran İslam Cumhuriyeti BM Daimi Temsilcisi Mecid Tahti Revançi, Suriye'deki çatışmanın tek çözüm yolunun barışçıl yollar olduğunu belirterek, Suriye'nin bir bölümünü işgal eden ABD güçlerinin Suriye'yi terk etmeleri gerektiğini söyledi.
06.05.2021	Zarif, Suriye seçimlerinin meşruiyetine vurgu yaptı	İran İslam Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mohammad Cevad Zarif, Suriye'de düzenlenecek Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin meşruiyetine vurgu yaptı.
28.05.2021	İran, Suriye'de başarılı şekilde düzenlenen Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kutladı	İran İslam Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Suriye'de başarılı şekilde düzenlenen Cumhurbaşkanlığı seçimi ve Beşar Esad'ın zaferinden dolayı Suriye devleti ve milletini kutladı.
24.06.2021	İran, Suriye aleyhine uygulanan ambargoların son bulmasını istedi	İran'ın BM Daimi Temsilcisi Yardımcısı Zehra İrşadi, Suriye aleyhine uygulanan tek yönlü ambargoların tam olarak giderilmesine vurgu yaparak gıda ve ilaç ambargolarını mahkum etti.

IRNA'daki haber başlıkları devlet görevlilerin yaptığı açıklamalardan oluşturulmuştur. Sıklıkla doğrudan alıntıların kullanıldığı başlıklar genel olarak kısa ve içeriği yansıtır niteliktedir. Haberlerde Batılı ülkelerin Suriye'ye uyguladığı ambargolar, ABD'nin Suriye topraklarındaki varlığı ve seçimler ele alınmıştır.

IRNA'daki incelenen haberlerden ilkinde ve sonuncusunda İran'ın BM Daimi Temsilcisi ve yardımcısı, başta ABD olmak üzere Batılı devletlerin Suriye'ye uyguladığı ambargoları yasa dışı ve gayrı insani olarak nitelendirmiş, gıda ve ilaç

ambargolarının Suriye halkının acılarını arttırdığı ve sonlandırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

IRNA'daki ikinci haberde İran Dışışleri Bakan Yardımcısı, İran'ın Suriye'deki varlığının Suriye hükümetinin daveti ve talebi üzerine olduğunu belirtmiş, Suriye'de yasa dışı olarak bulunan ve ülkeyi işgal edenlerin Suriye'den ayrılması gerektiğini ifade etmiştir. İranlı görevli açıklamalarında İsrail'in, İran ve Hizbullah kuvvetlerinin Suriye'de konuşlandıkları bölgelere sıklıkla saldırdığını belirtmiştir. İsrail'in kurulduğundan beri bölgedeki varlığının zalimce ve düşmanca olduğu, İsrail rejiminin teröristlere yardımcı olduğu suçlamasında bulunmuştur. İran'ın Suriye'deki varlığının terörle mücadele olduğunu belirten İranlı görevli İsrail'in çizgiyi aşması halinde pişmanlık duyacağı bir karşılık bulacağını belirtmiştir. Başlığa taşınan ve İran'ın Suriye'deki varlığının meşruiyetine vurgu yapan alıntı haber içeriğini yansıtmamaktadır. İran'ın İsrail'e karşı hasmane tavrı ve ithamları haber içeriğinde önemli yer tutmuştur.

IRNA'daki üçüncü haberde ABD'nin ve "diğer bazı yabancı güçlerin" Suriye'den çekilmesi gerektiğine dair açıklama aktarılmıştır. İranlı yetkililerin Suriye'deki yabancı güçler arasında ayrım yapmalarının nedeni İran güçlerinin de Suriye'de olmasıdır. İran, Suriye'deki varlığının meşruiyetini vurgularken ABD'nin Suriye'de işgalci olduğunu ve Suriye'yi terk etmesi gerektiğini belirtmiştir. Temsilci, Suriye hükümetinin izni olmadan ülkede bulunan tüm yabancı güçlerin ülkeden ayrılması gerektiğini belirtirken başlık ve spotta ABD özellikle vurgulanmıştır. Ayrıca bu haberde de İsrail'in Suriye'ye yasa dışı saldırılarda bulunduğu belirtilmiştir.

IRNA'daki haberlerde İranlı yetkililerin Esad'ın yeniden kazandığı Suriye'deki Devlet Başkanlığı seçimlerinde meşruiyet ve halk iradesi vurgusu söz konusudur. İranlı yetkililer Esad'ın seçim zaferini kutlamış, dış müdahalelere rağmen seçimlere yüksek katılım olduğu ve seçimlerin başarılı bir şekilde yapıldığını vurgulamıştır.

Tablo 3.16: SANA'daki Suriye ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
31.03.2021	Lavrov: Washington, Suriye'deki Krize Siyasi Çözümü Engellemek İçin Terör Örgütü "İŞİD"i Kullanıyor	Rusya Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov, Amerika Birleşik Devletleri'nin terör örgütü "İŞİD"i Suriye'deki krize siyasi bir çözüme ulaşmayı engellemek için bir araç olarak kullandığını teyit etti.
08.04.2021	Putin, Merkel ile telefon Görüşmesinde: Suriye'ye İnsani Yardım Sağlamayla İlgili Konular Siyasallaştırılmamalı	Rusya Başkanı Vladimir Putin bugün Almanya Başbakanı Angela Merkel ile yaptığı telefon görüşmesinde Suriye'ye insani yardım konusunun siyasallaştırılmaması gerektiğini vurguladı.
03.06.2021	Rusya: ABD'nin Suriye'deki Askeri Varlığı Yasa Dışıdır	Rusya, Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye topraklarındaki askeri varlığının yasadışı olduğunu yineledi.
21.06.2021	Lavrov: Batı, Suriye'de Kötüleşen İnsani Durumun Sorumluluğunu Kabul Etmeli	Rusya Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov, Suriye'deki kötüleşen insani durumdan Batılı ülkelerin sorumlu olduğunu belirterek, bunun için sorumluluklarını kabul etmeye ve insani meseleleri tek taraflı yorumlamaktan terk etmeye çağırdı.
24.06.2021	Sabbağ: Suriye'deki İnsani Durumu İyileştirmek İçin Suriye'ye Dayatılan Yaptırımların Kaldırılmasını Gerektiriyor	Suriye'nin Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi Bassam Sabbağ, Suriye'deki insani durumu iyileştirmenin, kendisine uygulanan tek taraflı zorlayıcı yaptırımların derhal kaldırılmasını, ulusal kaynaklarının ve zenginliğinin yağmalanmasına son verilmesi ve insani yardım çalışmalarının siyasileşmesine son verilmesi gerektiğini yineledi.

SANA'daki haber başlıkları Suriye ve Rusya'nın resmi görevlilerinin söylediklerinden oluşturulmuştur; genellikle doğrudan aktarım söz konusudur. Haberlerde ABD'nin bölgedeki varlığı, eylemleri ve bunların etkisi, Suriye ve Rusya'nın açıklamaları, ambargolar ve seçimler ele alınmıştır.

SANA'daki haberlere göre, ABD'nin Suriye'deki varlığı yasa dışıdır, bu nedenle ABD güçleri Suriye'den çekilmelidir. ABD, Suriye'de siyasi çözüme engel olmak için terör örgütlerini desteklemekte, yağmaladığı Suriye kaynaklarını bu

örgütlere aktarmaktadır. Suriyeli devlet görevlileri ile Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov bu suçlamalarda bulunurken Rusya Devlet Başkanı Putin, terör tamamen ortadan kalkana kadar Rusya'nın Suriye'yi destekleyeceğini belirtmiş ve sorunların çözümünde diyalog çabalarına devam edeceklerini belirterek, bu konuda BM'nin önemini vurgulamıştır.

Suriye'deki insani durumun iyileştirilmesi için ambargoların kaldırılması gerektiği Suriyeli devlet görevlilerince dile getirilmiştir. Ayrıca Suriye kaynaklarının ve zenginliğinin yağmalanmasına son verilmesi ve insani yardım çabalarının siyasetleştirilmemesi de dikkat çekilen hususlardandır.

SANA'daki haberlerde başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerin olumsuz eylemleri (Suriye'deki yasa dışı varlıkları, terör örgütlerine destek vererek siyasi çözümü engellemeleri, Suriye'nin petrol ve zenginliklerini yağmalamaları, insani yardımları siyasallaştırmaları, uyguladıkları ambargolarla insani krize neden olmaları) başlıklarda ve spotlarda öne çıkarılmıştır. Başlıklarda ve spotlarda Rus devlet görevlilerinin açıklamalarının ağırlıkta olması ve doğrudan aktarılması Rusya'nın Suriye'ye desteğinin yanı sıra Suriye yönetimine ve politikasına etkisinin de bir göstergesidir. Haberlerde Batılı ülkelerin olumsuz temsiline karşılık Rusya, siyasi çözümde yeni olan, yasalara saygılı, Suriye'deki insani krizin çözümü için çaba sarf eden bir ülke olarak sunulmuştur.

SANA'daki Suriye Devlet Başkanlığı Seçimleri ile ilgili haberler Tablo 3.17'de gösterilmiştir. SANA'daki haberlerde diğer ülkelerden politikacıların devlet başkanlığı seçimleri ile ilgili değerlendirmelerine, seçime katılıma ve Rusya'nın Batılı ülkelerin seçimlerle ilgili açıklamalarına verdiği yanıtı yer verilmiştir.

Seçimlerle ilgili haberlerde seçimlerin anayasal hak olduğu, halkın kendisini yönetecek cumhurbaşkanını kendisinin seçme hakkı olduğu vurgulanmıştır. Seçim ile ilgili haberlerde halkın katılımına dikkat çekilmiş, görece daha fazla fotoğrafla halkın seçimlere ilgi ve katılım gösterdiği dolayısıyla seçimlerin batının iddialarının aksine meşru olduğu konusunda okuyucu ikna edilmeye çalışılmıştır. Rusya'nın konuyla ilgili açıklaması da aktarılmış batılı ülkelerin, özgür ve bağımsız bir ortamda yapılmadığından seçimlerin meşru olmadığına dair eleştirileri ülkenin iç işlerine müdahale olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3.17: SANA'daki Suriye Devlet Başkanlığı Seçimi ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
03.05.2021	Grospiç: Cumhurbaşkanlığı seçimleri Suriye halkının anayasal ve egemenlik hakkıdır	Çek Parlamentosunda Suriye Çek Parlamenter Dostluk Grubunun Başkanı Stanislav Grospiç, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin Suriye halkının liderliğini seçmesi ve ülkelerinin geleceğine kendi başlarına karar vermeleri için anayasal ve egemenlik bir hak olduğunu belirtti.
20.05.2021	Yurtdışında İkamet Eden Suriyeliler Bir Dizi Ülkelerdeki Büyükelçiliklerimizde Oy Kullanmaya Devam Ediyor	Yurtdışında ikamet eden Suriye vatandaşları, anavatanlarına bağlılıklarını teyit ederek, ikamet ettikleri ülkelerdeki Suriye büyükelçiliklerine, misyonlarına ve konsolosluklarına cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oy kullanmak için ulaşmaya devam ediyor.
25.05.2021	Romalı Akademisyen ve Politikacı: Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Suriye Halkının Egemenlik Hakkıdır	Uluslararası Akademi Mihai Eminescu Başkanı ve Romanya'daki (Suriye İçin Çalışma) grubu başkanı Profesör Yuan Diakonisco, Suriyelilerin başkanlık seçimlerine katılımının Suriye halkının egemenlik hakkı olduğunu ve vatansever, ahlaki ve yasal olduğunu belirtti.
28.05.2021	Rusya: Suriye'deki Cumhurbaşkanlığı Seçimleri İstikrarını Artırır ve Batı'nın Bu Konudaki Açıklamaları Siyasi Baskı Ve Müdahaleden Kaynaklanıyor	Rusya, Suriye'deki cumhurbaşkanlığı seçimlerinin iç istikrarını artırmaya yönelik önemli bir adım olduğunu teyit ederek, bazı Batılı ülkelerin "yasadışı" konusundaki açıklamalarının Şam'a yönelik "acımasız" siyasi baskının ve işlerine müdahale girişiminin bir parçası olduğunu vurguladı.

SANA'daki devlet başkanlığı ile ilgili haberlerde Suriye dışındaki Suriyelilerin oy kullanmaları; Rusya, İran ve Çin'in Esad'ın seçimi kazanmasını kutlayan mesajları haber değeri açısından önemli görülmüş ve haberleştirilmiştir.

Tablo 3.18: Sputnik'teki Suriye ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
03.01.2021	Batı ambargosunun gölgesinde Suriye: Ekmek için 6 saat bekliyorlar	Suriye'ye uygulanan yaptırımlar nedeniyle halk ekonomik zorluklarla mücadele ediyor. Temel gıda malzemelerine ulaşmakta zorluk çeken vatandaşların bir ekmek almak için 6 saate kadar sıra beklediği belirtiliyor.
01.03.2021	Rusya ve Suriye: ABD, BM'nin insani yardımlarını militanlara veriyor	Rusya-Suriye Kurumlar Arası Koordinasyon Merkezi, Rukban sığınmacı kampındaki yaşayanlar için gönderilen insani yardımları talep eden ABD'nin BM'ye bu konuda baskı yaptığını ve yardımları militanlara aktardığını belirtti.
29.03.2021	Rus Dışişleri: ABD, Suriye'den Irak'a her gün konvoylarla tahıl ve petrol kaçırıyor	Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Sergey Verşinin, Suriye halkı ekmek ve benzin gibi temel ürünlerin eksikliğiyle mücadele ederken ABD'nin Suriye'den Irak'a her gün konvoylarla tahıl ve petrol kaçırıldığını söyledi. Verşinin'in İdlib'e gönderilen insani yardımların militanların eline geçtiğinin altını çizdi.
29.03.2021	Suriye'nin yeni BM Daimi Temsilcisi'nden ABD'ye 'yaptırımları kaldır' çağrısı	Suriye'nin yeni BM Daimi Temsilcisi Bessam Sabbagh, ABD'ye, Suriye halkına yönelik tek taraflı yaptırımları kaldırma çağrısında bulundu.
29.05.2021	Suriye Dışişleri Bakanlığı: AB, Suriyelilere karşı savaşın suç ortağı	Suriye Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği'nin Şam'a yönelik yaptırımları uzatma kararını 'gerçeklikten kopuk' olarak nitelendirerek, AB'yi Suriyelilere karşı savaşın suç ortağı olmakla suçladı.

Sputnik'teki başlıklar haberleri özetlemekte ve haberlerin içeriği hakkında bilgi vermektedir. Haberlerde ABD'nin Suriye'deki varlığı, ABD'ye yapılan suçlamalar, Rusya'nın Suriye'ye verdiği destek, ambargolar, Suriye'nin Batılı ülkelere yönelik eleştiri ve ithamları ile seçimler ele alınmıştır.

Sputnik'teki haberlere göre ABD, Suriye'deki durumun siyasi çözümüne engel olmaktadır. ABD, uluslararası normlara aykırı olarak Suriye'nin topraklarını yasa dışı bir biçimde işgal etmiştir ve hava saldırılarıyla hedef almaktadır. Suriye, ABD'nin saldırılarına karşı BM'yi harekete geçmeye çağırmış, gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmiştir.

Sputnik'te, ABD'nin Suriye petrolünü çaldığına dair haberler yinelenerek ve görsellerle desteklenerek verilmiştir. Sputnik, ABD'nin Suriye'den çaldığı petrolü ve ülkeye gelen insani yardımları bölgedeki müttefiki DSG'ye verdiği iddiasını tekraren vermiştir.

Rusya'nın Suriye'ye verdiği siyasi, ekonomik ve askeri destek Sputnik'te sıklıkla yer almıştır. Rusya, Batılı devletlere Suriye'de çözüme tek taraflı ambargolarla değil siyasi yöntemlerle ulaşılabileceği mesajı vermiştir.

Batılı ülkelerin uyguladığı ambargoların sivilleri olumsuz etkilediği ve bir an önce kaldırılması gerektiğine dair çağrılar Suriyeli devlet görevlileri tarafından sürekli dile getirilmiştir. Ambargolar nedeniyle halk temel gıda maddelerine bile ulaşmakta büyük zorluklar çekerken insani yardımların ülkeye sokulması ile ilgili taraflar arasındaki ihtilaf da halkın yaşadığı zorlukları artırmaktadır.

Suriye'deki seçim sonuçlarını tanımadığını açıklayan ve yaptırımları uzatma kararı alan AB'yi eleştiren Suriye Dışişleri Bakanlığı, ambargolar nedeniyle AB'nin *Suriyelilere karşı savaşta suç ortağı olduğunu ve Suriyelilerin dökülen kanının sorumlusu olduğunu* ifade etmiştir.

Sputnik'teki haberlerde negatif ifadeler ve tekrarlanan ithamlarla kutuplaşma söylemi oluşturulmuş; ABD, Suriye'deki krizin başlıca sorumlusu olarak sunulmuştur. ABD'nin yaptığı olumsuz eylemler başlıklarda ve spotlarda öne çıkarılmıştır. AB'nin de Amerikan politikalarına körü körüne bağlı kaldığı ve aldığı kararlarla Suriye'ye karşı savaşanlarla suç ortağı olduğu suçlaması yapılmıştır.

Tablo 3.19: Sputnik'teki Suriye Devlet Başkanlığı Seçimi ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
26.05.2021	Suriye Seçimleri Başladı: Halk, 10 yıllık iç çatışmalara rağmen geniş katılımla sandık başında	Suriye'de bugün gerçekleştirilen seçimlerde çok sayıda insanın oy kullanmak üzere sandıklara gittiği görüldü. Oyunu kullanan Beşar Esad da Suriye halkının terörizme karşı birleştiğini söyledi.
27.05.2021	Yaptırımları uzatan Avrupa Birliği, Suriye'deki seçimleri tanımadığını ilan etti	Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, Suriye'deki devlet başkanlığı seçimlerinin özgür veya adil olmadığını, bu nedenle AB'nin sonuçlarını tanımadığını söyledi.
28.05.2021	Putin'den Esad'a tebrik: Seçim sonuçları yüksek siyasi otoritenizi teyit etti	Kremlin'den yapılan açıklamaya göre, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Suriye'deki devlet başkanlığı seçimlerindeki zaferi nedeniyle Beşar Esad'ı tebrik etti. Putin bu zaferin Esad'ın 'yüksek siyasi otoritesini' doğruladı.
30.05.2021	Esad: Suriyeliler seçimde düşmanlara mesaj verip onların kibirlerini paramparça etti	Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad, 7 yıl daha görevde kalması anlamına gelen seçim zaferinin 'düşmanlara verilmiş bir mesaj' olduğunu söyledi. Seçmenlerin, 'birilerince karanlık odalarda belirlenen oyunun kurallarını bozduğunu' belirten Esad, Suriye'de geçerli kuralların sadece bu ülkenin halkı tarafından belirlenebileceğini vurguladı.

Sputnik'teki haberlerde öne çıkan konulardan biri de seçimlerdir. Seçimlerden önce ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya dışişleri bakanları ortak bir açıklama yaparak seçimlerin serbest ve adil olmayan bir ortamda yapıldığını ifade etmişlerdir. Milyonlarca Suriyelinin mülteci durumuna düştüğü; şiddet, keyfi tutuklama ve işkence korkusundan evine dönemediği için seçime tüm Suriyelilerin katılımının olamayacağını belirtmişlerdir. AB, Esad'ın seçimi kazanmasının ardından yaptığı açıklamada seçimi tanımadığını ilan etmiştir.

Sputnik'teki seçim ile ilgili haberlerde halkın iç savaşa rağmen seçimlere geniş katılım göstermesi, seçimlerin farklı ülkelerden gelen gözlemciler nezaretinde yapılması (gözlemciler Suriye'deki rejimin müttefiki olan ülkelere gelmiştir), Rusya, İran, Çin başta olmak üzere diğer ülkelerin seçimlerin egemenlik hakkı ve anayasal güvenceye yaptıkları vurgu ve seçim galibiyetinden dolayı Esad'ı tebrik etmeleri Batılı ülkelerin seçimlerin meşru olmadığına dair açıklamalarına, seçim

sonuçlarını kabul etmemelerine ve yaptırımları uzatma kararlarına cevaben meşruiyet vurgusu niteliğindedir. Sputnik'teki haberlerde seçimlerin Suriye anayasasına uygun olarak, halkın geniş katılımıyla, yasalara uygun bir şekilde yapıldığı ve halkın iradesinin tecelli ettiği, Batılı ülkelerin eylem ve söylemleri Suriye'nin iç işlerine müdahale çabası ve ülkedeki krizin siyasi çözümünü engelleme amacı taşıdığı zımnen belirtilmiştir.

Tablo 3.20: VOA'daki Suriye ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
09.02.2021	"ABD'nin Suriye'de Odağı Petrol Sahaları Değil IŞİD'le Mücadele"	ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) Sözcüsü John Kirby, Suriye'deki Amerikan güçlerinin IŞİD'le mücadeleye odaklandığını, eski Başkan Donald Trump'ın politikasının aksine petrol rezervlerini koruma sorumluluğu olmadığını söyledi.
09.02.2021	Suriye'nin Doğusunda IŞİD'e Karşı Mücadele Yoğunlaşıyor	ABD destekli güçler, Suriye'nin doğusunda terör örgütü IŞİD'in kalıntılarına karşı yürüttükleri operasyonları yoğunlaştırdı.
25.02.2021	"Suriyeliler'in Büyük Çoğunluğu Yeterli Gıdaya Ulaşamıyor"	İç savaşın 11 yıldır sürdüğü Suriye'deki son durum Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde tartışıldı. BM İnsani Yardımlardan Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Mark Lowcock, sanal ortamda yapılan toplantıda, ülkedeki insani durumla ilgili bilgi verdi. Güvenlik Konseyi toplantısına 15 üye ülke dışında Suriye ve Türkiye'nin BM Daimi Temsilcileri de katıldı.
11.03.2021	"Dünya On Yıldır Suriye'de Akan Kanı Seyrediyor"	Suriye'de 2011 yılının Mart ayında Cumhurbaşkanı Beşar Esat'a karşı barışçı protesto gösterilerine hükümet güçlerinin müdahalesiyle başlayan iç savaşta on yıl geride kaldı. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası toplumun çabaları, 11'inci yılına giren iç savaşı sonlandırmaya yetmedi.
01.04.2023	Suriyeli Mültecilerin Mücadelesi Bitmiyor	Suriye'de iç savaş başlayalı 10 yıl oldu. Yıllardır çözülemeyen siyasi kriz yüzünden evlerini terk etmek zorunda kalan 5 milyondan fazla Suriyeli'nin büyük bir kısmı hala mülteci kamplarında yaşıyor.

VOA'daki haberlerde başlıklar kısa ve haber içeriğini yansıtır niteliktedir. Haberlerde ABD'nin Suriye'de olma nedeni, Suriye'deki insani kriz ve seçimler öne çıkmaktadır.

VOA'daki haber girişleri, haberlerin içeriği hakkında bilgi vermekte, haberleri özetlemektedir. VOA'daki haberlere göre ABD'nin Suriye'de olma nedeni IŞİD ile mücadeledir; önceki Başkan Trump'ın politikasından farklı olarak Biden yönetiminin petrol sahalarını koruma sorumluluğu olmadığı aktarılmıştır. Burada yeni yönetimin politika değişikliğine gittiği belirtilirken önceki yönetim olumsuzlanmıştır. ABD'li bir petrol firmasının ABD'nin müttefikleriyle bölgedeki petrolü çıkarmak için anlaşmasından bu yana ABD güçlerinin sürece müdahil olmadığı açıklanmıştır. Ancak haberin devamında petrol sahaları yakınında ABD birliklerinin sivilleri korumak için konuşlandırıldığı da kaydedilmiştir. Haberde bölgedeki petrol sahalarının büyük bölümünün ABD'nin müttefiki SDG'nin kontrolündeki yerlerde olduğu ve SDG'nin buradaki rezervlerden gelir elde ettiği de belirtilmiştir.

Suriye ve Rusya'nın, ABD'nin Suriye'de petrol ve yer altı kaynaklarını yağmaladığı suçlamalarına dolaylı olarak bir yanıt ve yine dolaylı olarak suçlamaların kabul edildiği bu açıklamalarda Suriye'ye ait petrolün neden ABD'li bir şirket tarafından, ABD'nin müttefikleri ile çıkarılarak gelirinin alındığına dair bir veri bulunmamaktadır.

VOA'da incelenen ikinci haberde ilk haberi desteklemek için Suriye'nin Doğusunda IŞİD'e karşı mücadelenin yoğunlaştığı, ABD'nin bölgedeki müttefiki SDG'nin 30'dan fazla IŞİD'li teröristi yakaladığı belirtilmiştir. Haberde IŞİD'in bölgedeki etkinliğinin azaltıldığı ancak halen bir tehdit oluşturduğu ifade edilmiştir. Uzman görüşüne yer verilen haberde iç savaş nedeniyle ülkenin parçalanmış olması ve IŞİD'e karşı ortak bir mücadelenin verilmemesi Suriye'deki sorunların nedenleri olarak sunulmuştur. Ülkedeki iç savaşta ABD'nin ve bölgedeki müttefiklerinin rolü ile ilgili bilgi verilmezken terörle mücadeleyi sadece ABD ve müttefiklerinin verdiği vurgulanmıştır. Böylece VOA'daki haberlere göre terörle mücadele ABD'nin bölgedeki varlığına meşruiyet kazandırmaktadır.

VOA'daki haberlerde ele alınan konulardan biri Suriye'deki insani krizdir. BM'nin yaptığı açıklamalar ve hazırladığı raporların aktarıldığı haberlerde insanların

temel gıda maddelerine erişmekte zorlandığı, şartların her geçen gün daha da kötüye gittiği ve çocukların yüzde 90'ının insani yardıma muhtaç olduğu belirtilmiştir. Bu haberlerde başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerin Suriye'ye uyguladığı ambargoların temel gıda maddelerine erişimde herhangi bir olumsuzluğa neden olup olmadığıyla ilgili bir veri bulunmamaktadır.

Tablo 3.21: VOA'daki Suriye Devlet Başkanlığı Seçimi ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
26.05.2021	Çatışmaların 10'uncu Yılında Suriye'de Seçim	Suriye Cumhurbaşkanı Beşar Esat, dördüncü dönem devlet başkanlığı koltuğuna oturması beklenen genel seçimde, eskiden muhaliflerin kalesi olan kentlerden Duma'da oy kullandı. Duma 2018'de Batılı güçlerin hava saldırısıyla sonuçlanan şüpheli bir kimyasal saldırının da merkeziydi.
27.05.2021	Suriye Uluslararası Tepkiler Arasında Sandık Başına Gitti	Suriye'de iç savaşın başladığı 2011 yılından bu yana ikinci kez cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılıyor. Uluslararası kamuoyu ülkede seçimlerin adil bir ortamda yapılmadığı eleştirisinde bulunuyor. Seçimlere Cumhurbaşkanı Beşar Esat'ın haricinde iki aday daha katıldı. Esat, 2000 yılından bu yana ülkeyi yönetiyor. Beşar Esat, babası Hafız Esat'ın ardından ülkede cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmuştu.
28.05.2021	Suriye'de Seçimi Esat'ın Kazandığı Açıklandı	Suriye Devlet Başkanı Beşar Esat, düzenlenen seçimlerde oyların yüzde 95,1'ini alarak görevde dördüncü dönemini kazandı. Muhalifler ve Batılı ülkeler ise seçimin hileli olduğunu öne sürüyor.

VOA'daki Suriye ile ilgili haberlerde ele alınan konulardan biri de seçimlerdir. Seçimlerde Esad'ın rakiplerinin düşük profilli kişilerden oluştuğu belirtilmiş; Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere ve ABD'nin seçimlerin özgür ve adil olamayacağına dair açıklamaları da habere eklenmiştir. Ayrıca ilk haberde Esad'ın oy kullandığı yere daha önce kimyasal saldırıda bulunduğu da belirtilmiştir.

VOA, Arap medyasının Suriye genelinde Esad'ı ve seçimleri protesto görüntülerine yer verdiğini, BM sözcüsünün seçimlerin 2254 sayılı karara uymadan ve yeni bir anayasa oluşturulmadan yapıldığı açıklamasını aktarmıştır. Ayrıca Suriye'nin seçime uluslararası kamuoyunun tepkileri ve seçimlerin adil bir ortamda yapılmadığı yönündeki eleştirilerine de yer vermiştir. Haberde sadece BM ve

Türkiye'nin seçimlerle ilgili olumsuz açıklamalarına yer verilmiştir. Bunların dışında uluslararası tepkilerin hangi ülkelerden geldiği belirtilmediğinden haberde genelleme yapıldığı söylenebilir.

VOA'ya göre, BM'nin seçimlerin uluslararası gözetimde yapılması gerektiğine dair çağrısına uyulmamış ve BM barış sürecinden bağımsız olarak yapılmıştır. Kimliklerini gizleyen yetkililere göre Esad yönetimi devlet çalışanlarına oy kullanma talimatı vermiştir.

Türkiye'nin BMGK'nin 2254 sayılı kararına atıfla seçimlerin halkın hür iradesini yansıtmadığı ve gayrimeşru olduğuna dair görüşüne de yer verilmiştir.

Seçimlerle ilgili son haberde başlıkta seçim sonucu verilmiş, haber girişinde Batılı ülkelerin ve muhaliflerin seçimlerin hileli olduğuna dair açıklamaları öne çıkarılmıştır. Bunun yanında seçimlerle ilgili tek karşıt görüş haberin sonunda verilen Esad'ın oy kullandıktan sonra batılı devletlerin söylediklerine itibar etmediği, Suriye halkının söylediklerinin önemli olduğuna dair açıklamasıdır. Seçimlerle ilgili olumsuz açıklamalar başlıklar ve haber girişlerinde öne çıkarılırken Esad'ın bu açıklaması haberde geri planda bırakılmıştır.

3.7.6.2.Makro Yapı: Şematik Analiz

Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar

BBC Türkçe'deki haberlerde Suriye'deki iç savaşın mağdur ettiği insanlar, Suriye'de tutuklananlardan halen haber alınamaması ve işlenen savaş suçları ile Suriye Devlet Başkanlığı seçimleri sunulan ana olaylardandır.

Sonuçlar açısından bakıldığında BBC Türkçe'deki haberlere göre BM, Suriye'deki iç savaş süresince yapılan tutuklamalarda on binlerce insanın halen kayıp olduğunu tespit etmiş ve bu durumu raporlaştırmıştır. BM raporuna göre binlerce kişi tutuklandıktan sonra işkence görmüş, kötü muameleye maruz kalmış ya da öldürülmüştür. Haberin spotunda iç savaşta tutuklananların kaybolduğu ve bu kişilerden haber alınamadığı belirtilerek fail rejim olarak sunulmuştur ancak haberin devamında söz konusu raporda sadece rejimin değil tüm tarafların işlediği bu savaş ve insanlık suçlarının detaylandırıldığı belirtilmiştir.

İkinci haberde barışçı protestolara Esad rejiminin sert müdahalede bulunması Suriye'deki iç savaşı başlatan unsur olarak aktarılmış ancak dış müdahalelerle Suriye'deki ayrılıkçıların desteklenmesi, işgal edilen Suriye toprakları, ülke kaynaklarına diğer ülkeler tarafından el konulmasına dair bir bilgiye yer verilmemiş ya da bu tür veriler geri planda bırakılmıştır.

BBC Türkçe'deki devlet başkanlığı seçimleri ile ilgili haberlerde Esad'ın oyların %95'ini alarak dördüncü kez seçildiği belirtilirken seçime katılım oranının düşük olduğu, muhalefetin seçim sonuçlarını saçmalık olarak nitelendirdiği başlıktan verilerek öne çıkarılmıştır. Haberde AB, ABD, Türkiye ve BM'nin de seçim sonuçlarını tanımadığı aktarılmış, Esad'ın Batı'nın görüşünün değeri olmadığına dair açıklaması haberin sonunda verilmiştir.

DW Türkçe'deki Suriye ile ilgili haberler görüş ve değerlendirmelerden oluşmaktadır. İlk haberde ana olay İnsan Hakları izleme örgütünün Türkiye'ye yönelik ithamlarının aktarılmasıdır. Habere göre Türkiye'nin Suriye'de kontrolündeki bölgelerden 63 Suriyeliyi yasa dışı bir şekilde Türkiye'ye nakledip yargıladığı iddia edilmiştir. Haber, ithamlar ve tek taraflı açıklamalardan ibarettir; Türkiye'ye temsil hakkı tanınmamıştır.

DW Türkçe'deki diğer haberde ana olay, Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde yaptığı askeri operasyonların kapsamı ve nihai hedefi uzman görüşüyle irdelenmesidir. Habere göre Türkiye; Irak ve Suriye'de terörü tamamen bitirmek ve bölgedeki nüfuzunu artırmak istemektedir. Uzmanlar, terör örgütlerinin zayıfladığını ancak sadece operasyonların bu örgütleri tamamen bitirmek için yeterli olmadığı görüşündedir.

DW Türkçe'deki üçüncü ve son haberde ana olay Suriye'deki seçimler sonrası başlayacak yeni süreçte Şam yönetiminin ülkenin yeniden imarı için yeni müttefikler aramasıdır. Habere göre kazananı zaten belli olan seçimlerde adayların belirlenmesi, oyların sayımı rejimin kontrolünde olmasına rağmen Esad yönetimi, seçime meşruiyet kazandırma çabasıdadır. Ülkenin yeniden yapılandırılması için ise Rusya, Batılı devletlerin devreye girmesini istemekte, karşılığında mültecilerin Suriye'ye geri gönderilmesini teklif etmektedir.

Euronews'teki haberlerde ana olaylar Suriye'deki savaşın insanlar üzerindeki yıkıcı etkileri (insanlık dışı muameleye maruz kalma, g, yetersiz beslenme, olumsuz sağlık koşulları, eğitimden mahrum kalma vb.), ülkede devam eden çatışmalar/saldırıları, savaşa müdahil olan diğer ülkelerin tavır/tutum/açıklamalarıdır.

BM, yardım kuruluşları ve savaştan kaanlarla görüşen Euronews muhabirleri sıklıkla savaşın Suriyelileri sürüklediği dramı haberleştirmiş ve konunun insani boyutunu vurgulamıştır. Ülkede devam eden saldırılar/çatışmalar insani krizi derinleştirirken diğer ülkeler ve BM'nin Suriye ile ilgili politikaları da Euronews'in gündeminde olmuştur. Euronews'teki haberler iç savaştan etkilenen insanların yaşadığı drama odaklanmış, bu duruma neden olan etkenler göz ardı edilmiş ya da geri planda bırakılmıştır. Dahası Suriye'nin ve Suriyelilerin durumunda Batılı ülkelerin rolü ile ilgili bir bilgiye yer verilmemiştir.

Euronews'teki Suriye devlet başkanlığı seçimleri ile ilgili haberlerde Esad'ın seçimi kazanacağına kesin gözüyle bakıldığı ve seçimlerin sembolik olduğu, Batılı ülkelerin seçimleri meşru bulmadığı görüşleri yinelenmiş ve ne çıkarılmıştır.

IRNA'daki haberlerde ana olay Suriye'deki istikrarsız durum ve ambargolardır. IRNA'daki haberlere göre Suriye hükümetinin izni olmadan ülkede bulunan bazı yabancı güçler, ayrılıkçı gruplar, ülkenin bazı bölgelerindeki terörist gruplar güvenlik ve istikrar bozmakta, uluslararası barış ve güvenliği olumsuz etkilemektedir. Suriye'deki çatışmanın tek czm barışçıl yöntemlerdir. Başta ABD olmak üzere Suriye'ye yasa dışı yollarla gelen ve ülke topraklarını işgal edenler Suriye'den ayrılmalıdır. Ayrıca Suriye'ye uygulanan ambargolar tamamen kaldırılarak lkeye özellikle gıda ve ilaç girişine izin verilmelidir.

IRNA'daki haberlere göre İran güçlerinin Suriye'deki varlığının amacı, IşİD ve diğer terör örgütleriyle savaşmaktır. İran, Suriye hükümetinin isteği zerine Suriye'dedir ve Suriye halkı ve hükümeti istediği sürece orada olacaktır. İran ile Suriye arasında siyasi, kültürel ve ekonomik iş birliği artarak devam etmektedir.

SANA'daki haberlerde Batılı lkelerin Suriye'ye uyguladığı ambargolar, ABD'nin Suriye'deki varlığından ve eylemlerinden duyulan rahatsızlık ve seçimler ana olaylardandır.

Haberlerde sıklıkla ABD ve AB'nin uyguladığı ambargolar nedeniyle halkın temel ihtiyaç maddelerine ulaşmada güçlük çektiği, ekonomi ve hizmet sektörlerinin olumsuz etkilendiği belirtilmiştir. SANA'daki haberlere göre Suriye'ye uygulanan ambargolar yasa dışıdır. Suriye'deki insani durumun iyileştirilmesi için ambargolar hemen kaldırılmalıdır. İnsani yardım çalışmaları siyasileştirilmemelidir.

SANA'daki haberlere göre ABD, Suriye'nin ulusal kaynaklarını ve zenginliğini yağmalamakta, terör örgütlerini desteklemekte ve siyasi çözümü engellemektedir. Bu nedenle ABD, derhal Suriye topraklarından çekilmelidir.

Seçimlerin Suriye halkının anayasal ve egemenlik hakları olduğu yabancı akademisyen ve siyasilerden aktarılarak tekrarlanmıştır. Esad'ın seçim zaferinden sonra Rusya, Çin ve İran'ın tebrik mesajları haberlerde verilmiştir.

Sputnik'teki haberlerde sunulan ana olaylar; Suriye'ye uygulanan ambargolar, ABD'nin Suriye'ye karşı saldırgan tutumu ile ülkenin kaynaklarını yağmalaması ve seçimlerdir. Sputnik'teki haberlere göre Suriye'ye uygulanan yaptırımlar nedeniyle halk ekonomik zorluklarla mücadele etmekte, temel gıda malzemelerine ulaşmakta zorluk çekmektedir.

AB'nin Suriye'ye yönelik yaptırımları (Yaptırımlar kapsamında varlıklarına tedbir konulan 283 kişi, 70 kuruluş ve AB'ye seyahat yasağı bulunmaktadır) uzatma kararı almasının ardından Suriye Dışişleri Bakanlığı, AB'nin Suriye'ye karşı savaşın taraflarından biri olduğunu ve dökülen kanın sorumlusu olduğunu ifade etmiştir. Yaptırımların Suriye'ye karşı bir tür savaş haline geldiğinin vurgulandığı açıklamada, Suriyelilerin terörü ve terör destekçilerini yok ettiği, seçimlere yüksek katılım göstererek bağımsızlığını etkileme girişimlerini bertaraf ettiği belirtilmiştir.

Sputnik'teki haberlere göre Suriye Dışişleri Bakanlığı AB'nin yanlış ve yanıltıcı iddialarla Suriye'ye karşı düşmanca politika izlemeyi sürdürdüğünü, AB'nin Suriye'yi hedef alan terör örgütlerini desteklediğini ve Suriye'ye uyguladığı yaptırımlarla Suriyelilerin akan kanından ve çektiği acılardan sorumlu olduğunu ifade etmiştir.

ABD'nin Suriye'deki varlığının hukuka aykırı olduğu ve buna son verilmesi gerektiği belirtilen haberlerde, ABD'nin özellikle kuzeydoğudaki ayrılıkçıları destekleyerek Suriye genelinde istikrarın tesis edilmesini engellediği ifade edilmiştir.

Sputnik'teki haberlere göre; ABD'nin varlığı, Suriye hükümetinin özellikle IŞİD militanlarının yeniden aktif hale geldiği doğudaki çöllerde güvenliğini sağlamasını zorlaştırmaktadır.

Sputnik'te yinelenen haberlerden biri de Suriye halkının temel gıda maddeleri ve akaryakıt gibi ürünlerin eksikliğiyle mücadele ederken ABD'nin Suriye'den Irak'a her gün konvoylarla tahıl ve petrol kaçırmasıdır.

Sputnik'teki haberlerde ABD, Suriye'de işgalci, terörle mücadele çabalarını engelleyen, ülkenin içinde bulunduğu durumdan çıkmasını sağlayacak siyasi çözüm arayışlarını engelleyen, uyguladığı ambargolarla halkın temel gıda maddelerine ve ilaçlara erişimine engel olan, Suriye'nin petrol ve zenginliklerini bölgedeki müttefikleriyle yağmalayan hukuk dışı eylemlerin faili bir ülke olarak tasvir edilmiştir.

Sputnik'teki Suriye Devlet Başkanlığı seçimiyle ilgili haberlerde seçimlere halkın geniş katılım gösterdiği, seçimlerin Suriye anayasasına uygun olarak yapıldığı, başta Putin olmak üzere diğer ülke liderlerinin seçim zaferinden dolayı Esad'ı tebrik etmeleri öne çıkarılmıştır.

VOA'daki haberlerde ana olay; Suriye'deki IŞİD tehdidi ve Suriyelilerin yaşadığı zorluklar (savaşın insanlar üzerindeki olumsuz etkileri, göç, gıda sorunu) ve devlet başkanlığı seçimleridir.

VOA'daki haberlerde ABD'nin bölgedeki varlık sebebinin petrol değil IŞİD ile mücadele olduğu belirtilmiştir. Haberlerde IŞİD'in eskisi kadar etkili olmasa da hala mücadele edilmesi gereken bir tehdit olduğu belirtilmiştir. Trump dönemi politikalarının petrol odaklı olduğu belirtilmiş, Biden yönetiminin önceliğinin terörle mücadele olduğu vurgulanmıştır.

VOA'daki haberlerde Suriye'de devam eden insanlık dramı ile ilgili haberlere de yer verilmiştir. Artan gıda fiyatları nedeniyle halkın yeterli beslenemediği, çocukların yetersiz beslenme yüzünden yaşamını yitirdiği belirtilmiştir. 5 milyondan fazla Suriyelinin mülteci kamplarında yaşadığı haberlerde aktarılmış, bunun gerekçesinin Suriye'deki siyasi kriz olduğu belirtilmiştir.

VOA'daki haberlere göre seçimlerde düşük profilli adaylar Esad'a rakip olmuş, uluslararası tepkiler arasında seçime gidilmiştir. Esad, yeniden seçilerek seçimi

kazanmıştır. Muhalifler ve Batılı ülkeler seçimlerin hileli olduğunu belirtmiştir. Esad hükümeti ise seçimlerin meşru olmadığını söyleyenlerin Suriye'deki teröristleri finanse ettiğini belirtmiştir. VOA'daki haberlerde seçimlerle ilgili olumsuz tepki ve açıklamalar öne çıkarılırken Esad'ın açıklamaları haberin sonunda verilerek geri planda bırakılmıştır.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

BBC Türkçe'deki haberlerde Suriye'de tutuklandıktan sonra kaybolanlarla ilgili BM raporu, Suriye'deki iç savaşın onuncu yılı ve Suriye Devlet Başkanlığı seçimleri bağlam bilgisi olarak verilmiştir.

İç savaşta tutuklananların kaybolmasıyla ilgili raporun aktarıldığı haberde önce Esad'ın muhalefeti bastırmak için ölümcül güç kullandığı, bunun üzerine Esad'ın istifasını isteyen gösterilerin tüm ülkeye yayıldığı ve iç savaşa neden olduğu belirtilerek savaşı başlatanın Esad yönetimi olduğu belirtilmiştir. Raporun içeriğinin aktarıldığı bölümde ise Suriye'de tüm tarafların suç işlediği bilgisi geri planda bırakılmış, Suriye'deki rejimin işlediği öne sürülen savaş ve insanlık suçları öne çıkarılmıştır.

Suriye'deki iç savaşın onuncu yılında on önemli olayın aktarıldığı haberde konuyla ilgili ardalan bilgisine de yer verilmiştir. Habere göre savaşın dönüm noktaları ve önemli gelişmeler şunlardır: 30 Temmuz 2011'te Muhalifler, Özgür Suriye Ordusu'nu (ÖSO) kurmuş, ayaklanma iç savaşa dönüşmüştür. 14 Şubat 2013'te İran'ın Suriye'deki varlığı resmen duyurulmuş, savaşın seyri Esad lehine değişmiştir. 21 Ağustos 2013'te Şam kırsalında sarin gazı kullanılmıştır (bu bilginin kaynağı ABD'dedir). Ocak 2014'te IŞİD Rakka'yı ele geçirmiştir. Eylül 2014'te Kobani kuşatılmış ve ABD, IŞİD'e yönelik Suriye'deki ilk hava operasyonunu yapmıştır. 30 Eylül 2015'te Rusya savaşa doğrudan müdahil olmuştur. İç savaş ile birlikte göçmen krizi ortaya çıkmıştır. 4 Mayıs 2017'de çatışmasızlık bölgeleri ilan edilmiş ve muhalifler İdlib'e çekilmiştir. Aralık 2018'de ABD, IŞİD'in elinde toprak kalmadığını duyurmuştur. Rusya ve İran'ın desteğiyle ülke yönetiminde kalan Esad'ın yönetimden gitmesi öncelikli koşul olmaktan çıkmıştır.

DW'deki haberlerde bağlam İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Türkiye'ye yönelttiği suçlamalar, Türkiye'nin bölgedeki askeri operasyonları ve Suriye'deki seçimlerdir.

DW Türkçe'deki 3 Şubat 2021 tarihli haberde İnsan Hakları İzleme Örgütü, YPG üyeliğiyle suçlanan Suriyelilerin alıkonarak yasa dışı bir şekilde Türkiye'ye nakledildiğini ve keyfi yargılama süreçlerine tabi tutulduğunu iddia etmiş, BM İnsan Hakları Yüksek Komiserinin önceden yaptığı açıklama dayanak olarak gösterilmiştir. Açıklamada Suriye'de Türkiye ve SMO kontrolündeki bölgelerdeki suç ve şiddet olaylarının artışı ile ilgili uyarıda bulunulmuş, Türkiye'nin bölgedeki varlığından rahatsız olanların çeşitli suçlamalara maruz kaldığı bildirilmiştir. Haberde sadece Türkiye'ye yönelik suçlamalar detaylı olarak verilirken alternatif düşüncelere yer verilmemiştir.

Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde yürüttüğü askeri operasyonların aktarıldığı bir başka haberde Türkiye'nin bu operasyonlarla Irak ve Suriye sınırında amaçladıklarının neler olabileceğine dair uzman görüşleri aktarılmıştır. Buna göre Türkiye'nin Kuzey Irak'taki operasyonları PKK'yı sınır bölgesinden uzaklaştırmaktadır. Ancak askeri operasyonlar soruna kalıcı çözüm sağlayabilecek adımlar değildir, örgütün tabanı ve destekçileri var olmaya devam etmektedir. Bir başka görüşe göre Türkiye bölgede nüfuzunu artırmak ve kalıcı hale getirmek istemektedir. Operasyonlarda terör örgütlerinin geçişini engellemek ve ikmal hatlarını kesmenin amaçlandığı belirtilmiştir. Bu bölge İran yanlısı grupların da geçiş güzergahı olduğu için İran'ın operasyonlardan rahatsızlık duyduğu ifade edilmiştir.

Suriye'de yapılacak seçimler ve sonrasındaki sürecin değerlendirildiği 26 Mayıs 2021 tarihli haberde seçim sonuçlarının seçimler yapılmadan belli olduğu, Esad'ın rakiplerinin istihbarat servislerinin önerisiyle belirlendiği aktarılmıştır. Rusya ve İran'ın Suriye'deki savaşa müdahil olma süreçlerinin de aktarıldığı haberde (DW Türkçe'deki ardaan bilgisi bununla ilgili üç cümle ile sınırlıdır), iki ülke arasında Suriye ordusu, gizli servis ve Suriyeli milisler üzerinde daha fazla nüfuz sahibi olmak için rekabet yaşandığı görüşü dile getirilmiştir.

Euronews'teki haberlerde bağlam, İnsan Hakları Gözlemevi ve UNICEF'in yaptığı açıklamalar, hazırladıkları raporlar ile seçimlerdir. Euronews'teki haberlerde

on yıldır devam eden iç savaşta ülke nüfusunun yüzde 60'ının sağlıklı beslenemediği ve halkın açlık krizi ile karşı karşıya olduğu belirtilmiştir. İnsani kayıplar, ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalanlar, ülke dışına kaçarak sığınmacı olanlara dair veriler paylaşılmıştır. Savaş nedeniyle gıda fiyatlarının arttığı, okulların üçte birinin tahrip olduğu, hastanelerin yarısından fazlasının faaliyetlerine devam edemediği aktarılmıştır.

Euronews'teki Suriye Devlet Başkanlığı seçimleri ile ilgili haberlerde bağlam bilgisi olarak önce ABD, Almanya, İngiltere ve İtalya dışişleri bakanlarının seçimlerin meşruiyetinin olmadığına dair açıklamaları verilmiştir. Ardından seçim sonuçlarının açıklandığı, Esad'ın yeniden devlet başkanı seçildiği belirtilmiş ve seçimlerin sembolik olduğu yorumu tekrarlanmıştır. Euronews'te incelenen haberlerde ardalın bilgisine yer verilmemiştir.

IRNA'daki haberlerde bağlam Suriye'ye uygulanan ambargolar, İran ve ABD'nin Suriye'deki varlığı ve seçimlerdir. IRNA'daki haberlerde bazı ülkelerin askeri veya siyasi yöntemlerle amaçlarına ulaşamadıklarından ambargo uyguladıkları belirtilmiştir. Ambargoların iç savaştan dolayı kötü haldeki Suriye ekonomisini daha da kötü hale getirdiği, yasa dışı ve gayri insani olan ambargoların bir an önce sonlandırılması gerektiği haberlerde yinelenmiştir.

IRNA'daki haberlerde İran'ın Suriye hükümetinin davetiyle bu ülkede bulunduğu ve terörle mücadele ettiği; buna karşın ABD'nin Suriye'de işgalci olduğu, terörü desteklediği suçlaması yapılmış ve ABD'nin Suriye'den çekilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Seçimlerle ilgili haberlerde ise meşruiyet vurgusu yapılmış ve İran'ın Esad'ı seçim zaferinden dolayı kutladığı belirtilmiştir. IRNA'daki haberlerde ardalın bilgisine yer verilmemiştir.

SANA'daki haberlerde bağlam ABD'nin Suriye'deki varlığı ile ilgili Rus yetkililerin açıklamaları, ambargolar ve seçimlerdir. SANA'daki haberlerde başta Rus yetkililer olmak üzere ABD'ye yönelik suçlamalar tekraren verilmiştir. Rusya, Suriye'deki insani krizin çözümü için mücadele ederken ABD ve Batılı ülkeler sorunların nedeni olarak sunulmuştur. Buna göre savaş ve Suriye'nin içişlerine müdahale Suriye'de büyük insanlık dramlarına, büyük maddi kayıplara ve zararlara

yol açmıştır. Suriye’deki krizin ve yaşanan acının sorumlusu Batılı ülkelerdir. Çünkü Batılı devletler terör örgütlerini silahlandırmış, finanse etmiştir.

SANA’daki seçimlerle ilgili haberlerde halkın kendi iradesiyle devlet başkanını seçmesinin anayasal hak olduğu, diğer ülkelerden akademisyen ve politikacılardan aktarılmıştır. Seçimlere halkın yüksek katılımı, diğer ülkelerin seçim güvenliği ve meşruiyetiyle ilgili destek mesajlarına yer verilmiştir.

Sputnik’teki haberlerde ABD’nin Suriye’deki varlığı ve eylemleri, ambargolar ve seçimler bağlam bilgisi olarak verilmiştir. Sputnik’teki haberlerde Suriye’deki ABD varlığı ve Suriye’ye uygulanan ambargolar sıklıkla konu edilmiş ve her iki konu bağlam bilgisi olarak haberlerde yer almıştır. ABD’nin IŞİD’e karşı mücadele adı altında Suriye’de askeri operasyon başlattığı, YPG/PYD desteğiyle Suriye’nin en büyük petrol ve doğalgaz yataklarının olduğu bölgeleri kontrol altına aldığı belirtilmiştir. Esad’ın ABD’nin Suriye’deki eylemlerini devlet haydutluğu olarak nitelendirmesi, ABD’nin çaldığı petrolü tankerlerle Irak’a kaçırdığı aktarılmıştır.

Sputnik’teki haberlerde Suriye’deki insani sorunların ABD yaptırımları ve ABD’nin Fırat’ın doğusunu kontrol altında tutmasından dolayı derinleştiği, Suriye’nin yeraltı zenginliklerinin yağmalanmasından elde edilen gelirle bölücülüğün teşvik edildiği Rus yetkililerin beyanlarından aktarılmıştır. Ayrıca ABD ile bazı Avrupa ülkelerinin Suriyeli sığınmacıların ülkelere dönmelerini engellediği, toplanan yardımların Suriye’deki eğitim, enerji ve gıda tedarikinin iyileştirilmesi için değil farklı ülkelerdeki sığınmacıların oralarda kalmaları için mülteci kamplarına gönderildiği iddia edilmiştir.

Sputnik’teki seçim ile ilgili haberlerde Suriye halkının seçimlere yüksek katılım gösterdiği, seçimlerin meşruiyetini Suriye anayasasının temin ettiği belirtilmiştir. Seçimin ardından Putin’in Esad’ı tebrik ettiği, AB’nin seçim sonuçlarını tanımayarak yaptırımları uzatma kararı aldığı aktarılmıştır.

VOA’daki haberlerde ABD’nin Suriye’de bulunma nedeni, Suriye’de savaşın neden olduğu insani kriz ve seçimler bağlam bilgisi olarak sunulmuştur. VOA’daki kısıtlı ardaan bilgisine göre Suriye’de iç karışıklıkların 2011 yılının mart ayında Esat’a karşı barışçı protesto gösterilerine hükümet güçlerinin müdahalesiyle başladığı, sonrasında ülkenin korkunç bir savaşa itildiği belirtilmiştir. Başta BM olmak üzere

uluslararası toplumun çabaları, 11'inci yılına giren iç savaşı sonlandırmaya yetmemiştir. İç savaş sürerken IŞİD, Suriye'nin bazı bölgelerini işgal etmiştir. Hükümet güçleriyle muhalifler hem birbirleriyle hem de IŞİD'le çatışmıştır.

Suriye'deki iç savaşa, ABD, Rusya, İran, İsrail ve Türkiye gibi çok sayıda ülke farklı zamanlarda dahil olmuştur. Milyonlarca Suriyeli ülke dışına kaçmış, milyonlarcası da yerlerinden edilmiştir. Ülke nüfusunun yarıdan fazlasının aç kalma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu, pandemiyle birlikte halkın durumunun daha da zorlaştığı BM'den aktarılmıştır.

BMGK'nin kararına göre ateşkes sağlanıp anayasa komisyonu kurulmasına karar verilmiş ancak nihai çözüme varılamamıştır. Astana Anlaşması ile çatışmaların sona erdirilmesi amaçlanmış ancak yine sonuç alınamamıştır.

VOA'daki haberlerde Suriye'de yaşanan ekonomik krizden dolayı gıda fiyatlarının arttığı, yükselen fiyatlardan dolayı halkın temel gıda maddelerine erişemediği, yetersiz beslenmeden dolayı çocuk ölümleri görüldüğü BM yetkililerinden aktarılmıştır.

Haber Kaynakları

BBC Türkçe'deki haberlerde başvurulmuş kaynaklardan bazıları Suriye Devlet Başkanı Esad, BM ve Suriye Anayasa Mahkemesidir. BBC Türkçe'deki haberlerde anonim kaynaklara da başvurulmuştur.

BM yetkilileri, seçimin ülkede iç savaşı bitirecek siyasi süreçlerin başlatılması... (BBC Türkçe, 3 Mayıs 2021).

ABD basınına konuşan üst düzey bir Beyaz Saray yetkilisi... (BBC Türkçe, 17 Haziran 2021).

Reuters, Anadolu Ajansı (AA) ve İran İşçi Haber Ajansı (ILNA) BBC Türkçe'de referans gösterilen haber ajansları ve gazetelerdir.

BBC Türkçe'deki seçimle ilgili haberlerde eşit düzeyde olmasa da her iki tarafa da temsil hakkı verilmiştir. Suriye yönetimi ile ilgili eleştiri, olumsuz görüş ve açıklamalar öne çıkarılırken Suriye yönetiminin açıklamaları geri planda bırakılmıştır.

DW Türkçe'deki haber kaynaklarından bazıları İnsan Hakları İzleme Örgütü, BM, ABD'de yer alan düşünce kuruluşlarından Dış Politika Araştırma Enstitüsü, Berlin merkezli Uygulamalı Türkiye Araştırmaları Merkezi Suriyeli Kadınlar Barış Forumu ve Orta Doğu uzmanlarıdır. DHA ve AFP, DW Türkçe'deki haberlerde yararlanılan haber ajanslarıdır.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Türkiye'yi, Suriye'de kontrolü altındaki bölgelerdeki Suriyelileri yasa dışı bir şekilde Türkiye'ye naklederek yargılamakla, kötü muameleyle suçladığı haberde örgütün ithamlarına yer verilmiş ancak konunun hedefindeki Türkiye'ye temsil hakkı tanınmamış, farklı görüşlere yer verilmemiştir.

Türkiye'nin Irak'ın kuzeyine düzenlediği askeri operasyonlarla ilgili haberde Türkiye'nin açıklamalarına yer verilmiş, konuyla ilgili uzman görüşleri aktarılmıştır.

26 Mayıs 2021 tarihli, *Şam ülkenin yeniden imarı için müttefik arıyor* başlıklı haberde Suriye yönetimine, Rusya'ya, İran'a yöneltilen eleştiri ve ithamlara yer verilmiş ancak bu ülkelere temsil hakkı tanınmamış, alternatif düşüncelere yer verilmemiştir.

Euronews'teki haber kaynaklarından bazıları UNICEF, Almanya'da faaliyet gösteren Welthungerhilfe adlı yardım kuruluşu, İngiltere merkezli Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, ABD Dışişleri Bakanlığı, Suriye Meclis Başkanı Sabbağ'dır. AA, AP haberlerde referans gösterilen haber ajanslarındandır.

IRNA'daki haber kaynaklarından bazıları İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, İran Dışişleri Bakanı Mohammad Cevad Zarif, İran'ın BM Daimi Temsilcisi Mecid Tahhti Revançi, İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Ali Asger Hacı'dır. IRNA'daki haberlerde sadece İranlı ve Suriyeli devlet görevlilerin açıklamalarına yer verilmiştir. İtham edilen ülkelere, kurumlara ve kişilere temsil hakkı tanınmamıştır.

SANA'daki haber kaynakları Suriye devlet görevlileri ve Suriye yönetimini destekleyen devletlerin görevlileri/temsilcileridir. Rus devlet görevlileri SANA'daki haberlerde en fazla konu edilen kaynaklardır. Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Zaharova, Kremlin sözcüsü Peskov, Rusya'nın Birleşmiş Milletler'deki daimi temsilcisi Nebenzya, Rusya Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Verşinin SANA'da haber kaynaklarından bazılarıdır.

SANA'daki haberlerde Rusya'nın ardından en fazla haber kaynağı İranlı devlet görevlileri olmuştur. Bunlardan bazıları İran Cumhurbaşkanı Hassan Ruhani, İran Dışışleri Bakanı Muhammed Zarif, İran İslam Devrimi Lideri Hamaney, İran'ın BM'de daimi büyükelçisi Taht Ravanji'dir.

Suriye ve Çin'in devlet görevlileri Rusya ve İran'ın ardından SANA'daki haber kaynaklarıdır. Ayrıca BM Genel Sekreteri ile Rusya, İran, Çin, Suriye, Küba'nın BM Daimi Temsilcileri, Slovak ve Çek akademisyenler ile politikacılar da haber kaynaklarındandır.

SANA'daki haberlerde sadece Suriye devletinin ideolojisi ve dış politikasını yansıtan ve/veya destekleyen içeriklere yer verilmiş, karşıt görüş ve bakış açılarına temsil hakkı tanınmamıştır.

Sputnik'teki haberlerde başvuru kaynaklar çoğunlukla Rus resmi kurumları ve görevlileridir. Suriye resmi kurumları ve Suriyeli devlet görevlileri (Suriye Dışışleri Bakanlığı, Suriye Dışışleri Bakanı, Suriye'nin Rusya Büyükelçisi)'ne yer verilmiştir. Karşıt ideoloji ve dış politikaya sahip görüşlere (ABD'nin BM Daimi Temsilcisi Yardımcısı Mills) kısıtlı da olsa yer verilmiş, açıklamalar nötr ve olumsuz olarak sunulmuştur.

Rusya Devlet Başkanı Putin, Kremlin Sözcüsü Peskov, Rusya Savunma Bakanlığı, Rusya Dışışleri Bakanı Lavrov, Rusya Dışışleri Bakan Yardımcısı Verşinin Sputnik'teki haber kaynaklarındandır. Sputnik'teki haberlerde AA, SANA, Reuters, AFP, El Cezire ve Suriye devlet televizyonu Syria TV'den de içerik alınmıştır.

VOA'daki haberlerde ABD devlet kurumlarına, resmi görevliler ile ABD'nin iş birliği yaptığı bölgesel unsurlara, BM, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) gibi uluslararası kuruluşlara haber kaynağı olarak başvurulmuştur. VOA'daki haberlerde ABD ideolojisi ve dış politikasının yanı sıra eşit olmasa da karşıt düşüncelere de yer verilmiştir.

ABD Dışışleri Bakanlığı, ABD Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Price, ABD Savunma Bakanlığı, Pentagon Sözcüsü Kirby, ABD Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi Thomas-Greenfield, İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (HRW), SDG VOA'daki haber kaynaklarındandır. Bunların yanı sıra haberlerde anonim kaynaklar

da kullanılmıştır. VOA'daki haberlerde AP, Reuters, New York Times ve RIA'dan alınan veriler de kullanılmıştır.

3.7.6.3.Mikro Yapı Analizi

Sentaktik Çözümleme ve Sözcük Seçimi

BBC Türkçe'deki BM raporuna yer verilen haberde Suriye'deki iç savaşta tutuklananlardan on binlercesinin halen kayıp olduğu aktarılmıştır. Tutuklananlara işkence edildiği, cinsel istismarda bulunduğu ya da tutuklananların öldürüldüğü belirtilmiştir. Suriye hükümetine atfedilen suçlar detaylı olarak anlatılırken, cihatçı Heyet Tahrir el-Şam örgütü tarafından yapılan işkencelere kısaca yer verilmiş, böylece bir terör örgütüyle Suriye hükümeti benzer yöntemler uygulayan, savaş suçu işleyen yapılar olarak sunulmuştur. Burada eksik olan, rejime karşı savaşan muhalif grupların, Suriye'deki yabancı devletlerin veya onların desteklediği bölgesel güçlerin benzer eylemlerine yer verilmemesidir. Raporda savaşın tüm taraflarının işlediği suçlara yer verildiği belirtilmiş ancak sadece Suriye rejiminin işlediği suçlar detaylı olarak aktarılmıştır. Suriye rejiminin olumsuz eylemleri öne çıkarılırken Batılı devletlerin veya iş birliği yapılan bölgesel grupların olumsuz eylemlerinden hiç bahsedilmemiştir.

BBC Türkçe'de Suriye'deki seçimlerden önceki haberlerde seçimin gayrimeşru olduğu, Batılı ülkeler, Türkiye ve BM'nin seçimi tanımadığı, Türkiye'nin Suriye'de desteklediği Özgür Suriye Ordusu (ÖSO)'nun seçimi *"ülkedeki suç rejimini yeniden oluşturmaya yönelik mutsuz bir çaba"* olarak nitelendirdiği aktarılmıştır.

ABD'nin BM temsilcisinin, seçimlerin özgür ve adil olmayacağı, Esad rejimini meşrulaştıramayacağı beyanı doğrudan aktarılmıştır. BM yetkililerinin seçimlerin şeffaf ve hesap verilebilir yöntemlerle yapılmadığı yönündeki açıklamasına haberde yer verilmiştir. Seçimlerin BMGK kararlarına uyulmadan yapıldığı, Türkiye'deki sığınmacılara oy hakkı verilmediği, hür ve adil olmadığı için seçim sonuçlarının Türkiye tarafından tanınmayacağına dair Dışişleri Bakanlığının yaptığı açıklamaya da yer verilmiştir. Suriye yönetiminin seçimlerle ilgili değerlendirmesi ise bir cümle ile sunulmuştur:

Suriyeli yetkililer ise ABD ve Batılı müttefiklerini, yaptırımlarla Esad yönetimini devirmeye çalışmakla suçluyor (BBC Türkçe, 3 Mayıs 2021).

Seçimi %95,1 ile Esad kazanmasının ardından BBC Türkçe'nin haber başlığında seçim sonucu duyurulmuş, muhalefetin seçimler için "saçmalık" dediği aktarılmıştır. Fransa, Almanya, İtalya ve İngiltere Dışişleri Bakanları ile ABD'nin seçim öncesi yaptıkları yazılı açıklama tekrar verilmiş, bazı ifadeler doğrudan aktarılmıştır.

...seçim öncesi ortak yazılı açıklama yayımlayıp oylamanın "meşru olmadığını" ifade etti... (BBC Türkçe, 28 Mayıs 2021).

Suriye Müzakere Komisyonu sözcüsü Yahya el Aridi, "Bu, siyasi sürecin öldürülmesi için Rusya ve İran'ın yardımıyla hükümetin bir kararıydı. Bu zorbalık yönetiminin devamıdır" dedi (BBC Türkçe, 28 Mayıs 2021).

Seçimden sonra Esad'ın konuyla ilgili yaptığı değerlendirme bir cümle ile verilmiştir.

Esad, Çarşamba günü oy kullanırken yaptığı açıklamada "Batı'nın görüşünün değerinin sıfır olduğunu" söylemişti (BBC Türkçe, 28 Mayıs 2021).

Böylece, Suriye'deki seçimler *saçmalık, özgür ve adil olmayan, gayri meşru* olarak nitelendirilerek Batılı ülkelerce kabul edilmemiştir. Rusya ve İran'ın Suriye hükümetine yardımıyla siyasi sürecin öldürüldüğü ifade edilmiştir. Seçim öncesi ve sonrasında Suriye yönetimine birer cümle ile temsil hakkı tanınmıştır.

BBC Türkçe'deki haberlerde başlıktan metindeki haber kaynaklarına, cümlelerden sözcük seçimlerine, ajansın ideolojik duruşu açık biçimde ortaya konmuştur.

DW Türkçe'de İnsan Hakları İzleme Örgütü direktör yardımcısının, Türkiye'ye yönelik ithamları aktarılmıştır. Haberde Türkiye, Suriye'de işgalci, kendi güçleri veya bölgede iş birliği halinde olduğu SMO muarızlarına keyfi göz altı yapan, kötü muamele eden; cinayet, adam kaçırma, mülke el koyma gibi suçlar işleyen ya da işlenmesine göz yuman bir ülke olarak sunulmuştur. Türkiye'ye yönelik ithamlar detaylı olarak aktarılırken Türkiye'nin konuyla ilgili açıklaması olup olmadığı, varsa neler söylendiğine yer verilmemiştir. Ayrıca haberde örgütün anılan raporu herhangi bir teyit mekanizmasından geçirilmeden gerçek olarak kabul edilmiş, Türkiye olumsuz eylemlerin faili olarak sunulmuştur.

Suriye’deki seçimle ilgili DW haberinde sadece Suriye hükümetine yöneltilen eleştirilere yer verilmiştir. Adayların sembolik olduğu, seçim sonucunun zaten belli olduğu, tüm seçim sürecinin rejim tarafından kontrol edildiği, rejimin seçimlere meşruiyet kazandırma çabasında olduğu aktarılmıştır.

Esad’ın Rusya ve İran sayesinde savaşta askeri olarak galip geldiği, mevcut şartlarda siyasi bir çözüme ihtiyaç duymadığı görüşü aktarılmıştır. Esad’ın, iktidarda kalmasını sağlayan ülkeleri ödüllendirmek istediği, bu ülkelerinse Suriye’deki kaynakları ganimet olarak gördüğü belirtilmiştir. Suriye’nin Putin’in ipoteği altında olduğu, IŞİD tehlikesi devam ettiği için ülkede güvenlik sorunu olduğu ifade edilmiştir. Ülkede altyapı ve ekonominin çöktüğü, rejimin kontrol ettiği yerlerde insani yardım ihtiyacının her gün daha da arttığı belirtilmiştir. Temel gıda maddelerine, akaryakıtta ulaşmada insanların güçlük çektiği, ülkenin yeniden imarı için Rusya ve Suriye yönetiminin Batılı ülkelerin rol almaları gerektiği değerlendirilmiştir.

DW Türkçe’deki haberde tek taraflı olarak yapılan bu eleştirel değerlendirmeler ayrıntılı olarak aktarılmış ancak karşı tarafa temsil hakkı tanınmamıştır. Seçimlerle ilgili yaklaşımda Batılı ülkelerin tavrı referans alınmış, Suriye’nin başka ülke standartlarını neden benimsemek zorunda olduğu açıklanmamıştır. Ülkede terör riskinin devam etmesinde, altyapı ve ekonominin çökmesinde Batılı ülkelerin askeri operasyonlarının neden olduğu yıkımın payına değinilmemiştir. Temel gıda maddelerine erişimde ciddi güçlükler çekilmesinde ülkeye uygulanan yaptırımların etkisi olup olmadığına dair bir değerlendirme yoktur. Son olarak petrol zengini bir ülkenin vatandaşlarının akaryakıt bulmakta zorluk çekmesi ile ülkenin petrol sahalarının olduğu bölgelerde ABD destekli SDG olması arasında herhangi bir nedensellik kurulmamıştır.

Euronews’teki haberler Suriye’deki iç savaşın mağdur ettiği insanların hikayelerine odaklanmıştır. Haberlerde STK ve uluslararası kuruluşların hazırladığı raporlara ve temsilcilerinin açıklamalarına geniş yer verilmiştir. Suriye’deki insanların yaşadığı mağduriyet ile ülkenin her yönden yıkımından Suriye rejimi ile rejimi destekleyen Rusya ve İran sorumlu tutulmuştur.

Merkezi İngiltere’de olan Suriye İnsan Hakları Gözlemevi’nin raporuna göre Esad yönetimine karşı başlatılan protestoların acımasızca bastırılmaya çalışılmasıyla çıkan iç savaşta 159 bin sivil hayatını kaybetmiştir. Rapora göre çoğu sivilin ölüm nedeni Suriye hükümet güçleri ve müttefiklerinin saldırılarıdır.

Euronews’teki haberlerde insan hakları gruplarından aktarılanlara göre Suriye’de tutuklanan on binlerce kişi yargılanmadan yıllarca hapsedilmiştir, pek çok şehirde rejimin keyfi uygulamaları sürmektedir. Arap Baharı’nda insanların ayaklanmasının en önemli nedenlerinden birinin gizli polis teşkilatı olduğu belirtilmiş, bu yapının 100 binden fazla insanı alıkoyduğunun, bu insanlara işkence ettiğinin ve öldürdüğünün düşünüldüğü belirtilmiştir.

Suriye yönetimi ile anlaşmak zorunda kalan şehirlerde yeniden yapılanmaya bütçe ayrılmadığı, elektrik, su ve internet hizmetinin çok az olduğu, ülkenin para biriminin değer kaybetmesinden dolayı gıda fiyatlarının çok arttığı belirtilmiştir.

Euronews’te Rus insan hakları savunucularının hazırladığı rapor da aktarılmıştır. Rapora göre Beşar Esad, Rusya’nın desteğiyle güçlenmiş ve ülkenin çoğunda kontrolü geri almıştır. Rusya 2015’ten beri Suriye’de olsa da Rusların büyük bir bölümü Suriye’deki insan hakkı ihlalleri ve savaş suçlarından haberdar değildir. Yine aynı rapora göre Suriye hükümeti, Rus güçlerin desteğiyle ya da kendi güçleriyle yaptığı askeri harekatlarda ayırım gözetmeden saldırmaktadır. Bu da sivil kayıpların artmasına neden olmaktadır.

BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri’nin Suriye’de rejimin işlediği savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçların hesabının sorulması, kayıp insanların izinin sürülmesi ve sorumlulara gereken cezaların verilmesi yönündeki açıklamaları da Euronews’te verilmiştir.

Euronews’teki Suriye ile ilgili haberlerin odağındaki bir diğer konu seçimlerdir. Seçimlerin sembolik olduğu yinelenmiş, Batılı ülkelerin seçimlerin adil ve özgür bir ortamda yapılmadığı için meşruiyeti olmadığına dair açıklamaları ile Suriye Dışişleri Bakanının seçimi *"Amerika'daki seçimlerden 1000 kat daha iyi"* olarak tanımladığı aktarılmıştır.

IRNA’daki haberlerde yabancı güçlerin Suriye’yi terk etmeleri gerektiği İranlı devlet görevlilerinden aktarılmıştır. İran, kendi askeri gücünün Suriye’deki varlığının

Suriye hükümetinin izni hatta isteğiyle olduğunu açıklamıştır. İran askeri güçlerinin Suriye'deki varlık amacının terör örgütleriyle savaşmak olduğu belirtilmiştir.

IRNA'daki haberlerde İranlı devlet görevlileri Suriye hükümetinin ABD'nin ekonomik yaptırımları karşısında başarılı olduğu ancak ABD'nin gıda ve tıp alanında da ambargo uygulayarak Suriye halkını temel gıda maddeleri ve aşıdan mahrum bıraktığı aktarılmıştır.

BM Güvenlik Konseyi toplantısında konuşan İrşadi, "Onlarca yıldan beri zalimce ambargolara maruz kalan bir ülke olarak gıda ve ilaç ambargolarını mahkum ediyoruz ve bunları sorumsuzca yasa dışı ve ahlak dışı olarak görüyoruz." dedi (IRNA, 24 Haziran 2021).

IRNA'daki haberlerde, Suriye'deki seçimlerin başarılı bir şekilde düzenlendiği, halkın yüksek katılımının olduğu ve ülkede barışın, huzurun ve istikrarın tesisi için önemli bir adım olduğu ifade edilmiştir.

BM, Türkiye ve Batılı devletler seçimlerin şeffaf, adil ve tarafsız olmadığı için meşru olamayacağını dolayısıyla seçim sonuçlarını tanımadıklarını açıklarken İran, Suriye halkının kendi kaderini kendisinin belirlediğini belirtmiş, seçimlerin meşruiyetine vurgu yapmıştır.

Açıklamada, "İran, Suriye halkının kendi kaderini yabancı müdahalesi olmaksızın belirleme yönündeki kararına saygı duymakta ve Cumhurbaşkanı Esad'ın bu seçimlerdeki zaferini kendileri ve Suriye halkına tebrik etmektedir." dedi (IRNA, 27 Mayıs 2021).

Bakanlık tarafından yapılan açıklamada bu seçimlerin başarılı şekilde düzenlenmesi ve Suriye halkının geniş katılımının barış, istikrar, huzur ve o ülkenin yeniden imarı için önemli adım olduğu ifade edildi (IRNA, 27 Mayıs 2021).

SANA'daki haberlerde ABD'nin bölgedeki varlığının gayrimeşru ve yasa dışı olduğu vurgulanmış, ABD'nin bölgedeki terör örgütlerini desteklediği ve teşvik ettiği, Suriye'nin ulusal kaynaklarını yağmaladığı iddia edilmiştir.

Rusya, Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye topraklarındaki askeri varlığının yasadışı olduğunu yineledi (SANA, 3 Haziran 2021).

Lavrov, ABD'nin Suriye'deki bölgeleri işgaliyle ilgili olarak, bu işgalin petrol ve doğalgaz kaynaklarını talan ettiğine ve bunların mali gelirlerini “oradaki ayrılıkçı eğilimleri artırmak ve Suriye devletinin birliğini bozmak” için kullandığına dikkat çekti. (SANA, 21 Haziran 2021).

SANA'daki haberlerde, ABD'nin verdiği taahhütleri yerine getirmediği, uluslararası hukuka, BM kararlarına saygı duymadığı buna karşılık Rusya'nın uluslararası konulardaki tavrının net olduğu, ihtilafların çözümüne aktif katkı sağlayacağı ve diyalog arayışında olacağı aktarılmıştır.

SANA'da yer alan seçimle ilgili haberlerde, Suriye halkının ülkelerinin geleceğine kendilerinin karar vermelerinin anayasal ve egemenlik hakkı olduğu, istikrarın artması için önemli bir adım olduğu ifade edilmiştir. Batılı ülkelerin seçimleri gayrimeşru olarak nitelendirmesi içişlerine müdahale çabası olarak değerlendirilmiştir. Özellikle Rusya'nın Batılı ülkelere verdiği tepki haberlerde aktarılmış, kimsenin Suriye halkına kimi hangi şartlarda seçeceklerini dikte etme hakkı olmadığı belirtilerek Esad'ın seçimi ezici bir üstünlükle kazandığı vurgulanmıştır.

SANA'daki haberlerde Rusya, İran ve Çin'in tebrik mesajlarına yer verilmiştir. Tebrik mesajlarında Esad'ın kesin zaferine vurgu yapılmış; seçimlerin başarılı bir şekilde yapıldığı, halkın geniş katılımının önemli olduğu, ülkede barış ve istikrarın sağlanmasında seçimlerin önemli bir adım olduğu belirtilmiştir. Mesajlarda halkın kendi liderini kendi iradesiyle seçtiği ve kararına saygı duyulması gerektiği de ifade edilmiştir.

İran Dışişleri Bakanlığı, “İran, Suriye halkının kararına saygı duyuyor ve ülkelerinin geleceğini herhangi bir dış müdahale olmaksızın belirleme hakkını destekliyor ve Cumhurbaşkanı Esad'ı bu seçimlerdeki kesin zaferi için tebrik ediyor” ifadeleri ekledi (SANA, 28 Mayıs 2021).

Çin, Cumhurbaşkanı Beşşar el Esad'ın Suriye Arap Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı seçilmesi vesilesiyle Suriye'yi tebrik etti. (SANA, 28 Mayıs 2021).

Sputnik'teki haberlerde ABD'nin bölgedeki varlığı olumsuzlanarak aktif cümlelerle verilmiştir. ABD'nin Suriye'de işgalci olduğu, Suriye'nin doğal kaynaklarını çaldığı, yağmaladığı ve ayrılıkçı örgütleri destekleyerek meşru yönetimin egemenliğini yeniden sağlamasını engellemeye çalıştığı iddia edilmiştir.

Rusya ve Suriye: ABD, BM'nin insani yardımlarını militanlara veriyor (Sputnik, 1 Mart 2021).

Şam, Amerikan askerlerinin ülke topraklarındaki varlığını “işgal ve petrol hırsızlığı amacıyla devlet korsanlığı” olarak nitelendirmişti (Sputnik, 23 Mart 2021).

Suriye'deki seçimlerin ele alındığı Sputnik haberlerinde, halkın seçime yüksek katılımı vurgulanmıştır. Seçim tarihinin belli olmasının ardından halkın çeşitli etkinliklerle seçimi kutladığı, iç ve dış saldırılara rağmen demokratik düzeni sürdürme kararlılığı aktarılmıştır.

ABD'nin desteklediği SDG'nin kontrolündeki bölgelerde seçime izin vermediği, halkın oy kullanmasını engellediği belirtilmiştir. Bunun yanında yurt dışında sandık kurulacak ülkeler sıralanmış, Suriye rejimin seçime katılıma verdiği önem anlatılmaya çalışılmıştır.

Batılı ülkelerin seçimlerin adil ve özgür bir ortamda yapılamayacağı için meşruiyetinin olmadığına dair açıklamaları “iddia” olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca Rus akademisyenden aktarımla seçim meşruiyetinin dış gözlemcilerin görüşüyle değil, ülkenin bağımsız Anayasası ile temin edileceği belirtilmiştir.

Halk desteği, halkın demokratik düzeni devam ettirme kararlılığına yapılan vurgu ve Esad'ın seçimle ilgili değerlendirmesinin haberin hemen başında verilmesi Sputnik'in ideolojik yaklaşımının göstergesidir.

Seçimin ardından Rusya ve Çin Devlet Başkanlarının Esad'a gönderdiği tebrik mesajlarına da yer verilmiştir. Putin mesajında Esad'ın seçim başarısını kutlamış, sonraki süreçte Rusya'nın Suriye'ye ülkedeki krizin çözümü, terörle mücadele ve ülkenin yeniden inşasında destek vermeye devam edeceğini ifade etmiştir. Şi de Esad'ı seçim zaferinden dolayı kutlamış, Çin'in Suriye'yi desteklemeye devam edeceğini belirtmiştir.

VOA'daki haberlerde ABD'nin Suriye'de bulunma nedeninin IŞİD ile mücadele olduğu resmi görevlilerden aktarılmıştır. IŞİD'in güç kaybettiği ancak hala tehdit olmaya devam ettiği belirtilen haberlerde ABD destekli SDG'nin bölgede operasyonları yoğunlaştırdığı ifade edilmiştir. Haberlerde yapılan operasyonlara dair

detaylara yer verilmiş, sahadaki güçlerin verdiği bilgiler ve yaptığı değerlendirmeler aktarılmıştır.

Pentagon sözcüsü, ABD'nin Suriye'deki görevinin IŞİD'in alt edilmesi olduğunu söylemiş, ABD'li bir firmanın Suriye petrolünün çıkarılması için SDG ile çalışmaya başlamasıyla ABD güçlerinin sürece müdahil olmadığını, oradaki bir firmayı destekleme yetkilerinin olmadığını belirtmiştir. Ancak haberin devamında birliklerin petrol sahalarının yakınlarındaki sivilleri koruduğunu bunun istisnai bir durum olduğunu belirtmiştir. Haberde bölgedeki petrol sahalarının önemli bir bölümünün ABD'nin müttefiki olan SDG kontrolünde olduğu ve SDG'nin petrolden gelir elde ettiği belirtilmiştir. Ayrıca bir ABD firmasının bölgedeki petrolü çıkarmak, işlemek ve satmak için Kürtlerle anlaşma imzaladığı bilgisi de verilmiştir.

VOA'daki haberlerde Suriye'deki seçimde rejimin, oy kullanılması için büyük gösteriler yaptırdığı ve Esad'ın kamu görevlilerine oy kullanma talimatı verdiği belirtilmiştir. Seçimlerin uluslararası gözlemcilerin katılımı ve yeni bir anayasayı öngören BM barış sürecine sadık kalınmadan yapıldığı ifade edilmiştir. Türkiye'nin seçimi tanımayacağına dair açıklaması ile AKP yönetiminin desteklediği grupların idaresindeki İdlib'in kuzeybatısında seçimlerin tiyatro olarak nitelendirildiği ve protesto gösterileri düzenlendiği belirtilmiştir.

VOA'daki haberlerde ABD destekli Kürt birliklerinin halkın sandığa gitmesini engellediği bilgisi verilmiş, Esad'ın açıklamaları kısa da olsa aktarılmıştır. Ancak seçimlerin adil, şeffaf ve özgür olmadığı yönündeki açıklamalara daha fazla yer verilmiş, bu yöndeki görüşler başlık ve haber girişlerine taşınmıştır.

Suriye Uluslararası Tepkiler Arasında Sandık Başına Gitti (VOA, 27 Mayıs 2021).

Uluslararası kamuoyu ülkede seçimlerin adil bir ortamda yapılmadığı eleştirisinde bulunuyor (VOA, 27 Mayıs 2021).

Esad hükümeti, seçimin on yıldır devam eden ve yüzbinlerce insanın ölümüne ve 11 milyon insanın yani nüfusun yaklaşık yarısının evlerinden olmasına rağmen, Suriye'nin normal şekilde işlediğini gösterdiğini savunuyor (VOA, 28 Mayıs 2021).

Suriye ile İlgili Haberlerin Retoriği

BBC Türkçe'deki haberlerde, konuyla ilgili en az birer fotoğraf kullanılmıştır. Bazı haberlerde fotoğrafların yanı sıra videolar, grafikler ve haritalara da yer verilmiştir.

Görsel 3.9: BBC Türkçe'deki Suriye ile İlgili Haberler

Suriye'de savaşın 10 yılında 10 kritik dönüm noktası

Ece Göksedef
BBC Türkçe

15 Mart 2021

"Senin sıran da geldi, doktor"

Mart 2011'de Arap ülkelerindeki hareketlilikten etkilenen lise öğrencilerinin Dera'da gizlediği bu duvar yazısı, asıl mesleği göz doktorluğu olduğu için 'Doktor' lakabıyla anılan Beşar Esad'ın değil ama neredeyse 50 yıldır devam eden güçlü merkezi sistemin sonunu getirdi.

Suriye'de devlet başkanlığı seçimlerini oyların %95,1'ini alan Beşar Esad kazandı, muhalefet seçimler için 'saçmalık' dedi

28 Mayıs 2021

Beşar Esad, Suriye'de devlet başkanlığı seçimlerini kazanarak koltuktaki dördüncü dönemine girdi.

Sayısal veriler, raporlar ve alıntılar da BBC Türkçe'de haber retoriğinin oluşturulmasında yararlanılan unsurlardandır.

BM İnsan Hakları Konseyi Uluslararası Bağımsız Suriye Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanan raporda... (BBC Türkçe, 2 Mart 2021).

2011'de nüfusu 22 milyon olan ülkede, 10 yılda neredeyse 600 bin kişi hayatını kaybetti (BBC Türkçe, 15 Mart 2021).

Görsel 3.10: DW Türkçe'deki Suriye ile İlgili Haberler

Türkiye'ye Suriye'den "yasa dışı nakil" suçlaması

İnsan Hakları İzleme Örgütü, YPG üyeliğiyle suçlanan Suriyelilerin zorla alınıyorak yasa dışı bir şekilde Türkiye'ye nakledildiğini ve keyfi yargılama süreçlerine tabi tutulduğunu iddia etti.

Türkiye destekli Suriyeli milis güçler

Şam ülkenin yeniden imarı için müttefik arıyor

Suriye'de seçimler sonrası yeni bir süreç başlayacak. Şam, bu süreçte ülkenin yeniden imarı için yeni müttefikler arıyor. Uzmanlara göre Putin, ipoteği altında olan Suriye'de daha fazla para harcamak istemiyor.

© Daili SoqBman/AGency Images

DW Türkçe'deki haberlerde ele alınan konuyla ilgili görevlilerin, uzmanların veya kuruluş temsilcilerinin görüşleri aktarılmış, alıntılara yer verilmiştir. Her haberde birden fazla fotoğraf kullanılmıştır. Haberlerde zaman zaman arşiv fotoğraflarına yer verilmiştir. Suriye'nin yeniden imarı ile ilgili haberde "Suriye'de evlerinden olanlar" başlıklı bir videoya yer verilmiştir.

... iki adayı gerçek rakipleriymiş gibi göstererek demokratik yapıyla dalga geçiyor. Onların kazanma şansı yok" diye değerlendiriyor (DW Türkçe, 26 Mayıs 2021).

Suriye uzmanı Kristin Helberg, "Askeri olarak durum zaten belli olduğu için, siyasi bir çözüm olmayacak. Siyasi pazarlık yapılması için de teşvik yok" görüşünde... (DW Türkçe, 26 Mayıs 2021).

Görsel 3.11: Euronews'deki Suriye ile İlgili Haberler

Alman yardım kuruluşu: Suriye'de halk bugüne kadarki en büyük açlık kriziyle karşı karşıya

Euronews • Son güncelleme: 20/02/2021

Suriye'deki kamplar

Almanya'da faaliyet gösteren "Welthungerhilfe" isimli yardım kuruluşu, 10 yıldır iç savaşın pençesinden kurtulamayan Suriye'nin bugüne kadarki en büyük açlık kriziyle karşı karşıya olduğunu uyarısında bulundu.

Suriye'de yapılan başkanlık seçiminde Esad yüzde 95 ile zafer ilan etti

Euronews • Son güncelleme: 27/05/2021

Esad destekçileri

Suriye'de dün gerçekleşen devlet başkanlığı seçimlerinde oyların yüzde 95,1'ini alan Beşar Esad'ın yeniden "Devlet Başkanı" seçildiği açıklandı.

Euronews'teki haberlerde işlenen konularla ilgili en az bir fotoğraf kullanılmıştır. Çatışma/saldırı/patlama haberlerinde uluslararası haber ajanslarının arşiv fotoğrafları kullanılmıştır. Ülkeler arası görüşmelerden sonra yapılan basın açıklamaları güncel fotoğraflarla sunulmuştur. Suriye'deki insani durumun aktarıldığı haberlerde aynı arşiv fotoğrafına yer verilmiştir. Suriyeli mültecilerin konu edildiği haberlerde hikayesi anlatılan Suriyelilerin yüzü kısmen ya da tamamen kapalı olarak çekilmiş fotoğrafları kullanılmıştır.

Euronews'teki haberlerde tanıkların açıklamalarına, alıntılara ve sayısal verilere de yer verilmiş, böylece haber anlatısının etki ve inandırıcılığı artırılmaya çalışılmıştır.

Görsel 3.12: IRNA'daki Suriye ile İlgili Haberler

Tahti Revançi: ABD, Suriye'den çıkmalı

Tahran, IRNA- İran İslam Cumhuriyeti BM Daimi Temsilcisi Mecid Tahti Revançi, Suriye'deki çatışmanın tek çözüm yolunun barışçıl yollar olduğunu belirterek, Suriye'nin bir bölümünü işgal eden ABD güçlerinin Suriye'yi terk etmeleri gerektiğini söyledi.

Zarif, Suriye seçimlerinin meşruiyetine vurgu yaptı

Tahran, IRNA- İran İslam Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mohammad Cevad Zarif, Suriye'de düzenlenecek Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin meşruiyetine vurgu yaptı.

IRNA'daki haberlerin çoğunda İranlı veya Suriyeli devlet görevlilerinden alıntılara yer verilmiştir. Bazı haberler İranlı devlet kurumlarının veya resmi görevlilerin açıklamalarından ibarettir. Her haberde, konuşmaları aktarılan görevlilerin birer fotoğrafı kullanılmıştır.

IRNA'daki Suriye devlet başkanlığı seçimleri ile ilgili haberlerde seçimlerin meşruiyetini vurgulamak için egemenlik hakkına ve anayasaya saygı duyulduğu belirtilmiş, halkın seçimlere katılımı sayısal verilerle sunulmuştur.

... İran'ın Suriye'nin toprak bütünlüğü, egemenliği ve Anayasasına Saygı ilkesini desteklediğini ve o ülke Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin meşruiyetine vurgu yaptı (IRNA, 6 Mayıs 2021).

Suriye Meclis Başkanı bugün yaptığı açıklamada Cumhurbaşkanı Esad'ın 13 milyon 540 bin 360 oy kazanarak üçüncü kez Cumhurbaşkanı seçildiğini bildirdi (IRNA, 28 Mayıs 2021).

Görsel 3.13: SANA'daki Suriye ile İlgili Haberler

Rusya: ABD'nin Suriye'deki Askeri Varlığı Yasa Dışıdır

03/06/2021

MOSKOVA – Rusya, Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye topraklarındaki askeri varlığının yasadışı olduğunu yineledi.

Rusya: Suriye'deki Cumhurbaşkanlığı Seçimleri İstikrarını Artırır ve Batı'nın Bu Konudaki Açıklamaları Siyasi Baskı Ve Müdahaleden Kaynaklanıyor

28/05/2021

MOSKOVA – Rusya, Suriye'deki cumhurbaşkanlığı seçimlerinin iç istikrarını artırmaya yönelik önemli bir adım olduğunu teyit ederek, bazı Batılı ülkelerin "yasadışılık" konusundaki açıklamalarının Şam'a yönelik "acımasız" siyasi baskının ve işlerine müdahale girişiminin bir parçası olduğunu vurguladı.

SANA'daki haberler Suriye ve Rusya'nın devlet kurumları, resmi görevlileri/temsilcilerinin açıklamalarının aktarılmasıyla oluşturulmuştur. Haberlerde kullanılan görseller de kurum ve devlet görevlilerinin fotoğraflarıdır. Her haberde en az bir fotoğraf kullanılmıştır. Seçim ile ilgili haberlerde halkın yurt içinde ve yurt dışında seçime olan ilgisi ve katılımını yansıtmak ve okuyucuyu seçimin meşruiyetine ikna etmek için nispeten daha fazla fotoğraf kullanılmıştır. Ayrıca seçimden sonra diğer ülke liderlerinin tebrik mesajları aktararak seçimlerin meşruiyeti ilgili söylem pekiştirilmeye çalışılmıştır.

Görsel 3.14: Sputnik'teki Suriye ile İlgili Haberler

Rus Dışişleri: ABD, Suriye'den Irak'a her gün konvoylarla tahıl ve petrol kaçırıyor

21:14 29.03.2021 (güncellendi: 18:20 10.08.2021)

© Sputnik // Multimediaya arşivine gidin

Abone ol

Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Sergey Verşinin, Suriye halkı ekmek ve benzin gibi temel ürünlerin eksikliğiyle mücadele ederken ABD'nin Suriye'den Irak'a her gün konvoylarla tahıl ve petrol kaçırdığını söyledi. Verşinin'in İdlib'e gönderilen insani yardımların militanların eline geçtiğinin altını çizdi.

Putin'den Esad'a tebrik: Seçim sonuçları yüksek siyasi otoritenizi teyit etti

13:00 28.05.2021 (güncellendi: 18:24 10.08.2021)

© Sputnik / Alexander Astafiev / Fotoğraf bankasına gir

Abone ol

Kremlin'den yapılan açıklamaya göre, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Suriye'deki devlet başkanlığı seçimlerindeki zaferi nedeniyle Beşar Esad'ı tebrik etti. Putin bu zaferin Esad'ın "yüksek siyasi otoritesini" doğruladı.

Sputnik'teki haberlerde en az bir fotoğraf kullanılmıştır. Haberlerde zaman zaman tweetlere de yer verilmiştir. Haberlerde diğer ajansların arşiv fotoğraflarının yanı sıra Sputnik kendi arşivinden fotoğraflara da yer vermiştir.

Sputnik'te yinelenen haberlerden biri olan ABD'nin Suriye petrolünü çaldığı ve yağmaladığına dair iddialar, fotoğraf ve videolarla desteklenerek sunulmuştur. Sputnik muhabirinin tanıklığıyla, suçlamalarla ilgili fotoğraf ve videolarla haberlerde yer verilmiştir.

Sputnik'teki Suriye seçimlerinin ele alındığı haberlerin içeriği ve kullanılan görseller diğer habere kıyasla daha fazladır. Esad'ın oy kullanırken çekilmiş fotoğraflarında halkın teveccühü görülürken, ülkenin farklı yerlerinde halkın seçime yoğun katılımı ve coşkusunu gösteren fotoğraflara yer verilmiştir. Videolar ve Sputnik'in Twitter hesabındaki tweetlere de yer verilen seçim haberlerinde seçim sonrasında ülkede yapılan kutlama fotoğraflarına da yer verilmiştir.

Sputnik'teki haberlerde Suriye'deki seçim sonuçlarının halkın iradesini yansıttığı, Batılı ülkelerin seçimlerin meşru olmadığına dair açıklamalarının gerçeği yansıtmadığı söylemi fotoğraflarla desteklenerek sunulmuştur.

VOA'daki haberlerde işlenen konuyla ilgili yetkili, uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuş ve söz konusu kişilerin açıklamaları doğrudan ve dolaylı aktarımlarla sunulmuştur. İnsani krizle ilgili haberlerde uluslararası kurum ve kuruluşların hazırladığı raporlarda yer alan verilere başvurulmuştur. Her haberde en az bir fotoğraf kullanılmış, zaman zaman tweetlere de yer verilmiştir.

Görsel 3.15: VOA'daki Suriye ile İlgili Haberler

"ABD'nin Suriye'de Odağı Petrol Sahaları Değil IŞİD'le Mücadele"

Suriye Uluslararası Tepkiler Arasında Sandık Başına Gitti

ABD Savunma Bakanı Sözcüsü John Kirby

ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) Sözcüsü John Kirby, Suriye'deki Amerikan güçlerinin IŞİD'le mücadeleye odaklandığını, eski Başkan Donald Trump'ın politikasının aksine petrol rezervlerini koruma sorumluluğu olmadığını söyledi.

En Son Haberler

En Son Haberler

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad ve eşi Emma Esad oylarını Şam'da kullanıyor.

Suriye'de iç savaşın başladığı 2011 yılından bu yana ikinci kez cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılıyor. Uluslararası kamuoyu ülkede seçimlerin adli bir ortamda yapılmadığı eleştirisinde bulunuyor. Seçimlere Cumhurbaşkanı Beşar Esad'ın haricinde üç aday daha katıldı. Esad, 2000 yılından bu yana ülkeyi yönetiyor. Beşar Esad, babası Hafız Esad'ın ardından ülkede cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmuştur.

En Son Haberler

İngiltere'den Bin Askere Teyakküzü Etti

"Kanadalı Protestocular Arabe Sokatlarını Tehdit Ediyor"

ABD'nin Suriye'de bulunma nedeninin IŞİD ile mücadele olduğu savını desteklemek için ABD'nin bölgedeki müttefiki SDG ile ilgili detaylı bir haber yapılmış, SDG temsilcilerinin terörle mücadele konusundaki açıklamaları aktarılmıştır. Ayrıca haberde SDG'li bir militanın kontrol noktasında gözcülük yaparken çekilmiş bir fotoğrafına da yer verilmiştir.

Seçimle ilgili iki haberde Esad'ın eşi ile birlikte oy kullanırken çekilmiş fotoğrafı verilmiştir. Seçimi Esad'ın kazanmasının ardından Suriye'deki kutlamalarda çekilen fotoğraflara yer verilmiştir.

3.7.7.Türkiye ile İlgili Haberlere Genel Bakış

BBC Türkçe'de, Türkiye ile ilgili 6 haber yer almaktadır. Bu haberlerden ilki Kobani iddianamesinin kabul edilmesiyle ilgilidir. Habere göre 108 kişi, 29 ayrı suçtan 38'er kez ağırlaştırılmış müebbet hapis istemiyle yargılanacaktır.

BBC Türkçe'deki Türkiye ile ilgili haberlerin ikincisi The Times gazetesinin Türk hükümetinin Hamas'ın ülke içindeki faaliyetlerini kısıtlamaya başladığı ile ilgili haberdır. Habere göre Erdoğan, Filistinli militanlarla bağlarını yeniden gözden geçirmiştir. Haberde buna gerekçe olarak Erdoğan'ın dış politikadaki başarısızlıklardan dolayı eski müttefikleriyle yeniden bir araya gelmeye çalıştığı görüşü aktarılmıştır.

Üçüncü haberde, Türkiye-Mısır ilişkilerinin 8 yıl aradan sonra normale dönmesinin mümkün olup olmadığı sorgulanmıştır. Haber, Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun iki ülke arasındaki ilişkilerin seyrine göre deniz yetki alanları hakkında Mısır ile müzakerenin söz konusu olabileceğini hatta iki ülke arasında anlaşma imzalanabileceğini söylemesi üzerine Türkiye-Mısır ilişkilerinin seyri ile ilgili yaşananları aktararak iki ülkenin yaklaşımlarını yansıtmaktadır.

BBC Türkçe'deki Türkiye ilgili haberlerden dördüncüsü Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkilerin analiz edildiği bir makalenin haberleştirilmesidir. Habere göre, iki ülke arasında son yıllarda yaşanan siyasi sorunlara rağmen ticari ilişkilerin devam ettiği ve karşılıklı çıkarların bir kez daha "pragmatizm ve iş birliği fırsatı doğurabileceği" belirtilmiştir. Haberde Arap Baharı sonrası iktidara gelen Müslüman Kardeşler'e karşı 2013 yılında yapılan askeri darbe, Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon

arama faaliyetleri, Libya'daki iç savaş ve Katar'a uygulanan ambargonun ikili ilişkilerde kriz yaratan konular olduğu ifade edilmiştir.

Diğer haberler Diyarbakır'ın ilk gecekondu mahallesi Benusen'in tarihi surların restorasyonu ile yıkılması, İdlid'te TSK'ye saldıran silahlı örgütler hakkında bilinenler ile ilgilidir.

CRI Türkçe'deki iki haberden ilkinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Çin Devlet Konseyi Üyesi ve Dışişleri Bakanı Yi'yi kabul etmesi aktarılmıştır. İkinci haberde ise Yi'nin Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu ile görüşmesi, Çin ve Türkiye'nin bazı ülkelerin Covid-19 aşısı konusundaki iş birliğini siyasileştirme girişimlerine karşı çıkma ve pandemiyle mücadelede iş birliğini güçlendirme konularında anlaştığı belirtilmiştir.

DW Türkçe'de Türkiye ile ilgili 14 habere ulaşılmıştır. Bu haberlerden bazıları Merkel'den sonra Almanya Türkiye ilişkilerinin seyrinin ne olacağı, Biden'ın ABD Başkanı seçilmesiyle Türkiye - ABD ilişkilerinin nasıl devam edeceği, altı ülkenin (Yunanistan, BAE, Mısır, Kıbrıs, Bahreyn ve Suudi Arabistan) oluşturduğu Dostluk Forumunun ilk toplantısında verilen Akdeniz'de Türkiye'ye karşı dayanışma mesajı, Kanal İstanbul tartışmaları, Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde yürüttüğü askeri operasyonların amacının ne olduğu ve Atatürk Havalimanı saldırısının 5. Yılında IŞİD'in Türkiye için hala tehdit oluşturup oluşturmadığı irdelenmiştir. Ayrıca Tehdit Altındaki Halklar Topluluğu'nun Türk hükümetini Suriye'nin kuzeyindeki Afrin bölgesinde nüfusu İslamlaştırmaya yönelik çalışmalar yapmakla suçlaması da DW Türkçe'nin yaptığı haberlerdendir. DW Türkçe, Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili 6 habere yer vermiş, iki ülke arasındaki diplomatik görüşmeleri ve ilişkilerin normale dönmesi için yapılan açıklamalar ile atılan adımları aktarmıştır.

Euronews'teki 6 haberde işlenen konular; Katar'a uygulanan ambargonun kaldırılması ve bölge ülkeleri arasındaki ilişkilerin analizi, AFP'nin Türk SİHA'larının ihracat için umut olduğuna dair haberi, Anzak Günü'nde Avustralya ve Yeni Zelandalıların ölen askerleri Gelibolu'da anmasıdır. 3 haberde ise Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili gelişmeler ve uzman görüşleri aktarılmıştır.

IRNA'da yer alan tek haberde İran, Türkiye ve Pakistan'daki yetkililerin İstanbul-Tahran-İslamabad demiryolunu geliştirme konusunda anlaştığı belirtilmiştir. Bu demiryolu hattı çalışmalarının, üç ülke arasındaki uluslararası demiryolunu

yeniden canlandırmak için 2009 yılında başlatıldığı ve amacın üç ülke arasındaki bağları ve ticari ilişkileri güçlendirmek olduğu belirtilmiştir.

SANA'daki 26 haberin çoğu Erdoğan'ı itham eden haberlerdir. Diğer haberlerde ise Türkiye'deki muhalefet partilerinin temsilcilerinin ve yurt dışındaki yazar, yetkili ve siyasilerin Erdoğan yönetimine getirdiği eleştirilere yer verilmiştir.

Toplam 133 haberin yer aldığı Sputnik, incelenen medya kuruluşları arasında Türkiye ile ilgili en fazla habere yer veren medya kuruluşudur. Sputnik'teki haberlerde Türkiye'nin Rusya, BAE, Irak, Suriye, Suudi Arabistan, İran, Fransa, Mısır, Afganistan, Libya ve İsrail ile ilişkileriyle ilgili haberlere yer verilmiştir. Rusya ile ilişkilerde ağırlıklı olarak Suriye'deki ortak askeri devriye ve diğer iş birlikleri ele alınmıştır. BAE, Suudi Arabistan ve Mısır ile ilişkilerde Türkiye'nin bu ülkelerle yaşadığı sorunlar haberlere konu olmuştur. Mısır ile ilişkileri iyileştirmeye yönelik adımlar düzenli olarak verilmiştir. Afganistan ile ilişkilerde odak noktası ABD'nin ülkeden çekilmesiyle doğan boşluğun doldurulmasında Türkiye'nin rolü ve Rusya'nın konuya yaklaşımıdır. Libya ile ilişkilerde ise Türkiye'nin bölgedeki askeri varlığı, Libya yönetimi ile görüşmeleri ve açıklamaları haberlerde aktarılmıştır.

VOA'da Türkiye'nin Suriye, Suudi Arabistan, İran, İsrail, ABD, Mısır, Afganistan ve Libya ile ilişkileriyle ilgili haberlere yer verilmiştir. Suriye ile ilgili haberlerde Türkiye'nin kontrolündeki bölgelere yapılan saldırılar, Türkiye'nin Suriye'ye giden suyu kestiğiyle ilgili iddialar, Esad'ın yaptığı iddia edilen kimyasal gaz saldırılarına Türkiye'nin gösterdiği tepki işlenmiştir. Suudi Arabistan ile ilişkilerde Dışişleri Bakanının diyalog mesajına yer verilmiştir. Erdoğan'ın İran'a uygulanan tek taraflı yaptırımların sona ermesi gerektiğine dair açıklaması ve İran yönetiminin Biden'ın politik tercihlerinin neler olacağını takip ettiği diğer haberlerdendir.

İsrail-Türkiye ilişkileriyle ilgili haberlerde ağırlıklı olarak İsrail ile Filistin arasındaki çatışmalara Erdoğan iktidarının gösterdiği tepkilere yer verilmiştir. ABD ile ilişkilerde ise Biden yönetiminin izleyeceği politikaların ne olacağı ve bunun ilişkileri nasıl etkileyeceği irdelenmiştir. Filistin-İsrail geriliminde ABD'nin tutumuna AKP yönetiminin gösterdiği tepki de iki ülke arasındaki ilişkilerde öne çıkmaktadır.

Mısır-Türkiye ilişkileriyle ilgili haberlerde iki ülke arasında devam eden gerilimin ardından önce Mısır'dan ilişkileri normalleştirme şartları, iki ülke arasında üst düzey temas ve ardından gerçekleşen yüz yüze temaslar haberlerde ele alınmıştır.

Afganistan ile ilgili haberlerde Türkiye'de yapılan barış görüşmeleri, Taliban'ın görüşmelere katılma şartları, Türkiye'nin Afganistan'daki olası görevleri ve karşılaşabileceği zorluklar ve ABD heyetinin konferansa katılmak için Türkiye'ye geldiği aktarılmıştır.

Libya ile ilişkilerin ele alındığı haberlerde Türk Dışişleri Bakanının Libya Konferansına katılmak için Berlin'e gitmesi ve Türkiye'nin Libya'daki askeri varlığı nedeniyle baskı altında olduğu aktarılmıştır.

3.7.8.Türkiye ile İlgili Haberlerin Söylem Analizi

Örnekleme dahilindeki medya kuruluşlarında Türkiye ile ilgili toplam 223 habere yer verilmiştir. Haber sayısının ve konuların fazlalığı nedeniyle haberlerin tamamının söylem analizi ile incelenmesi tezin kapsamını aşacağı için medya kuruluşlarının haberleştirdiği ortak konular incelenmiştir. CRI Türk, IRNA ve SANA'daki Türkiye ile ilgili haberler diğer medya kuruluşlarıyla ortak konularda olmadığı için söylem analizine dahil edilmemiş, ilgili haberlerin içeriğine yukarıda değinilmiştir. BBC Türkçe, DW Türkçe, Euronews, Sputnik ve VOA'daki haberlerde ortak konu Türkiye-Mısır ilişkileridir. Sputnik ve VOA'daki haberlerde ise Türkiye'nin Mısır ile ilişkilerinin yanı sıra Afganistan ve Libya ile ilişkileri de haberlerde ele alınmıştır. Söylem analizinde medya kuruluşlarında yer alan bu haberler incelenmiştir.

3.7.8.1.Makro Yapı: Tematik Analiz

Başlıklar ve Spotlar/Haber Girişleri

BBC Türkçe'deki başlıklarda Türkiye-Mısır ilişkilerinin normale dönmesinin mümkün olup olmadığı sorgulanmıştır. Spotlarda, özet genişletilerek haberlerde önemli görülen hususlara değinilmiştir.

İlk haberde Mısır'ın Akdeniz'de hidrokarbon faaliyetler için Türk kıta sahasına saygı göstermesi üzerine Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun deniz yetki alanları

konusunda Mısır ile müzakere edilebileceği, iki ülke arasında anlaşma imzalanabileceğini açıklaması üzerine iki ülke arasındaki yumuşama sinyalleri ele alınmıştır.

Tablo 3.22: BBC Türkçe'deki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
04.03.2021	Türkiye-Mısır ilişkileri: Doğu Akdeniz'de anlaşma mümkün mü, ilişkiler 8 yıl sonra normalleşebilir mi?	Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu dün Gürcistan Dışişleri Bakanı David Zalkalian ile düzenlediği basın toplantısında, bir soru üzerine, "Doğu Akdeniz'de en uzun karası ve kıyıları olan iki ülke olarak ilişkilerimizin seyrine göre biz de yarın deniz yetki alanları konusunu Mısır'la müzakere edebiliriz, kendi aramızda da ileride bir anlaşma imzalayabiliriz" dedi.
10.03.2021	Bloomberg yazarı: Pragmatizm, Türkiye ile Mısır'ın buzları eritmesini sağlayabilir.	ABD merkezli düşünce kuruluşu Orta Doğu Politikası için Tahrir Enstitüsü'nden Timothy Kaldas, Bloomberg haber ajansında Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkilerde son dönemde gelen açıklama ve yaşanan gelişmeleri analiz ettiği bir makale kaleme aldı.

Haberde, iki ülke ilişkilerinin 2013'te Mısır'daki darbeden sonra bozulduğu ve diplomatik ilişkilerin en alt düzeyde devam ettiği, Mısır'daki yönetimin destekçisi olan Suudi Arabistan ve BAE ile Türkiye ilişkilerinin de bu nedenle bozulduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin İsrail ile ilişkilerinin Filistin nedeniyle de bozuk olduğu belirtilmiş ve bu olumsuzlukların Yunanistan ve Güney Kıbrıs tarafından Akdeniz'de hidrokarbon faaliyetlerinde kullanılması sonucu Türkiye'nin anılan ülkelerle ilişkilerini düzeltme arayışında olduğu ifade edilmiştir.

Mısırın Türkiye ile ilişkilerin normale dönmesi için şartları; Türkiye'deki yöneticilerin Mısırlı yöneticiler hakkında eleştirel konuşmalar yapmaması, Müslüman Kardeşler ile bağlantılı kişilerin Mısır yönetimi aleyhindeki faaliyetlerine izin verilmemesi ve Türkiye'nin Libya'daki askeri varlığına son vermesi olarak sıralanırken, Türkiye'nin ilişkilerin seyri konusunda iyimser olduğu aktarılmıştır.

BBC Türkçe'deki ikinci haberde, ABD'deki bir düşünce kuruluşu çalışanının bir haber ajansı için yaptığı analizlerden oluşan bir yazıya yer verilmiştir. Haberde, Arap Baharı sonrasında iktidara gelen Müslüman Kardeşlerin askeri darbe ile iktidardan indirilmesi ile başlayan Türkiye-Mısır ilişkilerindeki anlaşmazlıkların Akdeniz'deki hidrokarbon arama çalışmaları, Libya'daki savaş ve Katar'a uygulanan

ambargo ile arttığı; bunun yanında son dönemde yapılan karşılıklı anlaşmalarla ilişkilerin iyileşme emaresi gösterdiği değerlendirildi. İlişkilerin iyileşmesindeki temel motivasyonun “pragmatizm” olduğu belirtilmiş, iki ülke arasındaki siyasi anlaşmazlıklara rağmen ticari faaliyetlerin kesintisiz sürdüğü ifade edilmiştir.

Tablo 3.23: DW Türkçe’deki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
05.03.2021	Türkiye ve Mısır'ın Doğu Akdeniz flörtü	Türkiye, Mursi sonrası düşük profilli bir ilişki kurduğu Mısır'la normalleşme adımları atıyor. Peki Erdoğan ve el Sisi yan yana gelir mi? Ya da Kahire ile Doğu Akdeniz'de bir deniz yetki anlaşması imzalanması mümkün mü?
12.03.2021	"Mısır ile diplomatik düzeyde temaslarımız başladı"	Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Mısır ile üst düzey diplomatik temasların başladığını açıkladı. İki ülke arasında 2013 yılından bu yana diplomatik ilişkiler maslahatgüzar seviyesinde ilerliyordu.
15.03.2021	Mısır'dan Türkiye ile normalleşme için koşul	Türkiye'nin Mısır ile diplomatik ilişkilerin başlatıldığı açıklamasına Mısır'dan yanıt geldi. Dışişleri Bakanı Şukri, tam normalleşme için Türk dış politikasında gerçek bir değişim görmeleri gerektiğini söyledi.
04.05.2021	Ankara-Kahire hattında normalleşme mümkün mü?	Mısır'la 8 yıl sonra diplomatik temas kuran Ankara, ikili işbirliği için Kahire’de müzakere masasına oturacak. Ankara’nın aklında Doğu Akdeniz ve Libya’daki ortak çıkarlardan öte Mısır’la "güven artırıcı adımlar" var.

DW Türkçe’deki Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili haberlerde iki ülke ilişkilerinin “normalleşme”si ele alınmıştır. DW Türkçe’deki ilk haberde Mısır’ın Doğu Akdeniz’de yürüteceği hidrokarbon faaliyetlerini Türkiye’nin belirlediği sınırlara göre belirlediği, bu durumun Türkiye tarafından memnuniyetle karşılandığı aktarılmıştır. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu’nun, iki ülkenin deniz yetki alanları konusunda müzakerelerde bulunabileceğini ve ikili anlaşma imzalanabileceğini söylemesi de iki ülke ilişkilerinin normalleşme emareleri olarak değerlendirilmiştir. Haberin devamında iki ülke arasında deniz yetki alanlarının müzakere edilip anlaşma imzalanmasının mümkün olup olmadığına dair uzman görüşleri aktarılmıştır.

İkinci haberde Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu’nun Mısır ile istihbarat paylaşımı yapıldığı ve diplomatik temasların başladığına dair açıklaması haberleştirilmiştir.

Çavuşoğlu'nun iki ülkenin de görüşmeler için herhangi bir koşul öne sürmediğini ancak yıllardır kopuk olan ilişkilere rağmen hiçbir şey olmamış gibi davranmanın mümkün olmadığını söylediği aktarılmıştır.

Üçüncü haberde Çavuşoğlu'nun iki ülke arasında istihbarat paylaşımı yapıldığı ve diplomatik temasların başladığına dair açıklamasına Mısırlı mevkidaşının tam normalleşme için Türk dış politikasının gerçek bir değişimden geçmesi gerektiğine dair cevabı haberleştirilmiştir. Mısır Dışişleri Bakanı'nın bu açıklaması Çavuşoğlu'nun görüşmeler için iki tarafın herhangi bir koşul öne sürmediğine dair açıklamasıyla çelişmektedir.

DW'deki Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili dördüncü haberde Türkiye'den özel bir heyetin ikili ilişkileri geliştirmek için Mısır'a gitmesi ile iki ülke arasında normalleşmenin mümkün olup olmadığı sorgulanmıştır. Mısır'ın Doğu Akdeniz'de Yunanistan ile deniz yetki anlaşmasında Türk kıta sahanlığına saygı göstermesinin Türkiye-Mısır arasındaki iş birliği arayışını başlattığı belirtilen haberde Doğu Akdeniz'de Türkiye karşıtı cephenin güçlendiği ancak Mısır ile ilişkilerin normalleşmesiyle Türkiye'nin Akdeniz'de yalnız olmaktan kurtulabileceği belirtilmiştir. Bunun için müzakerelerin dikkatli bir biçimde yürütülmesi ve sonuçlandırılmasının çok önemli olduğu ifade edilmiştir.

Habere göre iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmenin önündeki risklerden biri Libya'dır. Libya'da Türkiye BM'nin de tanıdığı Ulusal Mutabakat Hükümeti'ni desteklerken Mısır, Hafter'den yana tavır almıştır. Türkiye, Libya'nın batısında siyasi olarak güçlenen Mısır ile istihbarat paylaşımı yaparak siyasi çözüm ortamının oluşmasını sağlamıştır. Ancak Mısır, Libya'daki tüm yabancı askeri güçlerin çekilmesini isterken Türkiye, Libya'daki askeri ve siyasi desteğinin meşru olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenlerle Libya, ilişkilerin düzelmesinin önündeki olası engellerdendir.

Habere göre Türkiye ile Mısır arasında ilişkileri geliştirmenin önündeki risklerden bir diğeri Müslüman Kardeşler'dir. Darbeden sonra terör örgütü ilan edilen Müslüman Kardeşler üyeleri Mısır'dan kaçarak Türkiye'ye sığınmıştır. Türkiye'den Mısır'daki yönetim aleyhinde faaliyette bulunmaları Sisi yönetiminin tepkisini çekmiştir. Türkiye, son dönemde Sisi aleyhinde yayın yapan medya organlarının

faaliyetlerini kısıtlasa da Sisi yönetiminin bununla yetinmeyeceği ve yayınların tamamen durdurulmasını isteyeceği haberde belirtilen bir diğer husustur.

Tablo 3.24: Euronews'teki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
05.05.2021	Türkiye, 'Rabia politikası'ndan vaz mı geçti? Mısır ile ilişkiler normalleşir mi? Uzmanlar ne diyor?	Türkiye Rabia politikasından vaz mı geçti? Mısır ile yakınlaşma sürecinde son durum ne ve ilişkiler eskiye döner mi?
05.05.2021	Türk ve Mısır dışişleri heyeti arasındaki siyasi istişareler Kahire'de başladı	Mısırlı ve Türk yetkililer, iki ülke arasındaki ilişkileri yeniden inşa etme amaçlı görüşmeler için Kahire'de bir araya geldi.
06.05.2021	Türkiye-Mısır arasında ilk istişari görüşmeler 'net ilerleme kaydedilmeden' bitti	Mısır ve Türkiye arasında ilişkilerin yeniden kurulmasını amaçlayan ilk istişari görüşmeler 'net bir ilerleme kaydedilmeden' sona erdi.

Euronews'teki başlıklarda Türkiye-Mısır ilişkileri ele alınmıştır. Haberlerde iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesinin mümkün olup olmadığı uzman görüşleriyle aktarılmış, Kahire'de yapılan görüşmeler ele alınmıştır.

Euronews'teki konuyla ilgili ilk haberde AKP yönetiminin 2013'te Mısır'da darbe yapan Abdülfettah el-Sisi ile “ipleri en baştan kopardığı”, o tarihten bu yana Türkiye-Mısır ilişkilerinin en alt seviyede sürdüğü ve Erdoğan'ın askeri darbeye karşı yapılan direnişte ortaya çıkan Rabia işaretini kendi siyasi ideolojisinin de işareti haline getirdiği belirtilmiştir.

Haberde Türkiye'nin Mısır ve İsrail ile ilişkilerinin kötü olmasının Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'de bu ülkelerle yakınlaşmasının ve stratejik anlaşmalar yapmasının önünü açtığı belirtilmiştir. Son aylarda Türk Dışişleri'nin Mısır ile ilişkilerin iyileştirilmesi adına adımlar attığı ve bu amaçla Kahire'de görüşmelerin başladığı belirtilmiştir.

Euronews'teki haberde analizleri aktarılan uzmanlar, ilişkilerin en baştan koparılmasının hata olduğunu, stratejik yaklaşım yerine konuya ideolojik bakmanın Türkiye'nin zararına olduğunu ifade etmişlerdir. Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'deki

etkinliğinin artmasında, Türkiye'nin diğer ülkelerle ilişkilerinin kötü olmasının etkili olduğu belirtilmiş ve bölge ülkeleri arasındaki gerilimin azaltılmasının tüm tarafların yararına olacağı kaydedilmiştir. Bir başka tespit ise Ankara'nın Mısır ile normalleşmeden en büyük beklentisinin Doğu Akdeniz'de yaşanan yalnızlığın ve diplomatik izolasyonun kırılması olduğudur.

Mısır ile ilişkilerin düzelebileceği ancak bunun kolay olmayacağı, Mısır ile ilişkilerin düzelmesi halinde BAE, İsrail ve Suudi Arabistan ile ilişkilerde de olumlu değişiklikler olabileceği ifade edilmiştir. İlerleyen günler bu değerlendirmeyi haklı çıkarmış, AKP hükümeti anılan ülkelerle ilişkilerinde değişikliklere gitmiştir.

Euronews'teki ikinci haberde Türk ve Mısırlı yetkililerin iki ülke ilişkilerini iyileştirmek için Kahire'de bir araya gelmesi ele alınmıştır. Görüşmelere iki ülke dışişleri bakan yardımcılarının başkanlık etmiştir. Haberde, görüşmeler öncesinde Türk yetkililerin Mısır Devlet Başkanı'na yönelik eleştirel yaklaşımlarını azalttıkları; Erdoğan'ın iki ülkenin diplomatik, ekonomik ve istihbarat konularında temas halinde olduğu ve iki ülke arasındaki bağları güçlendirmeyi umduğu yönündeki açıklamaları aktarılmıştır. Erdoğan'ın sözlerinden sonra Müslüman Kardeşler'e bağlı İstanbul merkezli medya kuruluşlarının Mısır hükümetine yönelik eleştirel yayınlarını yumuşatmaları istendiği, söz konusu kuruluşların bazı programları sonlandırdığı belirtilmiştir.

Euronews'teki üçüncü haberde ise Kahire'deki ilk görüşmelerin net bir ilerleme kaydedilemeden sona erdiği belirtilmiş, Çavuşoğlu'nun iki ülke ilişkilerini normalleştirmek için görüşmelerin devam edeceğine dair açıklaması aktarılmıştır.

Tablo 3.25: Sputnik'teki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
12.03.2021	Çavuşoğlu: Mısır'la diplomatik düzeyde temaslarımız başladı	Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Mısır'la diplomatik düzeyde temasların başladığını duyurdu. Çavuşoğlu, "Suudi Arabistan'la ilişkilerimizin düzelmemesi için sebep yok. Olumlu adım atarsa biz de atarız. Aynı şey BAE için de geçerli. İlişkilerimiz de gayet iyiydi" dedi.
13.03.2021	Mısır'dan Türkiye açıklaması: İlişkilerin iyileştirilmesi için egemenlik ilkesine saygı duyulmalı	Mısırlı bir yetkili, ülkesiyle Türkiye arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi için egemenlik ilkesine ve Arap ulusal güvenliğine saygı gösterilmesi gerektiğini belirtti.
12.04.2021	Mısır: Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istiyoruz	Mısır Dışişleri Bakanı, ülkesinin Türkiye ile iki tarafın da faydasına olacak diyalog ve uluslararası hukuk kurallarına uygun ilişkiler kurulmasında istekli olduğunu belirtti.
05.05.2021	'Türkiye'nin Ortadoğu ve Körfez'le ilişkilerinde denklem değişiyor'	Türkiye'nin Ortadoğu ve Körfez bölgesi ülkeleriyle olan ilişkilerinde yeni adımlar atılmaya başlandı. Mısır, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) eksenli gelişmeleri yorumlayan ORSAM uzmanı Oytun Orhan, bölgesel denklemlerin değiştiğini ifade ediyor.

Sputnik'teki başlıklarda Türkiye-Mısır ilişkileri ele alınmıştır. Sputnik'teki haber başlıklarında enformasyon eksiltimi söz konusudur. Başlıklar haber içeriğini tam olarak yansıtmamaktadır. İlk haberde başlık sadece Mısır ile ilgili bir gelişmeyi işaret ederken haber içeriğinde Suudi Arabistan, BAE, Katar, Rusya ve ABD ile ilişkilerle ilgili açıklamalar da vardır. İkinci haberde de Mısır'ın açıklamasında sadece egemenlik haklarına değil uluslararası hukuk ve iyi komşuluk ilkelerine uyulması ve Arap ülkelerinin içişlerine müdahale edilmemesi vurgusu da söz konusudur. Üçüncü haberde Mısır Dışişleri Bakanı, Türkiye'nin son dönemdeki açıklamaları ve jestlerinin takdir edildiğini ifade etmiş; Mısır'ın her iki ülkenin çıkarları doğrultusunda, uluslararası hukuka uygun ilişkiler kurulmasında istekli olduğunu belirtmiştir. AKP hükümetinin Mısır yönetimi ile ilgili tutum, tavır ve açıklamaları dikkate alındığında başlıklar ile içerik arasındaki farkın derinliği dikkat çekicidir. Dördüncü haber başlığında ise Orta Doğu ve Körfez ülkeleri ile ilişkilerinde Türkiye'nin yeni adımlar

attığı ve bölgedeki denklemlerin değiştiği belirtilirken haberde ABD'deki iktidar değişikliğinin bölge ülkelerinin siyasetinde de değişikliklere neden olduğu yönündeki uzman görüşüne yer verilmiştir.

Haberlerde önce iki ülke arasında görüşmelerin başladığı Çavuşoğlu'ndan aktararak verilmiştir. Ardından Mısır'ın bu açıklamaya cevaben egemenlik ilkesine saygı duyulması gerektiğine dair mesajı aktarılmıştır. Üçüncü haberde iki ülke dışışleri bakanlarının telefonda görüştükleri, Mısır Dışışleri Bakanı'nın Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istediklerine dair açıklamaları aktarılmıştır. Dördüncü haberde ise Türkiye'nin Orta Doğu ve Körfez ülkeleri ile ilişkilerinde yeni adımlar attığı ve bölgesel denklemlerin değiştiğine dair uzman görüşü aktarılmıştır.

Tablo 3.26: Sputnik'teki Türkiye-Afganistan İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
23.03.2021	ABD'li yetkililer, Afganistan'daki Kabil havalimanının güvenliğini görüşmek üzere Türkiye'ye geliyor	ABD Savunma Bakanlığı ve Dışışleri Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir heyet, Afganistan'ın başkenti Kabil'de Hamid Karzai Havalimanı'nın güvenliğini konusunu görüşmek üzere Türkiye'ye ziyarette bulunacak.
25.06.2021	Bloomberg: Türkiye, başka kimsenin istemediği Afganistan görevine hazırlanıyor	Bloomberg, Türkiye'nin Afganistan'da Hamid Karzai Havalimanı'nı koruma planlarını "Türkiye, başka kimsenin istemediği Afganistan görevine hazırlanıyor" ifadeleriyle yorumladı.

Sputnik'teki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde Afganistan'daki havalimanında Türkiye'nin üstleneceği rol ele alınmıştır. İlk haberde ABD'li bir heyetin Afganistan'daki havalimanı ile ilgili görüşmeler için Türkiye'ye gelişi aktarılmıştır. İkinci haberde ise Afganistan'daki havalimanını koruma görevini Türkiye'den başka hiçbir ülkenin istemediği Bloomberg'den aktarılmıştır. Haberde, Taliban'ın ülkede güvenlik tehlikesi yaratmasının söz konusu görevi riskli kıldığı belirtilmiştir.

Tablo 3.27: Sputnik'teki Türkiye-Libya İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
03.05.2021	Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu: Libya'nın bütünlüğü, bağımsızlığı ve siyasi birliğine önem veriyoruz	Libya'da gerçekleştirilen temaslar sırasında konuşan Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, "Libya'nın bütünlüğü, egemenliği, bağımsızlığı ve siyasi birliğinin muhafazasına önem veriyoruz" açıklamasında bulundu.
25.06.2021	Cihat Yaycı: Türkiye, yeni Libya'yı kuran güçtür, yabancı güç statüsünde algılanamaz	Libya konusunda çözüm arayışları İkinci Berlin Konferansı'nda ele alındı. Türkiye ile Libya arasındaki Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası'nın mimarlarından Müstafi Tümamiral Doç. Dr. Cihat Yaycı, konferansın sonuçlarını Sputnik'e değerlendirdi.

Sputnik'teki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde Türkiye'nin Libya'daki varlığı ele alınmıştır. Başlıklar ve haber içindeki ara başlıklar yapılan açıklamalardaki bazı cümlelerin doğrudan aktarılması ile oluşturulmuştur.

İlk haberde iki ülke dışişleri bakanlarının açıklamalarına da yer verildiği halde başlıkta ve spotta sadece Çavuşoğlu'nun açıklamalarına yer verilmiş, Menguş'un açıklamaları haberin sonunda verilerek geri planda bırakılmıştır. Libya'da yapılan heyetler arası toplantının ardından yapılan açıklamalarda Çavuşoğlu, Türkiye'nin Libya'daki Ulusal Birlik Hükümeti'ne desteğini açıklamış, ziyaretin amacının da bu desteği göstermek olduğunu belirtmiştir. Çavuşoğlu, görüşmelerde Türkiye ile Libya arasındaki ticari ilişkilerin yanı sıra, iki ülke arasındaki deniz yetki anlaşmasının da görüşüldüğünü belirtmiştir.

Menguş ise desteğinden dolayı Türkiye'ye teşekkür etmiş, Türkiye ile olan ekonomik ilişkilerin karşılıklı çıkar ekseninde geliştirilmesi isteğini beyan etmiştir. Ülkedeki savaşın sona ermesi için Türkiye'nin sağladığı katkıyı vurgulamıştır. Ayrıca BM Güvenlik Konseyi kararlarının uygulanması için dayanışma çağrısında bulunmuştur. Buradaki en önemli husus Menguş'un Libya'nın egemenliğine saygı adına Libya'daki tüm yabancı güçlerin ülkeden çekilmeleri için Türkiye'ye de dayanışma çağrısı yapmasıdır.

BM ile Almanya himayesinde, Libya için çözüm arayışları için düzenlenen Berlin Konferansı'nın ele alındığı ikinci haberde konferansın sonuç bildirgesinde yer

alan "Tüm yabancı güçler ve paralı askerler, gecikmeksizin Libya'dan çekilmelidir" maddesine Türkiye'nin şerh koyduğu aktarılmıştır.

Haberde konuyla ilgili açıklamaları aktarılan Cihat Yaycı, Türk askerinin meşru hükümetin davetiyle Libya'da bulunduğunu, yabancı güç olarak algılanamayacağını bu nedenle anılan maddeye şerh konulduğunu ifade etmiştir. Haberde, Libya'da Türkiye sayesinde bir ordu kurulduğu ve ülkedeki barış ve istikrarın Türkiye sayesinde sağlandığı belirtilmiştir. Libya'daki istikrarsızlığın şiddetli göçe neden olacağı konusunda Avrupa'nın uyarılması gerektiği belirtilen haberde Yaycı'nın Türkiye ile Libya arasındaki deniz yetki anlaşmasıyla ilgili görüşlerine de yer verilmiştir. Buna göre Yunanistan, Türkiye ile Libya arasındaki anlaşmanın ortadan kaldırılmasını istemektedir ve bu zirvede bu amaca yaklaşmışlardır. Libya ile olan anlaşmaya rağmen Türkiye'nin sondaj ve araştırma faaliyetleri AB ve ABD'nin baskısı nedeniyle yapılamamaktadır. Bu durum hem anlaşmanın kadük hale gelmesine hem de Yunanistan'ın hedeflerine yaklaşmasına sebep olmaktadır.

Tablo 3.28: VOA'daki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
15.03.2021	Mısır'dan Türkiye'ye İlişkileri Normalleştirme Şartı	Mısır Dışişleri Bakanı Sameh Shoukry, iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesi için Türkiye'nin Mısır'ın ilkeleri ve amaçlarıyla uyum göstermesi gerektiğini söyledi.
10.04.2021	Türkiye ile Mısır Arasında İlk Üst Düzey Temas	Türkiye ve Mısır arasında 2013'ten bu yana üst düzey ilk temas Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şukri'nin telefon görüşmesiyle gerçekleşti.
05.05.2021	Türkiye ile Mısır Arasında İlk Yüz Yüze Görüşme	Türkiye ile Mısır arasında ilk defa yüz yüze üst düzey diplomatik müzakereler başlıyor. Dışişleri Bakan Yardımcısı Sedat Önal başkanlığında Türk heyeti, Çarşamba günü Kahire'ye gidiyor.

VOA'daki başlıklarda Türkiye ile Mısır arasındaki temaslar ele alınmıştır. İki ülke ilişkilerinin normalleşmesine yönelik temaslarla ilgili haberlerde, başlıklarda enformasyon eksiltimi yapılmıştır. Haber girişlerinde verilen bilgiler, başlıklardaki eksikliği tamamlamıştır.

VOA'daki konuyla ilgili ilk haberde Mısır Dışışleri Bakanı Şükri, Türkiye ile Mısır arasında temaslarda bulunulduğunu fakat bunun sınırlı olarak ve diplomatik çerçevede gerçekleştiğini ifade etmiştir. Şükri, iki ülke ilişkilerinin normalleşmesinin Türkiye'nin, Mısır'ın ilke ve amaçlarına uyum göstermesinden geçtiğini belirtmiştir.

İkinci haberde Türkiye ile Mısır arasında 2013'ten beri ilk üst düzey temasın dışışleri bakanları arasında gerçekleştiği, iki bakanın telefonda görüştükleri aktarılmıştır.

Üçüncü haberde ise ilişkilerin normalleşmesine yönelik görüşmeler için iki ülke heyetlerinin dışışleri bakan yardımcılarını yönetiminde Kahire'de bir araya gelmeleri aktarılmıştır.

Tablo 3.29: VOA'daki Türkiye-Afganistan İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
22.06.2021	Türkiye: "ABD Heyeti Afganistan İçin Ankara'ya Geliyor"	ABD Başkanı Joe Biden ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın NATO Zirvesi'nde yaptığı görüşmede gündeme gelen Afganistan'da Kabil Havalimanı'nın güvenliğiyle ilgili ABD'den teknik heyetin Türkiye'yi ziyaret edeceği bildirildi.
22.06.2021	Türkiye'nin Afganistan'daki Rolü Önünde Hangi Engeller Var?	Amerika Savunma Bakanlığı (Pentagon) Sözcüsü John Kirby, Türkiye'nin Afganistan'ın başkenti Kabil'deki havaalanının güvenliği ve yönetimini üstlenme rolünü kabul ettiğini, ancak bu konuda hala üzerinde çalışılması gereken detaylar olduğunu vurguladı. Sözcü Kirby, Türkiye'nin Amerika ve uluslararası toplumdan destek talebini dile getirdiğini ve bunun üzerine çalıştıklarını belirtti. Pentagon Sözcüsü "yapılması gereken daha çok iş var" dedi.

VOA'daki haberlerde Türkiye'nin Afganistan'da üstleneceği görev ele alınmıştır. Başlıklar konu hakkında bilgi verse de sadece başlıklardan içeriğin ne olduğunu anlamak mümkün değildir. Başlıklardaki enformasyon eksiltimi haber girişlerinde de devam etmiştir.

VOA'daki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili ilk haberde Afganistan'daki Kabil Havalimanı'nın güvenliği ve Pentagon'dan bir teknik heyetin Türkiye'ye geleceği iletilmiştir.

İkinci haber başlığında Türkiye'nin NATO misyonu kapsamında halihazırda 6 yıldır işlettiği Afganistan'daki havalimanının güvenliğinin sağlanması konusunda önündeki engellerin neler olduğu sorulmuş, haber girişinde Pentagon sözcüsünün yapılacak çok şey olduğu açıklaması aktarılmış ancak haber içeriğinde bu hususlar açıklanmamıştır. Haberde 11 Eylül'de Amerikan güçlerinin Afganistan'dan tamamen çekileceği, havalimanı güvenliğinin çok önemli olduğu, Türkiye'nin havalimanı güvenliği konusunda Pakistan ve Macaristan ile iş birliği yapmak istediği ancak Taliban'ın yabancı güçlerin Afganistan'da olmasına karşı çıktığı belirtilmiştir.

Tablo 3.30: VOA'daki Türkiye-Libya İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
25.05.2021	Türkiye Libya'daki Askeri Varlığı Nedeniyle Baskı Altında	Libya'da askeri varlık barındırdığı gerekçesiyle Türkiye'ye yönelik uluslararası baskılar artıyor.
22.06.2021	Çavuşoğlu Libya Konferansı'na Katılmak Üzere Berlin'e Gidiyor	Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Libya'yla ilgili olarak ikincisi düzenlenecek olan Berlin Konferansı'na katılmak üzere Almanya'ya gidecek.

VOA'daki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde Türkiye'nin Libya'daki askeri varlığı üzerinde durulmuştur. İlk haberde Libya'daki askeri varlığı nedeniyle Türkiye'nin uluslararası baskı altında olduğu belirtilmiştir. Ancak habere bakıldığında Türkiye'nin Libya'daki askeri varlığından rahatsız olan ülkenin Fransa olduğu belirtilmiştir. Bu rahatsızlığın Türkiye üzerinde nasıl bir baskı kurduğuyla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Bu nedenle başlık ve haber girişinde genelleme yapıldığı söylenebilir.

İkinci haberde Çavuşoğlu'nun Berlin'de yapılacak Libya konferansına katılmak üzere Almanya'ya gideceği aktarılmıştır. Bu haberde de Türkiye'nin Libya'daki varlığından başta Fransa olmak üzere Batılı ülkelerin rahatsız olduğu ve bunu sıklıkla dile getirdikleri belirtilmiştir. Haberde ayrıca Yunanistan'ın konferansa davet edilmemesine tepki gösterdiği de aktarılmıştır.

3.7.8.2.Makro Yapı: Şematik Analiz

Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar

BBC Türkçe’de yer alan Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili haberlerde ana olay Mısır’daki askeri darbeden sonra giderek kötüleşen iki ülke arasındaki ilişkilerdir. Haberlerde, yapılan olumlu açıklamalarla ülkeler arasındaki ilişkilerin normale dönüp dönemeyeceği, yaşanan anlaşmazlıkların nedenleri ve olası çözüm yolları verilmiştir.

BBC Türkçe’deki haberlerde 2013’te Mısır’da Sisi’nin Mursi’yi askeri darbe ile devirmesine en sert ve en uzun tepkiyi gösteren ülkelere birinin Türkiye olduğu belirtilmiş, darbenin ardından iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin en alt seviyeye indirildiği ancak ticari faaliyetlerin devam ettiği belirtilmiştir.

BBC Türkçe’deki haberlerde ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Erdoğan, Mursi’nin askeri darbe ile iktidardan indirilmesine tepki göstermiş, Sisi ile ilgili eleştirel açıklamalarını her fırsatta dile getirmiştir. Türkiye’nin Mısır’a karşı tutumu, Suudi Arabistan ve BAE’nin tepkisine neden olmuş, Türkiye’nin bölgedeki ülkelerle ilişkilerini olumsuz etkilemiştir. Türkiye’nin İsrail ile ilişkilerinin iyi olmaması da Akdeniz’de yürütülen hidrokarbon faaliyetlerinde Türkiye karşıtı bir ittifak oluşmasının önünü açmıştır. Bu nedenlerle Türkiye, Mısır ile ilişkileri düzeltme arayışına girmiştir.

İki tarafın yaptığı yapıcı açıklamalar iki ülke ilişkilerinde normalleşme sinyalleri vermiştir. Mısır, iki ülke ilişkilerinin normalleşmesi için eleştirel açıklamalara son verilmesini, darbeden sonra Türkiye’ye yerleşen Müslüman Kardeşler bağlantılı kişilerin Mısır’daki yönetim aleyhindeki faaliyetlerine izin verilmemesini ve Türkiye’nin Libya’daki askeri varlığına son vermesini istemektedir. Türkiye bu talepleri kısmen de olsa karşılamış, diyalogu sürdürerek normalleşme sürecine girmeyi amaçlamıştır.

DW Türkçe’deki haberlerde ana olay Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkilerdir. Haberlerde iki ülke arasında yaşananlar, yapılan karşılıklı açıklamalar ele alınmıştır.

DW Türkçe’deki haberlerden ilkinde Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu’nun Türkiye ile Mısır’ın Akdeniz’de deniz yetki alanları ile ilgili görüşülebileceği dahası anlaşma yapılabileceğine dair açıklamaları verilmiştir. İki ülke arasındaki ilişkiler “kırılgan”

olarak nitelendirildikten sonra 2013'te yapılan Mısır'daki askeri darbe hatırlatılmış ve Türkiye darbeye sert tepki gösterdiği için 8 yıldır iki ülke arasındaki ilişkilerin en düşük düzeyde tutulduğu hatırlatılmıştır. İkinci haberde Dışışleri Bakanı Çavuşoğlu'nun, Mısır ile diplomatik düzeyde temasların başladığını, ilişkilerin normalleşmesi için iki tarafın da herhangi bir koşul sunmadığını belirttiği aktarılmıştır. Üçüncü haberde Mısır Dışışleri Bakanı Şukri, normalleşme için Türk dış politikasında gerçek bir değişim olması gerektiğini ve mevcut siyasi durumun Türk yönetiminin Mısır'a karşı takındığı karşıt tutumdan kaynaklandığını söylemiştir. DW Türkçe'deki konuyla ilgili son haberde ise Türkiye'nin Libya ve Doğu Akdeniz'de Türkiye karşıtı cephe güçlenince 2013'ten bu yana maslahatgüzar seviyesinde ilişki kurduğu Mısır ile ilişkileri güçlendirmek ve iş birliği geliştirmek için Mısır'a bir heyet gönderdiği belirtilmiştir.

DW Türkçe'deki haberlerde ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: Mısır, Yunanistan ile imzaladığı deniz yetki anlaşmasında Türkiye'nin BM'ye bildirdiği kıta sahanlığına saygı göstermiş, bu durum Türkiye tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Mısır'ın bu kararı Doğu Akdeniz'de giderek yalnızlaşan Türkiye için Mısır ile ilişkilerindeki sorunları gidermek için itici bir güç olmuştur. İki ülke istihbarat paylaşımının yanı sıra diplomatik görüşmelerle ilişkileri normalleştirmek için müzakerelere başlamıştır. İsmi açıklanmayan Türk devlet görevlileri görüşmeler konusunda iyimser olduklarını belirtirken Mısır, görüşmelerden bir sonuç çıkması için Türk dış politikasında somut değişiklikler olması gerektiğini belirtmiştir.

Euronews'teki haberlerde 2013'te Mısır'da ordunun yaptığı darbeden sonra Ankara yönetiminin Sisi ile diyalogu en baştan kestiği, iki ülke arasındaki ilişkilerin o günden beri dip seviyede olduğu belirtilmiştir. AKP hükümetinin komşu ülkelerle sorun yaşamasının Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'de elini güçlendirdiğini belirten uzmanlar, AKP hükümetinin Mısır ile ilişkileri iyileştirmeye çalışmasının yürütülen politikalarla gelen yalnızlaşma ve diplomatik izolasyonu sonlandırmayı hedeflediğini ifade etmişlerdir.

Euronews'teki haberlerde ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: AKP hükümeti, Mısır'da askeri darbe ile Mursi'yi devirerek iktidara gelen Sisi yönetimi ile ilişkileri koparmıştır. Zamanla bölgedeki diğer ülkelerle yaşanan anlaşmazlıklar Türkiye'nin yalnızlaşmasına neden olurken Türkiye karşıtı blok, stratejik ortaklıklarla Doğu

Akdeniz’de etkinliğini arttırmıştır. Mevcut politikalarla ilerleme kaydedemeyen ve bölgedeki etkinliğini yitiren AKP hükümeti Mısır ile ilişkileri geliştirmek için girişimlerde bulunmuştur. AKP hükümeti, Sisi yönetimine karşı eleştirilerine son vermiş, İstanbul merkezli Mısırlı muhaliflerin Sisi yönetimi aleyhindeki yayınlarını durdurmuştur. İlişkilerin iyileşmesi her iki ülke çıkarlarına da hizmet edeceğinden iki ülke temsilcileri Kahire’de temaslarda bulunmuştur.

Sputnik’teki haberlerde Türkiye-Mısır ilişkileri iki ülkenin dışışleri bakanlarının yaptığı açıklamalarla aktarılmıştır. İki ülkenin diplomatik ilişkileri ile istihbarat teşkilatlarının bilgi alışverişi yapması ile ilgili ilk açıklama Çavuşoğlu’ndan gelmiştir. Bir soru üzerine Çavuşoğlu, iki ülke görüşmeleri için tarafların bir ön koşul sunmadığını ancak yıllardır bağlar kopuk olduğu için güven eksikliği olduğunu söylemiştir. Çavuşoğlu, açıklamalarında iki ülke arasındaki bağların neden kopuk olduğunu açıklamazken, Sputnik’teki haberde de bu konuyla ilgili herhangi bilgiye yer verilmemiştir. Çavuşoğlu, temasların devam edeceğini söylerken Şukri, iç işlerine müdahale edilmemesi ve karşılıklı çıkarlara zarar vermekten kaçınılması gerektiğini belirtmiş; ilişkilerde uluslararası hukuk vurgusu yapmıştır.

Bu gelişmeler ışığında Sputnik’teki haberlerde Çavuşoğlu’nun iki ülke ilişkileri ile ilgili durum tanımlı yaparak kararlılık mesajı verdiği, Şukri’nin ilkesel bir çerçeve çizdiği söylenebilir.

Sputnik’teki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde Kabil’deki havalimanının güvenliğini sağlama görevinin tehlikeli olduğu, buna rağmen bu görevin Erdoğan’a ABD ile gerilen ilişkileri düzeltmek için bir fırsat sunacağı ifade edilmiştir. Türkiye-ABD ilişkilerindeki anlaşmazlıkların en önemlisinin Türkiye’nin S-400 füze savunma sistemlerini satın alması olduğu belirtilmiştir.

Sputnik’teki haberlerde ortaya çıkan sonuçlar şöyledir: Türkiye, ABD’nin Afganistan’dan çekilmesinden sonra Kabil’deki havalimanının güvenliğini sağlama görevine talip olmuştur. Bu görev, Taliban’ın ülkedeki varlığı nedeniyle son derece tehlikelidir. Türkiye, dış politikadaki tercihleri nedeniyle müttefikleriyle yaşadığı sorunları Afganistan’daki bu tehlikeli görevi üstlenerek telafi etmek, “iyi bir görüntü vermek istemektedir”.

Sputnik'teki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde, Türkiye'nin Libya'daki varlığının haklı gerekçelere dayandığı ve meşru olduğu yönündeki açıklamalar detaylı olarak sunulmuştur. Türkiye ve Libya Dışışleri Bakanlarının Libya'daki ortak basın açıklamasında haberin başlığı, haberdeki görsel ve haber içeriğinde Çavuşoğlu'nun açıklamaları öne çıkarılmış, Libya Dışışleri Bakanı Menguş'un açıklamalarına haberin sonunda yer verilerek Menguş'un açıklamaları geri planda bırakılmıştır. Haberde Menguş'un farklı konulardaki desteğinden dolayı Türkiye'ye teşekkür etmesi verilmiştir. Ardından bir cümle ile tüm yabancı güçlerin ve paralı askerlerin Libya'dan ayrılması konusunda Türkiye'ye yaptığı çağrı aktarılmıştır. Böylece haberdeki önemli ifade geri planda bırakılmıştır.

Sputnik'teki konuyla ilgili ikinci haberde Cihat Yayı, İkinci Berlin Konferansının sonuçlarını değerlendirmiştir. Haberin tamamı bu değerlendirmelerden oluşmaktadır.

Sputnik'teki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde ortaya çıkan sonuçlar şöyledir: Türkiye, Libya'nın bağımsızlığı ve bütünlüğünü önemsemektedir. Türkiye, BM tarafından da tanınan meşru hükümetin daveti üzerine Libya'da güç bulundurmaktadır. Türk askeri Libya'ya eğitim ve lojistik destek sağlamaktadır. Bu nedenlerle Türkiye, Libya'da yabancı güç statüsünde değerlendirilmemelidir. Türkiye'nin Libya'daki varlığı ve faaliyetleri barışın sağlanmasında etkili olmuştur.

VOA'daki haberlerde ana olay Türkiye-Mısır yetkilileri arasındaki temaslardır. Türkiye, 2013'teki askeri darbeden sonra Mısır yönetimi ile ilişkileri askıya almıştır. Ancak Doğu Akdeniz'de yaşanan gerilimden dolayı Erdoğan, Mısır yönetimi karşısındaki tavrını değiştirmiştir. Önce Çavuşoğlu Mısır ile önkoşulsuz temasları başlattıklarını ifade etmiş, ardından Erdoğan ekonomi, diplomasi ve istihbarat alanlarında iş birliğinin sürdürüldüğünü, alınacak sonuçlara göre ilişkilerin ileri düzeye taşınabileceğini ifade etmiştir.

Mısır Dışışleri Bakanı ise iki ülke arasında diplomatik çerçevede, sınırlı bir temas olduğunu ve ilişkilerin normalleşmesi için Türkiye'nin, Mısır'ın ilke ve hedefleri doğrultusunda adımlar atması gerektiğini söylemiştir. Bu sözler, AKP yönetiminin açıklamalarından sonra söylenmiştir. Bu açıklamadan sonra iki ülke

dışışleri bakanlarının telefonda görüştüğü, ardından Türkiye’den bir heyetin dışışleri bakan yardımcısı başkanlığında yüz yüze temaslar için Kahire’ye gittiği aktarılmıştır.

VOA’daki haberlerde çıkan sonuçlar şunlardır: Türkiye, Mısır ile ilişkileri normalleştirmek ve iş birliğini önkoşulsuz olarak geliştirmek isterken Mısır, ilişkilerin normalleşmesi için Türkiye’nin Mısır aleyhindeki politikalarında somut değişiklikler olması gerektiğini vurgulamıştır. AKP hükümeti iki ülke arasında diplomasi, istihbarat ve ekonomi alanlarında temaslar olduğunu ve duruma göre ilişkilerin daha ileriye taşınabileceğini ifade ederken Mısır yönetimi, temasların diplomatik çerçevede, sınırlı olarak sürdüğünü belirtmiştir.

VOA’daki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde Erdoğan ile Biden’ın NATO zirvesinde Afganistan’daki havalimanı ile ilgili konuştukları, ABD’nin Afganistan’dan çekilmesinin ardından Türkiye’nin havalimanı güvenliğini sağlama görevini Macaristan ve Pakistan ile birlikte yapmaya talip olduğu belirtilmiştir. Türkiye’nin bu göreve yönelik muhalefete karşı, Taliban üzerinde etkili olabilecek müttefikleri Pakistan ve Katar ile temas hainde olduğu belirtilmiştir.

VOA’daki haberlere göre Türkiye’nin anılan görevi üstlenmesi, sorun yaşadığı Batılı ülkelerle ortak bir zeminde buluşmasını sağlayabilecektir. Türkiye’nin ABD ile ilişkileri açısından havalimanı koruma görevinin son derece kritik olduğu belirtilmiş ancak detaya girilmemiştir. Taliban ile ilgili sorunların anlaşma yapılarak ortadan kaldırılabileceği de VOA’daki haberlerde uzman görüşlerinden aktarılmıştır.

VOA’daki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde Türkiye’nin Libya’daki askeri varlığından dolayı uluslararası alanda baskı gördüğünü, Ankara’nın ise Libya’da meşru hükümetin daveti üzerine askeri güç bulundurduğunu belirttiği aktarılmıştır. Libya Dışışleri Bakanının Türkiye dahil tüm yabancı güçlerin ülkeden ayrılması çağrısı yaptığı belirtilmiştir.

Haberde, Pentagon’un 2020’de yayınladığı bir rapora göre Türkiye’nin Libya’ya binlerce paralı asker gönderdiği, Ankara’nın ise Libya’daki Suriyeli cihatçı gruplarla bağlantısını kabul etmediği belirtilmiştir.

Haberde göçmenlerin AB’ye illegal yollardan girmek için kullanılan ana noktalardan birinin Libya olduğu belirtilmiş, Türkiye’nin bu durumu gelecekte

yapılacak olası müzakerelerde lehine kullanabileceğine dair uzman görüşleri de aktarılmış ancak bu uzmanların kim olduğu belirtilmemiştir.

Erdoğan'ın danışmanlarından Mesut Hakkı Caşın tüm yabancı güçlerin Libya'dan çekilmesi halinde Türk hükümetinin de güçlerini çekeceğini, Türk ordusunun Libya'da önemli bölgesel rol üstlenebileceğini söylemiştir. Bu önemli rolün ne olduğu, kapsamı ve amaçlarının neler olduğuna dair herhangi bir veri haberde yer almamaktadır. Caşın ayrıca Türkiye'nin Libya'da askeri nüfuza ihtiyacı olmadığını, Türkiye'nin AB ile iş birliği yapabileceğini, AB sınır güvenliğini desteklemeyi hedeflediğini belirtmiştir. Bu açıklamalarda Türk güçlerinin neden Libya'da olduğuna dair bir bilgi olmadığı gibi VOA'nın dile getirdiği Türkiye'nin Libya'daki askeri varlığının AB sınır güvenliği ile ilgili müzakerelerde kullanılabileceği iddiası da doğrulanmaktadır.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

BBC Türkçe'deki ilk haberde, Mısır'ın Akdeniz'deki hidrokarbon faaliyetleri için düzenlediği ihalede Türkiye'nin bildirdiği kıta sahanlığına göre sınırları belirlemesi üzerine Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun iki ülkenin deniz yetki alanları konusunu müzakere edebileceği, bu konuda anlaşma imzalanabileceğini söylemesi bağlam bilgisi olarak verilmiştir. Haberin devamında ardalan bilgisi olarak iki ülke ilişkilerinin neden kötüleştiğine, hangi konularda karşıtlıklar olduğuna ve çözüm için gerekenlere yer verilmiştir. İkinci haberde ise bağlam bilgisine kısıtlı olarak yer verilmiş, ülkeler arasındaki sorunun nedenleri anlatılmış ve iki ülke ilişkilerinin karşılıklı çıkar ve iş birliği ile normalleşmesinin mümkün olduğuna değinilmiştir. Bu görüşe gerekçe olarak siyasi anlaşmazlıklara rağmen ticari faaliyetlerin kesintisiz olarak sürdürülmesinin gerekliliği gösterilmiştir.

DW Türkçe'deki haberlerde Çavuşoğlu'nun Mısır ile müzakere edilebileceğine dair açıklamaları aktarılmış, mevcut gelişmeler bu açıklamalar ışığında verilmiştir. Haberlerde ardalan bilgisi olarak iki ülke ilişkilerinin 2013'te Mısır'daki askeri darbeden sonra Erdoğan'ın sert tepki göstermesi ile bozulduğu ve düşük profilli olarak sürdürüldüğü aktarılmıştır.

Euronews'teki haberlerde ardalın ve bağlam bilgisinin yetersiz olduğu söylenebilir. İlk haberde ardalın bilgisine genel olarak yer verilmiş ancak askeri darbe ile devrilen Mursi ve onun önderliğindeki Müslüman Kardeşler oluşumu ile AKP arasındaki bağa değinilmemiştir. Türkiye'nin dış politikasında neden değışikliğe gittiğı belirtilmiş ancak 2013'ten beri süren politikalarının sebeplerine yer verilmemiştir. İlk haberde görece detaylı verilen bağlam bilgisi diğer haberlerde kısıtlı kalmıştır.

Sputnik'teki haberlerde ardalın bilgisine yer verilmemiş, haber içerikleri mevcut gelişmeleri aktaran bir yapı ve kapsamda sunulmuştur. Haberlerde iki ülke ilişkilerinin normalleşmesine dönük yapılan karşılıklı açıklamalar ve görüşmeler aktarılmış ancak iki ülke ilişkilerinin neden, ne zaman, nasıl bozulduğuna, iki ülke arasındaki ilişkilerin neden yıllarca kopuk olduğuna değinilmemiştir. Şukri'nin uluslararası hukuk, iyi komşuluk, egemenlik hakkına saygı ve Arap ülkelerinin iç işlerine müdahale edilmemesi ile ilgili açıklamaları neden ve hangi ülkeye karşı yaptığını açıklayacak bir ardalın bilgisine de yer verilmemiştir.

Bağlam bilgisi olarak, Mısır'ın açıklamalarının aktarıldığı haberlerde Çavuşoğlu'nun önceki açıklamalarına yer verilmiştir. Ayrıca uzman görüşlerinin aktarıldığı son haberde Mısır'ın Türkiye ile ilişkilerinin değışmesinde ABD'de iktidarın değışmesiyle Suudi Arabistan, BAE ve Mısır ittifakı arasında sorunlar çıktığı, BAE ile Mısır'ın Libya konusunda farklı beklentilere girdiğı belirtilmiştir. Bu beklentilerin neler olduğuna değinilmezken anılan ülkeler arasındaki ayrışmanın Türkiye ile olan sorunları çözme konusunda itici bir güç olduğu ifade edilmiştir. Doğu Akdeniz'deki Yunanistan ve Güney Kıbrıs ile yaşanan deniz yetki sorunlarının etkisiyle Türkiye'nin Mısır ile siyasi sorunları geri planda bırakarak karşılıklı çıkarlara göre davranmaya yönelik bir yaklaşım belirlediğı de aynı haberde aktarılan bir diğer husustur.

Sputnik'teki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde Türkiye'nin NATO üyeliğı kapsamında Kabil'deki havalimanı işletilmesi görevini 6 senedir sürdürdüğü, ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi öncesinde Türkiye ile ABD devlet başkanlarının görüşmelerinde havalimanının güvenliği konusunun da görüşüldüğü ve Erdoğan'ın Biden'a Türkiye'nin bu göreve talip olduğunu bildirdiğı belirtilmiştir. Haberlerdeki ardalın ve bağlam bilgisi bu verilerden ibarettir.

İki ülkenin 500 yılı aşkın tarihi, kültürel ve beşeri bağlara sahip olduğunun altını çizen Çavuşoğlu, “Batısıyla, doğusuyla, güneyiyle Libya bizim için mukaddes bir ülkedir. Türkiye olarak Libya’nın bütünlüğü, egemenliği, bağımsızlığı ve siyasi birliğinin muhafazasını her zaman ilke edindik ve önem veriyoruz” diye konuştu (Sputnik, 3 Mayıs 2021).

“Libya halkının ve meşru hükümetlerinin zor dönemlerinde daima yanında yer aldık. Trablus’a saldırılar karşısında Libya’nın meşru hükümeti bazı ülkeleri biz dahil, davet etti. Bu çağrıya sadece Türkiye olumlu cevap verdi. Güvenlik ve askeri iş birliği mutabakat muhtırası kapsamında Libya’ya sağladığımız destek iç savaş, kardeş kavgası ve insanlık dramını önledi” (Sputnik, 3 Mayıs 2021).

Sputnik’teki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerdeki ardaan ve bağlam bilgisinin kapsamı Türkiye’nin Libya’daki varlığı ve faaliyetlerinin gerekçesini sunan yukarıdaki alıntılardan ibarettir.

İkinci haberde ardaan bilgisi yer almazken, Libya gündemi için ikinci kez yapılan Berlin Konferansı bağlam bilgisi olarak verilmiştir.

VOA’daki Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili her haberde bağlam bilgisine sınırlı da olsa yer verilmiştir. Ardaan bilgisi olarak iki ülke arasındaki ilişkilerin seyri hakkında her haberde bilgi verilmiş ancak AKP hükümetinin askeri darbe ile iktidara gelen Mısır yönetimi ile ilişkileri neden askıya aldığı, bu durumun neden sekiz yıl boyunca devam ettiği ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir. VOA’daki haberlerde AKP iktidarının Mısır ile ilişkileri neden düzeltmek istediği ile ilgili bilgilere ise yer verilmiştir.

VOA’daki haberlere göre Türkiye, Güney Kıbrıs’ın Mısır, Lübnan ve İsrail ile imzaladığı deniz yetki anlaşmalarını Kıbrıslı Türklerin haklarına aykırı olduğu için tanımazken, AB üyesi ülkeler Libya’daki hükümetin Türkiye ile imzaladığı deniz yetki anlaşması ile askeri iş birliği anlaşmalarının iptal edilmesini istemiştir.

Erdoğan ile Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti Başkanlık Konseyi Başkanı Sarraç arasında imzalanan deniz yetki anlaşmasına karşı Doğu Akdeniz’de Mısır’ın Yunanistan ile imzaladığı deniz yetki anlaşması Ankara’da rahatsızlık yaratmıştır.

AKP hükümetinin bölge ülkeleri ile yaşadığı sorunlarla, yaşanan bu gelişmeler birlikte ele alındığında dış politikada mevcut yaklaşımlarda değişikliğe gittiği, Doğu Akdeniz'deki karşılıklı çıkarlar için Mısır ile ilişkileri 2013 öncesine döndürme çabası gösterdiği söylenebilir.

VOA'daki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde ardalın bilgisine yer verilmezken, yetersiz bağlam bilgisi olarak Erdoğan ile Biden'ın NATO zirvesinden sonraki ikili görüşmelerinde Afganistan'daki havalimanının güvenliğinin sağlanmasına Türkiye'nin talip olduğu belirtilmiştir.

VOA'daki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde ardalın bilgisine yer verilmemiştir. İkinci haberde bağlam bilgisi olarak ikincisi düzenlenecek olan Libya konulu Berlin Konferansı ile ilgili kısa bir bilgi verilmiş, Yunanistan'ın konferansa davet edilmemesine tepki gösterdiği belirtilmiştir. Haberde ayrıca Libya Ulusal Birlik Hükümeti'nin konferansa ilk kez katılacağı bilgisi de verilmiştir.

Haber Kaynakları

BBC Türkçe'deki haber kaynakları; Türkiye ve Mısır'ın devlet başkanları, dışişleri bakanları ile Tahrir Enstitüsü'nden Timothy Kaldas'tır. Haberlerde ülkeler arası ilişkilerin seyri aktarılırken devlet görevlilerinin eylem ve söylemlerine yer verilmiş, Kaldas'ın Bloomberg'de Türkiye-Mısır ilişkilerini analiz ettiği makalesinden bölümler aktararak karşılıklı çıkarlar sayesinde ülkeler arası normalleşmenin mümkün olabileceğine dair değerlendirmesi aktarılmıştır.

DW Türkçe'deki haber kaynaklarından bazıları Cumhurbaşkanı Erdoğan, Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, Dışişleri Bakan Yardımcısı Önal, Mısır Devlet Başkanı Sisi, Mısır Dışişleri Bakanı Şukri, Mısır Dışişleri Bakan Yardımcısı Loza'dır. Uluslararası İlişkiler uzmanı Prof. Dr. Serhat Güvenç, Orta Doğu Uzmanı Oytun Orhan ve Türkiye'nin Kahire Büyükelçisi olarak görev yapmış olan emekli büyükelçi Yaşar Yakış da DW Türkçe'deki haberlerde iki ülke ilişkileri ile ilgili analizlerdeki haber kaynaklarıdır.

DW Türkçe'de anonim kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Reuters haber ajansına konuşan Mısırlı istihbarat kaynakları ... (DW, 15 Mart 2021).

...Ankara'nın Mısır'la ilişkileri geliştirme konusunda "samimiyeti"ne vurgu yapan Türk yetkililer... (DW, 4 Mayıs 2021).

Dışışleri Bakanı Çavuşoğlu, Mısır Dışışleri Bakanı Şükrü, Mısır Dışışleri Bakanlığı, Ortadoğu Uzmanı Siyasi Analist Deniz Büstani, BAE'de Siyaset bilimi profesörü Abdülkalek Abdullah, Mısır Siyaset ve Strateji Çalışmaları Merkezi'nde araştırmacı Beşir Abdül-Fatah Euronews'teki haber kaynaklarındandır.

Kahire'deki görüşmelerden ilkinden net bir sonuç çıkmadığına dair haberde ek kaynak olarak AA ve AP referans gösterilmiştir.

Haberlerde görüş ve analizleri aktarılan uzman ve akademisyenlerin Euronews'in görüşünü destekleyecek kaynaklardan seçildiği, bu kaynakların AKP'nin dış politikalarına eleştirel görüşler dile getirdiği ve bu görüşlere alternatif diğer görüşlere yer verilmediği söylenebilir.

Türkiye Dışışleri Bakanı Çavuşoğlu, Mısır Dışışleri Bakanı Şukri ve ORSAM uzmanı Oytun Orhan Sputnik'teki haber kaynaklarındandır. İki ülke arasındaki diplomatik temaslarla ilgili haberde Mısır'ın açıklaması anonim bir kaynaktan aktarılmıştır.

Mısır haber ajansı MENA'nın, ismini açıklamadığı resmi bir kaynağa dayandırdığı haberinde... (Sputnik, 13 Mart 2021).

Sputnik'teki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde ABD Savunma Bakanlığı Sözcüsü Binbaşı Rob Lodewick, Stockholm Üniversitesi Türk Araştırmaları Enstitüsü'nden Prof. Jenny White ve Ankara Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı stratejisti Nihat Ali Özcan Sputnik'teki haber kaynaklarındandır. Anılan isimlerden ilki ABD'den bir heyetin, Afganistan'daki görev hakkında Türkiye'ye gideceğini aktarmıştır. Diğer iki isim ise Bloomberg'den aktarılan haberde analizlerine yer verilen kaynaklardır.

Sputnik'teki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde Türkiye ile Libya Dışışleri Bakanları ve Emekli Tümamiral Cihat Yaycı haber kaynaklarındandır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Dışışleri Bakanı Çavuşoğlu ve Mısır Dışışleri Bakanı Şukri VOA'daki haber kaynaklarındandır.

Milli Savunma Bakanlığı, Pentagon, Pentagon Sözcüsü Kirby ve Ankara Dış Politika Enstitüsü Başkanı Bağcı VOA'daki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haber kaynaklarındandır.

VOA'daki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde Yunan Ulusal Savunma Üniversitesi'nden Burweila, Gazete Duvar yazarı Uzgel, Erdoğan'ın danışmanlarından Caşın ve Türk Dışişleri Bakanlığı haber kaynaklarındandır.

VOA'daki bazı görüşler anonim kaynaklar kullanılarak aktarılmıştır. Medya kuruluşları, bu yöntemi kendi görüşlerini habere yansıtmak için kullanmaktadır.

Uzmanlar, Türkiye'nin sınır güvenliği konusundaki iş birliğini gelecekte yapılacak müzakerelerde kendi lehine kullanmanın yollarını aradığını kaydediyor (VOA, 25 Mayıs 2021).

3.7.8.3.Mikro Yapı Analizi

Sentaktik Çözümleme ve Sözcük Seçimleri

BBC Türkçe'deki haberlerde kısa ve etken cümleler kullanılmıştır. Çavuşoğlu'nun Mısır ile müzakere edilebileceği ve anlaşma yapılabileceğine dair sözleri ile Tahrir Enstitüsü'nden Kaldas'ın yazısının bazı bölümleri doğrudan aktarılmıştır. Bunların dışındaki tüm alıntılar dolaylı olarak verilmiştir.

BBC Türkçe'deki haberlerde “normalleşme” sözcüğü görece daha fazla kullanılmıştır. Kaldas'ın iki ülke ilişkilerini analiz ettiği yazısında liderlerin birbiri hakkında olumsuz açıklamalarda bulunmalarının “ağız dalaşı” olarak nitelendirilmesi dikkate değerdir.

Kahire ile ilişkilerin normalleşmesi konusunda özellikle son dönemde "iyimser" bir yaklaşım içinde olduklarını belirten Türk Dışişleri yetkilileri... (DW Türkçe, 5 Mart 2021).

DW Türkçe'deki haberler basit ve etken yapıda cümlelerle verilmiştir. Her iki ülke Dışişleri Bakanlarının sözleri doğrudan aktarılmıştır. DW Türkçe'deki haberlerde Türk yetkililerden dolaylı olarak aktarılan cümlelerde bazı kelimeler tırnak içinde verilmiştir.

Çavuşoğlu, Mısır'la ilişkilerin normalleşmesi konusunda her iki tarafın da önkoşulu olmadığını söylese de, Mısır Dışişleri Bakanı Şukri'den gelen "İkili ilişkilerin normalleşmesi, Türkiye'nin politikasında gerçek bir değişimin gerçekleşmesine bağlı" açıklaması dikkat çekmişti (DW Türkçe, 4 Mayıs 2021).

Yukarıdaki alıntıda Çavuşoğlu'nun sözlerinin, Şukri'nin açıklamalarıyla çeliştiği belirtilerek Çavuşoğlu zımnen yalanlanmıştır. AKP hükümeti, Mısır yönetimine karşı geçmişteki sert söylemlerinin aksi bir tavır almıştır. Şukri'nin mevcut siyasi durumun AKP yönetiminin Mısır'a karşı takındığı ters tutumdan kaynaklandığına dair açıklamalarına herhangi bir cevap verilmemesi de bu savı pekiştirmektedir.

DW'deki başlıklarda, spotlarda ve haber metinlerinde en çok kullanılan sözcük "normalleşme"dir.

Euronews'teki haberlerde basit ve etken cümle yapıları tercih edilmiştir. Haber aktörlerinin sözleri doğrudan aktarılırken dolaylı aktarılan ifadeler kısmen tırnak içine alınarak verilmiştir. Haberlerde uzman görüşleriyle AKP iktidarının bölgedeki ülkelerle ilişkilerde hatalar yaptığı, yapılan bu hatalardan dolayı Türkiye'nin bölgede yalnızlaştığı belirtilmiştir.

... 'normalleşme'nin hızla tamamlanması beklenmiyor (Euronews, 5 Mayıs 2021).

Mısır ve Türkiye arasında ilişkilerin yeniden kurulmasını amaçlayan ilk istişari görüşmeler 'net bir ilerleme kaydedilmeden' sona erdi (Euronews, 6 Mayıs 2021).

Haberlerde başlıklardan, içeriğe kadar en fazla kullanılan sözcük "normalleşme"dir. Haberlerin çıkış noktasının iki ülke ilişkilerinin 2013 öncesine, başka deyişle darbeden önceki olağan seyrine dönmesi çabaları olduğundan bu durum şaşırtıcı değildir.

Sputnik'teki haberde basit ve etken cümleler kullanılmıştır. İki ülke dışişleri bakanları ile uzman görüşleri doğrudan aktarılırken Mısırlı anonim kaynağın iki ülke ilişkileri ile ilgili açıklamaları dolaylı cümlelerle aktarılmıştır. Aynı haberde Çavuşoğlu'nun daha önce yaptığı açıklama doğrudan aktarılmıştır.

Sputnik'teki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde etken yapıda cümleler kullanılmış, aktarılan analiz ve açıklamalar doğrudan aktarılmıştır.

...Başka hiç kimsenin istemediği bir işi üstlenmek, Washington'la yıllardır süren anlaşmazlıklar nedeniyle gerilen bağları onarmak için bir fırsat sağlayacaktır" ifadelerine yer verildi (Sputnik, 25 Haziran 2021).

Türkiye'nin ABD'den sonra Afganistan'da kalarak havalimanı güvenliğini üstlenmesi ile ilgili analizlerde AKP politikaları aleyhinde söylenen sözler doğrudan aktarılmıştır.

"Erdoğan yönetiminde Ankara, kendisini büyüyen bir Sünni Müslüman güç olarak damgalayarak ve bölgesel çatışmalara girerek iddialı bir dış politikaya girdi" ifadelerine yer verilen haberde ayrıca, Türkiye'nin koruyacağı havalimanının da 'bugüne kadar çok defa saldırıya uğradığı' hatırlatıldı (Sputnik, 25 Haziran 2021).

Taliban da Türkiye'nin bölgedeki askeri varlığını 'işgal' olarak nitelendireceklerini açıklamıştı (Sputnik, 25 Haziran 2021).

Sputnik'teki haberlerde Erdoğan yönetiminin dış politika tercihlerine ve Afganistan'daki güvenlik risklerine de yer verilmiştir. ABD, Taliban'ın çıkarlarına yönelik tehditte bulunması halinde ülkede yapılacak operasyonlara hava desteği vereceğini belirtmiş ancak konuyla ilgili ayrıntı paylaşmamıştır.

Sputnik'teki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haber cümleleri etken yapıda verilmiş, iki ülke dışişleri bakanlarının ve Türkiye'nin Libya'daki faaliyetleri ile Berlin Konferansını değerlendiren Yayıncı'nın sözleri doğrudan aktarılmıştır.

İlk haberde Çavuşoğlu, Libya ile ilgili açıklamalarında iki ülke arasında yapılan anlaşma ile iç savaş, kardeş kavgası ve insanlık dramının önlendiğini, Türkiye'nin Libya'ya desteğini sürdüreceğini belirtmiştir. Mengüş, Türkiye'nin Libya'daki duruma rağmen diplomatik misyonlarının faaliyete devam etmesine, iki ülke arasındaki uçuşların sürdürülmesine, pandemi ile mücadelede Türkiye'nin desteğine teşekkür etmiştir. Konuşmanın devamında BM Güvenlik Konseyi kararına atıf yapan Mengüş şunları söylemiştir:

"Libya'nın egemenliğine saygı çerçevesinde, Libya topraklarındaki tüm yabancı güçlerin ve paralı askerlerin varlığının sonlandırılması için de (Türkiye'ye) iş birliği çağrısı yapıyoruz." (Sputnik, 3 Mayıs 2021).

Menguş, farklı konulardaki desteklerinden dolayı Türkiye'ye teşekkür ettikten sonra Türkiye'nin de diğer ülkeler gibi askeri güçlerini Libya'dan çekmesi çağrısı yapmıştır. Çavuşoğlu'nun Türkiye'nin Libya'daki varlığının gerekliliği ile ilgili açıklamalarının öne çıkarıldığı haberde bu çağrı geri planda bırakılmıştır. Diğer habere göre Türkiye, Berlin Konferansı sonuç bildirgesinde yer alan ilgili maddeye şerh koymuştur. Sputnik, ikinci haberde Yayıncı'nın konuyla ilgili görüşlerini detaylı olarak aktarmış ancak Libya'daki hükümetin konuyla ilgili herhangi bir açıklamasına yer vermemiştir. Bu veriler ışığında Sputnik'in Türkiye'nin Libya'daki varlığını destekler nitelikte içeriklere yer verdiği ve buna uygun açıklama ve görüşleri öne çıkardığı söylenebilir.

VOA'daki Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili haberlerde her iki ülke dışışleri bakanlarının sözleri dolaylı olarak aktarılırken Erdoğan'ın açıklamaları tırnak içinde, doğrudan aktarılmıştır. VOA'daki haberlerde Mısır Devlet Başkanı Sisi'nin hiçbir açıklamasına yer verilmemiştir.

... Erdoğan, Müslüman Kardeşler yönetimine yönelik askeri darbeden duyduğu rahatsızlık üzerine iç siyasette "Rabia el işareti" ile yürüttüğü Mısır'ın yeni yönetimi aleyhindeki tavrını değiştirdi (VOA, 10 Nisan 2021).

VOA'daki haberlerde en çok kullanılan sözcük, iki ülke arasındaki temasların temelinde yatan amaca işaret eden "normalleşme"dir.

Çavuşoğlu ve Mısır Dışışleri Bakanı Şukri arasındaki telefon görüşmesiyle ilgili Türkiye ve Mısır'ın ortak değeri İslam'a gönderme yapılması dikkat çekti... (VOA, 10 Nisan 2021).

VOA'daki haberde dışışleri bakanlarının telefon görüşmesinde dini referanslar yapmaları dikkat çekici olarak nitelendirilmiştir.

VOA'daki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerden ilkinde haber aktörlerinin tüm açıklamaları dolaylı cümlelerle aktarılmıştır.

... Libya Dışışleri Bakanı Necla El Manguş, Türk güçleri dahil Libya'daki tüm yabancı askerlerin ülkeden ayrılması çağrısı yaptı (VOA, 25 Mayıs 2021).

VOA'daki Türkiye-Libya ilişkileri ile haberlerde basit ve aktif yapıda cümleler kullanılmıştır. Uzman görüşleri doğrudan aktarılmıştır.

Türkiye ile İlgili Haberlerin Retoriği

BBC Türkçe'deki haberlerden ilkinde 4, ikincisinde 2 fotoğraf kullanılmıştır. İlk haberde önce Erdoğan ile Sisi'nin yan yana yerleştirilmiş fotoğraflarına, ardından iki liderin farklı fotoğraflarına yer verilmiştir.

Görsel 3.16: BBC Türkçe'deki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Türkiye-Mısır ilişkileri: Doğu Akdeniz'de anlaşma mümkün mü, ilişkiler 8 yıl sonra normalleşebilir mi?

4 Mart 2021

Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu dün Gürcistan Dışışleri Bakanı David Zalkalian ile düzenlediği basın toplantısında, bir soru üzerine, "Doğu Akdeniz'de en uzun karası ve kıyıları olan iki ülke olarak ilişkilerimizin seyrine göre biz de yarın deniz yetki alanları konusunu Mısır'la müzakere edebiliriz, kendi aramızda da ileride bir anlaşma imzalayabiliriz" dedi.

Bloomberg yazarı: Pragmatizm, Türkiye ile Mısır'ın buzları eritmesini sağlayabilir

10 Mart 2021

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Mursi'ye karşı yapılan darbeye sert tepki gösterdi

ABD merkezli düşünce kuruluşu Orta Doğu Politikası için Tahrir Enstitüsü'nden Timothy Kaldas, Bloomberg haber ajansında Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkilerde son dönemde gelen açıklama ve yaşanan gelişmeleri analiz ettiği bir makale kaleme aldı.

İlk haberdeki diğer görsel, deniz yetki anlaşması sırasında tokalaşan Yunan ile Mısırlı devlet görevlilerinin fotoğrafıdır.

BBC Türkçe'deki ikinci haberde, Erdoğan'ın selam verirken çekilmiş ve Mısır bayrağına monte edilmiş fotoğrafına yer verilmiştir. Haberlerde Getty Images, EPA ve AFP'nin fotoğrafları kullanılmıştır.

Görsel 3.17: DW Türkçe'deki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

DW Türkçe'deki haberlerden ilkinde 4 fotoğraf kullanılmıştır. Bunlar, Türkiye ve Mısır'ın devlet başkanları ile iki ülke arasındaki ilişkileri analiz eden uzmanların fotoğraflarıdır. İkinci haberde Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun fotoğrafına yer verilmiştir. Üçüncü haberde Mısır Dışişleri Bakanı Şukri'nin fotoğrafı kullanılırken dördüncü haberde her ülke dışişleri bakanları ile iki ülke ilişkilerini değerlendiren uzmanların fotoğraflarına yer verilmiştir.

Fotoğraflar AA, AFP, DPA ve DAPD ajanslarından alınmıştır.

Haberlerde kullanılan sayısal veri Mısır'ın Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon faaliyetlerindeki alanı 28'inci meridyenin doğusu ile sınırlandırmış olması ile ilgilidir. Bu durum iki ülke arasındaki müzakerelerin önünü açtığı için önemlidir.

Görsel 3.18: Euronews'teki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Euronews'teki ilk haberde Erdoğan ile Sisi'nin birlikte çekilmiş bir arşiv fotoğrafına, ikinci ve üçüncü haberde ise Kahire'de bir araya gelen iki ülke heyetlerinin görüşmeler sırasında çekilmiş fotoğraflarına yer verilmiştir. Fotoğraflar AA ve AP'ten alınmıştır.

Görsel 3.19: Sputnik'teki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Çavuşoğlu: Mısır'la diplomatik düzeyde temaslarımız başladı

11:09 12.03.2021 (güncellendi: 11:36 12.03.2021)

© AA

Abone ol

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Mısır'la diplomatik düzeyde temasların başladığını duyurdu. Çavuşoğlu, "Suudi Arabistan'la ilişkilerimizin düzelmemesi için sebep yok. Olumlu adım atarsa biz de atarız. Aynı şey BAE için de geçerli. İlişkilerimiz de gayet iyiydi" dedi.

Mısır: Türkiye ile ilişkileri geliştirmek istiyoruz

11:18 12.04.2021 (güncellendi: 11:20 12.04.2021)

© AFP 2022 / OZAN KOSE

Abone ol

Mısır Dışişleri Bakanı, ülkesinin Türkiye ile iki tarafın da faydasına olacak diyalog ve uluslararası hukuk kurallarına uygun ilişkiler kurulmasında istekli olduğunu belirtti.

Sputnik'teki haberlerde birer fotoğraf kullanılmıştır. İlk haberde açıklamalarına yer verilen Çavuşoğlu'nun fotoğrafı kullanılmıştır. Şukri'nin veya diğer Mısırlı yetkililerin açıklamalarının aktarıldığı haberlerde Mısır bayrağının fotoğrafına yer verilmiştir. Uzman görüşlerinin aktarıldığı son haberde ise merkezinde Türkiye'nin olduğu Orta Doğu haritasının fotoğrafına yer verilmiştir. Fotoğraflar AA ve AFP'den alınmıştır.

Görsel 3.20: Sputnik'teki Türkiye-Afganistan İlişkileri ile İlgili Haberler

ABD'li yetkililer, Afganistan'daki Kabil havalimanının güvenliğini görüşmek üzere Türkiye'ye geliyor

20:37 23.06.2021 (güncellendi: 20:18 10.08.2021)

© AA

Abone ol

ABD Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir heyet, Afganistan'ın başkenti Kabil'de Hamid Karzai Havalimanı'nın güvenliği konusunu görüşmek üzere Türkiye'ye ziyarette bulunacak.

Bloomberg: Türkiye, başka kimsenin istemediği Afganistan görevine hazırlanıyor

13:19 25.06.2021 (güncellendi: 20:18 10.08.2021)

© AA

Abone ol

Bloomberg, Türkiye'nin Afganistan'da Hamid Karzai Havalimanı'nı koruma planlarını "Türkiye, başka kimsenin istemediği Afganistan görevine hazırlanıyor" ifadeleriyle yorumladı.

Sputnik'teki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde AA'dan alınan aynı arşiv fotoğrafına yer verilmiştir. Bloomberg'den aktarılan ikinci haberde uzman görüşlerine geniş yer verilmiş, Türkiye'nin Kabil'deki havalimanında neden görev üstlenmek istediği, görevin içerdiği olası tehlikelerin neler olduğu aktarılmıştır.

Görsel 3.21: Sputnik'teki Türkiye-Libya İlişkileri ile İlgili Haberler

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu: Libya'nın bütünlüğü, bağımsızlığı ve siyasi birliğine önem veriyoruz

17:27 03.05.2021 (güncellendi: 22:33 03.05.2021)

© AA

Abone ol

Libya'da gerçekleştirilen temaslar sırasında konuşan Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, "Libya'nın bütünlüğü, egemenliği, bağımsızlığı ve siyasi birliğinin muhafazasına önem veriyoruz" açıklamasında bulundu.

Cihat Yaycı: Türkiye, yeni Libya'yı kuran güçtür, yabancı güç statüsünde algılanamaz

15:49 25.06.2021 (güncellendi: 20:23 10.08.2021)

© AA

Abone ol

Turan Salcı

Tüm yazılar Yazara mesaj gönder

Libya konusunda çözüm arayışları İkinci Berlin Konferansı'nda ele alındı. Türkiye ile Libya arasındaki Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası'nın mimarlarından Müstafi Tümamiral Doç. Dr. Cihat Yaycı, konferansın sonuçlarını Sputnik'e değerlendirdi.

Sputnik'teki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili ilk haberde, haber aktörlerinden sadece Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun fotoğrafını sunulmuş, Libya'lı mevkidaşının fotoğrafına yer verilmemiştir. İkinci haberde, içeriği oluşturan analizleri yapan Yayıncı'nın fotoğrafı değil, fonda Türkiye-Libya askerlerinin bir arada görüntüsünün olduğu, Libya'lı askerlerin tören yürüyüşü sırasında çekilmiş fotoğrafına yer verilmiştir.

Görsel 3.22: VOA'daki Türkiye-Mısır İlişkileri ile İlgili Haberler

Mısır'dan Türkiye'ye İlişkileri
Normalleştirme Şartı

Türkiye ile Mısır Arasında İlk Yüz Yüze
Görüşme

Mısır Dışişleri Bakanı Sameh Shoukry, iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesi için Türkiye'nin Mısır'ın ilkel ve amaçlarıyla uyum göstermesi gerektiğini söyledi.

En Son Haberler

Türkiye ile Mısır arasında ilk defa yüz yüze üst düzey diplomatik müzakereler başlıyor. Dışişleri Bakan Yardımcısı Sedat Onal başkanlığında Türk heyeti, Çarşamba günü Kahire'ye gidiyor.

En Son Haberler

VOA'daki Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili her haberde birer fotoğraf kullanılmıştır. İki haberde Mısır Dışişleri Bakanı Şukri'nin fotoğrafına yer verilirken iki ülke arasında yüz yüze görüşmelerin yapılacağını aktarıldığı haberde iki ülke bayraklarının fotoğrafına yer verilmiştir. Fotoğraflar Reuters'ten alınmıştır.

Görsel 3.23: VOA'daki Türkiye-Afganistan İlişkileri ile İlgili Haberler

Türkiye: "ABD Heyeti Afganistan İçin
Ankara'ya Geliyor"

Türkiye'nin Afganistan'daki Rolü Önünde
Hangi Engeller Var?

ANKARA — ABD Başkanı Joe Biden ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın NATO Zirvesi'nde yaptığı görüşmede gündeme gelen Afganistan'da Kabul Harekâtı'nın güvenliği ile ilgili ABD'den teknik heyetin Türkiye'yi ziyaret edeceği bildirildi.

En Son Haberler

İngiltere'den Bin Askeri Teyakkuz Emri

Amerika Savunma Bakanı (Pentagon) Sözcüsü John Kirby, Türkiye'nin Afganistan'ın başkenti Kabul'deki havaalanının güvenliğini ve yönetimini üstlenme rolünü kabul ettiğini, ancak bu konuda hala üzerinde çalışılması gereken detaylar olduğunu vurguladı. Sözcü Kirby, Türkiye'nin Amerika ve uluslararası toplumdan destek talebini dile getirdiğini ve bunun üzerine çalışıldığını belirtti. Pentagon Sözcüsü "yapılması gereken daha çok iş var" dedi.

En Son Haberler

İngiltere'den Bin Askeri Teyakkuz Emri

"Kanadalı Protestörcüler Araba Sektörünü Tehdit Ediyor"

VOA'daki Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili ilk haberdeki fotoğrafta Savunma Bakanı Hulusi Akar'ın ABD'li bir heyeti kabul ettiği bir arşiv fotoğrafına yer verilmiştir. İkinci haberde fonda Türk bayrağının yer aldığı, iki Türk askerinin

fotoğrafına yer verilmiştir. İlk fotoğraf Milli Savunma Bakanlığı, ikinci fotoğraf ise AFP'den alınmıştır.

Görsel 3.24: VOA'daki Türkiye-Libya İlişkileri ile İlgili Haberler

Türkiye Libya'daki Askeri Varlığı
Nedeniyle Baskı Altında

Libya'da askeri varlık barındırıldığı gerekçesiyle Türkiye'ye yönelik uluslararası baskılar artıyor.

En Son Haberler

Çavuşoğlu Libya Konferansı'na Katılmak
Üzere Berlin'e Gidiyor

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Libya'ya ilgili olarak ikinci düzenlenen Berlin Konferansı'na katılmak üzere Almanya'ya gidecek.

En Son Haberler

VOA'daki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili ilk haberde 3 Mayıs 2021'de Türkiye ile Libya heyetlerinin bir arada çekilmiş, Dışişleri Bakanlığının logosu bulunan fotoğrafa yer verilmiştir. İkinci haberde Çavuşoğlu'nun fotoğrafına yer verilmiştir. Her iki fotoğrafta da Reuters referans gösterilmiştir.

Haberlerde ikna gücünü arttırmak için uzman görüşlerine yer verilmiştir. Türkiye'nin Libya'daki varlığıyla ilgili lehte ve aleyhte görüşlere haberlerde yer verilmiştir; ancak aleyhteki görüşler haberde daha önce, daha fazla ve detaylı olarak aktarılmıştır.

3.7.9.ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberlere Genel Bakış

ABD-İran ilişkileri ile ilgili haberlere, örneklem kapsamında incelenen medya kuruluşlarından IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'da ulaşılmıştır.

IRNA'daki haberlerde Batılı ülkelerin İran'a uyguladığı ambargolar, ABD ve İran'ın terörü destekleme konusunda karşılıklı suçlamaları ve nükleer anlaşma ile ilgili açıklamalar ele alınmıştır.

IRNA'daki haberlerde Hamaney, ABD'nin her zaman Orta Doğu'daki ülkelerde istikrarsızlık yaratmak istediğini söylemiştir. Hamaney, Avrupa ve ABD'nin ambargoları kaldırmasını istemiştir. Ayrıca Hamaney'in ABD'ye yönelik nükleer silahlar, insan hakları ve terörle ilgili suçlamaları aktarılmıştır.

ABD Dışışleri Bakanı'nın İran'ın El Kaide'nin yeni merkezi olduğunu söylemesine İran Dışışleri Bakanı tepki göstermiştir. Rusya Dışışleri Bakanlığı sözcüsünün İran'ın teröristlere karşı mücadele ettiğine dair sözleri de aktarılarak İran'ın terörle mücadele ettiği konusunda Rusya tanık gösterilmiştir.

IRNA'daki haberlerde ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşmadan ABD'nin çekildiği, sürecin ilerlemesi için ABD'nin tekrar Kapsamlı Ortak Eylem Planına (KOEP) dönmesi gerektiği aktarılmıştır.

SANA'daki konuyla ilgili iki haberden ilkinde ABD Ulusal Güvenlik Danışmanının nükleer anlaşmaya döndükten sonra füzelerle ilgili İran ile görüşüleceğini söylediği aktarılmıştır. İran Dışışleri Bakanlığı sözcüsü, İran'ın savunma tedbirlerinin görüşmeye kapalı olduğunu belirtmiştir.

SANA'daki ikinci haber, Rusya'nın ABD'ye İran ile imzalanan nükleer anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirme çağrısıdır. Rusya, ABD'nin nükleer anlaşmaya herhangi bir şart ileri sürmeden dönmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sputnik'teki haberlerde İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmaları ele alınmış, Hamaney'in konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşmaya dair Rusya ve İran'ın ABD'ye yaptığı çağrılara ve ABD ile İran'ın konuya ilişkin açıklamalarına yer verilmiştir.

Yaptırımlar, Sputnik'teki ABD-İran ilişkileri ile ilgili haberlerdeki konulardan bir diğeridir. İran, nükleer anlaşma sağlanması için yaptırımların kaldırılması şartını öne sürerken ABD, İran'ın anlaşma şartlarına uygun hareket etmesini şart koşmuştur. Her iki ülke nükleer anlaşma için karşı taraftan ilk adımı beklemiş, dolaylı görüşmelerde herhangi bir ilerleme sağlanamamasını karşı tarafın uzlaşmaz tavrına bağlamıştır.

Sputnik'teki haberlerde öne çıkan bir diğer konu ABD'nin BAE açıklarında el koyduğu tankerdeki İran petrolünü satmasıdır. Benzer içerik Suriye ile ilgili haberlerde de görülmüştür. SANA ve Sputnik, ABD'nin tankerlerle Suriye petrolünü çalıp sattığına dair haberlere yer vermiştir.

VOA'daki haberlerde ağırlıklı olarak İran'ın nükleer zenginleştirme çalışmaları haberleştirilmiştir. İran'ın nükleer çalışmalarıyla ilgili gelişmeler anbean

verilmiştir. Haberlerde İran'ın nükleer anlaşmayı ihlal ettiği yinelenmiştir. Ayrıca ABD ve İran'ın nükleer anlaşma için dolaylı olarak görüştüklerine ve her iki ülkenin de ilk tavizi karşı taraftan bekleyen açıklamalarına da yer verilmiştir.

VOA'daki haberlerde öne çıkan diğer konu İran'a yönelik ambargolardır. VOA, ambargolarla ilgili haberlerde yaptırımların İranlı yetkililere yönelik olduğunu belirtmiştir.

ABD Dışişleri Bakanının, İran'ın El Kaide'nin yeni merkezi olduğuyla ilgili açıklaması VOA'da da haberleştirilmiştir. VOA bu açıklamayı "iddia" olarak nitelendirmiştir. İran Dışişleri Bakanı'nın Pompeo'ya verdiği cevaba haberde yer verilmiştir.

VOA'da, 5 Ocak 2021'de İran'ın Güney Kore'ye ait bir gemiyi alıkoyduğu, ABD'nin İran'a geminin bırakılması için çağrı yaptığı aktarılmıştır. 4 Şubat 2021'de ABD'nin İran petrolü taşıyan gemiye el koymak istediğiyle ilgili bir habere yer verilmiştir. Habere göre ABD'nin terör örgütü olarak nitelendirdiği İran Devrim Muhafızları ve Kudüs Gücü'yle bağlantılı çeşitli kurumların petrol yüklediği tankere el koymak için ABD Adalet Bakanlığı, başkent Washington'daki bölge mahkemesine başvurmuştur.

3.7.10.ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberlerin Söylem Analizi

Örneklem dahilindeki medya kuruluşlarında ABD-İran ilişkileri ile ilgili IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'da toplam 152 habere yer verilmiştir. Haber sayısının fazlalığı nedeniyle haberlerin tamamının söylem analizi ile incelenmesi tezin kapsamını aşacağı için medya kuruluşlarının haberleştirdiği ortak konular incelenmiştir. IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'da nükleer anlaşma görüşmeleri ve yaptırımlar ele alınmıştır. Söylem analizinde medya kuruluşlarında yer alan bu haberler incelenmiştir.

3.7.10.1.Makro Yapı: Tematik Analiz

Başlıklar ve Spotlar/Haber Girişleri

IRNA'daki başlıklar İranlı devlet görevlilerinin söylediklerinin doğrudan aktarılmasıyla oluşturulmuştur. Başlıklarda enformasyon eksiltimi yapılmıştır.

Tablo 3.31: IRNA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spor/Haber Girişi
08.01.2021	Ayetullah Hamenei: Batı dünyası İran aleyhindeki zalimce ambargoları durdursun	İslam İnkılabı Rehberi Ayetullah Seyyid Ali Hamenei, ambargoların İran milleti aleyhinde cinayet ve hainlik olduğunu belirterek, batı cephesinin İran milleti aleyhindeki zalimce ambargoları durdurmasını istedi.
26.01.2021	Zarif: İran, söz yerine eyleme yanıt veriyor	İran İslam Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mohammad Cevad Zarif, ABD'nin bazı turum belirlemeleri ile ilgili, İran'ın söz yerine eyleme yanıt verdiğini, ABD'nin yasa dışı ambargoları durduracağı zaman Tahran'ın buna uygun şekilde yanıt vereceğini söyledi.
11.03.2021	Ayetullah Hamenei: ABD, dünyanın en fazla nükleer silahlarına sahip ülkedir	İslam İnkılabı Rehberi Ayetullah Seyyi Ali Hamenei, ABD'nin dünyada en fazla nükleer silah sahibi ülke olduğunu fakat buna rağmen yalandan kendini nükleer silahlara karşı olarak lanse ettiğini söyledi.
16.03.2021	Zarif: ABD'nin müdahalesi Ortadoğu'da istikrarsızlık ve güvensizliğin nedenidir	Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif, Ortadoğu bölgesindeki uluslararası müdahaleyi bölgedeki istikrarsızlık ve güvensizlik nedeni olarak nitelendirerek, 'ABD'nin bölgemize müdahalesi, en yüksek düzeyde güvensizlik ve istikrarsızlığa yol açmıştır' ifadesini kullandı.
27.03.2021	Museviyan: Amerika müzakeresiz KOEP'e dönmeli	Princeton üniversitesi araştırmacısı ve eski İran nükleer müzakere grubu üyesi Seyyid Hüseyin Museviyan, ABD'nin müzakere etmeden Kapsamlı Ortak Eylem Planından (KOEP) ayrıldığını ve müzakere etmeden de dönmesi gerektiğini söyledi.

Haberlerde İran'a uygulanan ambargolar, terör, ABD ile İran arasındaki nükleer görüşmeler ve karşılıklı açıklamalar ile ABD'nin bölgedeki varlığı ve eylemleri ele alınmıştır.

İranlı yetkililer Batılı ülkelerin İran'a uyguladığı ambargoların İran halkına karşı yapılan bir acımasızlık olduğunu ve kaldırılması gerektiğini yinelemişlerdir. Ambargoların kaldırılması, 2105'te ABD'nin çekildiği ve İran'ın nükleer programı ile ilgili düzenlemeler içeren Kapsamlı Ortak Eylem Planı (KOEP)'e dönülmesinin ön şartı olarak sunulmuştur.

İran Dini Lideri Ayetullah Hamaney, dünyada en fazla nükleer silaha ABD'nin sahip olduğunu ve nükleer silah kullanan tek ülkenin ABD olduğunu ancak ABD'nin nükleer silah karşıtıymış gibi davrandığını ifade etmiştir.

İran Dışişleri Bakanı Zarif de ABD'ye ait bombardıman uçaklarının Orta Doğu'daki uçuşlarının İran'ı korkutmaya yönelik olduğunu, bu tür saldırgan eylemlerin püskürtülmesi konusunda İran'ın tereddüt etmeyeceğini ifade etmiştir. Zarif, bu faaliyetlere yapılan masrafların Amerikan halkının sağlığı için harcanması tavsiyesinde bulunmuştur.

Tablo 3.32: SANA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
04.01.2021	Hatib Zade: İran'ın Savunma Yetenekleri, Bir Müzakere Konusu Olmadı ve Olmayıp Olmayacak	İran Dışişleri Bakanlığı, ABD'nin bölgede gerginlik yaratma hamlelerine ilişkin uyarısını yenileyerek, bu hamlelerin İran tarafından yakından takip edildiğini ve izlendiğini belirtti.
27.01.2021	Rusya Dışişleri Bakanlığı: Washington'un İran'la Nükleer Anlaşmaya Dönüşü Koşulsuz Gerçekleşmeli	Rusya, ABD'yi İran ile imzalanan nükleer anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeye, bu konunun anlaşmanın gözden geçirilmesi için bir bahane olarak kullanılmaması gerektiğini teyit etmeden geri dönmeye çağırdı.

SANA'daki ABD-İran ilişkileri ile ilgili ilk haberde başlık İran Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Said Hatib Zade'nin haftalık basın toplantısında söylediklerinden alınan bir cümledir ve İran'ın savunma kapasitesinin bir müzakere konusu olmadığını aktarılmasıdır. Başlıkta enformasyon eksiltimi söz konusudur ve başlık haberin konusunu yansıtmamaktadır. Haberin konusu ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşma görüşmeleridir. Haber girişinde ABD'nin bölgedeki eylemleri gerginlik yaratma hamleleri olarak nitelendirilmiş ve İran'ın bu hamleleri takip ettiği belirtilmiştir. Haberde, söz konusu hamlelerin ne olduğuyla ilgili bir bilgi yer almamakla birlikte İran'ın bu hamleler konusunda ABD'ye net mesajlar gönderdiği aktarılmıştır. Farklı

konular ele alındığından başlık ile haber girişi arasında uyumsuzluk söz konusudur. Haberin devamında, ABD ile İran arasında imzalanan nükleer anlaşma ile ilgili tekrar görüşülmeyeceği, ABD'nin yeni müzakere taleplerinin değerlendirilmeyeceği ifade edilmiştir. Biden yönetiminin Ulusal Güvenlik Danışmanı Sullivan'ın nükleer anlaşmaya döndükten sonra İran füzeleri ile ilgili İran ile görüşüleceğini söylediği aktarılmış buna cevap olarak Hatib Zade, bunun söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Böylece, başlıktaki cümlelerin neden söylendiği ancak haberin sonunda verilmiştir.

SANA'daki ikinci haberde başlık haberin konusunu yansıtır niteliktedir. Haberin konusu ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşmadır. Haberin başlığı Rusya Dışişleri Bakanlığının açıklamasından doğrudan aktarılmıştır. Habere göre Rusya, ABD'nin anlaşmaya koşulsuz olarak dönmesi gerektiğini belirtmiştir. Haber girişinde başlıktaki alıntının detayı verilerek Rusya'nın ABD'ye nükleer anlaşma kapsamındaki sorumluluklarını yerine getirme çağrısı yaptığı belirtilmiştir. Haberin devamında Biden'ın KOEP'i baltalama yaklaşımını terk etmeye ve sorumluluklarını yerine getirmeye dönük mesajlar verdiği, bu mesajların uygulamalarla desteklendiğinde memnuniyetle karşılanacağı belirtilmiştir.

Sputnik'teki haberlerde İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmaları, ABD-İran arasındaki nükleer anlaşma görüşmeleri ve yaptırımlar ele alınmıştır. İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmaları ile iki ülke arasındaki nükleer anlaşma haberleri Tablo 3.33'te gösterilmiştir.

Sputnik'teki başlıklar ve haber girişleri haberleri özetlemekte, haberlerin konusu ve aktörü hakkında genel bilgi vermektedir. Başlıkların bazıları doğrudan haber aktörlerinden aktararak verilmiştir. Haber aktörleri İran, ABD ve Rus devlet kurumlarının temsilcileridir.

Çalışmanın tarih aralığında yer alan haberlerde önce İran'ın, mecliste kabul edilen yasa uyarınca Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'na (IAEA) uranyumu yüzde 20 oranında zenginleştireceğini bildirdiği aktarılmıştır. Haberde hükümetin dış ilişkilerde sorunlara neden olacağı için yasaya karşı çıktığı, nükleer bilimci Fahrizade'nin öldürülmesinin yasanın mecliste kabul edilme sürecini hızlandırdığı belirtilmiştir.

Tablo 3.33: Sputnik'teki ABD-İran İlişkilerinde Nükleer Anlaşma Haberleri

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
02.01.2021	İran, uranyumu yüzde 20 zenginleştireceğine dair kararını UAEA'ya bildirdi	İran Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Ali Ekber Salihi, mecliste çıkarılan yasa uyarınca uranyumu yüzde 20 oranında zenginleştireceklerini Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'na (UAEA) bildirdiklerini söyledi.
22.01.2021	İran Dışişleri Bakanı Zarif: Biden yönetimi nükleer anlaşmayı kurtarabilir	İran Dışişleri Bakanı Zarif, ABD Başkanı Joe Biden yönetiminin nükleer anlaşmayı kurtarabileceğini, ancak fırsat penceresinin sonsuza kadar açık olmayacağını ifade etti.
26.01.2021	Moskova ve Tahran'dan İran nükleer anlaşmasının kurtarılması için çağrı	Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ve İranlı mevkidaşı Cevad Zarif, Ortak Kapsamlı Eylem Planı (JCPOA) da denen 2015 tarihli İran nükleer anlaşmasının kurtarılması için belgenin taraflarına çağrıda bulundu.
22.02.2021	'Gerekirse uranyumu yüzde 60 zenginleştiririz' diyen Hamaney: Nükleer silahlanmaya karar verseydik kimse engelleyemezdi	Dikkatler ABD Başkanı Joe Biden'ın Tahran'la nükleer anlaşmaya geri dönüp dönmeyeceği, dönmek için ne gibi şartlar öne süreceğine çevrilmişken, İran'da her konuda son sözü söyleme yetkisine sahip dini lider Ayetullah Ali Hamaney'den ödün vermeyecekleri vurgusuyla rest çeken bir açıklama geldi.
27.03.2021	İran Cumhurbaşkanı Ruhani: ABD ön koşulsuz olarak nükleer anlaşmayı uygulamalı	İran Cumhurbaşkanı Ruhani, ABD'nin ön koşulsuz olarak İran'ın nükleer programıyla ilgili Kapsamlı Ortak Eylem Planı'na (KOEP) geri dönmesi gerektiğini ifade etti.
13.04.2021	İran, uranyum zenginleştirme seviyesini yüzde 60'a yükseltti	İran Dışişleri Bakanı Yardımcısı Abbas Arakçı, uranyum madenini yüzde 60 seviyesinde zenginleştireceklerini ifade ederek, zenginleştirme konusunda Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nu (İAEA) bilgilendirdiklerini kaydetti.
25.06.2021	İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hatipzade: Nükleer anlaşma konusunda asıl karar vermesi gereken ABD	İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatipzade, nükleer anlaşma konusunda ABD'nin karar vermesi gerektiğini belirterek, "Anlamaya ilişkin asıl kararı ABD'nin vermesi gerekiyor. Yaptırımları kaldırmalı ve kesin olarak anlaşmaya dönmeli" dedi.

İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmalarını ABD, nükleer şantaj olarak nitelendirerek tepki göstermiştir. Takip eden günlerde İran, ABD'ye nükleer anlaşmaya dönüş için çağrılarını sürdürmüştür. İran, Biden yönetiminin önceki Başkan Trump'ın izinden gitmemesi, anlaşmaya geri dönmesi gerektiğini ve yaptırımların

kaldırılması halinde İran'ın üzerine düşen sorumluluklarını yerine getireceğini belirtmiştir.

ABD, doğrudan müzakerelere başlamadan önce İran'ın KOEP yükümlülüklerinin tümünü yerine getirmesi ve halihazırdaki durumdan çok farklı adımlar atması gerektiğini belirtmiştir.

Sputnik'teki haberlerde, ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşmaya geri dönüşümlü Rusya'nın yaptığı açıklamalara da yer verilmiştir. Haberlerde Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov ve yardımcısı Ryabkov'un açıklamaları 3 ayrı haberle aktarılmıştır. Buna göre; İran'ın yükümlülüklerini getirmesi için ABD'nin anlaşmaya dönmesi ve İran'a yönelik yaptırımları kaldırması gerektiği, İran'ın sorumlu ve ölçülü davranmasının süreç için daha olumlu olacağı aktarılmıştır. Haberlerde Rusya'nın ABD ve İran'ın anlaşmadaki yükümlülüklerine dönmeleri konusunda gayri resmi yol haritası sunduğu belirtilmiş ancak detay verilmemiştir.

Her iki taraf ilk adımı karşı taraftan beklerken İran, Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması'nın Ek Protokolü'nden ayrılacağını duyurmuş, sonra UAEA ile İran arasında geçici uzlaşma sağlanmıştır. ABD, İran'ın nükleer anlaşmadan uzaklaştığını belirterek İran'ı yükümlülüklerini yerine getirme çağrısı yapmış ve bu konuda herhangi bir taviz vermeyeceğini açıklamıştır.

İki ülke arasında karşılıklı hamleler ve çağrılar sürerken 22 Şubat 2021'de İran Dini Lideri Hamaney, İran'ın gerekirse uranyumu yüzde 60 geliştirebileceğini belirtmiş, dini emirlerin kendilerini nükleer silah üretiminden men ettiğini, böyle bir niyetleri olsa kimsenin engelleyemeyeceğini ifade ederek İran hükümetinin itidalli yaklaşımından farklı bir tavır sergilemiştir. Hamaney, nükleer anlaşma ile ilgili ilk adımın ABD'den gelmesi gerektiğini ifade etmiş, İran hükümetinin de kendileriyle aynı çizgiye gelmesi gerektiğini belirtmiştir.

İki ülke ve nükleer anlaşmaya taraf olan BM daimi üyesi ülkeler ve Almanya arasında görüşmeler sürerken 13 Nisan 2021'de İran, uranyumun yüzde 60 oranında zenginleştirileceği hususunda UAEA'yı bilgilendirdiğini açıklamıştır. ABD, bu açıklamayı provokatif olarak nitelendirmiş, endişesini ifade etmiştir. ABD, nükleer anlaşmaya taraf ülkelerin de İran'ın attığı bu adıma karşı çıkması gerektiğini

belirtmiştir. Çalışma kapsamındaki tarih aralığında iki ülke arasındaki nükleer anlaşma görüşmelerinde bir sonuca ulaşılmamıştır.

Tablo 3.34: Sputnik'teki ABD-İran İlişkilerinde Yaptırımlarla İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
19.01.2021	İran, görevinin son gününde ABD Başkanı Trump ve bazı üst düzey yetkilileri yaptırım listesine aldı	İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatibzade, başkanlık görevini yarın devredecek olan ABD Başkanı Donald Trump ve ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun da aralarında olduğu 9 ABD'li üst düzey yöneticinin İran'ın yaptırım listesine dahil edildiğini açıkladı.
20.01.2021	Ruhani: Eğer terörist Trump'ın uyguladığı yaptırımlar olmasaydı koronavirüs aşısına daha erken ulaşacaktık	İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, ABD yaptırımları nedeniyle korona virüs aşılama işleminin geciktiğini belirterek, "Eğer terörist Trump'ın uyguladığı yaptırımlar olmasaydı korona virüs aşısına daha erken ulaşacaktık" dedi.
16.02.2021	İran Cumhurbaşkanı Ruhani, ABD yönetimine yaptırımları kaldırma çağrısı yaptı	İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, ABD'deki yeni yönetimin nükleer anlaşmaya dönme eğiliminde olduğunu belirterek Washington yönetimine yaptırımları kaldırması çağrısında bulundu.
22.04.2021	ABD, Viyana görüşmelerinde 'yaptırımların kaldırılmasına ilişkin yol haritasını' İran'a sundu	Avusturya'nın başkenti Viyana'da devam eden İran görüşmelerinde ABD'nin hangi yaptırımların ne şekilde kaldırılabilirliğine ilişkin yol haritasını İran tarafına sunduğu bildirildi.
07.05.2021	Beyaz Saray: İran nükleer anlaşma şartlarına dönerse yaptırımları kaldırmaya hazır oluruz	Beyaz Saray Sözcüsü Jen Psaki, İran'ın 2015'teki nükleer anlaşma dahilinde nükleer programına dönmesi durumunda bu ülkeye yönelik yaptırımları kaldırmaya hazır olduklarını belirtti.
20.07.2021	Ruhani, Viyana'da ana yaptırımların kaldırılmasıyla ilgili anlaşmaya varıldığını söyledi	İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, Avusturya'nın başkenti Viyana'da devam eden nükleer anlaşma müzakerelerinde ana yaptırımların kaldırılması konusunda anlaşma sağlandığını, bazı detaylarla ilgili görüşmelerin sürdüğünü söyledi.

Sputnik'teki ABD-İran ilişkilerinde yaptırımları konu alan haberlerin ilki 19 Ocak 2021 tarihlidir. Habere göre İran, görev süresinin son gününde Trump dahil 9 üst düzey ABD'li yöneticiyi yaptırım listesine eklemiştir. Haberde, yaptırım uygulanma

nedeni “İran ve vatandaşlarına yönelik terörizm faaliyetleri ve insan hakları karşıtı girişimlerde oynadıkları rol” olarak aktarılırken, kapsam ile ilgili bir bilgiye yer verilmemiştir. Bu haber dışında Sputnik’teki yaptırım haberlerinin tamamı ABD’nin İran’a uyguladığı yaptırımlarla ilgilidir. İran, nükleer anlaşma görüşmelerinin yapılabilmesi için yaptırımların kaldırılması gerektiğini belirtmiş ve bu yöndeki çağrılarını yinelemiştir.

Nükleer anlaşmaya taraf ülkelerin temsilcileri Viyana’da bir araya gelmiş, ABD’nin yaptırımları kaldırması ve İran’ın nükleer yükümlülüklerini yerine getirmesi için görüşme yapılmıştır. Görüşme öncesinde ABD, nükleer anlaşma ile ilgili olmayan yaptırımları kaldırmaya hazır olduğunu açıklamıştır.

Görüşmeler sürerken ABD, tüm yaptırımların kaldırılmasında ısrar edilirse görüşmelerin çıkmaza gireceğini belirtirken, İran Dışişleri Bakanı Zarif, Twitter’den tüm yaptırımların kaldırılması çağrısını yinelemiştir.

İran, ABD ile enerji, banka ve limanlara uygulanan yaptırımların kaldırılması konusunda anlaşma sağlandığını, kurum ve isimler hakkında görüşmelerin devam ettiğini açıklamıştır. Görüşmelerde ilerleme kaydedildiği ancak kesin bir sonuca ulaşmanın zor olduğu belirtilmiştir.

İlerleyen günlerde İran Cumhurbaşkanı Ruhani de yaptırımlarla ilgili açıklamalar yapmış, ana yaptırımların kaldırıldığını, detaylarla ilgili görüşmelerin sürdüğünü ifade etmiştir. Ruhani, ABD’nin baskı politikasında başarısız olduğunu kabul ettiğini ve nükleer anlaşmaya aykırı tüm yaptırımların kaldırılması gerektiğini belirtmiştir.

ABD, üç eski İran hükümet görevlisini ve iki İranlı şirketi yaptırım listesinden çıkardığını duyurmuştur. İran, karara tepki göstermiş, seçici bir liste yerine Viyana sözleşmesine uygun hareket edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Haberde, Viyana görüşmelerinin Dışişleri Bakan Yardımcıları düzeyinde devam edeceği İran devlet televizyonundan aktarılmıştır.

Tablo 3.35: VOA'daki ABD-İran İlişkilerinde Nükleer Anlaşma Haberleri

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
01.01.2021	İran Uranyum Zenginleştirme Oranını Arttırıyor	İran, Fordo nükleer yeraltı tesisinde, yüzde 20 oranında saf uranyum zenginleştirmeyi planladığını Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'na (IAEA) bildirdi. İran bu saflıkta uranyum zenginleştirmeyi, Batılı devletler ile 2015'te imzaladığı nükleer anlaşma öncesinde başarmıştı.
13.01.2021	İran'dan Nükleer Anlaşmayı İhlal Eden Yeni Adım	İran, Tahran'daki araştırma reaktörü için uranyum-metal temelli yakıt üretimine başladığını açıkladı. İran böylelikle 2015 yılında imzalanan uluslararası nükleer anlaşmayı bir kez daha ihlal etmiş oldu.
26.01.2021	İran'dan Son Dakika Denetlemelerini Engelleme Tehdidi	İran Salı günü yaptığı açıklamada, nükleer tesislere yönelik son dakika denetlemeleri engelleme tehdidinde bulundu ve Washington'a nükleer anlaşmaya geri dönmeden önce ekonomik yaptırımları kaldırma çağrısı yaptı.
18.02.2021	"ABD İran'la Nükleer Anlaşmayı Görüşmeye Hazır"	ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, Fransa Dışişleri Bakanı Yves LeDrian, Almanya Dışişleri Bakanı Heiko Maas ve İngiltere Dışişleri Bakanı Dominic Raab, arasında Blinken'in göreve gelmesinin ardından ikinci kez düzenlenen sanal toplantıda İran, Yemen ve IŞİD'le mücadele gibi konular ele alındı.
22.02.2021	Hamaney'in Açıklamasına ABD'den Yanıt	İran'ın dini lideri Ayetullah Ali Hamaney, ülkesinin ihtiyaç duyması halinde yüzde 60 saflıkta uranyum zenginleştirebileceğini açıkladı. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price, Hamaney'in tehdit gibi görünen açıklamalarına yanıt vermeyeceklerini söyledi.
15.04.2021	"Uranyum Zenginleştirme İran'ın Ciddiyetini Gölgeliyor"	ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, İran'ın yüzde 60 oranında uranyum zenginleştirmeye başlayacağını açıklamasını "provokatif" olarak değerlendirdi. Blinken İran'ın bu açıklamasının Viyana'da süren dolaylı görüşmeler konusundaki ciddiyetine gölge düşürdüğünü kaydetti.
07.05.2021	"Nükleer Anlaşmanın Kaderi İran'a Bağlı"	ABD ve İran'ı 2015 nükleer anlaşmasına yeniden dahil etmek için Nisan ayı başında başlayan ve Avusturya'nın başkenti Viyana'da yürütülen toplantıların dördüncü turu tamamlandı. Her iki tarafın da anlaşmanın canlandırılmasının önündeki ana engellerin aşılması konusunda isteklilik sergiledikleri bildirildi.

VOA'daki ABD-İran ilişkileri ile ilgili haberlerde öne çıkan konular; İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmaları ile iki ülke arasındaki nükleer görüşmeler ve İran'a uygulanan yaptırımlardır.

VOA'daki haberlerde İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmaları ile ilgili gelişmeler düzenli olarak aktarılmıştır. Her haberde İran'ın yaptığı çalışmalarla Batılı ülkelerle olan nükleer anlaşmayı ihlal ettiği belirtilmiştir. İran'ın Uranyum zenginleştirme oranını arttırma planını UAEK'ye bildirdiği, Tahran'daki araştırma reaktörü için uranyum-metal temelli yakıt üretimine başlayarak nükleer anlaşmayı yeniden ihlal ettiği, nükleer tesislere yapılan ani denetlemeleri engelleme tehdidinde bulunarak ekonomik yaptırımların kaldırılmasını istediği, Hamaney'in İran'ın gerekirse yüzde 60 saflıkta uranyum zenginleştirebileceğine dair açıklamaları VOA'da haber değeri açısından önemli görülerek başlıklara taşınmıştır.

İran'ın nükleer anlaşmaya aykırı icraatlarına karşılık ABD'li temsilcilerin verdiği tepkiler ve yaptığı açıklamalara da VOA'daki haberlerde yer verilmiştir. Hamaney'in açıklamalarının tehdit gibi görülmüş, varsayımsal ve gösteriş olarak nitelendirilmiş ve İran'ın 2015'te altı ülke ile imzaladığı anlaşmayı, 2018'de ABD'nin anlaşmadan çekilmesinden sonra sürekli ihlal ettiği tekrarlanmıştır. Hamaney'in açıklamasını provokatif olarak niteleyen Dışişleri Bakanı Blinken, bu açıklamanın devam eden dolaylı görüşmelere gölge düşürdüğünü ifade etmiştir. İki ülke arasında devam eden görüşmelerin dördüncü turunun tamamlandığına dair haberde ABD'li bir yetkiliden doğrudan aktarılacak başlığa taşınan ifade, nükleer anlaşmanın seyrinin İran'ın gereken ödünleri verme ve anlaşmaya uyma yönünde alacağı siyasi kararlara bağlı olduğunu ifade etmektedir.

VOA'daki haberlerde nükleer anlaşmadan Trump döneminde çekilen tarafın ABD olduğu geri planda bırakılmıştır. Başka deyişle ABD, İran'ın ilk olarak kendisinin çekildiği anlaşmaya sadık kalmasını istemektedir. VOA'daki konuyla ilgili haber başlıkları ve haber girişlerinde nükleer görüşmelerle ilgili ABD'nin yapıcı bir tutum sergilediği ancak İran'ın sürekli anlaşmaya aykırı hareket ettiği ve görüşmeleri baltalayacak adımlar attığı belirtilmiştir. Her iki ülke de nükleer görüşme ve anlaşmada başarılı bir sonuca ulaşmanın koşulunu karşı tarafın eylemlerine yüklemiş ve sorumluluğu karşı tarafa bırakmıştır.

Tablo 3.36: VOA'daki ABD-İran İlişkilerinde Yaptırımlarla İlgili Haberler

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
06.02.2021	"ABD İran Yaptırımlarını 21 Şubat'a Kadar Hafifletmeli"	İran Dışişleri Bakanı Cevat Zarif, Amerika'nın İran'a yönelik yaptırımları hafifletmemesi halinde, İran'ın nükleer programının kısıtlanmasını hedefleyen uluslararası anlaşmanın daha da risk altına gireceğini söyledi.
19.02.2021	ABD İran'la Görüşmeden Yaptırımları Gevşetmeyecek	Beyaz Saray Sözcüsü Jen Psaki, ABD'nin İran ve uluslararası güçlerle olası görüşmeleri öncesinde, Tahran'a uygulanan yaptırımları gevşetme ya da 2015 tarihli nükleer anlaşmaya geri dönmek için başkanlık kararnamesi yayınlama gibi bir planları olmadığını söyledi.
10.03.2021	ABD'den İki İranlı'ya Yaptırım	ABD Dışişleri Bakanlığı Salı günü İranlı iki sorgu memurunu, işkence ve diğer insan hakları ihlallerinden dolayı kara listeye aldı.
12.04.2021	AB'den İranlı Komutanlara İnsan Hakları Yaptırımı	Avrupa Birliği (AB) aralarında Devrim Muhafızları komutanının da olduğu İranlı milis komutanlarına ve polis şeflerine 2019 yılının Kasım ayında düzenlenen protesto gösterilerinde güç kullanarak ölümlere neden oldukları gerekçesiyle yaptırım uygulama kararı aldı.
24.05.2021	İran: "Yaptırımların Kaldırılması Görüşmelerde Koz Olmamalı"	İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif, Pazartesi günü yaptığı açıklamada eski ABD Başkanı Donald Trump döneminde konulan yaptırımların kaldırılmasının yasal ve ahlaki bir zorunluluk olduğunu söyledi. Zarif, bunun her iki tarafın da uluslararası nükleer anlaşmaya geri dönmek için yürüttükleri müzakerelerde koz olarak kullanılacak bir unsur olmadığına dikkat çekti.
11.06.2021	ABD İranlı Üç Kişi ve İki Kuruma Yönelik Yaptırımları Kaldırdı	ABD, üç İranlı eski yönetici ve iki firmaya yönelik yaptırım kararlarını kaldırdı. Adının açıklanmasını istemeyen bir ABD'li yetkili, bunun rutin bir durum olmasına karşın ABD'nin, anlaşma sağlanması halinde İran yaptırımlarını kaldırabileceğinin bir işareti olduğunu söyledi.

VOA'daki ABD'nin İran'a uyguladığı yaptırımlarla ilgili haberlerde ABD, nükleer görüşmeler yapılmadan yaptırımların kaldırılmayacağını belirtirken İran, nükleer görüşmelerin yapılabilmesi için yaptırımların kaldırılması gerektiğini yinelemiştir.

ABD Dışışleri Bakanı Blinken, ABD ve İran'ın nükleer anlaşmaya dönmeye hazır olduğunu söylemiş, 19 Şubat 2021'de ABD, daha önce Trump yönetimi tarafından BM'ye yapılan İran'a yönelik tüm BM yaptırımlarının yeniden yürürlüğe konulması gerektiğine dair iddiasını geri çekmiştir.

İki ülke arasında dolaylı olarak yürütölen nükleer anlaşma görüşmeleri devam ederken İran, uranyum zenginleştirme çalışmalarına devam etmiştir. İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmaları ile ilgili eylem ve söylemleri VOA'nın yakın takibinde olmuştur. Aynı süreçte ABD, insan hakları ihlallerinden dolayı farklı İranlı devlet görevlilerini de yaptırım listesine aldığını duyurmuştur.

11 Haziran 2021'de ABD, İranlı üç kişi ve iki kuruma yönelik yaptırımları kaldırmıştır. İran ise aleyhindeki tüm yaptırımların kaldırılması gerektiğini sık sık yinelemiş, yaptırımların nükleer görüşmelerde koz olarak kullanılmaması gerektiğini belirtmiştir.

3.7.10.2.Makro Yapı: Şematik Analiz

Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar

İran'a yönelik ambargoların durdurulması yönündeki çağrılar; ABD ile İran arasında nükleer görüşmelerle ilgili açıklamalar IRNA'da yer alan haberlerdeki ana olaylardır.

Bir televizyon konuşmasının aktarıldığı 08 Ocak 2021 tarihli haberde Hamaney, ABD ve Avrupa'nın ambargoları kaldırmasını istemiştir. Hamaney ambargoların kaldırılmasının ardından başlayacak KOEP'in daha anlamlı olacağını, ambargolar kaldırılmadan yapılacak görüşmelerin İran'ın zararına olabileceğini ifade etmiştir.

İran Dışışleri Bakanı Zarif de Hamaney'in açıklamalarına atıfta bulunarak ABD ambargoları kaldırırse KOEP konusunda İran'ın üzerine düşeni yapacağını belirtmiştir. Zarif, ambargoları yasa dışı olarak nitelendirmiş, ambargoların BM kararına aykırı olduğunu belirtmiştir. Zarif, ABD'nin Obama dönemi de dahil KOEP'e bağlı kalmadığını bunun yanında İran'ın taahhütlerinin arkasında olduğunu ve ABD'nin ambargoları kaldırması halinde KOEP'e dönülebileceğini belirtmiştir.

IRNA'daki haberlerde olay taraflarının temsilinde asimetrik bir yaklaşım söz konusudur. Olaylar sadece İranlı devlet görevlilerinin bakış açısıyla sunulmuş, ideolojik söylemin meşruiyeti sağlanmaya çalışılmıştır. Olayların sunumunda diğer tarafın hiçbir açıklamasına yer verilmemiş, olumsuz eylemleri öne çıkarılmıştır. Tipleştirici bir yaklaşım benimsenerek, sistematik olarak ABD'ye yönelik ithamlar tekrar edilmiştir.

IRNA'daki haberlerden ABD'nin bölgedeki varlığının yasa dışı olduğu, eylemlerinin barışı ve istikrarı tehdit ettiği, KOEP'ten çekilen tarafın ABD olduğu ve KOEP'e yeniden dönüş için ambargolara son vermesi gerektiği sonuçları çıkarılabilir.

ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Jake Sullivan'ın nükleer anlaşmaya döndükten sonra İran füzelerinin iki ülke arasında görüşüleceğini söylemesi ile Rusya Dışişleri Bakanlığının ABD'ye nükleer anlaşma kapsamındaki sorumluluklarını yerine getirme çağrısı SANA'daki ana olaylardır.

SANA'daki haberlerde başlıklar, haber metni ve fotoğraflarda İran ve Rusya'yı temsil eden içerikler kullanılmış, ABD'ye temsil hakkı tanınmamıştır. Rusya ve İran siyasi, ekonomik ve askeri olarak 2011'den beri devam eden iç savaşta Suriye Devlet Başkanı Esad'ı desteklemektedir. Rusya'nın askeri müdahalesi sayesinde Esad'ın iktidarını sürdürdüğünü söylemek de yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla SANA, Suriye'nin müttefiki ve destekçisi olan ülkelerin açıklamalarını doğrudan haberlerine taşımıştır.

SANA'daki haberlere sonuçlar açısından bakıldığında ilk haberde İran, nükleer anlaşmada daha önce kabul edilen konuların tekrar görüşülmeyeceğini ve savunma silahlarıyla ilgili müzakere yapmayacağını beyan etmiştir.

İkinci haberde ise Rusya, ABD'ye nükleer anlaşmaya koşulsuz olarak geri dönme çağrısı yapmış ve ABD yönetiminin açıklamalarını eylemlerle desteklemesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca nükleer anlaşmanın yaptırımlar için bahane edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir.

Sputnik'teki haberlerdeki ana olaylar; İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmaları, ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşma görüşmeleri ve İran'a uygulanan yaptırımlardır.

Sputnik'teki haberlerde her iki tarafa da temsil hakkı verilmiştir. Bunun yanında ideoloji ve sahiplik yapısının etkisiyle Rusya'nın bölgedeki müttefiki İran'a, Soğuk Savaş'tan beri uluslararası arenada hemen her alanda çıkar çatışması yaşadığı, farklı ideoloji ve dış politikaları olan ABD'den daha fazla temsil hakkı tanınmıştır. İran'ın olaylarla ilgili yaptığı açıklamalar Sputnik'te daha fazla habere konu olmuştur. Haberlerde İran'ın olaylara yaklaşımı daha yapıcı ve diplomasi odaklı sunulurken ABD'nin eylemleri başına buyruk ve hukuk dışı olarak tasvir edilmiştir. Sputnik'teki haberlerde ABD'li temsilcilerin açıklamaları tırnak içinde verilmiş, açıklamalar “öne sürdü”, “savundu” kalıplarıyla verilerek söylenenlere mesafe konulmuştur. İran, Irak ve Rusya'nın açıklamalarında ABD'yi suçlayan, kınayan ifadeler öne çıkarılmış; ABD olumsuz eylem ve yaklaşımlarla ilişkilendirilmiştir.

Sputnik'teki haberlerde ortaya çıkan sonuçlar şunlardır: ABD, nükleer anlaşmadan tek taraflı olarak çekilmiş, İran'a yaptırımlar uygulamıştır. ABD, nükleer anlaşmaya geri dönmek ve yaptırımları kaldırmak için İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmalarının daha önce belirlenen sınırlara çekilmesini ön koşul olarak sunmuştur.

İran, ABD'nin nükleer anlaşmadan çekilmesi ve yaptırımlara maruz kalmasının ardından uranyum zenginleştirme çalışmalarında kapasite artışına gitmiştir. ABD'de yönetimin değişmesiyle nükleer anlaşmaya dönüş sinyalleri verilmiştir. İran, nükleer anlaşmanın uygulanabilmesi için yaptırımların kaldırılması gerektiğini, daha önce kabul edilen konuların tekrar müzakere edilmeyeceğini belirtmiştir.

VOA'daki haberlerde ana olay ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşma görüşmeleri, İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmaları ve İran'a uygulanan yaptırımlardır.

Haberlerde ABD, yapılan görüşmelerde anlaşma sağlanması için yapıcı tutum sergileyen taraf olarak sunulurken, İran sürekli anlaşmayı ihlal eden, görüşmeleri tehlikeye atan faaliyetlerde bulunan taraf olarak sunulmuştur.

VOA'daki haberlere göre İran uranyum zenginleştirme oranını önce yüzde 20'ye çıkaracağını açıklamıştır. Ardından uranyum-metal temelli yakıt üretimine başlayarak nükleer anlaşmayı ihlal etmiştir. Nükleer tesislerin son dakika denetimlerine engel olmuştur. Uranyum zenginleştirme oranını yüzde 60'a

çıkarcacağını duyurmuştur. VOA'daki haberlere göre tüm eylem ve söylemlere karşın ABD, İran ile nükleer anlaşmayı görüşme konusunda istekli davranmaktadır. Uranyum zenginleştirme çalışmaları ile ilgili İran'ın "provokatif" açıklamalarına rağmen ABD, planlanan görüşmelerin süreceğini belirtmiştir.

VOA'daki haberlerde ana olay İran'ın nükleer çalışmaları ve VOA'daki yaptırımlarla ilgili haberlerde İran'ın yaptırımların kaldırılması ile ilgili çağrılarına yer verilmiş ancak ABD'nin görüşmeler yapılmadan yaptırımların kaldırılmayacağına dair açıklamaları da aktarılmıştır. Süreç devam ederken ABD, Trump yönetimi tarafından BM'ye yapılan İran'a yönelik tüm BM yaptırımlarının yeniden yürürlüğe konulması iddiasını geri çekmiştir. Mart ve nisan aylarında İranlı devlet görevlilerinden bazıları, insan hakları ihlalleri nedeniyle ABD'nin yaptırım listesine eklenmiştir. Haziran ayında ise ABD, bazı kişi ve kurumlara yönelik yaptırımları kaldırmıştır. Ancak İran'ın tüm yaptırımların kaldırılması isteği karşılık bulmamıştır.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

IRNA'daki konuyla ilgili haberlerde iki ülke arasında yürütülen KOEP süreci, İran'a uygulanan ambargoların nedeni ve kapsamına dair tarihsel bilgilere yer verilmemiştir. İki ülkenin ihtilaf yaşadığı hemen her konuda ABD'nin bölgedeki varlığının olumsuz ve yıkıcı etkilerinden, uluslararası hukuku ve insan haklarını ihlal ederek yaptırım uygulamasından, tek taraflı olarak KOEP'ten çekildiğinden bahsedilmiş, gerekçe olarak ABD'nin Orta Doğu'da güven ve istikrarın sağlanmasını engellemeye çalıştığı iddia edilmiştir.

Haberlerde, yukarıda anılan konularla ilgili kısıtlı bağlam bilgisine yer verilmiştir. KOEP'ten çekilen tarafın ABD olduğu, KOEP'e dönüş için ambargoların kaldırılması gerektiği tekrarlanmıştır. ABD'nin bölgede güven ve istikrar istemediği için teröristleri eğittiği ve kullandığı da tekrarlanan bir başka bağlam bilgisidir.

SANA'daki haberlerde ardalan bilgisine yer verilmemiştir. ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşmanın ne zaman, hangi şartlarda yapıldığı, ABD'nin anlaşmadan neden ve ne zaman çekildiği, yapılacak görüşmelerde hangi tarafın ne istediğine dair hiçbir bilgi yer almamıştır. Sadece İran'ın anlaşmada daha önce

mutabakata varılan konuları tekrar görüşmeyeceği, Rusya'nın ABD'ye koşulsuz nükleer görüşmelere geri dönme çağrısı aktarılmıştır.

SANA'daki haberlerde bağlam bilgisi kısıtlı olarak verilmiştir. İlk haberde ABD Ulusal Güvenlik Danışmanının sözlerine yer verilmiş, ikinci haberde Biden yönetiminin nükleer anlaşmalara dönüş sinyali verdiğine değinilmiştir. Haberlerin geneline bakıldığında içeriğin kısıtlı bağlamdan kopuk olduğu, İran'ın uluslararası sorunlara diyaloga ve uzlaşmaya dayalı bir yaklaşım sergilerken ABD'nin bahanelere sığındığı ve tartışmaya kapalı konuları gündeme getirmeye çalıştığı belirtilmiştir.

Sputnik'teki haberlerin genelinde ardalan ve bağlam bilgisi yeterli düzeyde verilmiştir. ABD ile İran arasındaki nükleer anlaşmadan ABD'nin, Trump döneminde İran'ın sorumluluklarını yerine getirmediği gerekçesiyle tek taraflı olarak çekildiği, aynı gerekçe ile uygulanan yaptırımların kapsamını genişlettiği bilgisi verilmiştir. Biden'ın göreve gelmesiyle ABD'nin nükleer anlaşmaya dönüşe istekli olduğu ancak bunun için İran'ın üzerine düşeni yapması gerektiğine dair açıklamalar da bağlam bilgisi olarak sunulmuştur.

İran'ın nükleer geliştirme programının ABD'nin anlaşmadan çekilmesi ve nükleer çalışmaları yürüten İranlı görevlinin suikasta uğramasının ardından hızlandırıldığı, İran hükümeti ile meclisinin nükleer program konusunda hemfikir olmadıkları detaylı olarak ele alınmıştır.

ABD'nin İran'a uyguladığı yaptırımların nedeni, tarihi, sayısı, kısıtlı da olsa kapsamı hakkındaki bilgiler haberlerde verilmiştir.

VOA'daki haberlerde kısıtlı ardalan ve bağlam bilgisinin olduğu söylenebilir. Bazı haberlerde ardalan bilgisi birkaç cümle ile verilirken bazı haberlerde konuların tarihi biraz daha kapsamlı ele alınmıştır. Ancak 2015'te taraflar arasında imzalanan nükleer anlaşmanın içeriğinin tam olarak ne olduğu, ülkelere hangi yükümlülükleri getirdiği, Trump yönetiminin anlaşmadan neden çekildiği ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

Aynı durum yaptırımlarla ilgili haberlerde de geçerli olmakla birlikte 6 Şubat 2021 tarih ve "ABD İran Yaptırımlarını 21 Şubat'a Kadar Hafifletmeli" başlıklı haber ile 12 Şubat 2021 tarih ve "AB'den İranlı Komutanlara İnsan Hakları Yaptırımı" başlıklı haberler bu durumun istisnasıdır. Bu haberlerde diğerlerine göre konu daha

detaylı olarak anlatılmış, yaptırımlarla ilgili ülkelerin karşılıklı hamleleri, uranyum zenginleştirme ile bağlantıları anlatılmıştır. AB'nin İranlı komutanlara yaptırım uygulama kararının anlatıldığı ikinci haberde yaptırım uygulanan İranlılar, yaptırımların nedeni ve kapsamı ile ilgili bilgiler de verilmiş, İran'ın konuyla ilgili tutumu da aktarılmıştır.

Haber Kaynakları

İran Dini Lideri Ali Hamaney, İran Dışışleri Bakanı Zarif, Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Hatipzade, Princeton üniversitesi araştırmacısı ve eski İran nükleer müzakere grubu üyesi Museviyan IRNA'daki haber kaynaklarındandır.

IRNA'daki haberlerde İran ideolojisi ve dış politikasına uygun görüşler ve açıklamalar aktarılmış, Dini Lider Hamaney ile Dışışleri Bakanı Zarif'in açıklamaları başlıklardan haber metinlerine kadar doğrudan aktarılarak haberlerin söylemiyle özdeşleştirilmiştir. ABD'nin olaylarla ilgili hiçbir açıklamasına yer verilmemiştir. Haberlerde ABD ideolojisi, dış politikası ve eylemleri olumsuzlanmıştır.

SANA'daki haberlerde İran Dışışleri Bakanlığı sözcüsü Hatib Zade ve Rusya Dışışleri Bakanlığı haber kaynaklarıdır. Rusya Dışışleri Bakanlığının açıklaması Russia Today'den aktarılmıştır.

Haberlerde sadece Suriye'nin müttefiki olan İran ve Rusya'nın açıklamalarına yer verilmiştir. Haberlerde İran'ın nükleer anlaşmada üzerine düşeni yaptığı, daha önce anlaşma sağlanmış konularda tekrar görüşülmeyeceği, savunma füzeleriyle ilgili müzakerenin söz konusu olmadığı belirtilmiştir. Rusya ise ABD'nin koşulsuz olarak nükleer anlaşmaya dönmesi gerektiğini, nükleer anlaşma görüşmelerinin İran ve anlaşmaya taraf ülkelere ek şartlar getirmek için bahane edilememesi gerektiğini belirtmiştir. ABD tarafından yapılan açıklamalara sadece İran ve Rusya'nın cevaben yaptıkları açıklamalarda yer verilmiştir.

İran Dini Lideri Hamaney, İran Cumhurbaşkanı Ruhani, İran Dışışleri Bakanı Zarif, İran Dışışleri Bakan Yardımcısı Arakçi, Rusya Dışışleri Bakanı Lavrov, Kremlin Sözcüsü Peskov, ABD Başkanı Biden, ABD Dışışleri Bakanı Blinken, ABD Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Price, Beyaz Saray Sözcüsü Psaki Sputnik'teki başlıca haber kaynaklarıdır.

Sputnik, konuyla ilgili haberlerde İran ve Rusya'yı uzlaşmacı yaklaşımda bulunan taraf olarak sunarken ABD'yi tek taraflı davranan, uluslararası hukuku ihlal eden taraf olarak göstermiştir. ABD-İran ilişkilerinde İran ile ilgili daha fazla habere yer verilmiş, dolayısıyla İran'ın meselelere yaklaşımıyla ilgili daha detaylı değerlendirmelere imkan tanınmıştır.

Rusya, nükleer anlaşma ile ilgili açıklamalarında her iki tarafın sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini belirtirken anlaşmadan ayrılan tarafın ABD olduğunu yinelemiş, İran'a uygulanan yaptırımların kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Saldırılarla ilgili açıklamalarda ABD'nin uluslararası hukuku ihlal ettiği vurgulanmıştır.

Sputnik, ABD'li yetkililerin açıklamalarını başlıklarda tırnak içinde, haber metninde “öne sürdü”, “savundu” ifadeleriyle vermiş, söz konusu açıklamalara mesafeli yaklaşmıştır. Haberlerde ABD'nin nükleer anlaşmadan tek taraflı çekildiği, İran'a uyguladığı yaptırımları sonlandırması gerektiği yinelenmiştir.

Sputnik'teki haberlerde anonim kaynaklara da başvurulmuştur. Örneğin, nükleer anlaşma ile ilgili süreç devam ederken İran'ın uranyum zenginleştirme oranını yüzde 20'ye çıkaracağını açıklaması ile ilgili değerlendirme ile Viyana'da devam eden görüşmelerin 7. turundan önce yakın zamanda anlaşmaya varmanın zor olduğuna dair görüşler ABD'li anonim kaynaklara dayandırılarak verilmiştir.

İran'ın uranyumu yüzde 20 zenginleştirme çalışmalarına başlamasını eleştiren ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkili, Tahran'ın adımını nükleer şantaj olarak niteledi (Sputnik, 5 Ocak 2021).

ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan isminin açıklanmasını istemeyen bir yetkili, gazetecilerle yaptığı açıklamada İran ile nükleer anlaşma görüşmelerine ilişkin değerlendirmelerde bulundu (Sputnik, 24 Haziran 2021).

Sputnik'teki haber içeriklerinde ve görsellerinde zaman zaman başvuru alan diğer kaynaklar AA, AFP, AP ve Reuters haber ajansıdır.

ABD Başkanı Biden, ABD Dışişleri Bakanı Blinken, ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Price, Beyaz Saray sözcüsü Psaki, İran Dini Lideri Hamaney, İran Dışişleri

Bakanı Zarif ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) VOA'daki haber kaynaklarındandır.

VOA'daki haberlerde anonim kaynaklara da yer verilmiştir.

Adının açıklanmasını istemeyen yetkili, bu görüşleri, Viyana'daki görüşmelerin yeni turunun başlamasından hemen önce yaptı (VOA, 7 Mayıs 2021).

ABD, İran ile nükleer anlaşma yapılabilmesi için İran'ın kurallara uyması gerektiğini belirtirken İran, nükleer programlarını kısıtlayan uluslararası anlaşmanın yapılabilmesi için ABD'nin İran'a yönelik yaptırımları kaldırması veya hafifletmesi gerektiğini ifade etmiştir. İki ülke de ilk adımı diğerinin atmasını beklerken dolaylı müzakerelerle pazarlıklar devam etmiştir. Çalışma kapsamındaki tarih aralığında taraflar arasında nihai bir çözüme varılamamıştır.

3.7.10.3.Mikro Yapı Analizi

Sentaktik Çözümleme ve Sözcük Seçimleri

IRNA'daki haberlerde ABD ile ilgili olumsuz cümleler etken yapıda verilmiştir. ABD ile ilgili haberlerde olumsuz sunum başlıklarda başlamış ve haber içeriğinde de devam etmiştir. ABD'nin bölgede güvensizlik ve istikrarsızlığa neden olduğu, İran'a hukuk dışı ve acımasız ambargolar uyguladığı, dünyada en fazla nükleer silaha sahipken nükleer silahlara karşıymış gibi yaptığı, IŞİD'i ABD'nin yarattığı, IŞİD'e medya ve para desteği verdiği ancak IŞİD bahanesiyle Irak ve Suriye'yi işgal ettiği IRNA'daki haberlerdeki ABD'ye yönelik suçlamalardan bazılarıdır.

IRNA'da yer alan ABD ile ilgili haberlerde “yasa dışı”, “istikrarsızlık”, “güvensizlik” gibi olumsuzluk içeren kelimeler kullanılmıştır. İstisnasız olarak ABD ile ilgili her haber, yorum, açıklama olumsuzluk içerecek biçimde yapılandırılmış ve aktarılmış, tüm kötü olayların faili ABD olarak sunulmuştur.

SANA'daki haberlerde İran ve Rusya'nın açıklamaları etken cümlelerle verilmiştir. Haberlerde İran ve Rusya komşu ülkelerle iyi ilişkiler kurmaya özen gösteren, anlaşmalara sadık, bölgenin güvenliğini gözetten devletler olarak olumlu eylem ve yaklaşımlarla sunulmuştur. Buna karşılık ABD gerginlik yaratmaya çalışan, bölge ülkelerini provoke eden bir ülke olarak olumsuz eylemlerle öne çıkarılmıştır.

İran Dışışleri Bakanlığı, ABD'nin bölgede gerginlik yaratma hamlelerine ilişkin uyarısını yenileyerek, bu hamlelerin İran tarafından yakından takip edildiğini ve izlendiğini belirtti (SANA, 4 Ocak 2021).

...ülkesinin politikasının iyi komşuluk ve ABD provokasyonlarına rağmen bölgede sürdürülebilir güvenliğe dayandığına işaret etti (SANA, 4 Ocak 2021).

Sputnik'teki haberlerde ABD'nin olumsuz eylem ve söylemleri etken yapıda verilmiştir. Olumsuz temsil, Rusya ve özellikle İran'ın ABD ile ilgili açıklamalarında sunulmuştur. Nükleer anlaşmadan tek taraflı olarak ABD'nin çekildiği, ilgili haberlerin hemen hemen hepsinde bağlam bilgisi olarak verilmiş ve ABD'nin anlaşmayı bozan tavrı sürekli okura hatırlatılmıştır.

ABD, eylemlerinin meşruiyetini yasalara ve nefsi müdafaa hakkına dayandırmıştır. Sputnik, istisnaları olmakla birlikte ABD'nin açıklamalarını tırnak içinde ve “öne sürdü”, “savundu” kalıplarıyla vererek mesafesini korumuştur; buna karşılık Rusya ve İran'ın açıklamalarını doğrudan aktarmış, “söyledi”, “vurguladı”, “altını çizdi” kalıplarıyla vererek söylenenleri içselleştirmiştir.

Sputnik'te İran ve Rusya yapıcı, diyalog yanlısı bir tutum sergilerken ABD, başına buyruk, hukuku ihlal eden, saldırgan bir ülke olarak sunulmuştur. ABD'nin düzenlediği hava saldırılarının ardından Suriye ve Irak'ın ABD politikalarını ve saldırılarını kınayan açıklamalarına doğrudan aktarımlarla yer verilmesi bunun göstergelerindendir.

Yaptırımlarla ve yaptırım kararını veren Trump ile ilgili İranlı yetkililerin ağır sözleri haberlere doğrudan yansıtılmıştır. İran Dini Lideri Hamaney, açıklamalarında dini referanslar kullanarak nükleer silah üretmelerinin önündeki tek engelin inançları olduğunu ifade etmiştir.

VOA'daki haberlerde İran'ın olumsuz söylem ve eylemleri başlık ve haber metinlerinde aktif cümlelerle sunulmuştur.

...İran böylelikle 2015 yılında imzalanan uluslararası nükleer anlaşmayı bir kez daha ihlal etmiş oldu (VOA, 13 Ocak 2021).

ABD Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price, Hamaney'in yorumlarının "bir tehdit gibi görüldüğünü" söyledi ve "varsayımsal" ve "gösteriş" olarak tanımladığı açıklamaya yanıt vermeyi reddetti (VOA, 22 Şubat 2021).

İran Salı günü yaptığı açıklamada, nükleer tesislere yönelik son dakika denetlemeleri engelleme tehdidinde bulundu... (VOA, 26 Ocak 2021).

ABD Dışışleri Bakanı Antony Blinken, İran'ın yüzde 60 oranında uranyum zenginleştirmeye başlayacağını açıklamasını "provokatif" olarak değerlendirdi (VOA, 15 Nisan 2021).

VOA'dan alınan örnek cümlelere bakıldığında İran anlaşmalara uymayan, eylemleri ve söylemleriyle tehditkar tavır takınan olumsuz bir devlet olarak sunulmuştur. Diğer yandan ABD'nin olumlu, pozitif, yapıcı söylem ve eylemleri aktif cümle yapısıyla verilmiştir.

ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberlerin Retoriği

IRNA'daki haberlerde birer fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflar, habere konu olan resmi görevliler ve kurum temsilcileridir. IRNA'daki haberlerde İranlı yetkililerin dışında Rusya Dışışleri Bakanı Lavrov ve Rusya Dışışleri Bakanlığı sözcüsü Zaharova'nın İran politikalarını destekleyen açıklamalarına yer verilmiştir.

Görsel 3.25: IRNA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler

Ayetullah Hamenei: Batı dünyası İran aleyhindeki zalimce ambargoları durdursun

Tahran, IRNA- İslam İnkılabı Rehberi Ayetullah Seyyid Ali Hamenei, ambargoların İran milleti aleyhinde cinayet ve hainlik olduğunu belirterek, batı cephesinin İran milleti aleyhindeki zalimce ambargoları durdurmasını istedi.

Zarif: ABD'nin müdahalesi Ortadoğu'da istikrarsızlık ve güvensizliğin nedenidir

Tahran, IRNA- Dışışleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif, Ortadoğu bölgesindeki uluslararası müdahaleyi bölgedeki istikrarsızlık ve güvensizlik nedeni olarak nitelendirerek, 'ABD'nin bölgemize müdahalesi, en yüksek düzeyde güvensizlik ve istikrarsızlığa yol açmıştır' ifadesini kullandı.

IRNA'daki haberlerde kullanılan tek sayısal veri Hameney'in, ABD'nin nükleer silah kullanan tek ülke olduğunu, bir günde 220 bin kişiyi öldürdüğünü söylediği konuşmasında verilmiştir.

... Ayetullah Hamenei, dünyanın en fazla nükleer silahlarını ABD’de olduğunu belirterek ve o ülkenin bugüne kadar nükleer silah kullanan tek ülke olduğunu belirterek, ABD’nin bir günde 220 bin kişiyi öldürdüğünü fakat şimdi nükleer silah karşıtlığı çığırtağını yaptığı söyledi (IRNA, 11 Mart 2021).

Görsel 3.26: SANA’daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler

Hatib Zade: İran’ın Savunma Yetenekleri, Bir Müzakere Konusu Olmadı ve Olmayıp Olmayacak

Rusya Dışişleri Bakanlığı: Washington’un İran’la Nükleer Anlaşmaya Dönüşü Koşulsuz Gerçekleşmeli

04/01/2021

TAHRAN – İran Dışişleri Bakanlığı, ABD’nin bölgede gerginlik yaratma hamlelerine ilişkin uyarısını yenileyerek, bu hamlelerin İran tarafından yakından takip edildiğini ve izlendiğini belirtti.

27/01/2021

MOSKOVA – Rusya, ABD’yi İran ile imzalanan nükleer anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeye, bu konunun anlaşmanın gözden geçirilmesi için bir bahane olarak kullanılması gerektiğini teyit etmeden geri dönmeye çağırdı.

SANA’daki haberlerde birer fotoğraf kullanılmıştır. İlk haberde, açıklamaları haber içeriğini oluşturan İran Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Said Hatib Zade’nin, ikinci haberde Rusya Dışişleri Bakanlığının fotoğraflarına yer verilmiştir.

Rusya Dışişleri Bakanlığının ABD’ye nükleer anlaşma görüşmelerine koşulsuz katılması konusunda yaptığı çağrıda BM Güvenlik Konseyi’nin 2231 sayılı kararına atıf yapılmış, ancak söz konusu kararın kapsamı hakkında bilgi verilmemiştir.

Görsel 3.27: Sputnik’teki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler

İran Dışişleri Bakanı Zarif: Biden yönetimi nükleer anlaşmayı kurtarabilir

22:31 22.01.2021

© AP Photo / Mathias Delacroix

Abone ol

İran Dışişleri Bakanı Zarif, ABD Başkanı Joe Biden yönetiminin nükleer anlaşmayı kurtarabileceğini, ancak fırsat penceresinin sonsuza kadar açık olmayacağını ifade etti.

'Gerekirse uranyumu yüzde 60 zenginleştiririz' diyen Hamaney: Nükleer silahlanmaya karar verseydik kimse engelleyemezdi

21:26 22.02.2021 (güncellendi: 20:13 10.08.2021)

© AA / İran Lideri Basın Ofisi / Handout

Abone ol

Dikkatler ABD Başkanı Joe Biden’ın Tahran’la nükleer anlaşmaya geri dönüp dönmeyeceği, dönmek için ne gibi şartlar öne sürüleceğine çevrilmişken, İran’da her konuda son sözü söyleme yetkisine sahip dini lider Ayetullah Ali Hamaney’den ödüen vermeyecekleri vurgusuyla rest çeken bir açıklama geldi.

Sputnik'teki haberlerin tamamında en az bir fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflar haber içerikleri ile uyumludur. Fotoğraflar ağırlıklı olarak habere konu olan kişi veya kurumların fotoğraflarıdır. İran'ın nükleer zenginleştirme faaliyetleriyle ilgili haberlerde temsili fotoğrafların mükerrer kullanımı söz konusudur. Bazı haberlerde video ve tweetlere de yer verilmiştir.

Nükleer çalışmalar, yaptırımlar, saldırılarda hayatını kaybedenler ve yaralananlar haberlerde sayısal verilerin kullanıldığı konulardır. Haberlerde Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'na (IAEA) ve Ortak Eylem Planı'na (KOEP) sıklıkla atıf yapılmıştır. Söz konusu atıflarda bazen Türkçe, bazen İngilizce kısaltmaların verilmesinin kavram karmaşasına neden olduğu söylenebilir.

Görsel 3.28: Sputnik'teki ABD-İran İlişkilerinde Yaptırımlarla İlgili Haberler
İran Cumhurbaşkanı Ruhani, ABD yönetimine yaptırımları kaldırma çağrısı yaptı
Beyaz Saray: İran nükleer anlaşma şartlarına döneerse yaptırımları kaldırmaya hazır oluruz

02:21 16.02.2021

© AA

Abone ol Google News

İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, ABD'deki yeni yönetimin nükleer anlaşmaya dönme eğiliminde olduğunu belirterek Washington yönetimine yaptırımları kaldırması çağrısında bulundu.

21:33 07.05.2021 (güncellendi: 20:17 10.08.2021)

© REUTERS / Erin Scott

Abone ol Google News

Beyaz Saray Sözcüsü Jen Psaki, İran'ın 2015'teki nükleer anlaşma dahilinde nükleer programına dönmesi durumunda bu ülkeye yönelik yaptırımları kaldırmaya hazır olduklarını belirtti.

VOA'daki her haberde birer fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflar, haberin konusu ile uyumludur. Nükleer anlaşma görüşmeleri ve İran'ın uranyum zenginleştirme faaliyetleri ile ilgili bazı haberlerde nükleer tesislerin fotoğrafları kullanılırken, bazı haberlerde açıklamaları aktarılan ABD'li ve İranlı devlet görevlilerinin fotoğrafı kullanılmıştır. Bazı haberlerde aynı arşiv fotoğraflarına yer verilmiştir. Fotoğraflar AP, AFP, Reuters ve US Forces Afghanistan'ın Facebook hesabından alınmıştır.

Görsel 3.29: VOA'daki ABD-İran İlişkileri ile İlgili Haberler

İran'dan Nükleer Anlaşmayı İhlal Eden
Yeni Adım

"Uranyum Zenginleştirmesi İran'ın
Ciddiyetini Gölgeyor"

İran, Tahran'daki araştırma reaktörü için uranyum-metal temelli yakıt üretimine başladığını açıkladı. İran böylelikle 2015 yılında imzalanan uluslararası nükleer anlaşmayı bir kez daha ihlal etmiş oldu.

En Son Haberler

İngilizce'den Bir Akademi Tercüman Enri

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, İran'ın yüzde 60 oranında uranyum zenginleştirme başlatacağını açıklamasını "provokatif" olarak değerlendirdi. Blinken İran'ın bu açıklamasının Viyana'da süren dolaylı görüşmeler konusundaki ciddiyetine gölge düşürdüğünü kaydetti.

En Son Haberler

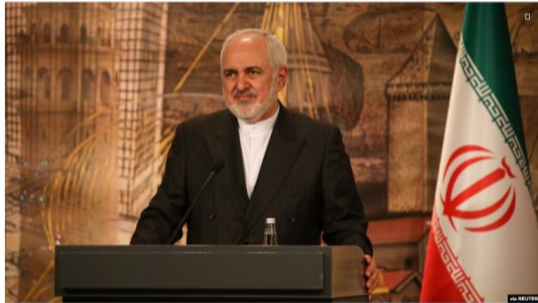
İngilizce'den Bir Akademi Tercüman Enri

VOA'daki haberlerde İran'ın uranyum zenginleştirilmesi ile ilgili bilgilerin aktarımında sayısal verilere başvurulmuştur. VOA'daki İran'ın uranyum zenginleştirme faaliyetleri ile ilgili haber içerikleri Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'na (IAEA) dayandırılarak oluşturulmuştur.

Görsel 3.30: VOA'daki ABD-İran İlişkilerinde Yaptırımlarla İlgili Haberler

"ABD İran Yaptırımlarını 21 Şubat'a Kadar
Hafifletmeli"

ABD İran'la Görüşmeden Yaptırımları
Gevşetmeyecek

29 Ocak 2021 - İran Dışişleri Bakanı Cevat Zarif

İran Dışişleri Bakanı Cevat Zarif, Amerika'nın İran'a yönelik yaptırımları hafifletmesi halinde, İran'ın nükleer programını kısıtlamasını hedefleyen uluslararası anlaşmanın daha da risk altına gireceğini söyledi.

En Son Haberler

İngilizce'den Bir Akademi Tercüman Enri

Beyaz Saray Strateji Sorumlusu Jen Psaki, ABD'nin İran ve uluslararası güçlerle olan görüşmeleri önceliğinde, Tahran'a uygulanan yaptırımları gevşetme ya da 2015 tarihli nükleer anlaşmaya geri dönmek için başkanlık kararnamesi yayınlama gibi bir planları olmadığını söyledi.

En Son Haberler

İngilizce'den Bir Akademi Tercüman Enri

Yaptırımlarla ilgili haberlerde açıklamalarına yer verilen yetkililere, yaptırım uygulanan görevlilerin fotoğraflarına yer verilmiştir.

Adının açıklanmasını istemeyen bir ABD'li yetkili, bunun rutin bir durum olmasına karşın ABD'nin, anlaşma sağlanması halinde İran yaptırımlarını kaldırabileceğinin bir işareti olduğunu söyledi (VOA, 11 Haziran 2021).

VOA'daki haberlerde yaptırımlarla ilgili anonim yetkililer tarafından yapılan yorumlar ve geleceğe dönük tahminler aktarılmıştır.

3.7.11. Terör ve Saldırı Haberlerine Genel Bakış

Çalışma kapsamında incelenen medya kuruluşlarının terör ve saldırılarla ilgili yaptığı haber sayısı 123'tür. BBC Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'da konuyla ilgili haberlere yer verilmiştir. CRI Türk ve DW Türkçe'de konuyla ilgili herhangi bir habere ulaşılamamıştır.

Terör ve saldırı haberleri; terör örgütlerinin eylemlerini, terör örgütlerine yönelik operasyonları, ülkelerin terör ve saldırılarla ilgili açıklamalarını ele almaktadır.

BBC Türkçe'deki haberde ABD'nin, Suriye'de İran destekli milislere düzenlediği hava saldırısına yer verilmiştir. Saldırı, Biden döneminin ilk askeri operasyonudur. ABD, saldırının son dönemde Irak'taki ABD üslerine yapılan saldırılara misilleme olarak düzenlendiğini belirtmiştir. Haberde ABD'li yetkililerin açıklamaları aktarılmış, İranlı yetkililerin açıklamalarına yer verilmemiştir.

BBC Türkçe'deki haberde aynı günlerde Rusya'nın da Suriye'de IŞİD hedeflerine onlarca hava saldırısı düzenlediği, hava saldırılarının Suriye ordusuna destek amacıyla yapıldığı belirtilmiştir.

Euronews'teki haberler ABD'nin Suriye ve Irak'ta İran destekli milislere düzenlediği hava saldırıları ile ilgilidir. Haberlerden ilki 26 Şubat 2021'de ABD'nin Suriye'deki İran destekli gruplara düzenlediği hava saldırısıdır. ABD, saldırının Irak'ta düzenlenen roketli saldırılara misilleme olduğunu duyurmuştur.

Bir gün sonraki haberde İran'ın ABD'yi terörizmi cesaretlendirmekle suçlaması haberleştirilmiştir. Habere göre İran Ulusal Güvenlik Yüksek Konseyi Genel Sekreteri, ABD'nin Suriye'de İran destekli gruplara yaptığı saldırının IŞİD'in faaliyetlerini güçlendirdiğini ifade etmiştir.

28 Haziran 2021'de ABD, Irak ve Suriye'de İran yanlısı milislere tekrar hava saldırısı düzenlemiştir. Pentagon, Irak ve Suriye sınırında İran yanlısı milislerin silah depolarının ve operasyon merkezlerinin hedef alındığını açıklamıştır. Pentagon sözcüsü, saldırının savunma amaçlı olduğunu belirtmiştir. Habere göre ABD son dönemde özellikle Irak'taki askerlerine ve üslerine yönelik saldırılarla ilgili olarak İranlı milisleri sorumlu tutmuştur.

Aynı gün yapılan bir başka haberde İran, ABD'nin hava saldırısını kınamıştır. Irak yönetimi ise benzer eylemlerinin tekrarlanmasının önüne geçmek için yasal seçenekleri araştıracağını duyurmuş, ABD saldırılarını Irak'ın egemenliğinin ihlali olarak değerlendirerek acil güvenlik toplantısı düzenlemiştir.

IRNA'daki haberde ABD'nin Suriye'deki hava saldırılarının yasa dışı olduğu, ABD'nin insan hakları ve uluslararası hukuku ihlal ettiği ifade edilmiş ve saldırılar kınanmıştır.

SANA'daki 49 haberden 24'ü Irak ordusunun IŞİD'e yönelik operasyonlarını aktaran haberlerdir. Diğer haberlerde ABD askerlerine yapılan saldırılar, ABD'nin hava saldırılarına yönelik tepkiler, ABD'nin bölgede terörü desteklediğine dair suçlamalar ve Rusya'nın terörle mücadelede Suriye'ye verdiği destek ele alınmıştır.

Sputnik'teki haberlerde Bağdat'ta düzenlenen intihar saldırısı, ABD üslerine yapılan saldırılar ve ABD'nin düzenlediği hava saldırıları ele alınmıştır. ABD üslerine yapılan saldırılarla ilgili haberlerde olay ele alınırken ABD'nin düzenlediği hava saldırıları ile ilgili haberlerde Irak, İran ve Suriye'nin saldırılara verdiği tepkiler ele alınmış ve öne çıkarılmıştır.

VOA'daki haberlerde Bağdat'ta düzenlenen intihar saldırısı, ABD üslerine yapılan saldırılar, ABD'nin düzenlediği hava saldırıları ve bu saldırılarla ilgili açıklamalar ele alınmıştır. Rusya ve Suriye'nin ABD'nin düzenlediği hava saldırılarına gösterdiği tepkilere yer verilmiştir. Biden'in İran'ı uyardığı, İran'ın eylemlerinin cezasız kalmaması gerektiğini söylediği aktarılmıştır. Burada kast edilen eylemler ABD üslerine düzenlenen saldırılardır. ABD, üslerine düzenlenen saldırılardan İran destekli grupları sorumlu tutmuş, her iki saldırıyı da bu gruplara karşı yapmıştır.

3.7.12.Terör ve Saldırı Haberlerinin Söylem Analizi

BBC Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'da Orta Doğu'da terör ve saldırılarla ilgili toplam 123 habere yer verilmiştir. Haber sayısının fazlalığı nedeniyle tamamının söylem analizi ile incelenmesi tezin kapsamını aşacağı için medya kuruluşlarının haberlerinde ele aldığı ortak konular incelenmiştir.

BBC Türkçe, Euronews ve IRNA'daki haberlerde ABD'nin hava saldırıları; SANA'daki haberlerde ABD askerlerinin uğradığı saldırılar, terörle mücadele ve ABD'nin düzenlediği hava saldırıları; Sputnik ve VOA'daki haberlerde Bağdat'taki intihar saldırısı, ABD üslerine yapılan saldırılar ve ABD'nin düzenlediği hava saldırıları ele alınmıştır. Söylem analizinde anılan medya kuruluşlarındaki bu haberler incelenmiştir.

3.7.12.1.Makro Yapı: Tematik Analiz

Başlıklar ve Spotlar/Haber Girişleri

BBC Türkçe'deki haberde Suriye'deki İranlı gruplara ABD'nin düzenlediği hava saldırısı ele alınmıştır. Başlıkta ve haber girişinde hava saldırısının neden, ne zaman, tam olarak kime yapıldığı bilgilerine yer verilmemiş, enformasyon eksiltimine gidilmiştir. Başlıkta ve haber girişinde saldırının Biden döneminin ilk askeri operasyonu olduğu öne çıkarılmıştır.

Tablo 3.37: BBC Türkçe'deki Terör ve Saldırı Haberi

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
26.02.2021	ABD'den Biden döneminin ilk askeri operasyonu: Suriye'de İran destekli milislere hava saldırısı	ABD, Suriye'de İran destekli milislere hava saldırısı düzenledi. Saldırı, ABD Başkanı Joe Biden döneminin ilk askeri operasyonu olarak kayda geçti.

Haberde, Amerikan ordusunun Suriye'nin doğusundaki İran destekli milislerin kullandığı altyapı tesislerini hedef aldığı, saldırının Irak'taki Amerikan güçlerine yapılan saldırılara misilleme olarak düzenlendiği belirtilmiştir.

Tablo 3.38: Euronews'teki Terör ve Saldırı Haberleri

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
26.02.2021	Biden ilk askeri hareket emrini Suriye'de verdi; 'İran destekli gruplar' vuruldu	ABD ordusu, Suriye'de Irak saldırılarıyla ilişkili olduğu gerekçesi ile İran destekli gruplara ait bir hedefe saldırı düzenledi.
27.02.2021	İran'dan ABD'ye 'terörizmi cesaretlendirme' suçlaması	Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye'de İran destekli gruplara yaptığı hava operasyonlarına Tahran tepki gösterdi. İran, ABD'nin bölgede terörizmi cesaretlendirdiğini öne sürdü.
28.06.2021	ABD, Irak ve Suriye'de İran yanlısı milislere hava saldırısı düzenledi	Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Irak ve Suriye'de İran yanlısı milislere hava saldırısı düzenledi.
28.06.2021	Irak'tan ABD'nin hava saldırısına kınama: Tüm yasal seçenekler araştırılacak	Irak, Suriye sınırındaki İran yanlısı savaşçılara yönelik yapılan ABD hava saldırısını kınadı. Bağdat hükümeti, bu tür eylemlerin tekrarlanmasını önlemek için "tüm yasal seçenekleri araştıracağını" duyurdu.

Euronews'teki başlıklar konuyu yansıtmakta, haberi özetlemektedir. İki haber ABD'nin İran destekli gruplara hava saldırısıyla; diğer iki haber saldırılara İran ve Irak'ın gösterdiği tepkilerle ilgilidir. 26 Şubat 2021 tarihli ilk haberde olaydan çok göreve yeni başlayan ABD Başkanı Biden'ın ilk hava saldırısı emrini vermesi öne çıkarılmış, Suriye'de İran destekli grupların vurulduğu belirtilmiştir. Saldırının gerekçesi Irak'ta ABD üslerine yapılan saldırılar olarak sunulmuştur.

27 Şubat 2021 tarihli ikinci haberde ABD'nin hava saldırısına İran'ın verdiği tepki ele alınmıştır. İran, ABD'yi bölgede terörizmi cesaretlendirmekle suçlamıştır. İran, ABD'nin saldırdığı grupların bölgede terör örgütleriyle mücadele ettiğini, böyle bir saldırının terör örgütlerini cesaretlendirdiğini belirtmiştir.

Üçüncü haber 28 Haziran 2021 tarihlidir ve yine ABD'nin Irak ve Suriye'de İran yanlısı milislere düzenlediği hava saldırısını konu edinmiştir. ABD, milislerin silah depoları ve operasyon merkezlerinin vurulduğunu açıklamıştır. Haberde Biden'ın göreve başlamasından sonra ABD'nin ikinci kez Suriye'de İranlı milisleri hedef aldığı belirtilmiştir.

28 Haziran 2021 tarihli dördüncü haberde anılan saldırının Irak tarafından kınanması ele alınmıştır. Saldırı, Irak'ın egemenlik hakkının ihlali olarak değerlendirilmiş ve Irak kabinesi acil güvenlik toplantısı düzenlemiş, konuyla ilgili tüm yasal seçeneklerin araştırılacağını belirtmiştir.

Tablo 3.39: IRNA'daki Terör ve Saldırı Haberi

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
27.02.2021	İran'dan ABD'nin doğu Suriye saldırısına kınama	Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatipzade, ABD güçlerinin Suriye'nin doğusundaki bölgelere yönelik yasa dışı saldırılarını insan hakları ve uluslararası hukukun açık bir ihlali olarak nitelendirerek, bu saldırıları şiddetle kınadı.

IRNA'daki haberde İran, 26 Şubat 2021'de ABD'nin Suriye'nin doğusuna yaptığı hava saldırısını kınamıştır. İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü saldırının yasa dışı olduğunu, insan hakları ve uluslararası hukukun ihlal edildiğini belirtmiştir.

ABD'nin bu tür saldırılarının Suriye'nin egemenlik hakkını ihlal etmesinin yanı sıra çatışmaları körükleyeceğini ve bölgede istikrarın sağlanmasını engelleyeceğini belirtmiştir.

Sözcü, ABD'yi Suriye'de işgalci olmakla, Suriye halkına ait doğal kaynakları çalmakla, ABD üslerinde terörist eğitmek ve bu teröristleri araç olarak kullanmakla itham etmiştir. Haberde, İran'ın saldırıya uğrayan gruplarla ilişkisi olup olmadığına dair herhangi bir bilgi yoktur.

Tablo 3.40: SANA'daki Terör ve Saldırı Haberleri

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
21.01.2021	Bağdat'ta Amerikan Koalisyonu Ait Bir Konvoy Hedef Alındı	Irak başkenti Bağdat'ın batısında bugün ABD'nin liderlik yaptığı sözde koalisyon güçlerinin bir konvoyu bomba düzeneği ile hedef alındı.
18.02.2021	Amerikan "Koalisyon" Güçlerinin Bir Konvoyu Irak'ın Divaniye Valiliğinde Saldırıya Maruz Kaldı	Irak'ın kuzeyindeki Divaniye Valiliğinde bugün Amerikan liderliğindeki sözde koalisyon güçlerine tabi askeri bir konvoy bomba düzeneğinin kullanıldığı saldırıya maruz kaldı.
26.02.2021	Irak Savunma Bakanlığı, Saldırı Öncesinde Pentagon'un Bilgi Alışverişine İlişkin İddialarını Yalanladı	Irak Savunma Bakanlığı, bugün ABD Savunma Bakanlığı 'Pentagon'un Amerikan Suriye-Irak sınırına yakın Deir Ezzor saldırısının öncesi "Bilgi Değişimi" Hakkında iddialarını yalanladı.
19.03.2021	Suriye ve Rusya: ABD Terör Örgütlerini Desteklemeye Devam Ediyor	Suriye ve Rusya, ABD'nin terörist paralı askerlerini destekleyerek yerlerinden edilmiş Suriyelilerin kurtarılmış bölgelerine dönüşünü engellemeye yönelik uygulamalarını sürdürdüğünü belirtti.
23.06.2021	Putin: Terörle Mücadelede Suriye'yi Desteklemeye ve Uluslararası Sorunları Diyalog Yoluyla Çözme Çabalarımıza Devam Edeceğiz	Rusya Başkanı Vladimir Putin, terörle mücadelede, terörün nihai olarak ortadan kaldırılincaya kadar Rusya'nın Suriye'yi desteklemeye devam edeceğini ve uluslararası sorunları diyalog yoluyla çözme çabalarının devam edeceğini teyit ederken Uluslararası ilişkiler sisteminin temeli olarak Birleşmiş Milletler'in rolünün önemini vurguladı.
28.06.2021	Amerika'nın Suriye ve Irak Mevkilerine Saldırganlığına Uluslararası Kınamalar	İran Dışişleri Bakanlığı, bugünün ilk saatlerinde Suriye ve Irak'taki bölgelere yönelik Amerikan saldırganlığının Amerikan küstahlığının bir parçası olduğunu ve amacının bölgede gerilimi kızıştırmak olduğunu belirterek, yeni Amerikan yönetimini davranışını değiştirmeye, hatalarını düzeltmeye ve bölgeye yönelik müdahalelerini durdurmaya çağırdı.

SANA'daki haberlerde ABD askerlerinin bölgede uğradığı saldırılar, ABD'nin yaptığı saldırılara yönelik tepkiler, Suriye ve Rusya'nın ABD'yi terör örgütlerini desteklemekle suçlaması ve Putin'in terörle mücadelede Suriye'ye destek açıklaması başlıklara taşınmıştır.

ABD güçlerinin uğradığı saldırıların aktarıldığı haberlerde, başlıklar ve haber girişlerinde saldırılar pasif cümle yapılarıyla verilmiş, saldırıyı kimin yaptığı belirtilmeyerek fail geri planda bırakılmış ve olay (ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin saldırıya uğramaları) öne çıkarılmıştır.

SANA, ABD'nin İran destekli gruplara düzenlediği ilk hava saldırısı konusunda Irak makamlarını bilgilendirdiğine dair yaptığı açıklamasının Irak Savunma Bakanlığı tarafından yalanlandığını aktarmıştır. Habere göre Irak Savunma Bakanlığı, koalisyon güçleriyle yaptıkları iş birliğinin IŞİD ile mücadele ve Irak'ın egemenliğini ve toprak bütünlüğünü IŞİD'e karşı korumak ile sınırlı olduğunu açıklamıştır.

SANA'daki dördüncü haberde, Yerinden Edilmiş Suriyelilerin Geri Dönüşü ile ilgili Suriye ve Rusya Koordinasyon Birimlerinin yaptığı ortak açıklama aktarılmıştır. Açıklamada, mültecilerin güvenli bir biçimde geri dönüşü için çalışmaların sürdüğü ancak ABD ve müttefiklerinin teröristlere destek verdiği ve Suriyelilerin evlerine dönmelerine engel olmaya devam ettikleri ifade edilmiştir. Haberde, ABD'nin yaptırımları kaldırması ve işgal ettiği Suriye topraklarından güçlerini çekmesi çağrısı yinelenmiştir.

ABD'nin ikinci saldırısının aktarıldığı SANA'daki haberde, saldırıya yönelik uluslararası kınamalar başlıktan verilerek öne çıkarılmıştır. Saldırıyı kınayan ülkeler İran, Rusya, Küba ve Venezuela'dır. Bu ülkeler açıklamalarında ABD'nin hava saldırısıyla Suriye'nin egemenlik hakları ve uluslararası hukuku ihlal ettiğini vurgulamıştır.

SANA'daki haberlere göre ABD, düzenlediği operasyonlarla bölgede gerilime neden olmaktadır, Amerikan askerleri saldırılara maruz kalmaktadır. Buna karşın Rusya, terörle mücadele etmektedir ve bu konuda Suriye'ye de destek vermektedir.

Tablo 3.41: Sputnik'teki Terör ve Saldırı Haberleri

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
21.01.2021	Bağdat'ta intihar saldırısı: En az 28 ölü, 73 yaralı	Irak'ın başkenti Bağdat, yaklaşık 2 yılın ardından yine kanlı bir güne uyandı. Tayaran Meydanı'nda düzenlenen intihar saldırısında en az 28 kişi öldü, 73 kişi yaralandı. Saldırıyı IŞİD üstlendi.
15.02.2021	Erbil'de ABD askeri üssünün de bulunduğu havaalanına saldırı	Irak'ın Erbil kentinde ABD askeri üssünün de bulunduğu bir havaalanına havan topu ile saldırı düzenlendiği bildirildi.
26.02.2021	ABD'den Suriye'de 'Biden'in talimatıyla' hava saldırısı	Suriye-Irak sınırında Haşdi Şabi'ye ait bir noktaya ABD tarafından hava saldırısı düzenlendiği bildirildi. Pentagon'dan yapılan açıklamada, saldırı talimatının Başkan Joe Biden tarafından verildiği ve sınır bölgesindeki 'bir dizi tesisin imha edildiği' kaydedildi.
26.02.2021	İran: ABD'nin Suriye'ye hava saldırısı uluslararası hukukun ihlali	İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatibzade, ABD'nin Suriye'ye hava saldırısını uluslararası hukuk ihlali olarak gördüklerini belirtti.
03.03.2021	Irak'ta ABD askerlerinin bulunduğu üsse roketli saldırı	Irak'ın batısında ABD askerlerinin de konuşlu olduğu Ayn el Esad Askeri Üssü'ne roketle saldırı düzenlendi.
28.06.2021	Pentagon: ABD savaş uçakları, Suriye-Irak sınırındaki İran destekli grupları hedef aldı	ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon), ABD savaş uçaklarının Suriye-Irak sınırındaki 'İran destekli grupları' hedef aldığını duyurdu. Bağdat Havalimanı ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) başkenti Erbil'deki saldırılara yanıt olduğu belirtilen hava saldırısının talimatını bizzat ABD Başkanı Joe Biden'ın verdiği kaydedildi.
28.06.2021	Irak'tan ABD'ye: Kınıyor ve reddediyoruz	Irak hükümeti, ABD'nin Irak-Suriye sınırındaki 'İran destekli gruplara' yönelik saldırısının Irak'ın egemenliğini ihlal ettiğini ve bunu reddettiklerini açıkladı.

Sputnik'teki başlıklar, haber içeriğini yansıtan ve ilk planda değerlendirilmesini sağlayan niteliktedir. 21 Ocak 2021'de Bağdat'ta düzenlenen intihar saldırısıyla ilgili ilk haberde olayın nerede ve ne zaman olduğu ile ilgili bilgi

verilmiş ve saldırıyı IŞİD'in düzenlediği belirtilmiştir. İkinci haberde Rusya'nın saldırıyla ilgili kınama mesajı aktarılmıştır.

15 Şubat 2021'de ABD askeri üssünün de bulunduğu bir havaalanına yapılan saldırı ile ilgili haberde havaalanına beş havan topu atıldığı, bir sivilin öldüğü ve beşinin yaralandığı belirtilmiştir. Haberde Irak Başbakanının olayla ilgili inceleme başlatılması talimatı verdiği belirtilmiştir.

3 Mart 2021'de Irak'ın batısındaki Anbar vilayetindeki Ayn el Esad Askeri Üssü'ne düzenlenen saldırıyla ilgili ilk haber başlığında ABD askerlerinin bulunduğu üsse roketli saldırı yapıldığı belirtilmiştir. Oysa üste ABD askerlerinin yanı sıra IŞİD karşıtı koalisyon ve Irak askerleri de bulunmaktadır. Spotta, askeri üste "ABD askerlerinin de bulunduğu" belirtilmiş, nihayet haber girişinde diğer askeri unsurların da havalimanında bulunduğu bilgisi aktarılmıştır. İkinci haberde Pentagon sözcüsünün anılan saldırının İran destekli Şii grupların daha önce yaptığı saldırılarla benzerlik gösterdiğine dair açıklamaları aktarılmıştır. Pentagon sözcüsü, Trump döneminde uygulanan maksimum baskı politikasının İran'ı daha da cesaretlendirdiğini ve ABD-İran ilişkilerindeki gerginliğin devam ettiğini ifade etmiştir. Sözcü, önceki yönetimi politikalarından dolayı eleştirirken İran'ın, Rusya'nın bölgedeki müttefiki olduğu göz önüne alındığında Pentagon sözcüsünün bu açıklamalarının Sputnik'te aktarılması dikkate değerdir.

ABD'nin İran destekli gruplara yönelik ilk saldırısı 26 Şubat 2021'de yapılmıştır. Sputnik, haber başlığında saldırının Biden'ın talimatıyla yapıldığını aktarmıştır. Haber girişinde saldırının Suriye-Irak sınırında Haşdi Şabi'ye ait bir noktaya yapıldığı, saldırı talimatını Biden'ın verdiği tekrarlanmıştır. ABD, saldırının Irak'taki Amerikan üslerine yapılan roketli saldırılara karşılık olarak, bölgede gerilimi tırmandırmamak için orantılı bir şekilde yapıldığını beyan etmiştir. Saldırıya Demokrat Senatörler tepki göstermiş, saldırının yasal zemini ile ilgili yönetimin kongreyi bilgilendirmesini istemiştir. Beyaz Saray Sözcüsü Psaki, kongre liderlerinin bilgilendirildiğini açıklamış, Biden'ın Amerikan halkını korumak için eyleme geçeceğine dair açık bir mesaj verdiğini ve operasyonun orantılı olduğunu ifade etmiştir. Saldırıdan bir gün sonra ABD Başkanı Biden, hava saldırısının İran'a mesaj ve uyarı niteliğinde olduğunu belirtmiştir.

İran Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Hatibzade, saldırıyı kınamış, saldırıyı uluslararası hukukun ihlal edilmesi olarak gördüklerini belirtmiş, bu saldırının İsrail'in saldırganlığının devamı olduğunu ifade etmiştir. Sözcü, ABD üslerinin Suriye'deki varlığının yasa dışı olduğunu ve üslerde teröristlerin eğitildiğini söylemiştir.

Rusya, İran'ın Suriye'de meşru hükümetle birlikte terörle mücadeleye yardımcı olmak için bulunduğunu belirtmiş, BM üyesi bir ülke toprağında yapılan saldırının uluslararası hukukun ihlali olduğunu ifade ederek, saldırıyı kınamıştır. Kremlin Sözcüsü Peskov, saldırının ardından durumu yakından takip ettiklerini belirtmiştir. Rusya Dışışleri Bakanı Lavrov, ABD'nin saldırıdan 4-5 dakika önce Rusya'ya haber verdiğini ancak bu kadar kısa süre haber verilmesinin anlamsız olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bir Rus senatör saldırının bölgede gerilimi artıracak ve nükleer anlaşma ekseninde ABD ile İran arasındaki ilişkilerin normalleşmesine sekte vuracağını söylemiştir.

28 Haziran 2021 tarihinde ABD hava kuvvetleri Irak'ta İran destekli gruplara ikinci kez saldırmıştır. Pentagon, saldırının Bağdat Havalimanı ve Erbil'deki saldırılara yanıt olarak düzenlendiğini ve talimatı Başkan Biden'ın verdiğini açıklamıştır. ABD Dışışleri Bakanı Blinken, saldırıyı “caydırıcı mesaj veren, gerekli, uygun ve kasıtlı bir eylem” olarak tanımlamıştır. Beyaz Saray Sözcüsü Psaki, saldırıya dayanak olarak ABD anayasasının 2.maddesini göstermiş, hedeflerin İran destekli milislerin silah deposu ve saldırılarda merkez olarak kullanılan yerler olduğunu ifade etmiştir. Irak hükümeti saldırıya tepki göstermiş ve Irak'ın egemenlik hakkının ihlal edildiğini, saldırıyı kınadıklarını belirtmiştir.

Tablo 3.42: VOA'daki Terör ve Saldırı Haberleri

Tarih	Başlık	Spot/Haber Girişi
21.01.2021	Irak'ta Son Üç Yılın En Büyük İntihar Saldırısı	Bağdat'ta kalabalık bir pazar alanında düzenlenen intihar saldırısında ilk belirlemelere göre en az 32 kişi hayatını kaybetti. Yetkililer Irak'ta son üç yılda yaşanan bu en büyük intihar saldırısının, IŞİD'in yeniden faaliyete geçmesi olarak değerlendirilebileceğini belirtti.
16.02.2021	Kuzey Irak'ta ABD Üssüne Roketli Saldırı	Erbil yakınlarında ABD'ye ait askeri üs yakınına düzenlenen roket saldırısında bir sivil çalışan hayatını kaybetti, aralarında bir Amerikan askeri olmak üzere beş kişi de yaralandı.
26.02.2021	ABD'nin Suriye'deki Operasyonuna Moskova ve Şam'dan Kınama	ABD'nin Suriye'nin doğusunda İran destekli milislere karşı düzenlediği hava operasyonunda en az bir milisin öldüğü, çok sayıda milisin de yaralandığı bildirildi. Amerikalı yetkililer, operasyonun Irak'taki Amerikan personelini hedef alan roket saldırılarına "ölçülü bir yanıt" olarak düzenlendiğini belirtmişti.
27.02.2021	Biden'dan İran'a "Dikkatli Ol" Uyarısı	ABD Başkanı Joe Biden, İran'ın eylemlerinin cezasız kalmaması gerektiğini söyledi. Biden, İranlı yetkililere "Dikkatli olun" çağrısı yaptı.
03.03.2021	Irak'taki Askeri Üsse Roketli Saldırı	Irak ordusu ve koalisyon güçlerinden yapılan açıklamada, Irak'ın batısında ABD askerlerinin bulunduğu askeri üssün Çarşamba günü en az 10 roketle hedef alındığı bildirildi.
04.03.2021	"Hava Üssü Saldırısına Misillemekten Kaçınmayacağız"	Üst düzey Amerikalı yetkililer, Çarşamba günü yaptıkları açıklamalarda, ABD'nin Irak'taki Amerikan ve koalisyon güçlerine yönelik son roketli saldırıya gerektiği takdirde askeri güç kullanarak karşılık vermekten kaçınmayacağını kaydetti.
28.06.2021	ABD'den Suriye-Irak Sınırına Hava Operasyonu	ABD hava kuvvetleri Suriye'nin doğusunda Irak sınırı yakınlarına bir hava operasyonu düzenledi. Operasyonda, İran'ın desteklediği en az 5 militanın öldüğü belirtiliyor.

VOA'daki başlıklara ve haber girişlerine bakıldığında haberin konusu genel olarak anlaşılmaktadır. Başlıklar ve haber girişleri olayın genel çerçevesini belirlemiş, ana olayı duyurmuştur. Haberlere konu olan saldırıların aktarıldığı başlıklarda ve haber girişlerinde konuya ilişkin en önemli bilgi verilmiş ve genel çerçeve çizilmiştir.

Bağdat'taki intihar saldırısıyla ilgili VOA'daki haberde patlamayla ilgili ilk bilgilere yer verilmiş, saldırıyı IŞİD'in üstlendiği aktarılmıştır.

15 Şubat 2021'de Kuzey Irak'taki havaalanına yapılan saldırıyı ele alan haberde, saldırıda en az üç roket kullanıldığı, bir kişinin öldüğü ve beş kişinin yaralandığı belirtilmiştir. Başlıkta, roketli saldırının ABD üssüne yapıldığı belirtilirken, haber girişinde saldırının Erbil Uluslararası Havaalanı'na yapıldığı, ABD askeri üssünün ise havalimanının yakınında yer aldığı belirtilmiştir. Haberde saldırıyı üstlenen grubun İran ile bağlantılı olduğu ve geçmişte benzer saldırılar düzenlediği belirtilmiştir. Beyaz Saray sözcüsü ile Pentagon sözcüsü, konuyla ilgili açıklamalarında saldırıyı kimin düzenlediği ile ilgili resmi bilgi olmadığını belirtmiştir. Beyaz Saray sözcüsü konuyla ilgili olarak ABD'nin öfkeli olduğunu, Iraklıların bu tür eylemlerle egemenliklerinin ihlal edildiğini belirtmiştir. Oysa saldırı, Irak halkına değil ABD askerlerine yapılmıştır. Beyaz Saray sözcüsü, saldırının sorumlularına yanıt verileceğini bununla beraber Biden yönetiminin önceliğinin diplomasi olduğunu ifade etmiştir.

Bu açıklamadan on gün sonra ABD, saldırıyı gerçekleştiren gruplara hava saldırısı düzenlemiş, nefsi müdafaa ve ölçülülük vurgusu yapmıştır. Yeni saldırı tehditlerinin azaltılması için operasyonun gerekli olduğu yönündeki Beyaz Saray açıklamalarına; Rusya ve Suriye'nin hava saldırısına gösterdiği tepkilere de yer verilmiştir. Rusya, saldırıyı kınarken Suriye'nin egemenlik haklarına saygı gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Suriye ise saldırının uluslararası hukuka aykırı olduğunu ve bölgede gerilime neden olabileceğini belirtmiştir.

3 Mart 2021'de, IŞİD karşıtı koalisyon askerlerinin bulunduğu üsse yapılan roketli saldırıyla ilgili VOA'da yer alan ilk habere göre on roketin üsse isabet ettiği, bir kişinin saldırıya bağlı olarak kalp krizinden öldüğü belirtilmiştir. Üsse yapılan saldırının ABD'nin bir hafta önceki hava saldırısından sonraki ilk saldırı olduğu ve büyük çapta hasara neden olmadığının belirtildiği haberde, Pentagon sözcüsü saldırılara ölçülü bir yanıt verileceğini belirtmiştir. Haberde ayrıca koalisyondaki ülkelerden İngiltere ve Danimarka'nın olayı kınayan açıklamalarına da yer verilmiştir. İngiltere'nin Irak Büyükelçisi, koalisyonun IŞİD'e karşı mücadele için Irak hükümetinin davetiyle orada bulunduğunu ifade etmiştir.

28 Haziran 2021’de ABD’nin ikinci hava saldırısında, Pentagon açıklamasına göre İran’ın desteklediği silahlı gruplar tarafından kullanılan hedefler vurulmuştur. Pentagon sözcüsü, bu tesislerin militanlar tarafından kullanıldığını ve Irak’taki ABD askerlerini ve yerleşkelerini hedef aldıklarını ifade etmiştir. Haberde Irak’ın, egemenlik haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle saldırıya tepki gösterdiği belirtilmiştir.

3.7.12.2.Makro Yapı: Şematik Analiz

Ana Olay Sunumu ve Sonuçlar

BBC Türkçe’de yer alan haberde ana olay Biden döneminin ilk askeri operasyonunun Suriye’deki İran destekli gruplara karşı yapılmasıdır. Beyaz Saray sözcüsü, ABD Başkanı Biden’ın emriyle İran destekli milislerin kullandığı altyapı tesislerinin hedef alındığını, saldırının Irak’taki Amerikan üslerine yapılan saldırılara misilleme olarak yapıldığını ifade etmiştir. Haberde, Suriye veya İran tarafının herhangi bir değerlendirmesine yer verilmemiş, aynı haftada Rusya’nın da Suriye’de hava saldırısı düzenleyerek IŞİD hedeflerini vurduğu belirtilmiştir.

Euronews’teki haberlerde ana olay ABD’nin Suriye ve Irak’taki İran destekli gruplara hava saldırıları düzenlemesidir. Saldırıyla ilgili bilgiler ABD’li kaynaklardan aktarılmış, saldırıların gerekçelerine kısaca yer verilmiştir. İran ve Iraklı yetkililerin saldırılara verdiği tepkiler ayrı haberlerde verilmiştir. İran, ABD’yi terörizmi cesaretlendirmekle suçlarken, Irak egemenlik hakkının ihlal edildiğini ve yasal seçeneklerin değerlendirileceğini ifade etmiştir.

ABD’nin, askerlerine ve üslerine yapılan saldırılardan milisleri sorumlu tuttuğu ve gerilimi tırmandırmamak için saldırıları orantılı bir şekilde icra ettiği ifade edilmiştir. Euronews, haberlerde ABD’li kaynakların açıklamalarını doğru kabul ederken hava saldırılarının dayanağını veya hukuki zeminini sorgulamamış ancak verilen tepkilere haberlerinde yer vermiştir.

Euronews, 27 Şubat 2021 tarihli haberde İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsünün ABD’nin Suriye’deki hava saldırısını kınadığı açıklamalara yer vermiştir. Saldırı, yasa dışı olarak nitelendirilirken insan hakları ve uluslararası hukukun ihlal edildiği belirtilmiş ve “şiddetle” kınanmıştır. Açıklamada, ABD’nin Suriye’de varlığının yasa dışı olduğu, Suriye’nin doğal kaynaklarını çaldığı ve ülkenin bazı yerlerini işgal ettiği

öne sürülmüş, ülkedeki Amerikan askerlerinin teröristleri eğittiği ve araç olarak kullandığına dair suçlamalarda bulunulmuştur. Haberde ABD'nin vurduğu gruplarla İran arasında bir bağ olup olmadığına dair herhangi bir bilgi yer almazken, Suriye'nin egemenlik hakkının ihlal edildiği bu ve benzeri saldırıların bölgede istikrarın sağlanmasına engel olduğu belirtilmiştir.

27 Şubat 2021 tarihli haberde, İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsünün ABD'nin Suriye'deki hava saldırısını kınadığı açıklamalara yer verilmiştir. Saldırı, yasa dışı olarak nitelendirilirken insan hakları ve uluslararası hukukun ihlal edildiği belirtilmiş ve “şiddetle” kınanmıştır. Açıklamada, ABD'nin Suriye'de varlığının yasa olduğu, Suriye'nin doğal kaynaklarını çaldığı ve ülkenin bazı yerlerini işgal ettiği öne sürülmüş, ülkedeki Amerikan askerlerinin teröristleri eğittiği ve araç olarak kullandığına dair suçlamalarda bulunulmuştur. Haberde ABD'nin vurduğu gruplarla İran arasında bir bağ olup olmadığına dair herhangi bir bilgi yer almazken, Suriye'nin egemenlik hakkının ihlal edildiği bu ve benzeri saldırıların bölgede istikrarın sağlanmasına engel olduğu belirtilmiştir.

SANA'daki ana olaylar ABD askeri konvoylarına düzenlenen saldırılar, ABD'nin düzenlediği hava saldırıları ve bu saldırılara gösterilen tepkiler ve Putin'in terörle mücadele konusundaki açıklamalarıdır.

SANA'daki haberlerde ABD askeri konvoyunun uğradığı saldırılarda saldırıyı kimin yaptığı belirtilmemiştir. Suriye ve Rusya mültecilerin güvenli bir biçimde geri dönüşü için uygun koşullar sağlamaya çalışırken, ABD'nin ve bölgedeki müttefiklerinin ekonomik ambargolarla ve terör örgütlerine destek vererek Suriyelilerin evlerine dönmelerini engellediği suçlamasında bulunulmuştur.

ABD'nin hava saldırılarının ele alındığı haberlerde Irak Dışişleri Bakanlığı'nın ABD'yi bilgi paylaşımı konusunda yalanlaması öne çıkarılmıştır. Diğer haberde de saldırıdan ziyade saldırıya verilen tepkiler, kınama mesajları aktarılmış, ABD'nin ülkelerin toprak bütünlüğüne ve egemenlik haklarına aykırı davrandığı, uluslararası hukuku ihlal ettiği vurgulanmıştır.

Sputnik'teki haberlerde ana olay Bağdat'taki intihar saldırısı, ABD üslerine yapılan saldırılar ve ABD'nin düzenlediği hava saldırılarıdır. Sputnik'te ana olay haber girişlerinde verilmiş, haberlerin devamında detaylar işlenmiştir. Haberlerde

nereye, nasıl, kim tarafından saldırı düzenlendiği belirtilmiş ve ABD ile müttefiklerinin kayıplarına ve saldırıda yaralananlara dair bilgiler sunulmuştur.

Bağdat'taki intihar saldırısının ardından Rusya, saldırıyı kınamış, terörle mücadelede Irak yönetimi ve halkıyla dayanışma mesajı vermiştir. NATO ve ABD askerlerinin bulunduğu üslere yapılan saldırılarla ilgili Rusya herhangi bir açıklama yapmazken Sputnik'teki konuyla ilgili haberler mevcut bilgilerin kısaca aktarılmasından ibarettir.

Sputnik'teki haberlerde ABD'nin İran destekli gruplara düzenlediği hava saldırılarının, bizzat Biden'ın emriyle yapıldığı her iki haberde de spottan verilmiştir. Haberlerde, uluslararası hukuk ve Irak ile Suriye'nin egemenlik haklarının ihlal edildiği belirtilmiş, İran ve Irak'ın kınama mesajları aktarılmıştır.

VOA, ana olayları haber girişinde vermiştir. VOA'daki haberlerde ana olay IŞİD'in Bağdat'ta düzenlediği intihar saldırısı, ABD üslerine düzenlenen saldırılar ve ABD'nin yaptığı hava saldırılarıdır. VOA'daki haberlerde IŞİD'in gücü azalsa da hala mücadele edilmesi gereken bir tehdit olduğu belirtilmiştir. Bu değerlendirme ABD'nin bölgede askeri varlığını sürdürmesinin dayanağıdır. ABD üslerine yapılan saldırılar henüz resmi bir açıklama ve doğrulama gelmeden İran destekli gruplarla bağlantılı olarak sunulmuştur. ABD'li yetkililerin temkinli açıklamalarından sonra söz konusu gruplara hava saldırıları düzenlenmiştir. Karşılıklı saldırıların İranlı komutan Kasım Süleymani'nin öldürülmesiyle başladığı VOA'daki haberlerde ele alınmıştır.

ABD'de Demokrat Partili senatörlerin operasyonu anayasaya aykırı olduğu için eleştirdiği aktarılmıştır. Pentagon'un Kongre üyelerinin bilgilendirildiğine ve Beyaz Saray sözcüsünün Başkan'ın karar yetkisi olduğuna dair açıklamalarına da VOA'da yer verilmiştir. Bu verilere göre VOA'nın lehte ve aleyhte görüşlere (haber sonunda verilerek geri planda bırakılmıştır) yer vererek hava saldırılarının gerekliliğine dair içerik ürettiği ve sunduğu söylenebilir.

VOA'daki haberlerde ortaya çıkan sonuçlar: ABD, terörle mücadele etmek için bölgededir ve bundan dolayı sıklıkla saldırıya uğramaktadır. İran, bu saldırıları yapan milislerin hamisidir. ABD hem terörle hem de terörü destekleyenlerle mücadelede etme kapasitesinde ve kararlılığındadır.

Ardalan ve Bağlam Bilgisi

BBC Türkçe'deki haberde ABD hava saldırısının 15 Şubat 2021'de Erbil'deki ABD üssüne düzenlenen saldırıya karşı yapıldığı belirtilmiştir. Habere göre saldırıda bir kişi ölmüş, altı kişi yaralanmıştır. Saldırı vredeki sivilleri de etkilemiştir. Daha sonra Bağdat'taki ABD üssüne de saldırı düzenlenmiştir. Haberde, ABD slerine yapılan bu saldırıların İran Ulusal Muhafızları Kudüs Gücü Komutanı Kasım Süleymani'nin Irak'ta ABD'nin düzenlediği hava saldırısıyla öldürülmesinden sonra yapıldığı bilgisi en sonda verilmiştir. Böylece ABD üslerinin saldırıya uğramasına neden olan eylemler geri planda bırakılmış, İran destekli grupların saldırıları ne çıkarılmış ve ABD misillemesine dayanak oluşturulmuştur.

Euronews'teki haberlerde 15 Şubat 2021'de Erbil'de düzenlenen roket saldırısında bir sivilin öldüğü, iki kişinin yaralandığı belirtilmiştir. Haberde roket saldırısının askeri üsse yapıldığına dair bir bilgi yoktur. Saldırıdan sivillerin zarar gördüğü belirtilmiştir. Oysa söz konusu saldırı ABD ve koalisyon güçlerinin konuşlandığı askeri üsse düzenlenmiştir. Dahası bölgedeki ABD askerleri ve üslerine yapılan saldırılar, ABD'nin Kasım Süleymani'yi öldürmesinin ardından meydana gelmiştir. BBC Türkçe'de metnin en sonunda kısaca verilen bu bilgiye, Euronews'te hiç yer verilmemiştir.

İkinci hava saldırısının yapıldığı 28 Haziran tarihli haberde bağlam bilgisi olarak Biden iktidara geldikten sonra ABD'nin ikinci kez Suriye'de İranlı milisleri hedef aldığı belirtilmiştir. Son dönemde ABD'nin, askerlerine düzenlenen saldırılardan İranlı milisleri sorumlu tuttuğu belirtilmiştir. ABD saldırısının makul bir gerekçesi olduğu dolaylı olarak belirtilirken İranlı milislerin neden ABD slerine saldırdığına değinilmemiştir.

IRNA'daki haberde ABD'nin düzenlediği hava saldırısı bağlam bilgisi olarak verilmiş, ABD'nin Suriye'ye yasa dışı olarak girdiği, Suriye'nin doğal kaynaklarını çaldığı ve Suriye'nin bazı bölgelerini işgal ettiği ifade edilmiştir.

SANA'daki haberlerde ABD'nin hava saldırıları ve Putin'in 9. Moskova Uluslararası Güvenlik Konferansı'nda yaptığı konuşma bağlam bilgisi olarak verilmiştir. Haberlerde ardalan bilgisine yer verilmemiştir.

Sputnik'teki bağlam bilgisi Bağdat'taki intihar saldırısı, ABD üslerine yapılan saldırılardır. Erbil'deki saldırıyla ilgili bağlam bilgisine yer verilmemiştir. ABD'nin Irak ve Suriye'de düzenlediği hava saldırıları ile ilgili haberlerde yeterli düzeyde bağlam bilgisi sunulmuştur. Saldırıların bölgedeki ABD üsleri ve personeline, Erbil'deki havalimanına düzenlenen saldırılara cevap olarak yapıldığı detaylarıyla verilmiştir. Saldırı düzenlenen gruplarla ilgili bilgiler de haberlerde yer almaktadır.

VOA'nın haberlerinde saldırıların tarihsel arka planına, saldırıların ve operasyonların gerekçesine dair bilgiler verilmiş ancak bütün kargaşanın kökeninde ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin Irak'ı nükleer silah olduğu gerekçesiyle (bunun doğru olmadığı, dünya kamuoyunun yanıltıldığı sonradan ortaya çıkmıştır) işgal etmesi olduğuna değinilmemiştir. Bölgedeki terör örgütlerinin ortaya çıkmasında ABD'nin Irak işgalinin ardından oluşan otorite boşluğunun inkar edilemeyecek rolü vardır. Mevcut duruma gelinmesinin nedenleri tüm boyutları ele alınmadığından haberlerin ardaan bilgisinin yeterli olmadığı söylenebilir.

Yıllarca kanlı günlere uyanan Bağdat'ta uzun süredir bu tür bir saldırı yaşanmamıştı. En son, Haziran 2019'da bir intihar saldırısı meydana gelmiş, çok sayıda kişi hayatını kaybetmişti (Sputnik, 21 Ocak 2021).

Irak'ın batısındaki el Anbar vilayetinde bulunan üs, 3 Mart tarihinde de roketli saldırının hedefi olmuştu (Sputnik, 8 Mayıs 2021).

VOA'daki haberlerde gelişmelerin aktarıldığı haberlerde önceki haber içerikleri bağlam bilgisi olarak verilmiştir.

Irak'ın başkenti Bağdat'ta dün düzenlenen ve son üç yılın en büyük büyük intihar saldırısı olarak nitelenen eylemi IŞİD üstlendi. Kentteki bir pazarı hedef alan iki bombalı saldırı sonucu en az 32 kişi yaşamını yitirmiş, 110 kişi de yaralanmıştı (VOA, 22 Ocak 2021).

ABD Savunma Bakanlığı'ndan yetkililer, Çarşamba günü erken saatlerde Irak'ın batısındaki Anbar vilayetinde bulunan Ayn El Esat hava üssüne en az 10 roket atıldığını bildirmişti (VOA, 4 Mart 2021).

Haber Kaynakları

BBC Türkçe'deki haberde ağırlıklı olarak Pentagon Sözcüsü Kirby'nin açıklamalarına yer verilmiştir. Saldırılarda ölen ve yaralananlara dair veriler Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nden, IŞİD militanlarıyla ilgili veriler BM'den aktarılmıştır.

BBC Türkçe'deki haberde anonim kaynaklara da başvurulmuştur. ABD'li yetkililerin operasyon ile ilgili değerlendirmeleri Reuters'ten aktarılmıştır.

Haberdeki görseller Pa Media ile EPA Images'ten alınmıştır.

BBC Türkçe'deki haberlerde Pentagon, saldırının Irak'taki üslerine yapılan saldırılara misilleme olarak yapıldığını, diplomatik tedbirlerin alındığını ve bölgede konuşlanmış koalisyon gücündeki ortaklarına danışıldığını belirtmiştir. Ayrıca operasyon ile ABD'nin saldırılara cevap verirken büyük çaplı çatışmalara girmek istemediği de belirtilmiştir. Haberde İran'a temsil hakkı tanınmamıştır.

ABD Savunma Bakanı Austin, Pentagon Sözcüsü Kirby, Irak Başbakanı el-Kazımi, İran Ulusal Güvenlik Yüksek Konseyi Genel Sekreteri Şemhani Euronews'teki haber kaynaklarındandır.

Associated Press (AP), Anadolu Ajansı (AA), Agence France-Press (AFP) haber içeriğinde ve fotoğraflarında yararlanılan kaynaklardır.

Euronews'teki haberlerde Pentagon, ABD Başkanının emriyle İran destekli silahlı gruplar tarafından kullanılan yapıların ABD kuvvetleri tarafından yok edildiğini, saldırıların son zamanlarda Irak'ta düzenlenen saldırılara misilleme olduğunu belirtmiştir. Ayrıca saldırıdan önce koalisyon ülkelerine danışıldığı ve bölgede gerilimi arttırmamak için saldırının orantılı bir biçimde yapıldığı belirtilmiştir.

İran ise ABD'nin bu saldırılarının bölgede terörizme cesaret verdiğini ve IŞİD'in faaliyetlerini güçlendirdiğini belirtmiştir. İran, Irak'ın ABD askerlerinin ülkeden çıkarılması için meclisten geçen kararın uygulanmasının gecikmesinin bölgede gerginliğe ve krize neden olduğunu ifade etmiştir.

Saldırıların yapıldığı ülkelerden biri olan Irak, saldırılarla ABD'nin Irak'ın egemenlik hakkını ihlal ettiğini ve bununla ilgili yasal seçeneklerin araştırılacağını belirtmiş ve saldırıları kınamıştır. Irak hükümeti konuyla ilgili acil güvenlik toplantısı yapmıştır. Ancak somut ve etkili bir adım atılmamıştır.

IRNA'daki haber kaynağı Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatipzade'dir. Haber, sözcünün açıklamalarının aktarılmasından ibarettir.

SANA'daki kaynaklardan bazıları Rusya Başkanı Putin, Rusya Dışışleri Bakanı Lavrov, Rusya Savunma Bakanlığı, Dışışleri ve Gurbetçiler Bakan Yardımcısı El Caferi, Irak Savunma Bakanlığı ve İran Dışışleri Bakanlığı'dır. Haber kaynakları Rus devlet görevlileri, Irak ve İran resmi kurumlarıdır. Suriyeli resmi kurum ve temsilcileri diğer ülkelere göre daha az haber kaynağı olarak kullanılmıştır.

SANA'daki haberlerde anonim kaynak olarak Irak güvenlik güçlerine sıklıkla başvurulmuştur. Irak Haber Ajansı ve Al Somariye Haber Ajansı'na dayanılarak verilen haberler de vardır.

Sputnik'teki haberlerde anonim ve anonim olmayan kaynaklara atıf yapılmıştır. Anonim olmayan kaynaklardan bazıları Rusya Dışışleri Bakanlığı, Reuters, Bağdat Operasyonlar Komutanlığı, Pentagon Sözcüsü Kirby, Beyaz Saray Sözcüsü Psaki, Reuters, Irak resmi haber ajansıdır. Irak'taki koalisyon güçleri ve Irak basını anonim kaynaklardandır.

VOA'daki kaynaklardan bazıları Pentagon Sözcüsü Kirby, Beyaz Saray Sözcüsü Psaki ve Associated Press'dir. Anonim kaynaklardan bazıları ise Iraklı yetkililer, ABD Savunma Bakanlığından yetkililerdir. Kaynakların neredeyse tamamı ABD'li yetkililer ve ABD ile iş birliği yapan kişi/kurumlardır. İstisnai kaynak olan SANA, ABD'nin yaptığı operasyonların teyidi için kullanılmıştır.

3.7.12.3.Mikro Yapı Analizi

Sentaktik Çözümleme ve Sözcük Seçimleri

BBC Türkçe'deki haberde ABD'nin hava saldırısı, Pentagon'un tanımıyla “*orantılı bir askeri yanıt*” olarak aktarılmış, “*diplomatik tedbirlerin yanı sıra*” gerçekleştirilen bir “*operasyon*” olarak sunulmuştur. Bu ifadeler Amerikalı yetkililerin açıklamalarından birebir alınarak haberde aktarılmıştır. Böylece egemen bir ülke sınırlarında düzenlenen hava saldırısı diplomasinin yanı sıra yapılması gereken bir operasyon, verilmek zorunda kalınan bir cevap olarak nitelendirilmiştir.

Haberde göreve yeni başlayan Biden'ın ABD'ye yönelik saldırılara cevap vermek istediği ancak geniş kapsamlı çatışmalara girmek istemediği bir yetkilinin açıklamasıyla aktarılmıştır.

ABD'nin bir hava saldırısıyla Kasım Süleymani'yi öldürmesinin ardından ABD üslerine saldırıldığı bilgisinin haberin en sonunda verildiği ve haberde sadece ABD'li kaynaklara yer verildiği göz önüne alındığında BBC Türkçe, haberde ABD'nin olumlu temsilini sunarken olumsuz eylemlerini arka planda bırakmıştır. Bunun yanında İran, saldırgan grupları destekleyen ülke olarak olumsuz sunulmuş ve İran'a haberde temsil hakkı tanınmamıştır.

Trump döneminde ABD nükleer anlaşmalardan çekilmiş; Biden, göreve geldikten sonra nükleer anlaşmaya dönmek konusunda istekli olduğunu belirtmiştir. BBC Türkçe'deki haberde saldırının tam da böyle bir döneme denk geldiği belirtilmiştir. Böyle bir dönemde böyle bir operasyonun “denk gelmesi” pek mümkün olmamakla birlikte ABD'nin askeri kapasitesini ve caydırıcılığını sergileyerek görüşmelerde elini güçlendirmek istediği söylenebilir.

Uygulamalara (askeri saldırı) ve açıklamalara (gerilimin yükselmemesi için orantılı yanıt verildiğinin söylenmesi, saldırının diplomatik tedbirlerin yanı sıra yapılması) bakıldığında ABD'nin İran'a karşı sert güç kullandığı aynı zamanda uluslararası kamuoyuna yumuşak güçten vazgeçmediği mesajını verdiği söylenebilir.

Euronews'teki haberlerde hava saldırısı ile ilgili detaylar ABD'li yetkililerden aktarılmıştır. ABD'nin saldırı düzenlerken bile gerilimi tırmandırmaktan kaçındığı, orantılı bir misilleme yaptığı; operasyonun koalisyon ülkelerine de danışılarak yapıldığı, başına buyruk hareket edilmediği ifade edilmiştir. Başka deyişle Euronews, ABD'nin kendisine yapılan saldırılara cevap verirken bilinçli, sorumlu ve diplomatik teamüllere uygun davrandığını belirtmiştir.

... savunma amaçlı saldırı düzenledi... (Euronews, 28 Haziran 2021).

İkinci saldırıdan sonra ABD'li yetkililerin yaptığı açıklamalardan yapılan yukarıdaki alıntıda ABD, düzenlediği hava saldırısının gerekliliği ve hatta haklılığını farklı bir biçimde ortaya koymuştur.

Saldırı düzenlenen grupları ABD “İran destekli silahlı gruplar” olarak, İran “direniş grupları” olarak nitelendirmiştir. Saldırılarda ABD, üslerine düzenlenen saldırılara misilleme olarak orantılı ve net bir yanıt verdiğini belirtirken; İran, ABD saldırılarının IŞİD faaliyetlerini güçlendirdiğini ifade etmiştir.

IRNA’daki haberde ABD saldırısının yasa dışı olduğu, saldırının insan hakları ve uluslararası hukukun ihlali olduğu ifade edilmiştir. ABD saldırısının bölgede çatışmalara ve istikrarsızlığa neden olacağı belirtilmiştir. Haberde ABD’nin Suriye’ye yasa dışı yollarla girdiği, Suriye’de işgalci olduğu, Suriye’nin doğal kaynaklarını çaldığı belirtilmiştir. Haberdeki bir başka olumsuzlama ABD’nin bölgedeki üslerinde teröristleri eğittiğidir.

Suriye'deki yasa dışı Amerikan üslerinin terörist güçleri eğittiğine dikkati çeken Hatipzade, 'Amerikalılar bunları araç olarak kullanıyor' dedi (IRNA, 27 Şubat 2021).

SANA’daki haberlerde “terör destekçisi” olarak nitelendirilen ABD ve müttefiklerine ait konvoyların uğradığı saldırı edilgen cümlelerle verilmiş, saldırının failleri belirtilmemiş, görmezden gelinmiştir. Haberlerde Amerikan askeri konvoylarının saldırıya uğramasına odaklanılmış ve saldırı öne çıkarılmıştır. Suriye ve müttefiklerinin ABD aleyhindeki açıklamaları ise etken cümlelerle ve ABD’nin yaptığı olumsuz fiiller vurgulanarak verilmiştir.

SANA’daki haberlerde Suriye ve iş birliği yaptığı ülkelerle ilgili cümlelerde olumlu kelimeler kullanılmıştır. Irak’ın terörle mücadele için yaptığı operasyonlar sık sık haber yapılmış ve Irak’ın terörle mücadele konusunda gösterdiği kararlılık vurgulanmıştır. Rusya’nın terörle mücadelede Suriye’yi destelediği ve desteklemeye devam edeceği belirtilmiştir.

ABD ve müttefikleriyle ilgili cümlelerde ise olumsuz çağrışım yapan kelimeler kullanılmıştır. ABD işgalci olarak nitelendirilmiş, ABD’nin bölgedeki müttefiklerinin mültecilerin evlerine dönmelerine engel olduğu belirtilmiştir. İran, Venezüella ve Küba’nın ABD saldırılarını kınayan açıklamalarına yer verilirken, saldırıların Suriye ve Irak’ın egemenliğini ihlal ettiği ve uluslararası hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir.

Sputnik'teki haberlerde Irak'ta ABD ve müttefiklerinin uğradığı saldırılar basit cümlelerle ve edilgen yapıda verilmiştir. ABD ve müttefiklerine saldıranlar geri planda bırakılmış, ABD'nin uğradığı saldırıya odaklanılmıştır.

Irak'ın Erbil kentinde ABD askeri üssünün de bulunduğu bir havaalanına havan topu ile saldırı düzenlendiği bildirildi (Sputnik, 15 Şubat 2021).

Irak'ın batısında ABD askerlerinin de konuşlu olduğu Ayn el Esad Askeri Üssü'ne roketle saldırı düzenlendi (Sputnik, 3 Mart 2021).

3 Mart 2021'de ABD askerlerinin bulunduğu üsse yapılan saldırıda 10 roket fırlatıldığı ve savunma sistemlerine rağmen tamamının üsse isabet ettiği bilgisi Pentagon sözcüsünden aktarılmıştır.

Saldırıların karşılık roket, top ve havan önleme sistemlerinin devreye girdiğini belirten Kirby, bunların fırlatılan roketleri vuramadığını söylemekten kaçındı (Sputnik, 4 Mart 2021).

Yukarıdaki cümlede ABD savunma sistemlerinin, saldırıda kullanılan roketleri durduraktan aciz olduğunun zımnen belirtilmesinin yanı sıra Sputnik, sözcünün bu durumu doğrudan dile getirmemesini ayrıca belirtme gereği duymuştur.

... önceki yönetimin İran'a maksimum baskı politikasının İran'ı daha da cesaretlendirdiğini ileri sürdü (Sputnik, 4 Mart 2021).

...roketli saldırıların daha önce yapılanlarla uyuştuğunu belirterek, yerel milis gruplarını hedef gösterdi (Sputnik, 4 Mart 2021).

Pentagon sözcüsünün askeri üsse yönelik saldırılarla ilgili İran destekli Şii grupları işaret etmesine Sputnik, “ileri sürdü”, “hedef gösterdi” ifadeleriyle mesafeli yaklaşmıştır.

Reuters haber ajansının haberine göre, aynı yetkililer Biden'ın bölgede gerilimi tırmandırmayı da istemediğini kaydettiler (VOA, 26 Şubat 2021).

Sözcü Psaki, operasyonu bundan sonrası için yeni saldırı tehditlerini azaltmak için gerekli gördüklerini kaydetti (VOA, 26 Şubat 2021).

VOA'dan alınan örnek cümlelere bakıldığında ABD; adaleti, insan haklarını uluslararası alanda savunan, gerekli tedbir ve eylemlerde bile ölçülü davranan, ne yaptığını bilen ve sorumlu davranan bir ülke olarak sunulmuştur.

Suriye Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada... bu "korkakça saldırının" uluslararası hukuka aykırı olduğu belirtildi ve bölgede gerilimi tırmandırabileceği uyarısı yapıldı (VOA, 26 Şubat 2021).

İran destekli gruplara yapılan hava saldırıları ile ilgili haberlerde, hava saldırısına tepki gösteren Rusya ve Suriye'nin açıklamaları dolaylı olarak ve kısmen tırnak içine alınarak verilirken ABD'li görevlinin söyledikleri doğrudan aktarılmıştır.

VOA'daki haberlerde ABD'nin hava saldırısında hedef aldığı İran destekli unsurlar "milis", "militan" olarak adlandırılmıştır. Haberlerde, ABD üslerine "roketli saldırı"lar düzenlendiği, ABD'nin İran destekli gruplara "hava operasyonu" düzenlediği belirtilmiştir.

VOA'daki haberlerde ABD'nin başta IŞİD olmak üzere terör örgütleriyle ve teröre destek veren İran destekli gruplar ile mücadele halinde olduğu ve gerekli gördüğü durumlarda gerekli müdahaleleri yapmaktan kaçınmayacağı etken cümlelerle aktarılmıştır.

...ABD'nin Irak'taki Amerikan ve koalisyon güçlerine yönelik son roketli saldırıya gerektiği takdirde askeri güç kullanarak karşılık vermekten kaçınmayacağını kaydetti (VOA, 4 Mart 2021).

Terör ve Saldırı Haberlerinin Retoriği

BBC Türkçe'deki ABD-İran ilişkileri ile ilgili haberde hava saldırılarında ölenlerin sayısı Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'ne dayandırılarak aktarılmıştır. Suriye'deki IŞİD'li militan sayısı BM'nin verileriyle sunulmuştur.

Görsel 3.31: BBC Türkçe'deki Terör ve Saldırı Haberi

ABD'den Biden döneminin ilk askeri operasyonu: Suriye'de İran destekli milislere hava saldırısı

26 Şubat 2021

ABD, Suriye'de İran destekli milislere hava saldırısı düzenledi. Saldırı, ABD Başkanı Joe Biden döneminin ilk askeri operasyonu olarak kayda geçti.

Hangi saldırıya misilleme oldu?

Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin başkenti Erbil'deki havalimanında bulunan ABD üssüne 15 Şubat'ta düzenlenen roketli saldırıda bir kişi hayatını kaybetmiş, altı kişi de yaralanmıştı. Havalimanı çevresinde roketlerin isabet ettiği yerleşim yerlerinde de yaralanan siviller olmuştu. O saldırıdan günler sonra da ABD askerlerinin Bağdat'taki bir üssü hedef almıştı.

Reuters haber ajansı, ABD'nin hava saldırısını Suriye ile sınırlı tutup Irak'ta bir saldırı düzenlememesinin, bu saldırılara dair bir soruşturma yürüten Irak hükümetini zor duruma düşürmeme amacını taşıdığını aktardı.

Reuters'a konuşan adını açıklamak istemeyen bir ABD yetkilisi, bu şekilde verilen bir yanıt ile bir yandan milisleri cezalandırırken bir yandan da bölgedeki gerilimi daha fazla artırmamasının gözetildiğini söyledi.

Haberde iki fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflardan ilki ABD'nin hava saldırısında kullanılan uçuş halindeki bir savaş uçağıdır. Saldırının hangi saldırıya misilleme olarak yapıldığının anlatıldığı kısımda ise ABD üssüne yapılan saldırıda bir binanın içinden çekilmiş, kırık camların ve dışarıda kalabalığın olduğu bir fotoğrafa yer verilmiştir. ABD saldırısının verildiği bölümde saldırının yıkıcı izlerini yansıtan bir unsur yokken ABD üslerine yapılan saldırının anlatıldığı bölümde saldırının yıkıcı etkisi görülmektedir. ABD saldırısında can kaybı daha fazladır.

Görsel 3.32: Euronews'teki Terör ve Saldırı Haberleri

Biden ilk askeri hareket emrini Suriye'de verdi; İran destekli gruplar vuruldu

euronews • Son güncelleme: 26/02/2021

ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin

ABD ordusu, Suriye'de Irak saldırılarıyla ilişkili olduğu gerekçesi ile İran destekli gruplara ait bir hedefe saldırı düzenledi.

ABD, Irak ve Suriye'de İran yanlısı milislere hava saldırısı düzenledi

euronews • Son güncelleme: 26/02/2021

ABD savaş uçakları

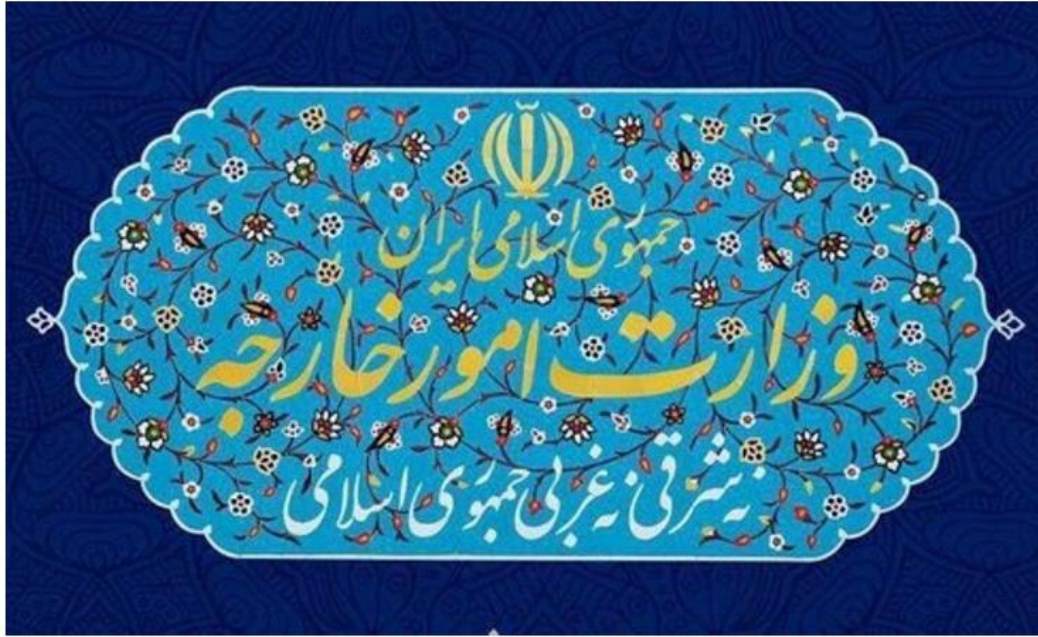
Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Irak ve Suriye'de İran yanlısı milislere hava saldırısı düzenledi. Pentagon, Irak ve Suriye sınırında İran yanlısı milislerin silah depolarının ve operasyon merkezlerinin hedef alındığını açıkladı. Bir sivil toplum örgütü, bu saldırıda en az 5 kişinin hayatını kaybettiğini bildirdi.

Euronews'te her haberde birer fotoğraf kullanılmıştır. İlk haberde ABD Savunma Bakanı Austin, ikinci haberde ABD'nin Suriye'de vurduğu hedeflerin uydu fotoğrafına, üçüncü haberde bir uçak gemisinden sorti yapan ABD savaş uçağına ve son haberde Irak Başbakanı el-Kazımi'nin fotoğraflarına yer verilmiştir. Haberlerde AP ve AFP ajanslarının fotoğraflarının yanı sıra Maxar firmasının uydu fotoğrafı kullanılmıştır.

Haberlerin inandırıcılığını pekiştirmek için resmi kurum temsilcilerinin demeçleri aktarılmıştır. Saldırılarda hayatını kaybeden ve yaralananlara dair veriler Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'ne dayandırılmıştır.

Görsel 3.33: IRNA'daki Terör ve Saldırı Haberi

İran'dan ABD'nin doğu Suriye saldırısına kınama

Tahran, İRNA- Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatipzade, ABD güçlerinin Suriye'nin doğusundaki bölgelere yönelik yasa dışı saldırılarını insan hakları ve uluslararası hukukun açık bir ihlali olarak nitelendirerek, bu saldırıları şiddetle kınadı.

IRNA'daki haberde İran Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün ABD'ye yönelik kınama ve suçlamaları aktarılmıştır. Sözcünün açıklamaları haberin söylemi haline gelmiş, IRNA haber retoriğinin unsurlarından “tekrar” tekniğini kullanmıştır.

Görsel 3.34: SANA'daki Terör ve Saldırı Haberleri

Amerikan "Koalisyon" Güçlerinin Bir Konvoyu Irak'ın Divaniye Valiliğinde Saldırıya Maruz Kaldı

Amerika'nın Suriye Ve Irak Mevkilerine Saldırganlığına Uluslararası Kınamalar

18/02/2021

BAĞDAT – Irak'ın kuzeyindeki Divaniye Valiliğinde bugün Amerikan liderliğindeki sözde koalisyon güçlerine tabi askeri bir konvoy bomba düzenine maruz kaldı.

28/06/2021

TAHRAN – MOSKOVA – İran Dışişleri Bakanlığı, bugünün ilk saatlerinde Suriye ve Irak'taki bölgelere yönelik Amerikan saldırılarının Amerikan küstahlığının bir parçası olduğunu ve amacının bölgede gerilimi kızıştırmak olduğunu belirterek, yeni Amerikan yönetiminin davranışını değiştirmeye, hatalarını düzeltmeye ve bölgeye yönelik müdahalelerini durdurmaya çağırıldı.

SANA'daki haberlerde Suriye karşıtı fiillerde bulunmakla itham edilen hiçbir kişi/kurumun beyanına yer verilmemiştir. SANA'daki tüm veriler Suriye'nin olumlu ilişkiler kurduğu devletlerden alınmıştır. SANA'daki haberlerde genellikle haberin konusuna göre birer fotoğraf kullanılmıştır. Saldırıya uğrayan ABD askeri konvoyları arşiv fotoğraflarıyla verilmiş, bunun dışında olumsuz olarak haberde anılan, itham edilen ABD ve müttefiklerinin fotoğraflarına yer verilmemiştir.

Görsel 3.35: Sputnik'teki Terör ve Saldırı Haberleri

Bağdat'ta intihar saldırısı: En az 28 ölü, 73 yaralı

11:12 21.01.2021 (güncellendi: 10:24 22.01.2021)

© REUTERS / THAHER AL-SUDANI

Abone ol Telegram

Irak'ın başkenti Bağdat, yaklaşık 2 yılın ardından yine kanlı bir güne uyandı. Tayaran Meydanı'nda düzenlenen intihar saldırısında en az 28 kişi öldü, 73 kişi yaralandı. Saldırığı IŞİD üstlendi.

09:36 03.03.2021 (güncellendi: 10:58 03.03.2021)

© REUTERS / THAHER AL-SUDANI

Abone ol Google News

Irak'ın batısında ABD askerlerinin de konuşlu olduğu Ayn el Esad Askeri Üssü'ne roketle saldırı düzenlendi.

Sputnik'teki her haberde birer fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflar Reuters ve AP'den alınmıştır. Konuyla ilgili incelenen beş haberden üçünde tweetlere de yer verilmiştir. Bağdat'taki intihar saldırısıyla ilgili haberde, saldırı anını gösteren videolu

bir tweet paylaşılmıştır. Diğer iki tweette IŞİD Karşıtı Koalisyon sözcüsünün saldırılarla ilgili tweetlerine yer verilmiştir.

Görsel 3.36: VOA'daki Terör ve Saldırı Haberleri

Irak'ta Son Üç Yılın En Büyük İntihar Saldırısı

Bağdat'ta kalabalık bir pazar alanında düzenlenen intihar saldırısında ilk belirlenmelere göre en az 32 kişi hayatını kaybetti. Yetkililer Irak'ta son üç yılda yaşanan bu en büyük intihar saldırısının, IŞİD'in yeniden faaliyete geçmesi olarak değerlendirilebileceğini belirtti.

En Son Haberler
İngilizce'den Bir Anlaşa Teyakkuz Etti

Kuzey Irak'ta ABD Üssüne Roketli Saldırı

Erbil yakınlarında ABD'ye ait askeri üs yakınına düzenlenen roket saldırısında bir sivil çalışan hayatını kaybetti, aralarında bir Amerikan askeri olmak üzere beş kişi de yaralandı.

En Son Haberler

VOA'daki haberlerde intihar saldırısının sebep olduğu yıkım, kargaşa ve panik fotoğraflarla verilmiştir. ABD üslerine yapılan saldırılarda oluşan yıkım ve hasar fotoğrafları da sunulmuştur. Yetkililerin açıklamalarına yer verilen haberlerde, ilgili kişi ve kurumların fotoğraflarına yer verilmiştir. Saldırı ve çatışmalarla ilgili haberlerde sayısal verilere yer verilmiştir.

Kentteki bir pazarı hedef alan iki bombalı saldırı sonucu en az 32 kişi yaşamını yitirmiş, 110 kişi de yaralanmıştı (VOA, 22 Şubat 2021).

...yerel saatle sabah 07.20'de düştüğünü söyledi (VOA, 03 Mart 2021).

SONUÇ

Kamu diplomasisinde yabancı medya kuruluşlarının yeri ve önemini irdeleyen bu çalışmanın ilk bölümünde kamu diplomasisinin öncülü olan ve halen devletlerarası ilişkilerin en önemli enstrümanlarından diplomasi kavramı ve gelişimi anlatılmıştır. Diplomasi, devletler arası barışçıl yaklaşımlarla diyalog ve müzakereyi esas almaktadır. Ulaşım, iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle zaman ve mekan mefhumlarından azade, dolaysız ve görece olağanüstü hızlı ulaşım, iletişim ve etkileşim pratiklerinin mümkün hale gelmesiyle kamu diplomasisi ortaya çıkmıştır. Böylece farklı toplumların birbirleriyle irtibatı sadece devletler arası düzeyde kalmamış, devlet dışı aktörler ve kurumlarla, farklı alanlarda etkileşimin önü açılmıştır.

Özünde saygı ve karşılıklı anlayış olan kamu diplomasisinde amaç yabancı halklarla doğrudan iletişime geçerek kültür, eğitim, bilgi vb. alanlardaki faaliyetlerle onları etkilemek, cezbetmektir. Kamu diplomasisi ile önyargılara son verilebilir, ideolojinin ve dış politika tercihlerinin pozitif yaklaşım geliştirilerek paylaşılması ve benimsenmesi ve böylece ulusal çıkarların geliştirilmesi sağlanabilir.

Çalışmada kamu diplomasisi aktörlerinden devletlerarası örgütlerin, devlet dışı örgütlerin, STK'lerin, kanaat önderlerinin, baskı gruplarının, üniversiteler ve okulların kamu diplomasisi pratiğindeki yerlerine ve üstlenebilecekleri rollere değinilmiştir. Akabinde kamu diplomasisinin uygulama alanlarından kültürel diplomasi, inanç diplomasisi, afet ve acil durum diplomasisi, insani diplomasi, savunuculuk, lobicilik ve yurttaş diplomasisi ile ilgili bilgi verilmiştir. Hem kamu diplomasisi aktörleri hem de uygulama alanlarına bakıldığında dinleme, karşılıklı anlayış, bir arada olma, eşgüdüm ve etkileşimin çok önemli olduğu ve kamu diplomasisi uygulamalarında, çalışmaların ve uygulayıcıların başarısında bu unsurların mutlaka olması gerektiği görülmektedir.

Çalışmada güç kavramı ve kamu diplomasisi ilişkisi ele alınmış; gücün türleri, özellikle de kamu diplomasisini bir araç olarak kullanan yumuşak gücün ne olduğu, kapsamı ve kaynakları ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde kamu diplomasisinde medyanın kullanımı ele alınmıştır. II. Dünya Savaşı devam ederken başlayan ve Soğuk Savaş süresince devam

eden yabancı dilde radyo yayınları ve yayıncı kuruluşlardan başlıca örnekler anlatılmıştır. Daha sonra halen en yaygın ve en etkili kitle iletişim araçlarından biri olarak kabul edilen televizyonun kamu diplomasisi aracı olarak kullanımı ve önemli örnekleri ele alınmıştır. Etkili bir mecra olan sinemanın, kamu diplomasisi aracı olarak kullanımı ele alındıktan sonra kamu diplomasisinde yeni medya kullanımı, yeni medyanın sağladığı olanaklar ve dijital diplomasi hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünün sonunda kamu diplomasisinde medyanın yeri ve önemi ele alınmıştır. Medyanın tanımı, kapsadığı araçlar ve bu araçların karakteristik özellikleri anlatılmış, medyanın bilgi verme, eğlendirme ve insanları tüketici durumuna getirme işlevleri irdelenmiştir.

Kamu diplomasisinin uluslararası ilişkiler ve etkinliklere dayalı yapısı ülkelerin kendi değer, ideoloji ve politikalarını diğer ülkelere tanıtmak, benimsetmek ve benzer eğilimler geliştirmek üzerine kurulu olduğundan hegemonya kavramına yer verilmesi ve kavramın açıklanması gerekli görülmüştür. Uluslararası ilişkiler açısından bir devletin diğer devletler üzerinde yönetici bir rol üstlenmesi olarak özetlenebilecek hegemonya; hegemonik gücün kaynakları, kurumları tarafından desteklenen düşüncelerinin kabul edilmesine dayalı geniş tabanlı bir rızaya dayanmaktadır. Hegemonyanın tesisi için kamu diplomasisi araç ve yöntemlerinden yararlanılmakta ve bu amaçla kamu diplomasisinin en etkili araçlarından medya, uluslararası alanda hedef kamuoyuna göre içeriklerle fikirlerin, değerlerin, ideolojilerin ve politikaların yayılması ve benimsetilmesi için kullanılmaktadır. Medya, ideolojik hakimiyet ve denetimi sağlayarak yaşam tarzı, kültür, algılama, anlamlandırma ve siyasi tercihler konusunda belirleyici olabilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı medya kuruluşlarından BBC Türkçe, CRI Türk, DW Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA’nın Orta Doğu ile ilgili haberleri altı aylık süreyi kapsayacak şekilde incelenmiştir. İngiltere, Çin, Almanya, Fransa, İran, Suriye, Rusya ve ABD’ye bağlı, finansmanı bu ülkelerden sağlanan bu medya kuruluşlarının siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik gündemi yoğun ve karmaşık bir bölge olan Orta Doğu’ya dair ve Türk kamuoyuna yönelik haberlerindeki söylemler kamu diplomasisi eksininde incelenmiş ve Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Araştırmanın amacı başlığı altında yer verilen soruların cevapları ve elde edilen bulgulara dair değerlendirmeler aşağıda sıralanmıştır.

İncelenen medya kuruluşlarındaki haberlerde İsrail-Filistin ilişkileri, Suriye, Türkiye, ABD-İran ilişkileri, terör ve saldırılar en fazla ele alınan konular olmuştur.

İsrail-Filistin ilişkileri ile ilgili haberlerde taraflar arasında 11 gün süren çatışmalar ele alınmıştır. Örneklem medya kuruluşlarının haberlerinde genel olarak taraflar arasındaki çatışmaların nedenlerinden ziyade şiddet olaylarına odaklanılmıştır. Haberlerde ana olay taraflar arasındaki çatışmalardır. En kapsamlı aralan bilgisi BBC Türkçe’de verilmiştir. Diğer medya kuruluşları aralan bilgisine ya hiç yer vermemiş ya da kısıtlı olarak yer vermiştir. İsrail-Filistin ilişkileri ile ilgili haberlerde akredite kaynaklar kullanılmıştır. Medya kuruluşları kendi ideolojik eğilimine uygun kaynaklara yer vermiştir.

Örneklem dahilindeki medya kuruluşlarındaki İsrail-Filistin ilişkileri ile ilgili haberlerin cümle yapılarında farklılıklar söz konusudur. Medya kuruluşları, destekledikleri tarafın olumsuz eylemlerini aktarırken pasif cümle yapısıyla faili geri planda bırakırken destekledikleri tarafın olumlu eylemlerini aktif cümle yapısıyla sunmuştur. İsrail-Filistin ilişkileri ile ilgili haberlerde işgal, şiddet, çatışma, saldırı, operasyon sözcükleri sıklıkla kullanılmıştır. DW Türkçe’de ve VOA’da Hamas’ın saldırıları terör eylemi olarak nitelendirilirken İsrail’in meşru müdafaa hakkı vurgulanmıştır. IRNA ve SANA’da ise İsrail’in saldırıları terör eylemi olarak nitelendirilmiş, “Filistin Direnişi” olarak adlandırılan grupların saldırıları, İsrail saldırılarına misilleme olarak verilerek meşru müdafaa hakkı vurgulanmıştır. IRNA ve SANA’da çatışmalarda hayatını kaybeden Filistinliler “şehit” olarak nitelendirilmiştir.

Suriye ile ilgili haberlerde örneklem dahilindeki medya kuruluşlarının tamamında (CRI Türk hariç) Suriye Devlet Başkanlığı seçimleri haber değeri açısından önemli görülmüş ve başlıklara taşınmıştır. Bunun dışında BBC Türkçe ve Euronews’in Suriye ile ilgili haberlerinde Suriye’deki iç savaşın neden olduğu ekonomik, sosyal yıkım ile insani drama; DW Türkçe’de Türkiye’nin bölgedeki faaliyetlerine yönelik değerlendirme ve ithamlarına; IRNA, SANA ve Sputnik’te Batılı ülkelerin Suriye’ye uyguladığı ambargolara, ABD’nin Suriye’deki varlığı ve

eylemlerine; VOA’da Suriyelilerin yaşadığı zorluklar ve ABD’nin bölgedeki varlığı ve bunun gerekliliğine başlıklarda ve spotlarda yer verilmiştir.

BBC Türkçe, DW Türkçe ve VOA’da bağlam bilgisinde Suriye rejimi ve müttefiki olan Rusya ile İran olumsuz eylemler ve açıklamalarla sunulurken, Batılı ülkelerin Suriye’ye uyguladığı ambargolara değinilmemiş ya da ambargolar geri planda bırakılmıştır. BM ve yardım kuruluşlarının Suriyelilerin temel gıda, sağlık, eğitim, barınma sorunlarıyla ilgili açıklama ve raporlarına BBC Türkçe, DW Türkçe, Euronews ve VOA’da yer verilmiştir. IRNA, SANA ve Sputnik’te Batılı ülkelerin Suriye’ye uyguladığı ambargoların zaten zor olan hayat şartlarını daha da zorlaştırdığı, ambargoların kaldırılması gerektiği belirtilmiştir.

BBC Türkçe, DW Türkçe ve VOA’da iç savaşın başlamasından ülkede yaşanan siyasi ve insani krizden Esad yönetimi sorumlu tutulmuş ve olumsuz olarak sunulmuştur. Bu olumsuzlama etken cümlelerle verilmiştir. IRNA, SANA ve Sputnik’te ise Suriye’nin içinde bulunduğu durumun sorumlusu olarak başta ABD olmak üzere Batılı ülkeler gösterilmiştir. ABD’nin Suriye’de işgalci olduğu, istikrar istemediği için bölgede terör örgütlerini desteklediği, Suriye’nin petrol ve yeraltı zenginliklerini yağmaladığına dair suçlamalar yinelenmiştir. Batılı ülkelerin Suriye’ye uyguladığı ambargoların başta gıda ve sağlık alanlarında halkın durumunu daha da zorlaştırdığı ve bir an önce kaldırılması gerektiği de tekrarlanmıştır.

Suriye’deki seçimlerle ilgili haberlerde de cümle yapıları ve sözcük seçimindeki farklılıklar öne çıkmaktadır. BBC Türkçe, DW Türkçe, Euronews ve VOA’daki haberlerde seçimlerin özgür ve bağımsız bir ortamda yapılmadığı, seçimlerin sembolik olduğu, kazananın belli olduğu, seçimlerin meşru olmadığı ve seçim sonuçlarının kabul edilmediğine dair açıklamalara yer verilmiş ve bu açıklamalar öne çıkarılmıştır. IRNA, SANA ve Sputnik’te ise seçimlere halkın yoğun ilgisi ve katılımının olduğu, seçimlerin egemenlik hakkının bir parçası olduğu ve meşruiyetini ülkenin anayasasından aldığına dair açıklamalara yer verilmiş, seçimlerin meşruiyeti vurgulanmış ve öne çıkarılmıştır. Batılı ülkelerin seçimlerle ilgili olumsuz değerlendirmeleri Suriye’nin iç işlerine müdahale etme çabası olarak nitelendirilmiştir.

Türkiye ile ilgili haberlerde Türkiye-Mısır ilişkilerinin medya kuruluşlarının odağında olduğu ve içeriklerinde bu konunun ağırlıkta olduğu görülmüştür. Sputnik ve VOA'da bunun yanı sıra Türkiye'nin Afganistan ve Libya ile ilişkileri de ele alınmıştır.

Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili haber başlıklarında iki ülke arasında normalleşmenin mümkün olup olmadığına odaklanılmıştır. BBC Türkçe, DW Türkçe, Euronews ve VOA'daki haberlerde AKP politikalarına eleştirel bir tonda yer verilirken Sputnik'te AKP politikalarını destekler nitelikte bir söylem kullanılmıştır.

Türkiye-Mısır ilişkileri ile ilgili haberlerin cümle yapılarında medya kuruluşlarına göre farklılıklar söz konusudur. BBC Türkçe, Erdoğan yönetiminin Mısır'daki darbeden sonra Sisi yönetimine en sert ve en uzun tepki verenlerden olduğunu ancak Akdeniz'deki hidrokarbon zenginliklerinin kullanımı için AKP yönetiminin Mısır ile ilişkileri onarma arayışına girdiğini belirtmiştir. DW Türkçe'deki haberlerde Çavuşoğlu'nun açıklamalarının Şukri'nin açıklamalarıyla çeliştiği ifade edilmiştir. Euronews'teki haberlerde AKP yönetiminin Mısır'daki darbeye verdiği reaksiyonda diplomatik araçların ve kurumların işletilmesi yerine duygusal davranmasının hata olduğu belirtilmiştir. Sputnik'teki haberlerde Çavuşoğlu'nun açıklamaları öne çıkarılmış, Şukri'nin açıklamaları daha dar kapsamlı olarak verilmiştir. VOA'daki haberlerde Şukri'nin iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşmesi için Türkiye'nin Mısır'ın ilkeleri ve amaçlarıyla uyum göstermesi gerektiğini söylediği, iki ülke arasındaki temasların sınırlı olduğuna dair açıklamaları aktarılmıştır.

Türkiye-Afganistan ilişkileri ile ilgili haberlerde ABD'li bir heyetin Kabil'deki havalimanının güvenliği ile ilgili olarak Türkiye'ye gelmesi Sputnik ve VOA'nın ortak gündemi olmuş ve haber değeri görülerek başlığa taşınmıştır.

Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde Türk Dışişleri Bakanı'nın Libya'nın bağımsızlığı ve siyasi birliğine yaptığı vurgu ile Türkiye'nin Libya'da yabancı güç olmadığına dair görüş başlıklara taşınmıştır. VOA'daki Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde Türk Dışişleri Bakanı'nın Berlin'deki Libya Konferansına gitmesi ve Türkiye'nin Libya'daki askeri varlığı nedeniyle uluslararası baskı altında olması başlıklara taşınmıştır. Türkiye-Libya ilişkileri ile ilgili haberlerde Sputnik,

Türkiye'nin politikalarını destekleyen ifadeler yer vermiş, Çavuşoğlu'nun açıklamalarını detaylı olarak aktarmıştır. VOA'daki haberlerde ise Türkiye'nin Libya'daki varlığı nedeniyle baskı altında olduğu ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

ABD-İran ilişkileri ile ilgili SANA'daki haberlerde İran'ın ABD'ye bölgedeki faaliyetlerinin yakından takip edildiğiyle ilgili açıklaması ile Rusya'nın, ABD'nin nükleer anlaşmaya koşulsuz dönmesi gerektiği ile ilgili açıklaması başlıklara taşınmış, spotlarda işlenmiştir. ABD-İran ilişkileri ile ilgili Sputnik ve VOA'daki haberlerde iki ülke arasındaki nükleer anlaşma görüşmeleri, İran'ın uranyum zenginleştirmesi ve yaptırımlar başlıklara taşınmıştır. IRNA ve Sputnik'teki haberlerde nükleer anlaşmayı ihlal eden taraf ABD olarak gösterilmiş, anlaşmaya dönüş için yaptırımların kaldırılması ve üzerinde uzlaşma sağlanan konuların tekrar gündeme getirilmemesi şartı ifade edilmiştir. IRNA'daki haber başlıklarının tamamına yakını İranlı devlet görevlilerinin sözlerinin doğrudan aktarılmasıyla oluşturulmuştur. Sputnik'te yaptırımlarla ilgili haberlerde İran'ın, eski Başkan Trump ve ekibinden dokuz kişiye son görev gününde yaptırım kararı çıkarılması ve Ruhani'nin ambargolar nedeniyle Trump'a yönelik suçlamalarına başlık ve spotlarda yer verilmiştir. VOA'daki haberlerde İran'ın uranyum zenginleştirme çalışmalarıyla ilgili gelişmeler anbean takip edilerek aktarılmış ve İran'ın sürekli nükleer anlaşmayı ihlal eden adımlar attığı belirtilmiştir. Yaptırımlarla ilgili haberlerde yaptırımların kaldırılması için İran'ın nükleer anlaşmaya uyması gerektiği ABD'li yetkililerin açıklamalarından aktarılmıştır.

ABD-İran ilişkileri ile ilgili IRNA, SANA ve Sputnik'teki haberlerde ABD, anlaşmaları ve uluslararası hukuku ihlal eden, zalimce ambargolar uygulayan, uzlaşma yanlısı olmayan, Orta Doğu'daki istikrarsızlık ve güvensizliğe neden olan taraf olarak gösterilmiş, olumsuz fail olarak sunulmuştur. VOA'daki haberlerde İran, nükleer anlaşmayı sürekli ihlal eden ülke olarak sunulurken ABD'nin yapıcı eylem ve söylemlerine yer verilmiştir. Yaptırımlarla ilgili haberlerde İran'ın nükleer anlaşmaya uymasının yaptırımların gevşetilmesi ve kaldırılması için ön koşul olduğu ABD'li yetkililerden aktarılmıştır. VOA'daki haberlerde İran'a temsil hakkı tanınmış, İran ile ilgili nötr ve olumsuz ifadeler yer verilmiştir.

ABD-İran ilişkileri ile ilgili haberlerin cümle yapıları ve kelime seçimlerinde IRNA, SANA ve Sputnik'teki haberlerde genel olarak ABD ile ilgili olumsuz ifadeler

etken cümlelerle verilmiştir. ABD'nin bölgede güvensizlik ve istikrarsızlığa neden olduğu, hukuk ve insanlık dışı yaptırımlar uyguladığı, IŞİD'i ABD'nin yarattığı ve IŞİD'e maddi destek sağladığı gibi olumsuz ifadeler kullanılmıştır. VOA'daki haberlerde İran'ın açıklamaları ve eylemleri provokatif, sorumsuz olarak nitelendirilmiş ve sunulmuştur.

ABD-İran ilişkileri ile ilgili haberlerde olumlu, haklı, doğru olarak BİZ; olumsuz, haksız, yanlış olarak ONLAR ayrımının net bir biçimde söyleme yansıdığı söylenebilir.

Terör ve saldırılarla ilgili haberlerde BBC Türkçe, Euronews, IRNA, SANA, Sputnik ve VOA'da ortak odak, ABD'nin bölgedeki İranlı gruplara düzenlediği hava saldırılarıdır. Saldırlara başlıklarda ve spotlarda yer verilmiştir. BBC Türkçe saldırının Biden'ın emriyle yapıldığını öne çıkarırken Euronews, saldırılarla ilgili bilgileri ABD'den aktarmış akabinde saldırılara gelen tepkilere yer vermiştir. IRNA, saldırıyı kınarken SANA, Irak'ın bilgi paylaşımı yapıldığı yönünde açıklama yapan ABD'yi yalanladığını başlıktan vermiş, saldırılara gösterilen tepkileri öne çıkarmıştır. Sputnik, İran'ın saldırının uluslararası hukuku ihlal ettiği açıklaması ile Irak'ın kınama mesajını başlıktan vermiştir. VOA, hava saldırılarının ABD üslerine yapılan roket saldırılarının misillemesi olduğunu belirtmiş, Rusya ve Suriye'nin saldırılara gösterdiği tepkileri aktarmıştır.

Terör ve saldırılarla ilgili haberlerde ABD'nin düzenlediği hava saldırıları dışında SANA'da ABD askeri konvoylarının uğradığı saldırılara yer verilmiş, edilgen cümlelerle saldırıların failleri geri planda bırakılmıştır. Sputnik ve VOA'da Bağdat'ta düzenlenen intihar saldırısı ile ABD üslerine yapılan saldırılar haberlerde ele alınmıştır. Haberlerde devlet kurumları ve temsilcilerinin açıklamaları ile haber ajanslarından alınan veriler aktarılmıştır. BBC Türkçe, Euronews, Sputnik ve VOA'da alternatif görüş ve kaynaklara temsil hakkı tanınırken SANA ve IRNA'da müttefik ülke temsilcileri ve benzer ideolojiler dışında alternatif görüşlere ve kaynaklara temsil hakkı tanınmamıştır. Haberlerde cümle yapıları ve kelime seçimlerine bakıldığında genel olarak BBC Türkçe, Euronews ve VOA ABD'nin hava saldırılarını operasyon olarak nitelendirmiş, diplomatik önlemlerin de alınarak verilen orantılı bir askeri yanıt olarak sunmuştur. IRNA, SANA ve Sputnik'te ise uluslararası hukuk ve egemenlik haklarının ihlal edildiği belirtilmiş, saldırılara yönelik kınamalar aktarılmıştır. BBC

Türkçe, Euronews ve VOA'da ABD'nin olumsuz eylemleri geri planda bırakılırken İran destekli grupların olumsuz eylemleri öne çıkarılmıştır. IRNA, SANA ve Sputnik'te ise tam tersi bir durum söz konusudur. IRNA ve Sputnik'te ABD'nin olumsuz eylem ve söylemleri öne çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra SANA, ABD askeri konvoylarına yapılan saldırıyı ele alınırken edilgen cümlelerle failleri görmezden gelmiştir.

Bu veriler doğrultusunda yabancı medya kuruluşlarının haberlerinde bağlı oldukları ülkelerin ideoloji, dış politika, değerler ve yönetim anlayışının etkisiyle ayrıştığı ve hatta kutuplaştığı; ABD ve Rusya'nın ideoloji ve dış politika tercihlerinin baskın olduğu, diğer ülke eğilimlerinin bu ülkelere benzer, uyumlu veya ortak olduğu ve bunun haber söylemlerine yansıdığı söylenebilir. BBC Türkçe, DW Türkçe, Euronews ve VOA'daki haberler şeklen farklılıklar içerse de anlamsal olarak birbirleriyle uyumludur ve aynı politik ve ideolojik eğilimleri yansıtmaktadır. Benzer biçimde CRI Türkçe, IRNA, SANA ve Sputnik'teki haberlerde biçimsel farklılıklar olmakla birlikte dış politika tercihlerinde uyum ve benzerlikler söz konusudur. İncelenen tüm konularda bu durum geçerlidir.

Medya kuruluşları arasındaki ayrışma haberlere Van Dijk'ın işaret ettiği gibi iç grup (BİZ) ve dış grup (ONLAR) söylemiyle yansımıştır. BİZ'in iyi, olumlu, makul eylem ve söylemleri öne çıkarılmış, detaylı olarak aktarılmış ve vurgulanmış, olumsuz söylem ve eylemleri geri planda bırakılmış ya da görmezden gelinmiştir. ONLAR'ın olumsuz, kötü söylem ve eylemleri marjinalize edilerek ve bazen asıl olay geride bırakılarak öne çıkarılmış; olumlu söylem ve eylemleri geri planda bırakılmış veya görmezden gelinmiştir.

BİZ-ONLAR söylemi başlıklarda başlamış, haber içeriğinde devam etmiştir. Medya kuruluşları, bağlı olduğu ülkenin müttefiki veya iyi ilişkiler içinde olduğu veya desteklediği ülkelerin olumlu söylem ve eylemlerini seçilmiş, olumlu nitelikteki kelimeler ve etken yapıda cümlelerle öne çıkarmıştır. Olumsuz eylemleri edilgen cümlelerle geri planda bırakmış veya görmezden gelmiştir.

Bu durum ana olayın sunumunda kendini göstermiş, özellikle ONLAR'la ilgili olumsuzlamalar bazen ana olayın önüne geçmiştir. Ana olayın sunumu, haberlerde ortaya çıkan sonuçları da etkilemiş, söylem tercihlere göre şekillendirilmiştir.

Haberlerde ardalın bilgisine genel olarak ya yetersiz yer verilmiştir ya da hiç yer verilmemiştir. Böylece olayların geçmişiyile ilgili bilgiler asgari düzeyde bırakılarak belirsizleştirilmiş ya da konunun tarihsel bilgisi hiç verilmemiştir. Bağlam bilgisinin genel olarak önceki olaylar ve haberler olduğu göz önüne alındığında ardalın bilgisinin kısıtlı olması ya da hiç olmaması haber anlatısında ideolojik çerçevelemeyi kolaylaştırmakta, haberin bağlamını farklı yönlele çekebilmektedir.

Haber kaynaklarının seçimi ve tarafların yorumları söylemin içeriğini etkileyen bir başka husustur. Her medya kuruluşu haber kaynaklarına kendi yayın politikasına uygun biçimde yer vermiş veya kendi kaynaklarının açıklamalarını tercih ederek haberleştirmiştir.

Haberlerdeki ayrışma en belirgin biçimde sözcük seçimleri ve cümle yapılarında ortaya çıkmıştır. Sözcük tercihleri medya kuruluşlarının ideolojik konumu ve haberlere konu olan kişiler veya örgütlerle ilgili tutumlarına göre şekillenmiştir. Cümle yapılarında iç grup üyeleri (BİZ) olumlu bir eylemle anılacaksa aktif cümleler kullanılmış, olumsuz bir eylem söz konusuysa pasif cümleler kullanılarak geri planda bırakılmış veya görmezden gelinmiştir. Dış grup üyeleri (ONLAR) söz konusu olduğunda olumsuzluklar aktif cümlelerle verilmiş, olumlu eylemler geri planda bırakılmış veya görmezden gelinmiştir. Cümle yapılarıyla ilgili bir diğer husus iç grup üyelerinin olumsuz eylemlerini gerekli, kaçınılmaz, kışkırtılmış olarak sunarak olumsuzluğu karşı tarafa yüklemektir.

Haberlerin retoriğinde sayısal verilerin kullanımı ve bu verilerin kaynağı, haberde yer verilen uzman, akademisyen, devlet görevlileri, görgü tanıkları anlatının inandırıcılığının tesisi için önemlidir ve incelenen haberlerde bu unsurlardan yararlanıldığı görülmüştür. Medya kuruluşlarının ideolojik tercihlerine uygun verilere, uzman ve akademisyen görüşlerine yer verilmiş, bunlar öne çıkarılmış ve olumlanmıştır. BBC Türkçe, DW Türkçe, Euronews, Sputnik ve VOA'daki bazı haberlerde farklı, alternatif, karşıt görüşlere geri planda bırakılarak, görece dar kapsamlı da olsa nötr bir biçimde yer verilmiştir. CRI Türk, SANA ve IRNA'da ise böyle bir durum söz konusu değildir; bu medya kuruluşlarındaki haberlerde tek seslilik hakimdir. Bu durum, başta fotoğraflar olmak üzere haber retoriğine de yansımıştır.

İncelenen haberler, kamu diplomasisi bağlamında değerlendirildiğinde BBC Türkçe, DW Türkçe, Euronews, Sputnik ve VOA'nın kamu diplomasisine uygun içerikler ürettiği söylenebilir. Bu medya kuruluşlarının haberlerinde bağlı oldukları ülkelerin ideoloji ve dış politika tercihleri yansıtılırken farklı ve alternatif görüşlere geri planda bırakılarak da olsa yer verilmiştir. IRNA ve SANA'daki haberlerin tamamı olmasa da genel olarak propaganda metinlerini andırdığı söylenebilir. Bu iki medya kuruluşunun bu kapsamda olmayan haberleri ve haber sayısının az olduğu CRI Türk'teki haberler basın bülteni olarak nitelendirilebilir. Bu tür haberlerde sadece devlet temsilcisinin açıklamaları birebir aktarılmış, haber öznesinin bir fotoğrafına yer verilmiştir. SANA ve IRNA'daki haberlerde özellikle ABD ve İsrail'e yönelik ifade ve ithamların kamu diplomasisi ile bir arada anılamayacağı aşıkardır. SANA ve IRNA'daki haberlerde temsil edilen ülkenin ideolojisini, dış politikasını, değerlerini cazip kılmaktan çok, açıkça düşman olarak nitelendirdikleri ülkeleri olumsuzlamak ve suçlamak haber söyleminin rutini haline gelmiştir.

Medya kuruluşları ideolojik ve yönetsel tercihlerle istedikleri içeriği öne çıkarmakta, geri planda bırakmakta veya görmezden gelmektedir. Ülkeler, medya kuruluşlarıyla hedef kamuoyuna yönelik mesajlarını ulaştırma konusunda önemli bir zorluğu aşmaktadır. İncelenen medya kuruluşlarının dünya çapında, farklı dillerde de faaliyet gösterdiği göz önüne alındığında farklı ülkelere yönelik içerik ve söylem üzerinde yapılacak çalışmalar, ülkelere göre haber söyleminin karşılaştırılması kamu diplomasisi aracı olarak medyanın farklı ülkelerdeki kullanım pratiklerinin saptanmasında önemli veriler sağlayacaktır.

Bulguların herhangi bir tereddüt yaşanmadan, özgürce ifade edilebileceği bir ortamda Türkiye'nin burada ele alınan veya farklı ülkelere yönelik medya faaliyetlerinin kamu diplomasisi açısından incelenmesi, değerlendirilmesi ile elde edilecek veriler doğrultusunda adımlar atılması kamu diplomasisi faaliyetlerinde doğru ve etkili sonuçlar alınmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

- Altunay, A. (2012). Her Yerdeki Ses: Radyo. N. Bayram (Dü.) içinde, *Toplum ve İletişim* (s. 51-74). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Anderson, M. S. (1993). *The Rise of Modern Diplomacy 1450-1919*. New York: Longman.
- Armitage, R. L., & Nye, J. S. (2007). *CSIS Commission on Smart Power : A Smarter, More Secure America*. New York: Center for Strategic and International Studies.
- Arndt, R. T. (2006). *The First Resort of Kings : American Cultural Diplomacy in The Twentieth Century*. Virginia: Potomac Books.
- Arsan, E., & Çoban, B. (2014). *Medya ve İktidar Hegemonya, Statüko, Direniş*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Arsenault, A. (2009). Public Diplomacy 2.0. P. Seib (Dü.) içinde, *Toward a New Public Diplomacy Redirecting U.S. Foreign Policy* (s. 135-154). New York: Palgrave Macmillan.
- Aziz, A. (2011). *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balassa, C. (2016). America's Image Abroad: The UNESCO Cultural Diversity Convention and U.S. Motion Picture Exports. D. L. Trent (Dü.) içinde, *Nontraditional U.S. Public Diplomacy: Past, Present, and Future* (s. 95-120). Washington: The Public Diplomacy Council.
- Baldwin, D. A. (2013). Power and International Relations. W. E. Carlsnaes, T. Risse, & B. Simmons (Dü) içinde, *Handbook of International Relations* (Second Edition b., s. 265-287). Washington: Sage Publishing.
- Balkır, C. (2010). *Uluslararası Ekonomik Bütünleşme: Kuram, Politika ve Uygulama, AB ve Dünya Örnekleri*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Barston, R. P. (2013). *Modern Diplomacy*. New York: Routledge.
- Bektaş, A. (2000). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Bektaş, A. (2002). *Siyasal Propaganda*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Berridge, G. R. (2015). *Diplomacy Theory and Practice* (5th Edition b.). New York: Palgrave Macmillan.
- Bostancı, M. (2012). *Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

- Buzan, B. (2004). *From International to World Society? English School Theory and the Social Structure of Globalisation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2012). Söylem Çözümlemelerinde Eleştirel Dilbilimsel Boyut: Eleştirel Söylem Çözümlemesi ve Ötesi. Ö. Ö.-E. Karakoç (Dü.) içinde, *Haberi Eleştirmek* (s. 161-199). Konya: Literatürk.
- Castells, M. (2016). *İletişim Gücü*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cox, R. W. (2013). *Gramsci, Hegemonya ve Uluslararası İlişkiler: Metot Üzerine Bir Düşünce*. İstanbul: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.
- Cull, N. J. (2008). *The Cold War and the United States Information Agency: American Propaganda and Public Diplomacy, 1945–1989*. New York: Cambridge University Press.
- Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: Figueroa Press.
- Danan, L. (2011). *Religion and Global Affairs: a Public Diplomacy Approach*. Washington: U.S. Commission on International Religious Freedom.
- Demir, V. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Dewdney, A., & Ride, P. (2006). *The New Media Handbook*. New York: Routledge.
- Djerejian, E. P. (2003). *Changing Minds, Winning Peace: A New Strategic Direction for US Public Diplomacy in the Arab and Muslim World*. Washington: U.S. House of Representatives.
- Donelan, M. (1990). *Elements of International Political Theory*. Oxford: Clarendon Press.
- Drinkwater, D. (2005). *Sir Harold Nicolson and International Relations*. New York: Oxford University Press.
- Eagleton, T. (2011). *İdeoloji*. İstanbul : Ayrıntı Yayınları.
- Frederick, H. H. (1993). *Global Communication and International Relations*. California: Wadsworth Publishing Company.
- Goff, P. M. (2013). Cultural Diplomacy. *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*. içinde London: Oxford Universtiy Press.
- Goldstein, J. S., & Pevehouse, J. (2014). *International Relations* (Tenth Edition b.). New York: Pearson.
- Gökalp, E. (2012). İnternet. N. Bayram (Dü.) içinde, *Toplum ve İletişim* (s. 127-154). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gönlübol, M. (1993). *Uluslararası Politika*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Black, J. (2010). *A History of Diplomacy*. London: Reaktion Books.

- Bolewski, W. (2007). *Diplomacy and International Law in Globalized Relations*. Berlin: Springer.
- Gramsci, A. (2007). *Hapishane Defterleri: Felsefe ve Politika Sorunları - Seçmeler*. İstanbul: Belge Yayınları.
- Gramsci, A. (2010). *Gramsci Kitabı: Seçme Yazılar, 1916-1935*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Gregory, B. (2012). American Public Diplomacy: Enduring Characteristics, Elusive Transformation. P. Sharp, & G. Wiseman (Dü) içinde, *American Diplomacy* (s. 117-138). Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Güner, S. (2018). *Küresel Siyasette Psikolojik Savaş*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Hurd, I. (2015). International Law and The Politics of Diplomacy. O. J. Sending, V. Pouliot, & I. B. Neumann (Dü) içinde, *Diplomacy and the Making of World Politics* (s. 31-55). Cambridge: Cambridge University Press.
- İnal, M. A. (1996). *Haberi Okumak*. İstanbul: Temuçin Yayınları.
- İnceoğlu, Y. G. (2004). *Uluslararası Medya "Medya Eleştirileri"*. İstanbul: Der Yayınları.
- İskit, T. (2012). *Diplomasi: Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Jasper, J. M. (2010). Kültür, Bilinç, Siyaset. T. Janoski, R. Alford, A. Hicks, & M. A. Schwartz (Dü) içinde, *Siyaset sosyolojisi* (s. 117-140). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Jessop, B. (2005). *Hegemonya, Post Fordizm ve Küreselleşme Ekseninde Kapitalist Devlet*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Johnston, D. (2003). Foreword. D. Johnston (Dü.) içinde, *Faith-Based Diplomacy: Trumping Realpolitik*. New York: Oxford University Press.
- Jönsson, C., & Hall, M. (2005). *Essence of Diplomacy*. New York: Palgrave Macmillan.
- Kapani, M. (2010). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Keulenaar, E. V., & Melissen, J. (2018). Critical Digital Diplomacy and How Theory Can Infirm Practice. *New Realities in Foreign Affairs: Diplomacy in the 21st Century* (s. 34-38). içinde Berlin : Stiftung Wissenschaft und Politik.
- Kılıç, L. (2012). Bireyden Kitleye. N. Bayram (Dü.) içinde, *Toplum ve İletişim* (s. 1-25). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kılınç, B. (2020). Kamu Diplomasisi Araçları ve Uygulama Alanları. *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler* (s. 48-61) içinde, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kissinger, H. (2000). *Diplomasi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Kışlalı, A. T. (1987). *Siyaset Bilimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu.
- Kovach, P. (2016). Public Diplomacy Engages Religious Communities, Actors, and Organizations: A Belated and Transformative Marriage. D. L. Trent (D .) içinde, *Nontraditional U.S. Public Diplomacy: Past, Present, and Future* (s. 145-170). Washington: Public Diplomacy Council.
- Kurbalija, J. (2013a). E-Diplomacy and Diplomatic Law in the Internet Era. K. Ziolkowski (D .) içinde, *Peacetime Regime for State Activities in Cyberspace* (s. 393-424). Tallinn: NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence.
- Lamb, P., & Robertson-Snape, F. (2017). *Historical Dictionary of International Relations*. London: Rowman&Littlefield.
- Leonard, M., Stead, C., & Smewing, C. (2002). *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Centre.
- Lilleker, D. G. (2013). *Siyasal İletişim: Temel Kavramlar*. İstanbul: Kakn s Yayınları.
- Loskota, B., & Flory, R. (2013). Why Religion Still Matters in the World. P. Seib (D .) içinde, *Religion and Public Diplomacy* (s. 9-25). New York: Palgrave Macmillan.
- Lukes, S. (2007). Power, 59-61.
- Maigret, E. (2014). *Medya ve İletişim Sosyolojisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Melissen, J. (2005). *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. (J. Melissen, D .) New York: Palgrave Macmillan.
- Minear, L., & Smith, H. (2007). Introduction. L. Minear, & H. Smith (D .) içinde, *Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft* (s. 1-5). Tokyo: United Nations University Press.
- Morgenthau, H. (1948). *Politics Among Nations: The Struggle For Power and Peace*. New York: Alfred A. Knopf.
- Mueller, S. (2009). The Nexus of U.S. Public Diplomacy and Citizen Diplomacy. N. Snow, & T. Philip M. (D .) içinde, *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (s. 101-110). New York: Routledge.
- Mutlu, E. C. (1999). *Uluslararası İşletmecilik*. İstanbul: Beta.
- Nalçaoğlu, H. (2003). Medya ve Toplum İlişisini Anlamak  zere Bir  er eve. *Medya ve Toplum* (s. 44-59). içinde İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Manyika, J., Bughin, J., Lund, S., Nottebohm, O., Poulter, D., Jauch, S., & Ramaswamy, S. (2014). *Global Flows in a Digital Age: How Trade, Finance, People and Data Connect the World Economy*. Washington: McKinsey Global Institute.

- Nicolson, H. (1954). *The Evolution of Diplomatic Method*. London: Constable.
- Nye, J. S. (2003). *Amerikan Gücünün Paradoksu*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Nye, J. S. (2005). *Dünya Siyasetinde Başarının Yolu: Yumuşak Güç*. Ankara: Elips Kitap.
- Nye, J. S. (2008). Public Diplomacy and Soft Power. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 94-109.
- Nye, J. S. (2011). *The Future of Power*. New York: Public Affair.
- Nye, J. S. (2013). Hard, Soft and Smart Power. A. F. Cooper, J. Heine, & R. Thakur (Dü) içinde, *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* (s. 559-577). London: Oxford University Press.
- Okay, A., & Okay, A. (2012). *Halkla İlişkiler Kavram Strateji ve Uygulamaları*. İstanbul: Der Yayınları.
- Oktay, M. (2002). *Politikada Halkla İlişkiler*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Öymen, O. (2003). *Silahsız Savaş: Bir Mücadele Sanatı Olarak Diplomasi* (4. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özdağ, Ü. (2015). *Algı Yönetimi: Propaganda, Psikolojik Savaş, Örtülü Operasyon ve Enformasyon Savaşı*. Ankara: Kripto Yayınları.
- Özer, Ö. (2011). *Haber Söylem İdeoloji*. Konya: Literatürk Yayınları.
- Özer, Ö. (2012). Haberin İdeolojik Duruşu: Eğitim-Sen Eyleminin Türk Basınında Temsili. Ö. Özer (Dü.) içinde, *Haberi Eleştirmek* (s. 121-160). Konya: Literatürk.
- Özkan, A. (2015). *21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkanları*. İstanbul: TASAM.
- Pamment, J. (2013). *New Public Diplomacy in the 21st Century*. New York: Routledge.
- Sancar, A. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. İstanbul : Beta Yayınları.
- Sandıklı, A. (Dü.). (2012). *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*. İstanbul: Bilgesam Yayınları.
- Seib, P. (2011). Preface. N. Leight (Dü.) içinde, *Essays on Faith Diplomacy* (s. 7-12). Los angeles: Figueroa Press.
- Sending, O. J., Pouliot, V., & Neumann, I. B. (2015). O. J. Sending, V. Pouliot, & I. B. Neumann (Dü) içinde, *Diplomacy and the Making of World Politics* (s. 1-30). Cambridge: Cambridge University Press.

- Powers, S. (2012). The Origins of Al Jazeera English. P. Seib (Dü.) içinde, *Al Jazeera English Global News in a Changing World* (s. 5-28). New York: Palgrave Macmillan.
- Powers, S., & Gilboa, E. (2007). The Public Diplomacy Of Al Jazeera. P. Seib (Dü.) içinde, *New Media and the New Middle East* (s. 53-80). New York: Palgrave Macmillan.
- Powers, S., & Gody, A. (2009). Lessons of Al Hurra Television. *Toward A New Public Diplomacy: Redirecting U.S. Foreign Policy* (s. 49-69). içinde New York: Palgrave Macmillan.
- Snow, D. M., & Brown, E. (2000). *International Relations: The Changing Contours of Power*. New York: Longman.
- Snow, N. (2009). Rethinking Public Diplomacy. N. Snow, & P. M. Taylor (Dü) içinde, *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (s. 3-11). New York: Routledge.
- Sweet, A. S., Sandholtz, W., & Fligstein, N. (2001). *The Institutionalization*. Oxford: Oxford University Press.
- Thussu, D. K. (2000). *International Communication Continuity and Change*. London: Arnold.
- Tuch, H. N. (1993). *Communicating With The World: U.S. Public Diplomacy Over Seas*. New York: St. Martin's Press.
- Tuncer, S. (2015). Sosyal Medyanın Gelişimi. Z. Özata (Dü.) içinde, *Sosyal Medya* (s. 2-25). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ransome, P. (2011). *Antonio Gramsci: Yeni Bir Giriş*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Rosendorf, N. M. (2009). A Cultural Public Diplomacy Strategy: Redirecting U.S. Foreign Policy. P. Seib (Dü.) içinde, *Toward a New Public Diplomacy* (s. 173-194). New York: Palgrave Macmillan.
- Uttaro, R. A. (1982). The Voices Of America in International Radio Propaganda. *Law and Contemporary Problems*, 103-122.
- Van Dijk, J. (2016). *Ağ Toplumu*. İstanbul: Kafka.
- Van Dijk, T. (1988a). *News Analysis: Case Studies of International and National News in The Press*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Van Dijk, T. (1988b). *News As Discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Van Dijk, T. (1993). *Elite Discourse and Racism*. California: Sage Publications, Inc.
- Van Dijk, T. (2001). Critical Discourse Analysis. *The Handbook of Discourse Analysis* (s. 352-372). içinde Massachusetts: Blackwell Publishers Inc.

- Van Dijk, T. (2003). Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım. B. Çoban, & Z. Özarslan (Dü) içinde, *Söylem ve İdeoloji* (s. 13-113). İstanbul: Su Yayınevi.
- Van Dijk, T. (2012). Knowledge, Discourse and Domination. M. Meeuwis, & J.-O. Östman (Dü) içinde, *Pragmaticizing Understanding: Studies for Jef Verschueren* (s. 151-196). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Vardar, D. (2015). Uluslararası Hükûmetler Dışı Örgütler. F. Keyman, & B. Y. Dural (Dü) içinde, *Uluslararası İlişkilere Giriş* (s. 164-179). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Viotti, P. R., & Kauppi, M. V. (2012). *International Relations Theory*. New York: Pearson.
- Watson, A. (2005). *Diplomacy: The Dialogue Between States*. London: Routledge.
- Weber, M. (1947). *The Theory of Social and Economic Organization*. New York: The Free Press.
- Wilkinson, P. (2007). *International Relations: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press.
- Yaylagül, L. (2010). *Kitle İletişim Kuramları: Egemen ve Elştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Zaharna, R. S. (2010). *Battles to Bridges: U.S. Strategic Communication and Public Diplomacy after 9/11*. New York: Palgrave Macmillan.
- Zhang, X. (2011). China's International Broadcasting: A Case Study of CCTV International. J. Wang (Dü.) içinde, *Soft Power in China Public Diplomacy Through Communication* (s. 57-72). New York: Palgrave Macmillan.
- Zöllner, O. (2009). German Public Diplomacy: The Dialogue of Cultures. N. Snow, & P. M. Taylor (Dü) içinde, *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (s. 262-269). New York: Routledge.

2.Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

- Andreasen, U. (2008, September). Reflections on Public Diplomacy after the Danish Cartoon Crises: From Crisis Management to Normal Public Diplomacy Work. *The Hague Journal of Diplomacy*, 3(2), 201-207.
- Ashley, R. K. (1988). Untying the Sovereign State: A Double Reading of the Anarchy Problematique. *Millennium – Journal of International Studies*, 227-262.
- Baldwin, D. A. (1979, January). Power Analysis and World Politics: New Trends versus Old Tendencies. *World Politics*, 31(2), 161-194.
- Barnett, M., & Duvall, R. (Winter 2005). Power in International Politics. *International Organization*, 59(1), 39-75.

Cox, R. W. (1981). Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory. *Millennium-Journal of International Studies*, 10(2), 126-155.

Cull, N. J. (2009). How We Got Here. P. Seib (Dü.) içinde, *Toward A New Public Diplomacy: Redirecting U.S. Foreign Policy* (s. 23-49). New York: Palgrave Macmillan.

Dahl, R. A. (1957, July). The Concept of Power. *Behavioral Science*, 107(3), 201-215.

Diamond, L. (1994, July). Rethinking Civil Society: Toward Democratic Consolidation. *Journal of Democracy*, 5(3), 4-17.

Erhan, I. (2018). Cinema As A Tool of Influence in the Portfolio of Iran's Public Diplomacy. *Redefining Community in Intercultural Context RCIC'18* (s. 241-246). Bucharest: Mihai Viteazul National Intelligence Academy.

Gilboa, E. (2005). The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*(22), 27-44.

Halidov, İ. (2014). Rusya'nın Yumuşak Güç Araçları. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 3(1), 37-75.

Hayden, C. (2012). Social Media at State: Power, Practice, and Conceptual Limits for US Public Diplomacy. *Global Media Journal*, 1-21.

Kampf, R., Manor, I., & Segev, E. (2015). Digital Diplomacy 2.0? A Cross-National Comparison of Public Engagement in Facebook and Twitter. *Hague Journal of Diplomacy*, 10(4).

Kaymak, M. (2016). Hegemonya Tartışmaları Işığında İngiliz ve Amerikan Hegemonyaları: Yönlendirici Hegemonyadan Kural Koyucu Hegemonyaya. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 34(1), 63-92.

Keohane, R. O. (1988, December). International Institutions: Two Approaches. *International Studies Quarterly*, 32(4), 379-396.

Koçgündüz, L. M. (2011). Ortadoğu'daki Ayaklanmalarda Bir Katalizör Olarak Al Jazeera ve Mısır Örneği. *Ortadoğu Analiz*, 3(29), 83-92.

Özer, Ö. (2000). Haberde Egemen Söylemin Yeniden Üretimi Türk Basınında Türkiye'deki İranlı Muhafiflerle İlgili Haberler. *Kültür ve İletişim*, 3(2), 75-97.

Özer, Ö., & Dağtaş, E. (2003). Haber Söylemi: 11 Nisan 2001 Tandoğan Meydanı'ndaki "Esnaf Toplanması"nın Medyadaki Sunumu II. Bölüm. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(16), s. 165-187.

Plavsak, K. (2002, February). Communicative Diplomacy for the 3rd Millennium. *Journal of Political Marketing*, 1, 109-122.

Say, S. (2015, Bahar/Spring). Propaganda için Kullanılan Bir Örtmece Olarak Kamu Diplomasisi Kavramı. *İnsan&İnsan*(4), 22-44.

Saygılı, N. (1991). Yabancı Ülkelere Yönelik Radyo Yayınları Örnek: Voice of America. *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Sevin, E. (2015). Pathways of Connection: An Analytical Approach to the Impacts of Public Diplomacy. *Public Relations Review*, 41(4), 562-568.

Şener, B. (2014). Uluslararası İlişkilerde Hegemonya Olgusu ve ABD Hegemonyasının Siyasal ve Kültürel Kaynağı: "Amerikan İstisnacılığı" ya da "Açık/kaçınılmaz Yazgı". *International Journal of Social Science*(26), 405-420.

Purtaş, F. (2013). Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi. *Akademik Bakış*, 7(13), 1-14.

Ulutaş, E. (2015). *Toplumsal Bir Tip: Kanaat Önderi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Van Dijk, T. (1983). Discourse Analysis: Its Development and Application to the Structure of News. 33(2), s. 20-43.

Wilson, E. J. (2008). Hard Power, Soft Power, Smart Power. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 110-124.

Lee, G. (2009, June 23). A Theory of Soft Power and Korea's Soft Power Strategy. *Korean Journal of Defense Analysis*, 21(2), 205-218.

Kurt, H. (2012). İslam İnancına Göre Şehitlik. *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVI(1), s. 189-220.

Malone, G. D. (1985). Managing Public Diplomacy. *The Washington Quarterly*, 8(13), 199-213.

Medin, B., & Koyuncu, S. (2017). Bir Yumuşak Güç Aracı Olarak Sinema: Hollywood Örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 836-844.

Meray, S. L. (1956). Diplomasi Temsilcilerinin Hukuki Statüsü. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 79-117.

March, J. G., & Olsen, J. P. (1998). The Institutional Dynamics of International Political Orders. *International Organization*, 52(4), 943-969.

Nicholson, H. (1939). The Past Week. *Listener*, 385-397.

Nicholson, H. (1950). Marginal Comment. *The Spectator*, 71.

Nye, J. S. (2004). The Decline of America's Soft Power. *Foreign Affairs*, 16-20.

Nye, J. S. (2009). Get Smart: Combining Hard and Soft Power. *Foreign Affairs*, 88(4), 160-163.

Nye, J. S. (Autumn 1990). Soft Power. *Foreign Policy*(80), 153-171.

Oğuz, T. (2014). Kitle İletişimi. E. N. Orhon, & U. Eriş (Dü) içinde, *İletişim Bilgisi* (s. 116-137). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Oran, İ. B. (2020). Çok Uluslu Şirketler, Stratejileri ve Küreselleşmedeki Roller. *Journal of Life Economics*, 7(1), 1-16.

Kersaint, M. (2013). Doktora Tezi. *Exploring Public Diplomacy 2.0 A Comparison of German and U.S. Digital Public Diplomacy in Theory and Practice*. Frankfurt, Germany: European University Viadrina Faculty for Cultural Studies.

3.Elektronik Kaynaklar

A Short History of The BBC. (19.04.2002). BBC News World Edition:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/1231593.stm> adresinden alındı

About RT. (2020). 05.12.2020 tarihinde RT: <https://www.rt.com/about-us/> adresinden alındı

About SANA. (2023). Syrian Arab News Agency: https://sana.sy/en/?page_id=1633 adresinden alındı

About the UN. (2019). 25.05.2020 tarihinde United Nations: <https://www.un.org/en/about-un/> adresinden alındı

About TV5 Monde. (2020). 04.12.2020 tarihinde TV5 Monde: <http://usa.tv5monde.com/en/about> adresinden alındı

About Us. (2018). 30.06.2020 tarihinde Oxfam: <https://www.oxfam.org/en/what-we-do/about> adresinden alındı

About us. (2021). 2022 tarihinde tr.euronews.com: <https://tr.euronews.com/about> adresinden alındı

About VOA. (2020). 05.12.2020 tarihinde Inside VOA: <https://www.insidevoa.com/p/5831.html> adresinden alındı

Ahmadinejad takes over Iranian official news agency. (2021). payvand.com: <http://www.payvand.com/news/11/> adresinden alındı

Akçadağ, E. (2010). *ABD'nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç*. 23.05.2020 tarihinde Kamu Diplomasisi Enstitüsü: kamudiplomasisi.org/pdf/abdkdstratejisi.pdf adresinden alındı

Almanya'nın Medyadaki Sesi: Deutsche Welle. (2020). 05.12.2021 tarihinde DW: <https://www.dw.com/tr/yayinlarimiz/s-10194> adresinden alındı

Bağcı, H. (22.12.2014). *Sputnik, Küresel Medyada Devrim Yaratabilir Mi?* 05.12.2020 tarihinde Sputnik: <https://tr.sputniknews.com/rusya/201412221013245405/> adresinden alındı

- BBC Türkçe Servisi Hakkında.* (2020). 07.12.2020 tarihinde BBC News Türkçe: https://www.bbc.com/turkce/kurumsal/2013/07/000000_cep_hakkimizda adresinden alındı
- Beehner, L. (29.09.2005). *Perceptions of U.S. Public Diplomacy*. 16.06.2020 tarihinde Council on Foreign Relations: <https://www.cfr.org/background/perceptions-us-public-diplomacy> adresinden alındı
- Biz Kimiz?* (2017). 30.05.2020 tarihinde Greenpeace: <https://www.greenpeace.org/turkey/hakkimizda/> adresinden alındı
- Biz Kimiz?* (2019). 2021 tarihinde voaturkce.com: <https://www.voaturkce.com/p/3781.html> adresinden alındı
- Biz Kimiz?* (25.06.2020). Uluslararası Af Örgütü: <https://www.amnesty.org.tr/icerik/biz-kimiz> adresinden alındı
- Dünya Servisi'nin 75. yıldönümü.* (20.12.2007). BBC Turkish: http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2007/12/071219_anniversary.shtm l adresinden alındı
- Erdoğan'dan Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri Açıklaması.* (19.05.2022). 22.05.2022 tarihinde cumhuriyet.com.tr: <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/erdogandan-suudi-arabistan-ve-birlesik-arap-emirlikleri-aciklamasi-1937779> adresinden alındı
- Gallarotti, G. M. (2011, January). *Soft Power: What it is, Why it's Important, and the Conditions Under Which it Can Be Effectively Used*. 12.05.2020 tarihinde WesScholar: <https://wescholar.wesleyan.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1056&context=div2facpubs> adresinden alındı
- Graham, R. J. (31.10.2005). *The Edit That Rewrote History*. 02.12.2020 tarihinde Transdiffusion Broadcasting System: <https://www.transdiffusion.org/2005/10/31/tvoff> adresinden alındı
- Hakkımızda.* (2020). 05.12.2020 tarihinde Sputnik: <https://tr.sputniknews.com/docs/about/hakkimizda.html> adresinden alındı
- Hakkımızda.* (2022). 2023 tarihinde <https://sputniknews.com.tr/>: <https://sputniknews.com.tr/docs/hakkimizda.html> adresinden alındı
- Herzog ziyareti öncesi yeniden gündeme gelen Türkiye-İsrail ilişkilerinin seyri.* (08.03.2022). 22.05.2022 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/herzog-ziyareti-oncesi-yeniden-gundeme-gelen-turkiye-israil-iliskilerinin-seyri/2527532> adresinden alındı
- How Do RSS Feeds Work?* (2021). 20.05.2020 tarihinde RSS.com: <https://rss.com/blog/how-do-rss-feeds-work/> adresinden alındı

- Humanitarian Diplomacy*. (2020). 02.08.2020 tarihinde <https://www.diplomacy.edu/https://www.diplomacy.edu/courses/humanitarian> adresinden alındı
- Kamu Diplomasisi Nedir?* (2018). 30.06.2020 tarihinde Kamu Diplomasisi Enstitüsü: <http://kamudiplomasisi.org/component/content/article/39/59-kamu-diplomasisi-nedir.html> adresinden alındı
- Kurbalija, J. (2013b). *Radio Broadcasting and Public Diplomacy*. 15.12.2020 tarihinde DiploFoundation: <https://www.diplomacy.edu/content/radio-broadcasting-and-public-diplomacy> adresinden alındı
- Kurbalija, J. (2014). *TV Broadcasting and the Impact of the CNN Effect on Diplomacy*. DiploFoundation: <https://www.diplomacy.edu/2013/evolution/october> adresinden alındı
- Küresel Bir Medya Markası Daha Türkiye'ye 'Merhaba' Dedi*. (2016). 2021 tarihinde milliyet.com.tr: <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/kuresel-bir-medya-markasi-daha-turkiyeye-merhaba-dedi-11633322> adresinden alındı
- Manor, I. (2016). *What is Digital Diplomacy, and How Is It Practiced Around the World? A Brief Introduction*. 18.12.2020 tarihinde Diplomatist: <https://digdipblog.files.wordpress.com/2014/02/dig-dip-intro-diplomatist.pdf> adresinden alındı
- McClory, J. (2016). *A Global Ranking of Soft Power*. 10.05.2020 tarihinde Portland Communications: <https://portland-communications.com/publications/a-global-ranking-of-soft-power/> adresinden alındı
- Nato Nedir?* (2017). 26.05.2020 tarihinde Nato: https://www.nato.int/nato-welcome/index_tr.html adresinden alındı
- Our History*. (2018). 30.06.2020 tarihinde Oxfam: <https://www.oxfam.org/en/our-history> adresinden alındı
- Our Story is Telling*. (2019). 03.12.2020 tarihinde Aljazeera Media Network: <https://network.aljazeera.net/about-us/timeline> adresinden alındı
- Overview of CCTV International (CCTV-9)*. (23.01.2009). 04.12.2020 tarihinde CCTV: <http://www.cctv.com/english/20090123/107144.shtml> adresinden alındı
- Pallaver, M. (2011). *Power and Its Forms: Hard, Soft, Smart*. 04.06.2020 tarihinde London School of Economics and Political Science: https://etheses.lse.ac.uk/220/1/Pallaver_Power_and_Its_Forms.pdf adresinden alındı
- Potter, E. (2002). Canada and the New Public Diplomacy. *Canadian International Council*, 58(1), 43-64. 06.01.2021 tarihinde <https://www.kamudiplomasisi.org/pdf/kanadakd.pdf> adresinden alındı

- Public Diplomacy Activities and Programs.* (2020). 2022 tarihinde
Publicdiplomacy.org: <http://www.publicdiplomacy.org/archives/9.htm>
adresinden alındı
- Rusya'nın Sesi Radyosu.* (2012). 05.12.2020 tarihinde VK:
https://vk.com/rusyanin_sesi adresinden alındı
- Sevin, E. (2010, January). From Visitors to Cultural Ambassadors: Public Diplomacy and Scholar Exchange Programs. *Business Research Yearbook*, 578-585.
17.11.2020 tarihinde <https://www.researchgate.net>. adresinden alındı
- Tarihçe.* (2016). 30.05.2020 tarihinde Greenpeace:
<https://www.greenpeace.org/turkey/hakkimizda/tarihce/> adresinden alındı
- The Largest U.S. International Broadcaster.* (2014). 29.11.2020 tarihinde Voice Of America: <https://docs.voanews.eu/en-US-INSIDE/2014/09/08/f092e83b-4a8a-49b0-baa2-b2fe304f5840.pdf> adresinden alındı
- The Role of Pressure Groups.* (2015). 10.10.2022 tarihinde parliament.qld.gov.au:
https://documents.parliament.qld.gov.au/explore/education/factsheets/Factsheet_8.4_PressureGroups.pdf adresinden alındı
- Tokol, A. (2001). *Çokuluslu Şirketler Ve Endüstri İlişkilerine Etkileri.* 02.06.2020 tarihinde Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi:
<http://www.isguc.org/?p=makale&id=63&cilt=3&sayi=2&yil=2001>
adresinden alındı
- TRT Haber: Mısır'la dışişleri bakanları seviyesinde görüşme olabilir.* (07.09.2021).
22.05.2022 tarihinde Bbc News Türkçe:
<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58459583> adresinden alındı
- Türkiye - İsrail ilişkileri: 'One minute' krizinden bugüne.* (2022). 22.05.2022 tarihinde BBC Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-60679436> adresinden alındı
- Türkiye - İsrail Siyasi İlişkileri.* (2022). 22.12.2022 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı: <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-israil-siyasi-iliskileri.tr.mfa> adresinden alındı
- Türkiye ve Mısır'dan normalleşme için yeni adım mesajı.* (08.09.2021). 22.05.2022 tarihinde DW Türkçe: <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiye-ve-m%C4%B1s%C4%B1rdan-normalle%C5%9Fme-yolunda-yeni-ad%C4%B1m-mesaj%C4%B1/a-59125764> adresinden alındı
- Türkiye-İsrail İlişkileri Normalleşiyor mu?* (16.02.2022). 22.05.2022 tarihinde Amerika'nın Sesi: <https://www.amerikaninsesi.com/a/turkiye-israil-iliskileri-normallesiyor-mu-uzman-gorus-erdogan/6444757.html> adresinden alındı
- Unbiased Information For Free Minds.* (2020). 05.12.2020 tarihinde DW:
<https://www.dw.com/en/about-dw/profile/s-30688> adresinden alındı

Van Dijk, T. (2012a). *Ideology and Discourse - A Multidisciplinary Introduction*.
Teun van Dijk: <https://discourses.org/> adresinden alındı

What is Public Diplomacy? (2008). 16.12.2020 tarihinde Public Diplomacy Alumni
Association: <http://www.publicdiplomacy.org/1.htm> adresinden alındı

Who Are We? (2017). 15.12.2020 tarihinde France 24:
<https://www.france24.com/en/about-us> adresinden alındı

Wiki. (2021). 20.05.2021 tarihinde TechTerms: <https://techterms.com/definition/wiki>
adresinden alındı

4-İnternet Siteleri

<https://www.bbc.com/turkce>

<https://criturk.com>

<https://www.dw.com/tr>

<https://tr.euronews.com>

<https://tr.irna.ir>

<https://sana.sy/tr>

<https://sputniknews.com.tr>

<https://www.voaturkce.com>